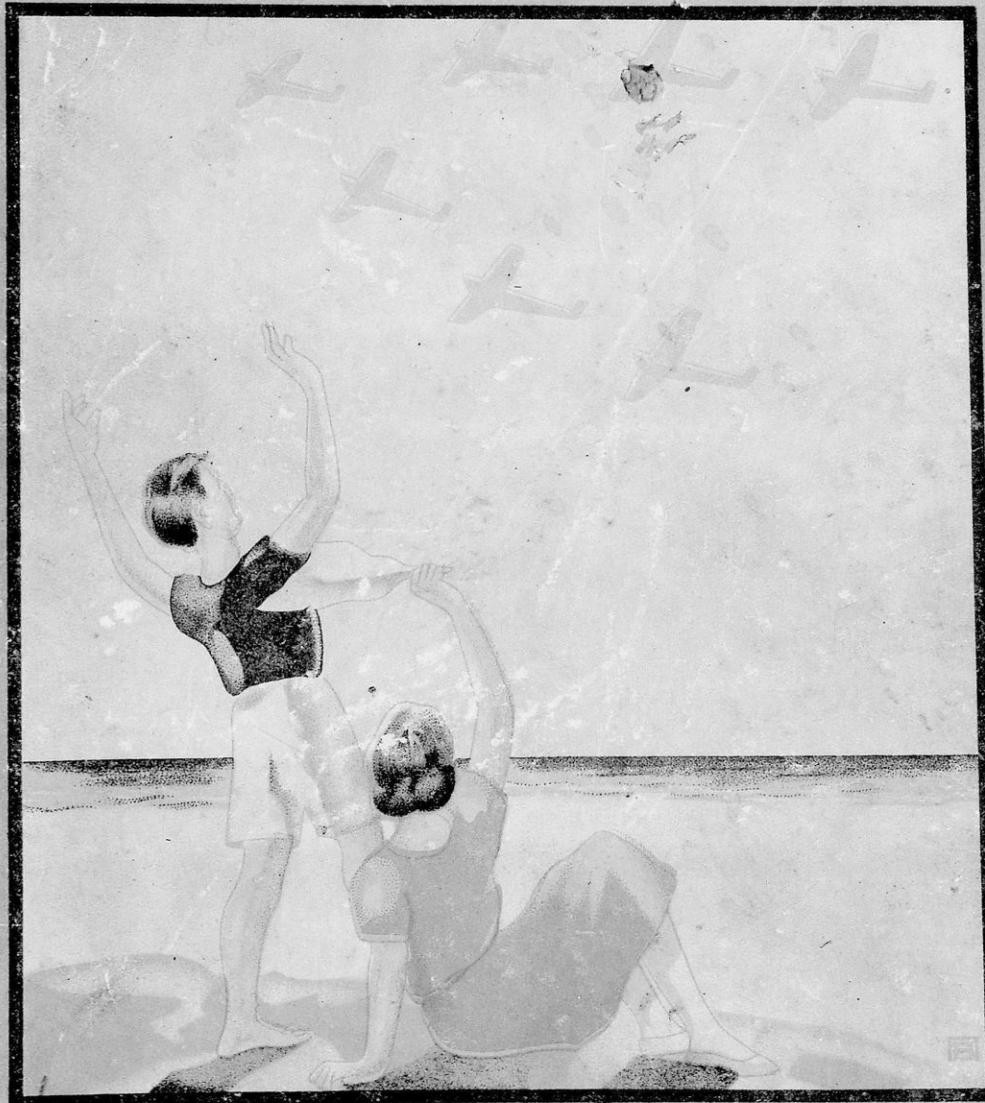

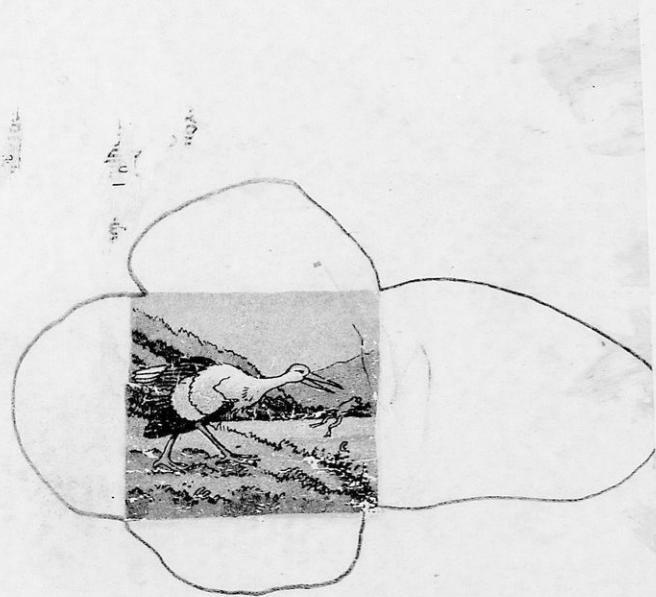
E 298

ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟ Δ' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

Ψηφιοποιηθήκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

E298

Τζέ Σκόπο
Επαρχίας:

ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟ

ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟ

γιὰ τὴν τετάρτη τάξη τοῦ δημοτικοῦ σχολείου

«Είστε Ἑλληνόπουλα καὶ εἶναι μεγάλο
πράγμα νὰ εἶναι κανεὶς Ἑλλην.»

I. ΜΕΤΑΞΑΣ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
1940

Πρώτος κύκλος
Φθινόπωρο

1. ΚΑΤΑΣΚΗΝΩΣΗ ΣΤΗΝ ΑΚΡΟΓΙΑΛΙΑ

1. 'Ο Γιαννάκης δέ Ρώτας ήταν παιδί γεμάτο ύγεια καὶ ζωή. Τὸ Σεπτέμβριο, ποὺ θ' ἄνοιγαν τὰ σχολεῖα, θὰ πήγαινε στὴν τετάρτη τάξη.

'Όλο τὸ καλοκαίρι τὸ πέρασε βιηθώντας τὸν πατέρα του στὸ περιβόλι ἥ παίζοντας μὲ τ' ἄλλα τὰ παιδιά. Ἀλλὰ καὶ τὰ βιβλία του δὲν τὰ λησμόνησε δέ Γιαννάκης. Διάβασε τὴν 'Οδύσσεια καὶ τὴν ἴστορία τοῦ Ροβινσώνα.

'Ο Γιαννάκης εἶχε ἔνα μεγαλύτερο ἀδερφό, ποὺ μόλις εἶχε γυρίσει ἀπὸ τὸν τελευταῖο μας πόλεμο. Τὸν ἔλεγαν Κώστα. Αὐτὸς εἶχε ὑποσχεθῆ στὸ Γιαννάκη νὰ τὸν πάρῃ μαζί του σὲ μιὰν ἐκδρομή, πρὸν τελειώσουν οἱ θερινὲς διακοπές.

'Όλιγα χιλιόμετρα ἀπὸ τὸ χωριό τους ἀπλωνόταν ἥ θάλασσα μὲ τὰ γαλανὰ νερά της.

'Ο Κώστας εἶχε μιὰ μικρὴ στρατιωτικὴ σκηνὴ καὶ πολλὰ ἀπὸ τὰ εἴδη ἐκεῖνα, ποὺ μεταχειρίζονται οἱ στρατιῶτες. Εἶχε μάθει ν' ἀγαπᾶ τὴν ζωὴ τοῦ ὑπαίθρου καὶ ἤθελε νὰ δώσῃ στὸ μικρό του ἀδερφὸ μιὰν ἰδέα ἀπὸ αὐτὴ τὴν ζωή. *A*

2. Ἐνα ὕρατο πρωί, τὴν τελευταία ἑβδομάδα τοῦ Αὐγούστου, ἔκεινησαν γιὰ τὴν θάλασσα.

Ο Κώστας εἶχε φορτωθῆ τὶς κουβέρτες, τὴ σκηνή, ἕνα τσεκουράκι κι ἕνα σακίδιο μὲ τρόφιμα. Ο Γιαννάκης ιρατοῦσε τὰ σύνεργα τῆς ψαρικῆς καὶ σκεύη γιὰ τὸ μαγείρεμα. Λογάριαζαν νὰ νοικιάσουν μιὰ βάρκα ἀπὸ ἓναν ψαρά, ποὺ εἶχε τὴν καλύβα του στὸ ἀκρογιάλι ἔκεινο.

Ο Κώστας, μαθημένος ἀπὸ τὶς μακριὲς πορεῖες, ποὺ εἶχε κάμει σὰ στρατιώτης, εἶχε συμβουλέψει τὸν ἀδερφό του νὰ μὴν πάρῃ μαζί του πράματα, ποὺ δὲν ἦταν ἀπολύτως ἀπαραίτητα.

3. Αφοῦ περπάτησαν μιὰν ὕρα στὸν ἀνοιχτὸ τὸν κάμπο καὶ ἄλλη μιὰν ὕρα μέσα στὰ πεῦκα, ἀντίκρισαν τὴν θάλασσα, ποὺ λαμποκοποῦσε κι ἔμοιαζε σὰν καθρέφτης.

Ο Κώστας διάλεξε τότε ἔνα μέρος κατάλληλο, γιὰ νὰ στήσουν τὴ σκηνή τους. Ἡταν μέρος ψηλὸ μὲ ἔδαφος πολὺ ἐξρό.

Ἀπὸ ἔκεī φαινόταν κάτω ἡ παραλία, στρωμένη μὲ ψιλή, κατακάθιση ἄμμο καὶ μὲ στρογγυλά, γυαλιστερὰ πετράδια.

Ο μπάτης, τὸ ἀεράκι ποὺ φυσοῦσε ἀπὸ τὸ πέλαγος κι ἔφερνε μαζί του τὴ μυρωδιὰ τῆς θάλασσας, τοὺς δρόσιζε τὸ πρόσωπο.

Παραπάνω, μέσα στὴν κοιλάδα ἀνάβλυζε νερὸ καθαρό. Τὸ μικρὸ ρυάκι ποὺ ἔκεινοῦσε ἀπὸ ἔκεινο, ἔτρεχε μὲ γρηγοράδα τὸν κατίφορο.

4. Η κατασκήνωση ἦταν εὔκολο πράμα.

Πρῶτα ἔστησαν τὴ σκηνή. Ἐπειτα, γιὰ νὰ ἔχουν στρώματα μαλακά, μάζεψαν ἀποκάτω ἀπὸ τὰ πεῦκα ἔρημὰ πευκό-

φυλλα κι ἔστρωσαν ἐπάνω σ' αὐτὰ τὶς κουβέρτες τους.

Ἐκεῖ γύρω βρῆκαν καὶ ἄφθονα φρύγανα καὶ ἔρημα ἔνδια· τὰ στοίβαξαν κοντὰ στὴ σκηνή τους καὶ τὰ εἶχαν ἔτοιμα γιὰ τὸ μαγείρεμα.

Μὰ δὲ Γιαννάκης ἦταν ἀνυπόμονος νὰ μπῇ στὴ θάλασσα· ἥθελε καὶ νὰ δείξῃ στὸ μεγαλύτερό του ἀδερφὸ πόσο ὠραῖα ἦξερε νὰ κολυμπᾶ. Καὶ τὴν ἀνυπομονησία του τὴν καταλαβαίνει ὁ Κώστας καὶ χωρὶς ἀργοπορία κατεβαίνουν τῷρα στὴν ἀμμουδιά.

5. Ἡ θάλασσα δὲν εἶχε κύματα καὶ ἦταν ἥσυχη.

Σὲ δυὸ λεπτὰ γδύθηκαν κι ἔπεσαν κι οἱ δυὸ στὸ νερό. Ἐκαναν βουτιές, κολυμποῦσαν, ἔριχνε ὁ ἔνας νερὸ στὸν ἄλλον· ἔχει τόσα παιγνίδια ἡ θάλασσα!

Μετὰ ἔνα τέταρτο τῆς ὥρας ὁ Κώστας ἔδωσε τὸ σύνθημα νὰ βγοῦν. Ἡταν ἡ πρώτη φορὰ ποὺ κολυμποῦσαν ἔκεινο τὸ χρόνο καὶ δὲν ἔπειπε νὰ μείνουν περισσότερο στὸ νερό.

6. Ἀφοῦ στέγνωσαν στὸν ἥλιο, τὰ δυὸ ἀδέρφια ντύθηκαν κι ἔπειτα πῆραν τὸ δρόμο γιὰ τὴν καλύβα τοῦ ψαρᾶ. Ἐκεῖ θὰ ἔβρισκαν τὴ βάρκα, ποὺ χρειάζονταν, γιὰ νὰ τραβήξουν κουπὶ καὶ νὰ ψαρέψουν στ' ἀνοιχτά. Γι' αὐτὸ τὸ σκοπὸ εἶχαν πάρει μαζί τους ἀγκίστρια, πετονιές καὶ δολώματα.

Ο καλὸς ψαρᾶς τοὺς ἔθωσε τὴ βαρκούλα του κι ἔβαλε μέσα καὶ λίγα στρείδια γιὰ τὴν ὅρεξη.

Ο Κώστας παίρνοντας στὰ γερά του χέρια τὰ κουπιὰ τραβήξε στ' ἀνοιχτά. Κι ἀφοῦ προχώρησε κάποιο διάστημα, ἄφησε τὰ κουπιὰ κι ἔριξε τὴν ἀγκυρα.

7. Τότε ὁ Γιαννάκης κάρφωσε στ' ἀγκίστρι του κάτι κόκ-

κινα σκουληκάκια γιὰ δόλωμα καὶ μὲ τὸ καλάμι ἔριξε τὴν πετονιά του καὶ περίμενε.

Δὲν πέρσε πολλὴ ὥρα κι ἔνιωσε τὸ ψάρι νὰ τσιμπᾶ κι ἀμέσως τὴν πετονιά του νὰ βαραίνη καὶ νὰ τραβᾶ.

Τὸ πρόσωπο τοῦ Γιαννάκη ἀστραψε ἀπὸ χαρά. Κι εὐθὺς ἔβαλε στὴν ἐνέργεια ὅλη του τὴν τέχνη. Ὁταν τὸ ψάρι τραβοῦσε καὶ δοκίμαζε νὰ φύγῃ, ἄφηνε τὴν πετονιὰ ἐλεύθερη, γαμηλώνοντας τὸ καλάμι· ὅταν πάλι τὸ ἔνιωθε νὰ κουράζεται καὶ νὰ γυρνᾶ, τὴν τραβοῦσε.

Ἐτσι σιγὰ σιγὰ κατόρθωσε νὰ κουράσῃ τὸ ψάρι καὶ νὰ τὸ φέρῃ στὴν ἐπιφάνεια τῆς θάλασσας. Ὁταν μιὰ ὥραία μεγάλη τσιπούρα.

Πρόφτασε τότε ὁ Κώστας καὶ τὴν ἀρπαξε μ' ἔνα γάντζο, γιατὶ εἶδε τὸ Γιαννάκη κουρασμένο καὶ κατάλαβε, πῶς θὰ δυσκολευόταν νὰ τὴν ἀνασύρῃ ἀπὸ τὸ νερό. Σὲ λίγο τὸ ψάρι ξαγκιστρωμένο σπαρταροῦσε μέσα στὴ βάρκα.

Ἡ χαρὰ τοῦ Γιαννάκη δὲν περιγράφεται. Ψάρεψαν κάπου μιὰν ὥρα κι ἔπιασαν κι ἄλλα ψάρια, μὰ κανένα δὲν ἦταν τόσο μεγάλο, δσο ἐκεῖνο τὸ πρῶτο, ποὺ ἔπιασε ὁ Γιαννάκης.

8. Ὁταν πιὰ μεσημέρι, ὅταν ἔφτασαν μὲ τὴ βάρκα στὴν κατασκήνωσή τους. Καιρὸς πιὰ νὰ σκεφτοῦν καὶ γιὰ τὸ γεύμα του.

Ο Κώστας ἔδειξε στὸ μικρότερό του ἀδερφὸ πῶς καθαρίζεται τὸ ψάρι. Μ' ἔνα μυτερὸ μαχαίρι τοῦ ἄνοιξε τὴν κοιλιὰ καὶ βρῆκε μέσα δυὸ μαρίδες, ποὺ ἦ τσιπούρα τὶς εἶχε καταπιεῖ δλόκληρες κι ἀμάσητες.

Κατόπι τοῦ ἔδειξε πῶς ἀνάβουν φωτιὰ στὴν ἔξοχή. Τοῦ ἔξηγησε ἀκόμη, ὅτι πρέπει νὰ προσέχουν πολύ, μὴν πιάσουν φωτιὰ τὰ δέντρα τοῦ δάσους. Μιὰ πυρκαϊὰ στὸ δάσος εἶναι τρομερὴ κατασιροφὴ γιὰ ἔναν τόπο.

Σὰν ἔπεσε ἡ φλόγα κι ἔγινε καρβουνιά, ἔβαλαν πάνω στὴ σκάρα τὴ μεγάλη τσιπούρα.

“Οσο νὰ ψηθῇ αὐτή, ὁ Κώστας ἐτοίμασε μιὰ ντοματοσαλάτα μὲ μερικὲς ἑλιές.

“Επειτα ἔβγαλαν μαχαίρια, πιρούνια καὶ πιάτα κι ἔστρωσαν νὰ φᾶνε ἐπάνω στὰ χόρτα.

Δὲν τοὺς ἔλειψε καὶ τὸ τυρὶ καὶ τ' αὐγά. Κι ἔφαγαν μὲ τόσην ὅρεξη κι οἱ δυό, σὰν νὰ ἦταν νηστικοὶ ἀπὸ δυὸ μέρες!

‘Ο Γιαννάκης ἔλεγε, πὼς νοστιμώτερο ψάρι ἀπὸ αὐτὴ τὴν τσιπούρα δὲν ἔφαγε ποτέ. Τὸ ἵδιο σκεπτόταν καὶ γιὰ τὸ τυρὶ καὶ γιὰ τ' αὐγὰ καὶ γιὰ τὰ δπωρικὰ ἐκείνης τῆς ἥμέρας. “Όλα τοῦ φαίνονταν πολὺ πιὸ νόστιμα καὶ πιὸ γλυκὰ ἀπὸ ἔκεινα ποὺ ἔτρωγε κάθε μέρα στὸ σπίτι.

Καὶ τὸ νερὸ τῆς πηγῆς ὁ Γιαννάκης τὸ ἔβρισκε τόσο ἐλαφρὸ καὶ δροσερό, ὅστε δὲ χόρταινε νὰ πίνῃ.

9. Μετὰ τὸ γεῦμα τὰ δυὸ ἀδέρφια ἔπλυναν τὰ πιάτα καὶ τὰ πιρούνια, ποὺ μεταχειρίστηκαν καὶ τὰ ἔβαλαν πάλι στὴ θέση τους. Ἐπειτα ξαπλώθηκαν στὴ σκιὰ ἐνὸς δέντρου νὰ ξεκουραστοῦν.

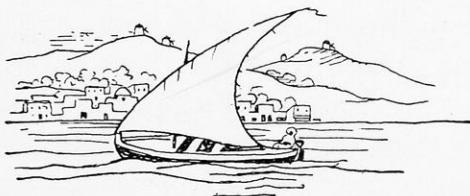
Τὸ ἀπόγευμα πάλι βαρκάδα καὶ ψάρεμα. Αὐτὴ τὴ φορὰ ὁ Γιαννάκης ἔπιασε στὸ ἀγκίστρι του ἕνα χρυσοκόκκινο μπαρμπούνι.

Τὸ βράδυ ἄναψαν πάλι φωτιὰ κι ἐτοίμασαν τὸ δεῖπνο τους. Σὰν ἔφαγαν, κάθισαν γύρω στὴ φωτιὰ κι ἀρχισαν νὰ μιλοῦν.

10. Ὁ Γιαννάκης ἦταν ἐνθουσιασμένος μὲ τὴν πρώτη τους αὐτὴν κατασκήνωσην. Δὲ θὰ μποροῦσαν ἀραιγεῖν νὰ ζοῦν στὸ ὑπαιθρό, κοντὰ στὴ θάλασσα, δλο τὸ χρόνο; Καὶ βέβαια θὰ μποροῦσαν, ἔλεγε ὁ Γιαννάκης, φτάνει νὰ τὸ θέλητο Κώστας, δ καλός του ἀδερφός. "Ω! πόσο περήφανος ἦταν γιὰ τὸν ἀδερφό του ὁ Γιαννάκης!

"Εβαλε τὰ δυνατά του νὰ μὴν κοιμηθῇ κι ἄκουε τὸν ἀδερφό του, ποὺ μιλοῦσε γιὰ τὴ ζωὴ τῶν ψαφάδων, ποὺ οίχνουν τὴν τράτα καὶ πιάνουν πολλὰ καὶ μεγάλα ψάρια.

Αλλὰ τὰ μάτια τοῦ Γιαννάκη εἶχαν ἀρχίσει πιὰ νὰ βαραίνουν. Χασμουριόταν καὶ προσπαθοῦσε νὰ βρῇ μέρος μαλακό, γιὰ ν' ἄκουμπήσῃ τὸ κεφάλι του. Καὶ καλὰ καλὰ δὲν κατάλαβε πότε δυὸ χέρια δυνατὰ τὸν πῆραν ἐπάγω τους, τὸν τύλιξαν στὴν κουβέρτα του καὶ τὸν ἔβαλαν ἐπάνω στὰ μαλακὰ πευκόφυλλα νὰ κοιμηθῇ τὴν πρώτη του νύχτα στὴν κατασκήνωση.

2. ΔΕ ΣΕ ΕΞΗΝΩ

Νησάκι μου ὅμορφο,
καμαρωμένο,
στὰ ξένα κι ἄν μένω,
δὲ σὲ ξεχνῶ.

Τὴν νύχτα βρίσκομαι
ξάφνου σιμά σου,
στὴν ἀμμουδιά σου
ποὺ ἀγαπῶ.

Τρέχω, ξαπλώνομαι,
κάθομαι χάμω,
πάνω στὸν ἄμμο
παιζογελῶ.

Νά κι οἱ βαρκοῦλες σου
γοργοκυλᾶνε,
θαρρεῖς πετᾶνε
μὲς στὸ γιαλό.

Καλὴ βαρκούλα μου,
ἔλα στὰ ξένα,
ἄχ, πάρε καὶ μένα,
σὲ καρτερῶ.

Νησάκι μου ὅμορφο,
καμαρωμένο,
στὰ ξένα κι ἄν μένω,
δὲ σὲ ξεχνῶ. *○*

N. Δαμιράλης.

3. ΣΤΟΥΣ ΕΛΑΙΩΝΕΣ ΚΑΙ ΣΤΑ ΝΥΧΤΕΡΙΑ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ

1. Πᾶνε, πέρασαν πιὰ τὰ δπωρικά. Ἀπὸ πολὺν καιρὸν τέλειωσε κι ὁ τρύγος, καὶ τὰ νέα κρασιὰ βράζουν μὲς στὰ βαρέλια. Οἱ κληματόβεργες στ' ἀμπέλια ἀπομένουν γυμνές. Καὶ γύρω ἀπὸ τὸ ἀμπέλια οἱ συκιές ἀπλώνουν τὰ σταχτερὰ κλαδιά τους, σὰ μαρμαρωμένα ἔφορκλαδα.

Τὰ σχολεῖα ἄνοιξαν καὶ τὰ παιδιὰ μὲ γέλια καὶ χαρὲς παίζουν στὸ προαύλιο. Τὰ πρωτοβρόχια καθάρισαν τὴν γῆ ἀπὸ τὰ ἔφορκα κλαδιά, πότισαν τοὺς διψασμένους ἀγροὺς κι ἀκολούθησε τὸ μικρὸν καλοκαιράκι. Πάλι λάμπει ὁ ἥλιος μὲ τὶς ζεστές του ἀκτίνες, τὰ χορταράκια δλοπράσινα στολίζουν τὶς ἄκρες τῶν ἀγρῶν καὶ τὰ χρυσάνθεμα, τοῦ Ἄγιου Δημητρίου τ' ἄνθη, στολίζουν τὸ μήνα Ὁκτώβριο, τὸν Ἀϊδημητρίτη, δύπως λέει ὁ λαός.

2. Μόλις χαράζει στὴν ἀνατολὴν τὸ φῶς τῆς αὐγῆς κι ὁ παπα-Κωσταντὴς σήμανε στοὺς Τρεῖς Ἱεράρχες. Κι ὁ παπα-Οἰκονόμος τῆς Παναγίας τὸν ἀκολούθησε ἀμέσως, σὰ νὰ τὸν περίμενε ἀπὸ ὅρα κρεμασμένος ἀπὸ τὴν καμπάνα.

Τὴν ὅρα ποὺ ἡ Πούλια ἡ ἀργυροκέντητη βρίσκεται στὸ μεσουράνημα, οἱ νησιωτοποῦλες παίρνουν στοὺς ὕμους τὰ κοφίνια μὲ τὸ ἀδειανὰ σακιὰ μέσα, περνοῦν καὶ τὰ καλάθια στὰ χέρια τους καὶ βγαίνουν πολλὲς μαζὶ στοὺς ἔλαιιῶνες.

Ἐκεῖ, στοὺς ἔλαιωνες, συγκεντρώνεται τώρα τὸν Ἀϊδημητρίη δόλο τὸ χωριό. Ἐκεῖ τραγούδια καὶ χαρές, ἐκεῖ ἐργασία καὶ γέλια. Ἐκεῖ κι δὲ γερο-Δῆμος, δὲ πρωτονοικούρος τοῦ χωριοῦ, μὲ τὰ περιβόλια τὸ ἀλογάριαστα καὶ τοὺς πολλοὺς παραγιοὺς καὶ τὰ πολλὰ μουλάρια.

Χωμένος στοὺς ἔλαιωνες του μὲ τὴν ἐργατιά του μαζεύει δὲ γερο-Δῆμος τὶς ἔλιες ποὺ ἔπεσαν καταγῆς. Βιάζεται νὰ στείλη στὴ Θεσσαλονίκη τὸ πρῶτο λάδι μὲ τὸ καΐκι τοῦ καπετάνη Νικόλα τοῦ Παυλάκη.

Καὶ γελοῦν τὰ μάτια τοῦ γερο-Δήμου καὶ γελοῦν τὰ χείλη του, γελοῦν καὶ τὰ σταχτιὰ μουστάκια του, τὰ μικρὰ καὶ ἄγκαθωτά. Τὴν ἵδια ὥρα κι ἡ πρωτονοικούσα, ἡ κυρα-Δήμαινα, ἐτοιμάζει στὸ καλυβόσπιτο τὸ πρωινὸ φαγητὸ γιὰ τὴν ἐργατιά. Μαγειρεύει τὰ καβούρια, ποὺ ἀναψε πυροφάνι καὶ σύνοξε τὴ νύχτα ὁ γερο-Δῆμος στὸ ρέμα μὲ τοὺς δυὸ παραγιούς του.

—”Α, κορίτσια μου, γρήγορα καὶ μᾶς πῆρε ἡ νύχτα! Παρακινεῖ ὁ γερο-Δῆμος τὶς ἐργάτριες στὸ μάζεμα μὲ φωνὴ ξωηρή, ποὺ ἀντηχεῖ σ' ὅλο τὸ βουνὸ καὶ σ' ὅλο τὸ βαθύ. ζεμα.

—”Α, κορίτσια, κι ἔγινε τὸ πιλάφι μας κι ἔγιναν καὶ τὰ καβούρια!

Χαρούμενες αὐτὲς καὶ πρόθυμες, σὰ νὰ ἥταν θυγατέρες του, μαζεύουν μιὰ μιὰ ἐλιὰ καὶ γεμίζουν τὶς ποδιές τους. Μ' αὐτὲς γεμίζουν τὰ καλάθια καὶ ἀπὸ τὰ καλάθια τὶς ἀδειάζουν στὰ σακιά. Κι ὁ γερο-Δῆμος φορτώνει τὰ σακιὰ στὰ ξῶα του κι οἱ παραγιοί του τὰ ὀδηγοῦν καὶ τὰ ξεφορτώνουν στὸ λιοτριβιό του, ποὺ ἔχει κάτω στὴ χώρα.

Κι αὐτὸς μ' ἔνα καλάθι μαζεύει τὶς ἐλιὲς ποὺ σκόρπισαν μακριὰ τ' ἀνεμοβρόχια.

—Νὰ κι ἄλλη μαυρομάτα, κορίτσια, φωνάζει κάθε φορά ποὺ βρίσκει καὶ μαζεύει καμιὰ ἐλιά.

Καὶ τὰ κορίτσια γελοῦν ἀπὸ τὴ χαρά τους, ἀπὸ τὴ χαρά τοῦ ἀφέντη τους ποὺ ὅλο καὶ ξαναλέει :

—Οἱ καημένες οἱ μαυρομάτες! Ποῦ θέλετε νὰ μοῦ πᾶτε! Σᾶς ἀφήνω ἐγὼ νὰ μοῦ φύγετε;

Καὶ ὅλο τὸ χωριό, θαρρεῖς, γελᾶ καὶ χαίρεται μὲ τὶς χαρὲς καὶ τὰ γέλια τῆς ἐργατιᾶς.

3. "Οταν περάση τὸ πρῶτο μάξεμα, ὥσπου νὰ ἔσαναφυσήξῃ δι βιοιὰς καὶ οὕτη τὸ δεύτερο χέρι, ἀρχίζουν τὰ ὅμιορφα βράδυα τῶν νυχτεριῶν στὸ ἐργατικὸ χωρὶς ποὺ κάθεται στοὺς βράχους τῆς ἀκρογιαλιᾶς σὰν κλώσα.

Σχίζεις ἀπὸ δαδὶ ἀναμμένες στὴ φωτογωνιὰ φρέγγουν μὲ τὶς λαμπρὲς φλόγες. Κοντὰ καθισμένες οἱ νησιωτοποῦλες ἄλλες πλέκουν, ἄλλες γνέθουν, ἄλλες κεντοῦν κι ἡ γριὰ στ' ἀπλωμένα πόδια τῆς βάζει πάνω τὰ λανάρια της κι ἀρχίζει νὰ λαναρίζῃ τὰ μαλλιά. Αὐτὰ τὰ γνέση καὶ θὰ ὑφάνη τὰ χοντρὰ φασίδια τοῦ χειμῶνα.

Στὶς μεγάλες ἀποθῆκες τοῦ γερο-Δήμου ἔκοκκιζουν σὲ ἀρκετὰ νυχτέρια τὸ ἀραποσίτι, ποὺ σύναξε ἀπὸ τοὺς ἀγρούς του. Βιάζεται νὰ ἐτοιμάσῃ τὸν καρπὸ γιὰ τοὺς μύλους, ποὺ ἔχει στοῦ Ἀγᾶ τὸ ρέμα, νὰ μὴ μένουν ἀργοὶ τώρα μὲ τὰ πολλὰ νερά. Κι ἡ κυρα-Δήμαινα ἐτοιμάζει νὰ δώσῃ σὲ δλους τὸ γλυκό της πετιμέζι, ποὺ ἔκαμε τὸν καιρὸ τοῦ τρύγου.

Οἱ ἐργάτριες μὲ τὰ δάχτυλα τῶν ποδιῶν τους στηρίζουν μὰ χοντρὴ σιδερένια λεπίδα. Καὶ πέφτουν οἱ σπόροι τοῦ ἀραποσιτιοῦ κατακίτρινοι, σὰν κόκκοι κεχριμπαριοῦ μ' ἔνα λευκὸ ματάκι.

Αὐτὴ ἡ μονότονη ἐργασία ἔξακολουθεῖ ὡς τὰ μεσάνυχτα, ὥσπου νὰ λαλήσῃ δι πρῶτος πετεινός. Καμιὰ φορὰ καὶ πέρα ἀπὸ τὰ μεσάνυχτα, γιατὶ οἱ ιστορίες καὶ τὰ παραμύθια τοῦ γερο-Δήμου δὲν τελειώνουν τόσο γρήγορα.

4. Στὸ μεταξὺ πάλι φύσηξε δι βιοιὰς κ' ἔριξε καταγῆς ἐλιές. Καὶ πάλι οἱ ἐργάτριες βγαίνουν νὰ συνάξουν τὸ δεύτερο χέρι.

Τὸ βράδυ ἔνα σωρὸ μουλάρια κατεβαίνουν τὸν κατηφορικὸ ἐλαιώνα. Εἶναι τοῦ γερο-Δήμου, ποὺ κουβαλοῦν φορτώματα

ἀπὸ ἐλιές στὸ χωριό. Καὶ βιάζονται τὰ ξῶα ἀγκομαχώντας στὸν κατήφορο, ἐδῶ νὰ πέσουν, ἐκεῖ νὰ σταθοῦν, σὰ μεθυσμένα. Καταϊδρωμένα φυσομανοῦν, κοντοστέκονται. Καὶ ἥχοῦν τὰ κουδούνια καὶ πλαταγοῦν τὰ μαστίγια τῶν ἀγωγιατῶν, ποὺ βιάζονται νὰ φτάσουν στὸ χωριό, νὰ κουβαλήσουν τὶς ἐλιές, μὴν μπῆ ὁ Σποριὰς μὲ τ' ἀνεμοβρόχια.

4. Η ΕΛΙΑ

Εἶμαι τοῦ ἥλιου θυγατέρα,
 ἡ πιὸ ἀπ' δλες χαϊδευτή·
 χρόνια ἡ ἀγάπη τοῦ πατέρα
 σ' αὐτὸν τὸν κόσμο μὲ κρατεῖ.
 "Οσο νὰ γείρω νεκρωμένη,
 αὐτὸν τὸ μάτι μου ζητεῖ.
 Εἶμαι ἡ ἐλιὰ ἡ τιμημένη !

"Οπου κι ἀν λάχω κατοικία,
 δὲ μ' ἀπολείπουν οἱ καρποί·
 ως τὰ βαθιά μου γηρατεῖα
 δὲ βρίσκω στὴ δουλειὰ ντροπή.
 Μ' ἔχει ὁ Θεὸς εὐλογημένη
 κι εἴμαι γεμάτη προκοπή.
 Εἶμαι ἡ ἐλιὰ ἡ τιμημένη !

Φρίκη, ἐρημιά, νεφός, σκοτάδι
 τὴ γῆ τὴ θάψαν μιὰ φορά.
 "Εμὲ ζωῆς φέρνει σημάδι
 στὸ Νῶε ἡ περιστερά.
 "Ολης τῆς γῆς εἶχα γραμμένη
 τὴν ὅμορφάδα καὶ χαρά.
 Εἶμαι ἡ ἐλιὰ ἡ τιμημένη !

"Ἐδῶ στὸν ἴσκιο μου ἀποκάτου
 ἥρθ' ὁ Χριστὸς ν' ἀναπαυθῆ
 κι ἀκούστηκε ἡ γλυκιὰ λαλιά του

λίγο προτοῦ νὰ σταυρωθῆ.
 Τὸ δάκρυ του, δροσιὰ ἀγιασμένη,
 ἔχει στὴ ρίζα μου χυθῆ.
 Εἶμαι ἡ ἐλιὰ ἡ τιμημένη !

Καὶ φῶς πραότατο χαρίζω
 ἐγὼ στὴν ἄγρια τὴν νυχτιά.
 Τὸν πλοῦτο πιὰ δὲν τὸν φωτίζω,
 σὺ μ' εὐλογεῖς, φτωχολογιά.
 Κι ἀν ἀπ' τὸν ἄνθρωπο διωγμένη,
 θὰ φένγω μπρὸς στὴν Παναγιά.
 Εἶμαι ἡ ἐλιὰ ἡ τιμημένη.

Κ. Παλαμάς.

5. ΤΙ ΔΙΗΓΕΙΤΑΙ ΜΙΑ ΒΕΛΑΝΙΔΙΑ ΓΙΑ ΤΗ ΖΩΗ ΤΗΣ

1. «Γεννήθηκα ἀπὸ ἔνα βελανίδι, ποὺ ὁ ἄνεμος τὸ ἄρπαξε ἀπὸ μιὰ μεγάλη βελανιδιὰ καὶ τὸ ἔριξε κοντὰ στὸ δάσος.

»Χωρὶς καμιὰ περιποίηση, χωρὶς κανένας νὰ φροντίζῃ γιὰ μένα, μεγάλωσα μονάχη μου σιγὰ σιγά. Κι ὅστερα ἀπὸ πολλὰ χρόνια, ἐπάνω ἀπὸ διακόσια, ἔγινα κι ἐγὼ μεγάλη βελανιδιά.

2. »Οἱ ρίζες μου προχώρησαν βαθιὰ καὶ ξαπλώθηκαν μέσα

στὴ γῆ, δσο ἀπλώνονται ἐπάνω στὸν κορμό μου καὶ τὰ κλαδιά μου δλόγυρα. ὜να μεγάλο δέντρο πρέπει νὰ ἔχῃ μεγάλες καὶ δυνατὲς ρίζες, γιὰ νὰ στηρίζεται καλά.

»Τὰ κλαδιά μου μεγάλωσαν κι ἀπλώθηκαν σ' ὅλες τὶς μεριές, σὰν πελώρια χέρια.

»Ἐριξα πολὺ μεγάλο ἀνάστημα καὶ πέρασα ὅλα τ' ἄλλα δέντρα, ποὺ εἶναι ἔδω. Ὁ κορμός μου στὰ μικρά μου χρόνια ἦταν λεπτὸς καὶ τρυφερός· μὲ τὸν καιρὸν δύως ἔγινε χοντρὸς καὶ δυνατός. Κι ἡ φλούδα μου, δταν ἥμουν μικρή, ἦταν πρασινωπὴ καὶ μαλακή· λίγο λίγο κι αὐτὴ πήρε χρῶμα μαυρειδερό, ἔγινε σκληρή καὶ γέμισε σκισμάδες.

3. »Λίγο πιὸ πέρα ἀπὸ μένα εἶναι κι ἄλλες βελανιδιές, πολὺ γέρικες. Μὲ περνοῦν πολλὰ χρόνια.

»Εἶναι, σὰ νὰ ποῦμε, γιαγιάδες μου καὶ παραγιαγιάδες μου. Ὁ κορμός τους εἶναι γεμάτος ἀπὸ κουφάλες καὶ ρόζους καὶ τὰ κλωνάρια τους εἶναι ὅλο ρόζοι.

4. »Τὰ φύλλα μου εἶναι πολλὰ καὶ πυκνά, ἀλλὰ μονάχα στὴν ἄκρη τῶν κλαδιῶν. Στὴ μέση δὲν ἔχω πολλὰ φύλλα· γι' αὐτὸ δποιος στέκεται κοντὰ στὸν κορμό μου, μπορεῖ νὰ ἰδῃ ὡς ἐπάνω στὴν κορυφὴ μου.

»Κάτω ἀπὸ τὴ φυλλωσιά μου φυτρώνουν λογῆς λογῆς ἄνοιξιάτικα φυτὰ κι ἀγριολούλουδα. Ὁ ἥλιος περνᾶ μέσα ἀπὸ τὴ φυλλωσιά μου καὶ φτάνει ὡς τὸ χῶμα καὶ τοὺς δίνει ζωή.

»Ο ἥλιος! "Ἄχ! πῶς τὸν ἀγαπῶ! Δὲν ξέρω ἀν εἶναι ἄλλο δέντρο στὸν κόσμο, ποὺ ν' ἀγαπᾶ τὸ φῶς καὶ τὴ ζεστασιὰ σὰν κι ἐμένα.

»Δὲν πολυβιάζομαι νὰ βγάλω τὴν ἄνοιξη τὰ πριονωτὰ

φύλλα μου· φοβοῦμαι τὸ κρύο καὶ περιμένω νὰ ζεστάνῃ ὁ καιρὸς καὶ τὰ φύλλα μου βγαίνουν δχι χωριστὰ τὸ καθένα, ἀλλὰ φούντες φούντες κι ἔχουν ἔνα κοτσάνι, γιὰ νὰ μποροῦν νὰ γυρνοῦν στὸν ἀγαπημένο ἥλιο.

5. » Ὁ καρπός μου εἶναι ἡ πὶ θρεπτικὴ τροφὴ γιὰ τοὺς χοίρους. Βελανίδια ἔδινε κι ἡ Κίρκη στοὺς συντρόφους τοῦ Ὀδυσσέα κι ἔτρωγαν, ἀφοῦ τοὺς μεταμόρφωσε σὲ χοίρους, δπως λέει ἡ ἴστορία.

» Μὰ καὶ τὰ φλοιούδωτὰ κουπάκια τῶν βελανιδιῶν μου κι ἡ φλοιόδα μου δὲν εἶναι πράματα ἄχρηστα· μ' αὐτὰ οἱ βυρσοδέψεις ἀργάζουν τὰ δέρματα.

» Λησμόνησα νὰ σᾶς πῶ, πὼς τὰ φύλλα μου καὶ τὰ κλαδιά μου, τὸ καλοκαίρι, τὰ δάγκωνουν κάποια μικρὰ ζωύφια. Στὸ κάθε δάγκωμα γίνεται ἔνα ἐξόγκωμα σὰν καρύδι. Ἐκεῖ μέσα τὰ μικρὰ ζωύφια φυλᾶνε τ' αὔγα τους.

» Τὰ καρυδιά αὐτὰ τὰ λένε κη ή ίδια καὶ τὰ μεταχειρίζονται γιὰ γιατρικό· ἀκόμη γιὰ νὰ κάνουν μελάνη· κι οἱ χωρικοὶ γιὰ νὰ βάφουν μαῦρα, ὅταν θέλουν, τὰ μάλλινα ὑφάσματά τους.

6. » Τώρα νὰ σᾶς πῶ καὶ γιὰ τὸν κορμό μου. Στὸν κορμό μου τὸ μέσα ξύλο, ἡ καρδιὰ σὰ νὰ ποῦμε, εἶναι σταχτερὴ καὶ τόσο σκληρή, πὸν δὲν μπορεῖ εὔκολα νὰ τὴν χαράξῃ τὸ μαχαίρι. Τὸ ἄλλο ξύλο, ποὺ εἶναι δλόγυρα στὴν καρδιὰ καὶ γειτονεύει μὲ τὴν φλοιόδα μου, εἶναι κιτρινωπὸ καὶ μαλακό. Αὐτὸ μὲ κάνει καὶ ζῶ. Ἀπ' αὐτὸ περνοῦν οἱ χυμοί, ποὺ ἀνεβαίνουν ἀπὸ τὶς ρίζες καὶ φτάνουν ὧς τ' ἀκροκλάδια.

» Ἡ καρδιά· μου πάλι μὲ συγκρατεῖ στερεὰ καὶ μὲ κάνει νὰ μὴ φοβοῦμαι τὸν ἄνεμο, δσο δυνατὰ κι ἀν φυσᾶ. Τὸ ξύλο

τῆς καρδιᾶς μου εἶναι πολὺ χρήσιμο στοὺς ἀνθρώπους.

» Ὅταν ἔχουν ἀνάγκη ἀπὸ ἔύλο, ποὺ νὰ μὴ σαπίζῃ στὸ νερό, ποὺ νὰ εἶναι αἰώνιο, τρέχουν νὰ εῦρουν καρδιὰ βελανιδιᾶς καὶ κάνουν γεφύρια, βάρκες, καράβια καὶ σπίτια.

7. » Μὲ τὸ ἄλλο μου τὸ ἔύλο, τὸ κιτρινωπό, κάνουν ἐπιπλα, ποὺ εἶναι προφυλαγμένα ἀπὸ τὸ νερὸ καὶ δὲν ἔχουν φόβο νὰ σαπίσουν. Αὐτὸ τὸ ἔύλο τὸ μεταχειρίζονται καὶ γιὰ κάψιμο στοὺς φούρνους, σὲ τζάκια, σὲ θερμάστρες καὶ μὲ τὰ κλαδιά μου κάνουν τὸ πιὸ καλὸ ἔυλοκάρβουνο, τὸ ἄγριο, δπως τὸ λένε οἱ νοικοκυρέσσ.

» Τὸ κιτρινωπὸ ἔύλο μου εἶναι κάποτε κατατρυπημένο. Ἐνα πλῆθος ἔντομα ἔχονται, τρυποῦν τὴ φλούδα μου, κάνουν ἐκεῖ μέσα τὴ φωλιά τους καὶ φυλάγουν τ' αὐγά τους· σὲ λίγο, τὸ μέρος ἐκεῖνο τοῦ κορμοῦ μου κάτω ἀπὸ τὴ φλούδα γίνεται κούφιο.

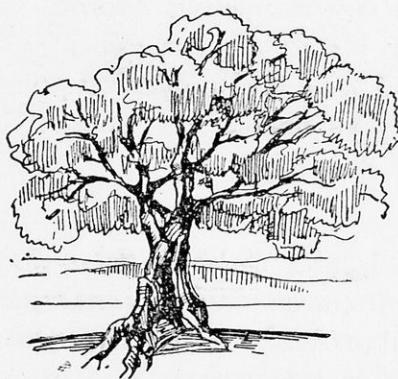
8. » Καὶ τώρα πῶς νὰ γλιτώσω; ἀς εἶναι καλὰ δ φίλος μου δ δρυοκολάπτης, τὸ καλὸ πουλὶ μὲ τὸ βαθὺ κόκκινο, τὸ κρεμεζὶ μέτωπο, τὶς πράσινες ἥ ἀσπρόμαυρες φτεροῦγες του καὶ τὴν κοκκινωπὴ οὐρά.

» Αὐτὸ ἔρχεται ταχτικὰ καὶ μὲ τὴ δυνατὴ μύτη του ἀρχίζει νὰ χτυπᾶ τὸν κορμό μου: τὰκ τὰκ τάχ. Ἀπὸ τὰ δυνατὰ χτυπήματα ἀντιβουίζει τὸ δάσος καὶ τὸ ἔξυπνο πουλὶ καταλαβαίνει, δταν δ κρότος εἶναι ἔερός, πῶς τὸ ἔύλο εἶναι γερό. «Ἐδῶ δὲν εἶναι τίποτε», λέει μὲ τὸ νοῦ του καὶ πηγαίνει πάρα πέρα.

» Ξαναρχίζει τὸ τὰκ τάχ· κι δταν ἀκούσῃ τὸ ἔύλο νὰ κουδουνίζῃ, δπως κουδουνίζουν τὰ κούφια πράματα, «ἐδῶ

εῖμαστε» λέει, καὶ μὲ τὴ φοβερὴ μύτη του σκάβει δυνατά, βρίσκει τὴ φωλιὰ καὶ τρώει ὅλα τὰ ἔντομα.

» Στὰ παλιὰ χρόνια, δταν οἱ ἄνθρωποι ἥθελαν νὰ ἐπαινέσουν κανένα γιὰ τὴν παλικαριά του καὶ τὴ δύναμή του, θυμόταν ἐμένα καὶ τὸν παρομοίαζαν μὲ τὸ ξύλο μου, ποὺ εἶναι σκληρὸ σὰν πέτρα».

6. Ο ΚΙΣΣΟΣ

Τριγύρω στὴ βελανιδιὰ
κισσὸς τυλίγει τὰ κλαδιὰ
κι ἀδιάκοπα γυρεύει
μὲ λόγια καὶ μὲ γαλιφιές
ἴσα μ' ἀπάνω στὶς ψηλὲς
κορφὲς κι αὐτὸς ν' ἀνέβη.

Μὰ ἡ ψηλὴ βελανιδιὰ
μὲ τὴν περήφανη καρδιὰ
τὰ τέτοια δὲν τὰ χάβει·
τοῦ λέει εἰν' ἡ φλούδα μου χοντρὴ
καὶ κολακεῖες δὲν μπορεῖ
νὰ καταλάβῃ.

Καὶ πάει ψηλὰ ἡ βελανιδιὰ
κι ἴσκιώνει δλη τὴν πλαγιὰ
καὶ στὰ κλωνάρια της φωλιὰ
χτίζουν ἀμέτρητα πουλιά.

Μὰ στὴ λιγόμυσαλη φτελιὰ
ἡ κολακεία πῶς περνᾶ !
Πῶς εἶναι ξιππασμένη !
μὰ εἶναι τὰ φύλλα της χλοιμὰ
κι αὐτὴ σιγὰ σιγὰ πεθαίνει.

Μ. Δ. Στασινδπουλος.

7. ΜΙΑ ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ

1. — Ποιοί συνεδριάζουν ἔδω μέσα ; ρώτησε ὁ διευθυντὴς τὸν ἐπιστάτη τοῦ σχολείου.

— Εἶναι τὰ παιδιὰ τῆς τετάρτης τάξης. Ζήτησαν τὴν ἄδεια ἀπὸ τὸν κύριο Καλόκαρδο.

‘Αλήθεια, ἦταν πιὰ καιρός. Ἡ τάξη αὐτὴ στενογραφοῦσε μὲ τὶς ἀταξίες της πολὺ τὸν κύριο Καλόκαρδο, τὸ δάσκαλό της. Τὰ περισσότερα παιδιὰ ἔκει μέσα ἦταν ἀκατάστατα. Ἐσκιζαν χαρτιὰ καὶ τὰ πετοῦσαν στὸ πάτωμα, μελάνωναν τὰ θρανία καὶ τοὺς τούχους. Ποτέ τους δὲν ἥνοιγαν τὰ παράθυρα στὸ διάλειμμα κι ἀφηναν τὰ βιβλία καὶ τὰ τετράδιά τους, ὅπου φτάση. Μιὰ ἀκαταστασία ποὺ δὲ λέγεται !

‘Αλλὰ καὶ τὴ σωματικὴ τους καθαριότητα τὴν ἀμελοῦσαν τὰ παιδιὰ αὐτά. Νύχια ἄκοπα, αὐτιὰ ἀκάθαρτα, μαλλιὰ ἀχτένιστα...

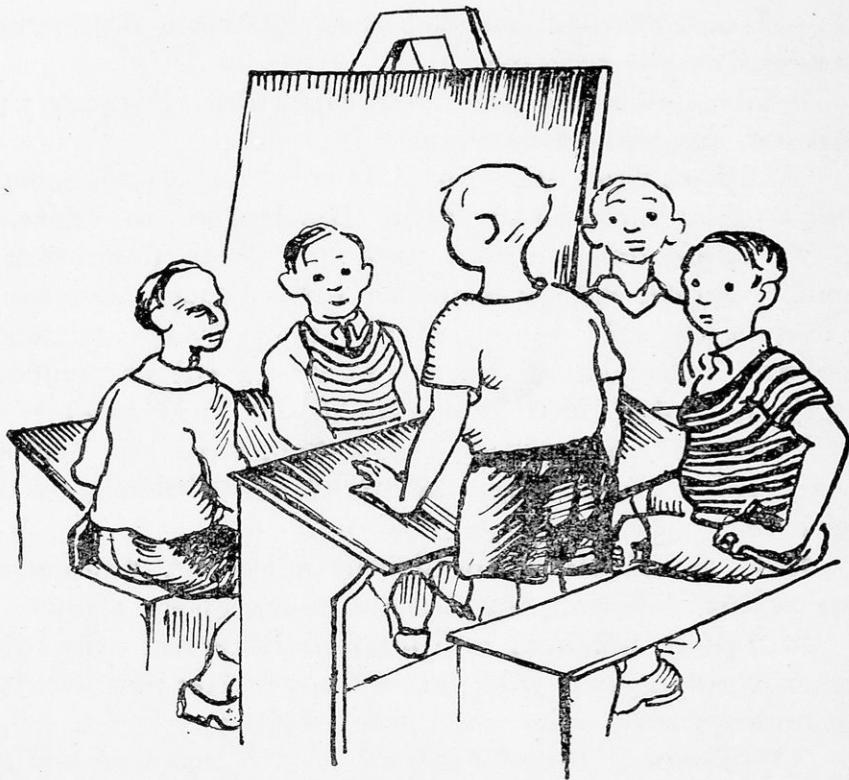
Καὶ νὰ πήγαιναν τουλάχιστο καλὰ στὰ μαθήματα ! Οὔτε κι αὐτό ! Κάθε μέρα ὅλο καὶ παρατηρήσεις εἶχαμε.

Μιὰ μέρα μάλιστα, ποὺ μπῆκε ὁ δάσκαλος στὴν τάξη, εἶδε στὸν τοῖχο μιὰ μεγάλη μελανιά, σὸν ἐκεῖνες ποὺ γίνονται, ἀμα σπάση ἐπάνω στὸν τοῖχο μελανοδοχεῖο.

‘Ο δάσκαλός τους δὲ μίλησε, μὰ στὸ πρόσωπό του φάνηκε ζωγραφισμένη ὅλη του ἡ λύπη.

‘Απὸ τὴ στιγμὴ αὐτὴ τὰ πιὸ φιλότιμα παιδιὰ ἔνιωσαν μεγάλη ντροπὴ καὶ παρακίνησαν καὶ τοὺς ἄλλους συμμαθητές τους ν’ ἀλλάξουν πιὰ δρόμο. Καὶ τώρα εἶναι αὐτοὶ οἱ ἴδιοι, ποὺ καθισμένοι ἥσυχα στὰ θρανία συζητοῦν γιὰ τὸ σκοπὸ αὐτό.

2. Τὴ συζήτηση τὴ διευθύνει ἕνας ἀπὸ τοὺς συμμαθητές τους, δ καλύτερος στὴν τάξη. Σὲ μιὰν ὥρα μέσα ἔχουν τελειώσει κιόλα.

‘Η τάξη τους εἶχε τριανταδυὸ παιδιά. Τὰ χώρισαν σὲ τέσσερεις διμάδες κι ἔδωσαν στὴν καθεμιὰ δικό της ἀριθμό. ‘Η κάθε διμάδα διάλεξε τὸν ἀρχηγό της.

Οἱ πιὸ πολλοὶ ἀπὸ ὅσους ἦταν σὲ κάθε διμάδα, ἦταν

φίλοι μεταξύ τους καὶ κάθονταν στὴν ἵδια γειτονιά.

Ἐτσι ἡ πρώτη διάλεξε ἀρχηγό της τὸν Τατάκη, ἡ δεύτερη τὸν Παναγιώτου, ἡ τρίτη τὸν Ἀπέργη κι ἡ τετάρτη τὸν Ἀντωνόπουλο.

Αὕτοι ἦταν τὰ καλύτερα καὶ τὰ πιὸ ίκανὰ παιδιὰ τῆς τάξης. Ὄλοι τ' ἀγαποῦσαν καὶ τὰ σέβονταν στὴν τάξη μέσα. Ἀλλὰ κι ἔξω, δταν ἔπαιξαν στὰ διαλείμματα, τὸ περισσότερο αὐτοὺς εἶχαν γι' ἀρχηγούς. Ἐτσι καὶ τώρα ποὺ ἥθελαν νὰ βάλουν δμαδάρχες, δὲ δυσκολεύτηκαν διόλου.

3. Τὴν ἄλλη μέρα τὸ πρωί, δταν μπῆκε ὁ κύριος Καλόκαρδος στὴν τάξη, στὰ χείλη ὅλων τῶν παιδιῶν ἀνέβαινε μιὰ λέξη :

— ‘Ομάδες !

Ὑστερα πλησίασαν τὸ δάσκαλο οἱ τέσσερεις δμαδάρχες, τοῦ εἴπαν τὰ καθέκαστα καὶ τοῦ ἔδωσαν ἐνα χαρτὶ διπλωμένο μέσα σ' ἐνα φάκελο.

Στὸ χαρτὶ αὐτὸ ἦταν καθαρογραμμένα τὰ ὀνόματα τῶν παιδιῶν, χωρισμένα σὲ δμάδες μὲ τοὺς ἀρχηγούς τους καὶ πιὸ κάτω τὰ χρέη, ποὺ εἶχαν οἱ δμάδες κι οἱ ἀρχηγοί.

Κι δ δάσκαλος διάβασε :

« Ἀπὸ τώρα καὶ στὸ ἔξης οἱ δμάδες μὲ τοὺς ἀρχηγούς τους, ἡ καθεμιὰ χωριστὰ κι ὅλες μαζί, θὰ φροντίζουν γιὰ ὅλα μέσα στὴν τάξη. »

Τὰ χρέη τῶν δμάδων εἶναι :

1) Νὰ εἶναι ἡ τάξη καθαρὴ κι ἀερισμένη.
2) Τὰ θρανία κι οἱ τοῦχοι νὰ μὴν ἔχουν μελανιές καὶ ξυσίματα.

3) Ἡ ἔδρα τοῦ δασκάλου νὰ εἶναι πάντα καθαρὴ καὶ τὰ θρανία ξεσκονισμένα.

Τὰ χρέη τῶν ἀρχηγῶν :

1) Νὰ ἐπιβλέπουν τὴν καθαριότητα τῶν παιδιῶν ποὺ εἶναι στὴν ὁμάδα τους.

2) Νὰ τὰ βοηθοῦν καὶ νὰ τὰ βάζουν νὰ βοηθοῦνται μεταξύ τους στὰ μαθήματα, ἔτσι ποὺ νὰ μὴν ἔρχεται κανείς τους ἀμελέτητος στὴν τάξη. Τὸ ίδιο θὰ ἐπιβλέπουν καὶ τὰ γραπτά τους νὰ εἶναι καλογραμμένα καὶ χωρὶς μελανιές.

3) Νὰ φροντίζουν γιὰ τὸ στόλισμα τῆς τάξης τους.

4) Νὰ προτείνουν στὸ δάσκαλο τὶς ἐκδρομὲς τῆς τάξης καὶ νὰ τὶς ὀργανώνουν.

5) Νὰ σχηματίσουν κι οἱ τέσσερεις μαζὶ μιὰν ἐπιτροπή, ποὺ θὰ δίνῃ λόγο στὸ δάσκαλο γιὰ δλη τὴν τάξη.

4. Δὲν πέρασε πολὺς καιρὸς καὶ τὰ καλὰ ἀποτελέσματα, ποὺ ἔφεραν οἱ ὁμάδες, ἥταν ὄλοφάνερα : Τάξη, καθαριότητα, ὅμορφιὰ καὶ ἀγάπη στὴν ἔργασία.

Χαρτιὰ πιὰ δὲ βλέπατε πουθενὰ στὸ πάτωμα, οὕτε μελάνες στὰ θρανία καὶ στοὺς τοίχους. Ὁ ἕνας βι θοῦσε τὸν ἄλλο σὰν καλὰ ἀδέρφια. Ἡ εάξη μοσκομύριζε κι οἱ τοῖχοι τῆς ἥταν στολισμένοι μὲ ὅμορφες χρωματιστὲς εἰκόνες, ποὺ ἀγόρασαν τὰ παιδιὰ ἀπὸ τὸ ταμεῖο τῆς τάξης.

Ἐπάνω στὴν ἔδρα τοῦ δασκάλου ἥταν ἔνα ἀνθογυάλι, ποὺ ποτὲ δὲν τοῦ ἔλειπαν τὰ λουλούδια.

Τὰ δυὸ παραθύρα τῆς τάξης γέμισαν ἀπὸ γλάστρες μὲ ἄνθη τῆς ἐποχῆς.

Ἡ τάξη ὀλόκληρη εἶχε καταντήσει ἀληθινὸ μιὰ καθαρούτσικη κυψέλη μὲ καλοὺς καὶ προκομμένους ἔργατες.

Νά τί μποροῦν νὰ κάμουν μόνα τους τὰ παιδιά ! Φτάνει νὰ τὸ νιώσουν καὶ νὰ τὸ θελήσουν.

8. Ο ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΣ ΣΤΗΝ ΤΑΞΗ

1. "Ακουσε, Γιαννάκη, αρχισε νὰ μοῦ λέη μιὰ μέρα δ πατέρας μου : Στὴν ἡλικία σου ἥμουν κι ἐγὼ παιδὶ ἔξυπνο καὶ προκομμένο. 'Ο πατέρας μου ἦταν πολὺ εὐχαριστημένος μ' ἐμένα κι ὅλος δ κόσμος μὲ εἰχε γιὰ καλὸ παιδὶ. "Ακουσα τόσους ἐπαίνους, ποὺ στὰ τελευταῖα τὸ πῆρα κι ἐγὼ ἐπάνω μου καὶ κατήντησα ἔνας ἐγωιστής. Κανένα ἀπὸ τοὺς συμμαθητές μου δὲ λογάριαζα, ὅλους τοὺς περιφρονοῦσα. Γι' αὐτὸ μοῦ ἄξιζε νὰ πάρω ἔνα καλὸ μάθημα καὶ τὸ πῆρα, ἀπὸ ποιόν, νομίζεις ; 'Απὸ τὸν τελευταῖο τῆς τάξης !

2. 'Ο μαθητὴς αὐτὸς ἦταν ἔνας τόσος δὰ ἀνθρωπάκος, ἀδύνατος, μὲ πρόσωπο χλοιμὸ καὶ μαραμένο. 'Η ματιά του ἦταν πάντα φοβισμένη καὶ γεμάτη θλίψη. Τὸν ἔλεγαν Μιχάλη Λεμονά. 'Απὸ τὰ φορέματά του φαινόταν πῶς ἦταν φτωχός. ³ Ήταν δ τελευταῖος στὴν τάξη. Ποτέ του δὲν εἶπε μά-

θημα κι ούτε παρουσίαζε γραπτά. "Οταν δέ δάσκαλος τοῦ ἔλεγε μὲ τὴ βαριὰ φωνή του: «Λεμονά, τὸ τετράδιό σου», ἐκεῖνος ἀπαντοῦσε σιγανὰ καὶ ντροπιασμένα: «Δὲ βρῆκα καιρό, κύριε». Κι δέ δάσκαλος τὸν μάλωνε συχνά.

Κάποτε δέ τύχη τὸν ἔφερε γείτονά μου.

"Ἐκεῖνο ποὺ μοῦ ἔκαμε μεγάλη ἐντύπωση, ἵταν πώς δέ Λεμονᾶς ἐρχόταν στὴν τάξη πάντα νυσταγμένος. Πολλὲς φορὲς μάλιστα κοιμόταν ἐπάνω στὸ θρανίο. Κι δταν τὸν φώναξε δέ δάσκαλος, ἐγὼ τὸν σκουντοῦσα μὲ τὸν ἄγκωνά μου νὰ ξυπνήσῃ.

'Ο Λεμονᾶς ξυπνοῦσε τότε τρομαγμένος.

3. Μιὰ μέρα δέ δάσκαλος φώναξε πάλι τ' ὄνομά του.

Τὸν σκούντησα, τὸν ξανασκούντησα, μὰ ποῦ νὰ ξυπνήσῃ! Μὲ τὰ πολλὰ δέ Λεμονᾶς ξύπνησε. Σὰν ἀνοιξε δμως τὰ μάτια του κι ἀντίκρισε τὸ δάσκαλο, ἔκρυψε τὸ πρόσωπο μέσα στὶς φοῦχτες του.

—Λεμονά, πέντε μας τὸ μάθημά σου! Εἶπε μὲ βαριὰ φωνὴ δέ δάσκαλος κάνοντας πώς δὲν κατάλαβε τίποτε.

'Ο Λεμονᾶς σηκώθηκε κατακόκκινος, ἔσκυψε γιὰ μιὰ στιγμὴ ἐπάνω μου καὶ μοῦ εἶπε στ' αὐτὶ παρακαλετικά.

—"Αχ! Πέντε μου το, σὲ παρακαλῶ, 'Αντρέα!

Ποτέ του δὲ μοῦ εἶχε ζητήσει τέτοιο πράμα! "Ηταν κατατρομαγμένος. "Εμοιαζε σὰν τὸ ἔλαφι, ποὺ τὸ ἀπόκλεισε δικυνηγὸς καὶ ζητοῦσε χάρη. Κρεμόταν ἀπὸ ἐμένα.

4. "Αχ, Γιαννάκη μου, παιδί μου, νάξερες τί ντροπὴ αἰσθάνομαι αὐτὴ τὴν ὥρα, ποὺ σοῦ τὸ λέω. Καὶ νάξερες τί δάκρυα ἔχυσα γιὰ τὴν κακία μου αὐτή! Δὲν τὸν λυπήθηκα λοιπὸν καθόλου! Δὲ σκέφτηκα ἄλλο, παρὰ πῶς θὰ τὸν κάμω νὰ τὰ χάση, γιὰ νὰ γελάση δέ τάξη μαζί του.

Ἐκείνη τὴ μέρα εἶχαμε ἴστορία γιὰ τὸν Περικλῆ. Τοῦ Λεμονᾶ τὰ σαγόνια ἔτρεμαν ἀπὸ τὴ σαστιμάρα του. Ἀρχισε λοιπὸν νὰ λέη :

— ‘Ο Περικλῆς ἦταν... ἦταν γιὸς τοῦ Ξανθίππου καὶ... καί...’

“Υστερα σταμάτησε καὶ γυρνώντας παρακαλετικὰ σ’ ἐμένα μοῦ ἔριξε μιὰ ματιά, γεμάτη ἀγωνία. Τότε μοῦ πέρασε ἀπ’ τὸ νοῦ μιὰ διαβολικὴ ἴδεα καὶ βάζοντας τὸ χέρι μου στὸ στόμα, τοῦ φώναξα :

— Καὶ τῆς Μαργαρίτας !

‘Ο Λεμονᾶς τὸ ξαναεῖπε φωναχτὰ κι ἡ τάξη ξεκαρδίστηκε στὰ γέλια.

— Κάθισε κάτω, Λεμονά ! Τοῦ εἶπε ὁ δάσκαλος θυμωμένος. Τίποτε δὲν ἔκαμες ὡς τώρα ! Καὶ ὅχι μόνον αὐτό, ἀλλὰ δίνεις τὸ κακὸ παράδειγμα καὶ στους ἄλλους.

Κι ὁ Λεμονᾶς ἀπὸ τὴν ντροπή του δὲν ξαναπάτησε πιὰ στὸ σχολεῖο.

5. Οἱ διακοπὲς πλησίαζαν νὰ τελειώσουν. Μιὰ μέρα μοῦ λέει ὁ πατέρας μου :

— “Ἐχεις ὅρεξη γιὰ κυνήγι, Ἄντρέα ; Αὔριο τὸ πρωὶ θὰ σηκωθοῦμε στὶς τέσσερεις καὶ πρὶν ἀπὸ τὰ χαράματα θὰ ξεκινήσωμε γιὰ τὶς πέρδικες. Ἐσὺ θὰ σηκώνης τὸ σακίδιο. Ἔτσι θὰ συνηθίσης νὰ κουβαλᾶς καὶ τὸ δικό σου μεθαύριο, πρόσθεσε χαμογελώντας.

‘Ακοῦς ἐκεῖ ! Ὁλη τὴ μέρα μὲ τὸν πατέρα καὶ μὲ τὸ σκύλο μας τὸ Σγουρῷ ! Εἶχα μιὰ χαρὰ ποὺ δὲ λέγεται. Στὶς τρεῖς τὸ πρωὶ ἥμουν κιόλα στὸ πόδι.

Βγήκαμε ἀπὸ τὴν πόλη καὶ προχωρούσαμε μὲ βῆμα γοργό, δταν ἔξαφνα εἴδα νὰ ἔρχεται ἀπ’ ἄντικρου ἔνα καροτσάκι. Τὸ ἔσερνε ἔνας μικρός, στὴν ἥλικία μου.

Τὸ καροτσάκι ἦταν φορτωμένο λαχανικά. Ὁσο γιὰ τὸ μικρό, ποιὸς νομίζεις πὰς ἦταν, Γιαννάκη; Ὁ Λεμονάς! Ναι, δὲ Μιχάλης.

Απὸ τότε ποὺ ἔφυγε ἀπὸ τὸ σχολεῖο, ποτέ μου δὲν τὸν εἶχα συλλογιστῆ τὸ μικρὸ Λεμονά. Οὔτε καὶ ἀνησύχησα ποτὲ γιὰ τὴ σκληρὴ καὶ πρόστυχη πράξη μου!

Καὶ ὅμως ἔτσι ποὺ τὸν εἶδα, καὶ τὴν ὥρα ἐκείνη μάλιστα, αἰσθάνθηκα τὸν ἑαυτό μου κάπως στενοχωρημένο. Δὲ θέλησα νὰ προσπεράσω, χωρὶς νὰ τοῦ πῶ δυὸ λόγια.

6.—Καλημέρα! Τοῦ φώναξα. Γιὰ ποὺ μὲ τὸ καρότσι τέτοια ὥρα, Λεμονά;

—Ἄσε με ἡσυχο, μουρμούρισε δὲ Λεμονάς, ποὺ μὲ εἶχε γνωρίσει κι ἐκεῖνος.

Πειράχτηκα καὶ ζήτησα κι ἐγὼ νὰ τὸν πειράξω. Καὶ μένοντας λιγάκι πίσω ἀπὸ τὸν πατέρα μου, τοῦ εἴπα:

—Δὲ μοῦ λές, Λεμονά, κοιμᾶσαι ἀκόμα, δπως τότε στὸ σχολεῖο;

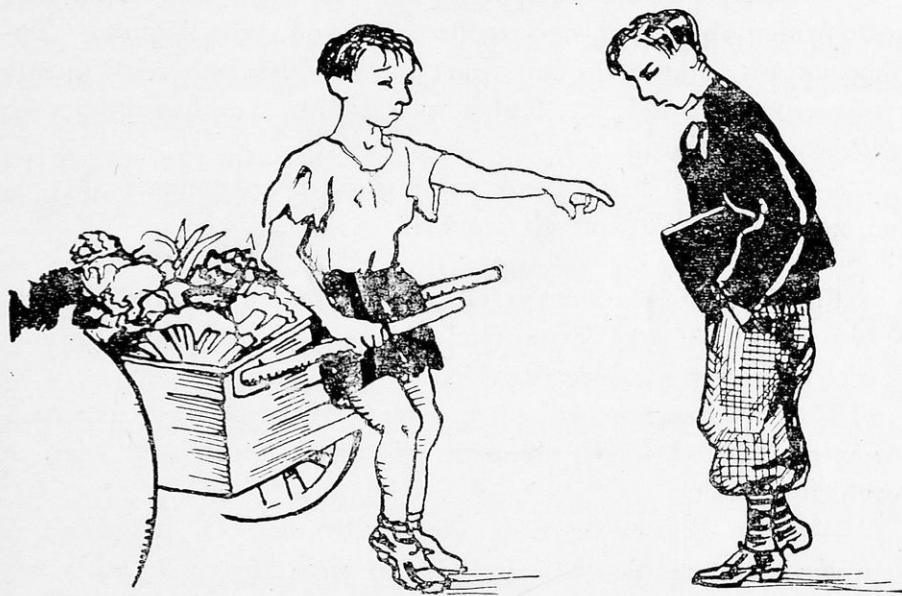
—Φτάνει πιά! Μοῦ ἀπάντησε ἔξω φρενῶν. Δὲ σοῦ φτάνει τὸ κακὸ ποὺ μούκαμες! Ἐσύ σουν ἡ αἰτία ποὺ ἔφυγα ἀπὸ τὸ σχολεῖο κι ἐννοεῖς ἀκόμα νὰ μὲ πειράζης;

Γιὰ μιὰ στιγμὴ σώπασε. Ἐγὼ αἰσθάνθηκα τὸ πρόσωπό μου ν' ἀνάβη. Γιὰ πρώτη φορὰ κατάλαβα πόσο σκληρὸς στάθηκα τότε.

—Ἀκουσε λοιπόν, ξαναεῖπε μὲ μιὰ φωνὴ βραχνὴ δὲ Λεμονάς, καὶ θὰ τὰ μάθης δλα: γιατί κοιμόμουν μέσα στὴν τάξη, γιατί ἡμουν δ τελευταῖος καὶ γιατί μὲ βρίσκεις τὴν ὥρα αὐτὴ νὰ σπρώχνω τὸ καροτσάκι. Πρέπει νὰ σοῦ τὸ πῶ, γιὰ νὰ καταλάβης τὸ κακὸ ποὺ μούκαμες.

7. Ὁ πατέρας μου ἦταν ἄρρωστος ἀπὸ καιρό. Ὁ

γιατρὸς μᾶς εἶπε νὰ τὸν στείλωμε μακριὰ σ' ἔνα βουνὸ καὶ πῶς ἐπρεπε νὰ μείνῃ ἔκει ἀρκετοὺς μῆνες. Τὸν στείλαμε. Ἀπὸ τότε ὅμως ἄρχισε στὸ σπίτι μας ἡ φτώχεια κι ἡ στενοχώρια. Τὰ λίγα χρήματα ποὺ εἴχαμε, τὰ ξοδέψαμε γιὰ τὸ ταξίδι του καὶ γιὰ τὸν πρῶτο μῆνα. "Ετσι κι ἡ μάνα μου ἀναγκά-

στηκε ν' ἀνοίξῃ ἔνα λαχανοπωλεῖο στὴ γειτονιά. Νὰ περνοῦμε ἐμεῖς, νὰ στέλνωμε καὶ τοῦ πατέρα μου.

Μὰ πῶς μποροῦσε νὰ τὰ βγάλη πέρα μονάχη της ἡ μάνα μου; ἐπρεπε νὰ τὴ βοηθήσω κι ἐγώ. "Ετσι τὰ βράδυα, σὰ γυρνοῦσα ἀπὸ τὸ σχολεῖο, τακτοποιοῦσα τὸ μαγαζί, ἔβλεπα

τοὺς λογαριασμοὺς καὶ τὰ μεσάνυχτα πάλι ἔκεινοῦσα μὲ τὸ καροτσάκι ν' ἀγοράσω λαχανικὰ ἀπὸ τὰ περιβόλια, ὅπως τώρα ποὺ μὲ βλέπεις.

—Μὰ καὶ τὸ χειμώνα τὸ ἵδιο ; ρώτησα.

—Βέβαια καὶ τὸ χειμώνα. Τί πάει νὰ πῇ κρύο, ὅταν πρόκειται γιὰ τὴν ὑγεία τοῦ πατέρα ;

—Τώρα τὰ κατάλαβα, Μιχάλη, δλα (δὲν ἔρω γιατί μοῦ ἥρθε ἐκείνη τὴ στιγμὴ στὸ στόμα τὸ μικρό του ὄνομα). Συχώρα με, σὲ παρακαλῶ, ἐσὺ εἶσαι καλός, ἐνῶ ἐγὼ τότε ἦμουν περήφανος καὶ κακός!... Καὶ τώρα πρέπει νὰ διορθώσω τὸ κακὸ ποὺ σοῦ ἔκαμα...

—”Αχ, εἶναι πολὺ ἀργά, φίλε μου ! ” Απάντησε δ Μιχάλης, κουνώντας θλιβερὰ τὸ κεφάλι.

8. Σ' αὐτὸ τὸ μεταξὺ δ πατέρας μου εἶχε σταματήσει σ' ἕνα μαγαζάκι, ποὺ ἦταν ἐκεῖ κοντά, νὰ πιῇ ἔναν καφέ. ”Ετρεξα καὶ τοῦ τὰ εἶπα δλα.

Τ' ἄκουε σκυφτὸς καὶ τὸ πρόσωπό του ἦταν γεμάτο στενοχώρια. Σὰν τελείωσα, σηκώνει τὸ κεφάλι καὶ μοῦ λέει μὲ φωνὴ αὐστηρή :

—Αὐτὸ λοιπὸν ἄς σοῦ γίνη μάθημα. ”Ο Μιχάλης δ Λεμονὰς εἶναι παιδὶ μὲ ἀξία ! ” Οσο γιὰ σένα, ἄς μὴν πῶ τίποτε. Μὲ καταλαβαίνεις !

”Εμένα μὲ πῆραν τὰ δάκρυα.

—”Ελα, παρηγορήσου κι δλα θὰ διορθωθοῦν, ξαναεῖπε δ πατέρας μου. Τώρα, ἄς γυρίσωμε σπίτι. Τὸ σημερινό μας κυνήγι πρέπει νὰ σοῦ γίνη τὸ καλύτερο μάθημα τῆς ζωῆς σου. ”Ελπίζω νὰ μὴν ξεχάσης ποτέ σου τὴ συνάντηση αὕτη.

9. Στὸ δρόμο βρήκαμε τὸ δάσκαλό μας. Σὰν ἔμαθε

τὸ περιστατικὸ ἀπὸ τὸν πατέρα μου, εἶπε καταλυπημένος:

—Τὸ κακόμοιό τὸ παιδί, πόσο τὸ ἀδικήσαμε!

‘Ο πατέρας μου ἔμεινε πολλὴν ὥρα μὲ τὸ δάσκαλο. Σκέπτονταν κι οἱ δυὸ τί ἔπρεπε νὰ γίνη γιὰ τὸ ἀδικημένο παιδί, τὸ Μιχάλη τὸ Λεμονά. Ἀργότερα τὸ διηγήθηκαν στοὺς γνωστοὺς κι ἀπὸ ἐκεῖ τὸ ἔμαθε δῆλος δὲ κόσμος.

‘Απὸ τότε δὲς οἱ μητέρες τῶν παιδιῶν ψώνιζαν τὰ λαχανικά τους ἀπὸ τὸ λαχανοπωλεῖο τοῦ Μιχάλη.

Σύντομα ἔκαμαν στὴ γειτονιὰ κι ἔναν ἔρανο. Μὲ τὰ λεπτὰ ποὺ μαζεύτηκαν, πληρώθηκαν τὰ ἔξοδα τοῦ ἀρρώστου κι ἔτσι δὲ Μιχάλης δὲν ἦταν πιὰ ἀναγκασμένος νὰ σηκώνεται τὴν νύχτα καὶ νὰ πηγαίνῃ στὰ περιβόλια. Ξαναγύρισε στὸ σχολεῖο κι δὲ δάσκαλος τοῦ ἔδειξε μεγάλη συμπάθεια κι ἀγάπη.

10. ‘Ο Μιχάλης δὲ Λεμονὰς σιγὰ σιγὰ ἄλλαξε. ‘Ἐγινε ἄλλος ἀνθρώπος. Ἡταν χαρούμενος, ἔπαιζε μαζί μας, ἄλλα κι ἔμεις τοῦ φερνόμαστε σὰν καλοὶ φίλοι. Δὲν ἦταν πιὰ δὲ τελευταῖος μέσα στὴν τάξη. Κάθε ἄλλο. Κι δὲ δάσκαλός μας τὸ διμολόγησε στὸ τέλος, πώς ἔγινε ἔνα ἀπὸ τὰ καλύτερα παιδιὰ τοῦ σχολείου.

Μιὰ μέρα δὲ Λεμονὰς ἤρθε σπίτι μας βιαστικὸς καὶ γεμάτος χαρά.

—‘Ο πατέρας μου γύρισε ἀπὸ τὸ βουνό! Γιατρεύτηκε δλότελα!

“Υστερα γυρνώντας σὲ μένα μοῦ εἶπε:

—Σ’ εὐχαριστῶ, Ἄντρέα μου, μᾶς παραστάθηκες σὰν καλὸς φίλος.

—‘Εγὼ πρέπει νὰ σ’ εὐχαριστήσω, Μιχάλη, τοῦ εἶπα μὲ φωνὴ χαμηλή. Μοῦ γιάτρεψες τὴν περηφάνια καὶ μ’ ἔμαθες νὰ εἴμαι καλός.

9. Η ΜΑΡΟΥΛΙΩ

1. Δὲν πιστεύω νὰ ἔχασαμε τίποτε, ἐ Μαρουλιώ; Ἀνέβαι, κόρη μου! Ὁ Ψαρής ἄρχισε κιόλα ν' ἀνησυχῇ.

—Ναί, μάνα μου, εἶπε ἡ Μαρουλιώ, ἔνα γερὸ κορίτσι μὲ κόκκινα μάγουλα καὶ δυνατὰ μπράτσα κι ἀνέβηκε στὴ σούστα, δπου τὴν περίμενε δ πατέρας της.

—Ἔχε γειά, μάνα, καὶ καλὴν ἀντάμωση!

—Στὸ καλό, κόρη μου, καὶ νάχης τὴν εὐχή μου. Μὰ ἔπρεπε κάτι νὰ φᾶς, παιδί μου. Δὲν ἔφαγες τίποτε ἀπὸ τὸ πρωὶ καὶ θὰ πεινάσης στὸ δρόμο.

—Ντέεε! ἀκούστηκε ἡ φωνὴ τοῦ πατέρα.

‘Ο Ψαρής ἔεκίνησε κι ἡ μάνα της γύρισε βιαστικὰ καὶ μπῆκε στὸ σπίτι. Μὰ ἡ μικρούλα ἡ Δέσπω δὲν ἔλεγε νὰ τὸ κουνήσῃ ἀπὸ τὴν θέση της κι δλοένα ἔγνεφε μὲ τὰ δυό της χεράκια.

‘Η σούστα πῆρε δρόμο γιὰ τὴν πόλη καὶ δταν προχώρησε ἀρκετὰ κι ἔφτασε στὴ στροφή, ἔαναγυρνᾶ ἡ Μαρουλιώ, νὰ ἴδῃ γιὰ ὕστερη φορὰ τὸ χωριὸ ποὺ ἄφηνε πίσω της. Στὸ βάθος φαίνονταν τὰ κόκκινα κεραμίδια τῶν σπιτιῶν καὶ πάνω στὸ δρόμο ἔχωριζε ἔνα μικρὸ μαῦρο σημάδι. ‘Ηταν ἡ μάνα της.

Στὴν ἄρχη ἔτρεξε καὶ τρύπωσε στὸ σπίτι, γιὰ νὰ μὴν τὴν ἴδῃ ἡ Μαρουλιώ νὰ κλαίη. Κρύφτηκε πίσω ἀπὸ τὴν πόρτα κι ἔβλεπε ἀπὸ τὴν χαραμάδα. ‘Οταν προχώρησαν δμως ἀρκετά, ἔαναβγῆκε στὸ δρόμο. ‘Εβλεπε τὴ σούστα, ποὺ δλένα ἔεμάκραινε καὶ σκούπιζε μὲ τὴν ποδιὰ τὰ δάκρυνά της. ‘Η κακομοίδα ἡ μάνα!...

‘Η Μαρουλιώ μὲ τὸν πατέρα της σ’ ὅλο σχεδὸν τὸ δρόμο δὲν εἶπαν λέξη.

2. Κατὰ τὸ μεσημέρι ἔφτασαν στὴν πόλη καὶ σταμάτησαν ἐμπρὸς σ’ ἓνα ψηλὸ σπίτι. Στὴν πόρτα διάβασαν :

ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΦΟΥΡΙΔΗΣ

ΑΡΧΙΤΕΚΤΩΝ.

‘Η Μαρουλιώ κατέβηκε ἀπὸ τὴ σούστα, μόλι ποὺ κάτι ἀπὸ μέσα τῆς ἔλεγε νὰ ἔαναγυρίσῃ μὲ τὸν πατέρα τῆς στὸ χωριό.

‘Ἐμπρὸς ὁ πατέρας, πίσω ἡ Μαρουλιώ μπῆκαν στὸ σπίτι. Μιὰ κυρία καθὼς πρέπει τοὺς καλοδέχτηκε καὶ τοὺς ἔδωσε τὸ χέρι. ‘Υστερα τοὺς ἔδειξε τὸ δωμάτιο τῆς Μαρουλιῶς.

‘Ο πατέρας κουβαλοῦσε τὰ ροῦχα τῆς κόρης του κι ἐκείνη ἀκολουθοῦσε μ’ ἓνα δέμα γεμάτο μικροπράματα δικά της.

— ‘Ε ! ἐγὼ φεύγω τώρα, Μαρουλιώ μου, εἶπε ὁ πατέρας τῆς, ἀφοῦ ἀπόθεσε τὰ δέματα. ‘Εννοια σου, ἐγὼ θάρχωμαι νὰ σὲ βλέπω. Μόνο ν’ ἀκοῦς τ’ ἀφεντικά σου καὶ νὰ τ’ ἀγαπᾶς.

‘Υστερα ἀνέβηκε στὴ σούστα κι ἔφυγε.

‘Η κυρία ἔδειξε στὴ Μαρουλιώ τὸ συρτάρι, ποὺ θὰ ἔβαξε τὰ ροῦχα τῆς.

— ‘Εδῶ νὰ σάξης τὰ ροῦχα σου κι ὕστερα ναρθῆς κάτω στὴν κουζίνα, τῆς εἶπε ἡ κυρία καὶ κατέβηκε τὶς σκάλες.

3. ‘Η Μαρουλιώ ἔμεινε μονάχη τῆς στὸ δωμάτιο. Γύρισε καὶ εἶδε γύρω τῆς σὰ μουδιασμένη. ‘Επειτα κάθισε

ξαφνικά, ἔκρυψε τὸ πρόσωπό της μέσα στὶς παλάμες της καὶ ἄρχισε νὰ κλαίῃ.

Ἡταν μόλις δεκατεσσάρῳ χρονῶν ἡ Μαρουλιώ κι ὡς ἐκείνη τὴ μέρα ποτέ της δὲν εἶχε χωριστῇ ἀπὸ τοὺς δικούς της. Καὶ τώρα θὰ ἔπειπε νὰ κοιμᾶται μονάχη ἐδῶ ἐπάνω κι ὅλη τὴ μέρα νάχη νὰ κάμη μὲ ξένους ἀνθρώπους...

Ἡ Μαρουλιώ ἔκαμε γιὰ μιὰ στιγμὴ νὰ πάρῃ ἀπὸ τὴν τσέπη τὸ μαντήλι της, ἀντὶ δύμως γιὰ μαντήλι βρῆκε ἔνα μεγάλο ἀχλάδι, ποὺ τῆς τὸ εἶχε βάλει ἡ μάνα της. Τὸ δάγκασε ἀνόρεχτα καὶ τὰ δάκρυα ἔτρεχαν βρύση ἀπὸ τὰ μάτια της.

4. Ἐκείνη τὴ στιγμὴ κάποιος χτύπησε στὴν πόρτα.

—Ποιός! Εἶπε δειλὰ ἡ Μαρουλιώ.

Ἡ πόρτα ἄνοιξε καὶ φάνηκε ἔνα χαριτωμένο κοριτσάκι ὃς πέντε χρονῶ.

—Ἐσύ' σαι ἡ Μαρουλιώ;

—Ναί.

—Καὶ γιατί κλαῖς; ρώτησε ἡ μικρούλα καὶ τὸ πρόσωπό της ἦταν γεμάτο συμπόνια. Θέλεις νὰ σου δείξω τὴν κούκλα μου; ἔλα, πᾶμε κάτω.

Ἡ Μαρουλιώ χαμογέλασε.

—Πρέπει πρῶτα νὰ σάξω τὰ ροῦχα μου.

—Εἶναι δικά σου τὰ ροῦχα αὐτά; καὶ τὸ κόκκινο;

—Ναί, ἀπάντησε ἡ Μαρουλιώ.

—Ἄχ! τί ὅμορφο ποὺ εἶναι. Καὶ οἱ φωτογραφίες αὐτές; κι αὐτές δικές σου εἶναι;

—Ναί.

—Καὶ ποιὸς εἶναι αὐτός;

—Αὐτὸς εἶναι δ πατέρας κι αὐτὴ ἡ μάνα μου. Αὐτὴ

ἔδω εἶναι ἡ ἀδερφούλα μου ἡ Δέσπω μὲ τὸ σκύλο μας τὸ Μοῦργο.

—Μπά, καὶ τί κάνει αὐτὸς ἔδω;

5. Ἡ Μαρουλιώ μὲ τὴν δμιλία τοῦ παιδιοῦ ἔχασε τὸν

πόνο της. Συγύρισε τὰ ροῦχα της καὶ στὸ μεταξὺ αὐτὸ μιλοῦσε γιὰ τὸ σκύλο τους, γιὰ τὴν ἀγελάδα τους καὶ γιὰ τὴν ἄσπρη τους τὴ γάτα.

—Σ' ἀγαπῶ πολύ! Τῆς εἶπε ἔαφνικὰ ἡ μικρούλα.

Ἡ Μαρουλιώ κοκκίνισε ἀπὸ τὴ χαρά της. "Εσκυψε κι ἔκανε πὼς κάτι γύρευε στὸ πάτωμα.

— "Εχασες τίποιε; οώτησε τὸ κοριτσάκι κι ἔσκυψε κι ἔκεινο.

"Υστερα γέλασαν κι οι δυό τους.

"Ελα τώρα, πᾶμε, εἶπε ἡ Μαρουλιώ. Πρέπει νὰ κατεβοῦμε στὴν κουζίνα.

Κατέβηκαν πιασμένες χέρι μὲ χέρι. Ἡ κυρία Φουρίδη, σὰν τὶς εἶδε, χαμογέλασε εύχαριστημένη.

— Μπράβο, μπράβο, γινήκατε, βλέπω καὶ φίλες.

Κι ἀλήθεια, δπὸ τότε ἔγιναν φίλες ἡ Πόπη μὲ τὴ Μαρουλιώ. Μὰ καὶ μὲ τ' ἄλλα τὰ παιδιὰ δὲν ἀργησε νὰ φιλιωθῇ ἡ Μαρουλιώ. Τὴν ἀγαποῦσαν σὰ μεγάλη τους ἀδερφούλα.

"Ετσι τὰ καλὰ κορίτσια μὲ τὴν ἀγάπη τους ἔκαναν τὴν κακομοίρα τὴ Μαρουλιώ νὰ ξεχνᾶ τὸν πόνο τῆς ξενιτιᾶς καὶ νὰ εῖναι μαζί τους εύτυχισμένη.

Μόνο τὶς νύχτες, ὅταν πήγαινε νὰ κοιμηθῇ στὸ δωμάτιό της μονάχη, θυμόταν ἡ καημένη τὴ μάνα της, θυμόταν καὶ τὴν ἀδερφούλα της τὴ Δέσπω καὶ τὰ μάτια της γέμιζαν δάκρυα . . .

10. Η ΜΑΡΙΓΩ

‘Η κοπέλα ή Μαριγώ
 μιὰ δουλειὰ σωστὴ δὲν κάνει.
 Τὴν κουζίνα μας ξεχάνει
 καὶ θυμᾶται τὸ χωριό.

Τὰ χεράκια της ἔδω,
 τὸ μυαλό της ἔκει κάτω.
 Πέφτει κι ἔσπασε τὸ πιάτο...
 Μαριγούλα, Μαριγώ !

Φέρνει τὸ νερὸ στὸν ὕμο,
 μὰ θυμήθηκε ξανά :
 «Ποιός τὸ δράκο μας κουνᾶ ;»
 Χύνει τὸ μισὸ στὸ δρόμο.

«‘Η ἄσπρη κότα τί νὰ κάνῃ ;
 τὸ γουρούνι εῖναι γερό ;
 ὁ παπποὺς νὰ μὴν πεθάνῃ ;...»
 Μαριγούλα, Μαριγώ !

«Θάβγαλε χηνάκια ή χήνα ;
 θάναι κίτρινα, σταχτιά ;
 θὰ τρυγάμε αὐτὸν τὸν μήνα ;
 θὰ μὲ πόνεσε ή γιαγιά ;»

—Τί ἔχεις σύννεφο στὰ μάτια,
τί ἔχεις ἀναφιλητό;
Κι ἄλλο πιάτο εἶναι κομμάτια,
Μαριγούλα, Μαριγώ.

Πάρε τ' ἄσπρο γιορτινό σου,
τὶς ποδιές ποὺ σοῦ φορῶ·
στὸ χωριό σου, στὸ χωριό σου,
Μαριγούλα, Μαριγώ.

Z. Παπαντωνίου.

11. Η ΣΚΑΝΤΖΟΧΕΡΙΝΑ ΜΕ ΤΑ ΣΚΑΝΤΖΟΧΕΡΑΚΙΑ ΤΗΣ

1. Ἐκεῖνο τὸ βράδυ δὲ κὺρος Στέφανος, γυρνώντας ἀπὸ τὸ κυνήγι, ἔφερε μαζί του πέντε μικρὰ σκαντζοχεράκια. Τὰ βρῆκε στὴ φωλιά τους, τὴν ὃς ποὺ ἔλειπε ἡ μάνα τους.

“Ηταν μικρὰ ἀκόμη καὶ δμως ἡ ἀγκαθωτὴ προβιά τους δὲ χωράτευε. Ὁ κύρος Στέφανος τὰ ἔβαλε μέσα σ’ ἕνα κλουβὶ μὲ σιδερένια κάγκελα. “Υστερα δοκίμασε νὰ τὰ ταΐσῃ, ἀλλὰ ἐκεῖνα οὔτε γύρισαν νὰ ἴδοῦν τὴν τροφή. Οὔτε τὸ δαμάσκηνο, οὔτε τὸ μαρουλόφυλλο, οὔτε τὸ ψωμάκι μὲ τὸ γάλα. Μόνο πηγαινοέρχονταν μέσα στὸ κλουβὶ ἀνήσυχα. Ἡταν, φαίνεται, πολὺ μωρὰ ἀκόμη καὶ δὲν ἔτρωγαν τίποτε ἄλλο ἐκτὸς ἀπὸ τῆς μάνας τους τὸ γάλα.

“Ο κύρος Στέφανος στενοχωρέθηκε. Δὲν ἤξερε τί νὰ τὰ κάμη.

2. Σ’ αὐτὸ τὸ μεταξὺ ἄρχισε κιόλας νὰ σκοτεινιάζῃ. “Οσο δμως σκοτείνιαζε, τόσο πιὸ ἀνήσυχα φαίνονταν τὰ σκαντζοχεράκια.

“Εξαφνα ἔβγαλαν δλα μαζὶ μιὰ φωνὴ στριγγιά.

Τὴν ἵδια στιγμή, ἔξω ἀπὸ τὸ περιβόλι, ἀκούστηκε σὰν ἀπάντηση μιὰ ἄλλη φωνὴ παρόμοια. Ἡταν ἡ μάνα τους. “Ετσι ἄρχισε μεταξὺ τους ἕνα εἶδος συνομιλίας. Σὲ λίγο ἡ φωνὴ τῆς μάνας ἀκούονταν πιὸ κοντά.

“Ο κύρος Στέφανος, συγκινημένος ἀπὸ τὴ στοργὴ τῆς μάνας, ποὺ ἔτρεχε νὰ βρῇ τὰ μικρά της, σηκώθηκε καὶ πῆγε νὰ τὴ βρῇ.

Σκέφτηκε πώς τὸ ζῶο, γιὰ νὰ φτάσῃ ὡς τὰ παιδιά του, ἔπρεπε νὰ περάσῃ ἐνα σωρὸ ἐμπόδια: τὸν τοῖχο τοῦ λαχανόκηπου, τὶς βραγιὲς καί, τὸ χειρότερο ἀπ' ὅλα, ἐνα βαθὺ ρυάκι μὲ ὄχτους ἀπότομους, ποὺ περνοῦσε δίπλα ἀπὸ τὸ κτῆμα τοῦ κὐρ Στέφανου.

^³ Ήταν πολὺ περίεργος ὁ κὐρ Στέφανος νὰ ἵδῃ πῶς τὸ ζῶο θὰ τὰ ξεπεράσῃ ὅλα αὐτὰ τὰ ἐμπόδια.

Πῆγε λοιπὸν καὶ τρύπωσε μέσα σὲ κάτι θάμνους, ποὺ ἦταν γερμένοι ἐπάνω στὸ νερὸ τοῦ ρυακιοῦ.

3. Τὸ ζῶο ἐκείνη τὴ στιγμὴ περνοῦσε ἐνα ὀργωμένο χωράφι, ποὺ βρισκόταν πέρα ἀπὸ τὸ ρέμα. Κι ἐπειδὴ τὸ ἔδαφος ἦταν ἀνώμαλο καὶ τὰ πόδια του κοντά, περισσότερο κατρακυλοῦσε, παρὰ περπατοῦσε. Μὰ ὅλο καὶ σηκωνόταν, ὅλο καὶ προχωροῦσε, βάζοντας ὅλα του τὰ δυνατά, ὅσο ἄκουε τὶς φωνὲς τῶν παιδιῶν του.

Οἱ μεγάλες δυσκολίες ἀρχισαν, ὅταν ἔφτασε στὸν ὄχτο. Εἶδε τότε ὁ κὐρ Στέφανος τὸ ἄμοιρο τὸ ζῶο νὰ πηγαινοέρχεται καὶ νὰ ξητᾶ τοῦ κάκου πέρασμα.

Οἱ σκαντζόχεροι, ὅπως ξέρομε, κολυμποῦν πολὺ ἄσχημα. Καὶ ὅμως ἡ λαχτάρα τῆς σκαντζοχερίνας, νὰ φτάσῃ μιὰν δρα ἀρχύτερα τὰ μικρά της, τὴν ἔκαμε ν' ἀποφασίσῃ. Πλάφ! Θίγνεται στὸ νερό. Γιὰ μιὰ στιγμὴ κινδύνεψε νὰ τὴν πάρῃ τὸ ρέμα. Πρόφτασε ὅμως νὰ ἀρπαχτῇ ἀπὸ ἐνα κλαδί, ποὺ βρέθηκε ἐκείνη τὴ στιγμὴ μπροστά της. Τὸ εἶχε ἀπλώσει ὁ κὐρ Στέφανος, ποὺ ἦταν κρυμμένος μέσα στὸ θάμνο.

Μόλις κατόρθωσε νὰ περάσῃ στὸν ἀντικρινὸ ὄχτο, ἀρχισε πάλι τὸ τρέξιμο.

‘Ο κὐρ Στέφανος τὴν παρακολούθησε. Τὸ ζῶο ξεπέρασε εὔκολα τὰ ἐμπόδια τοῦ λαχανόκηπου κι ἔφτασε στὸ κλουβί.

4. Ἀλλὰ τώρα, πῶς νὰ περάσῃ τὰ σιδερένια κάγκελα; Πηγαινοερχόταν ἀνήσυχο μπροστά στὸ κλουβί, καὶ κάθε τόσο στεκόταν καὶ δοκίμαζε νὰ τρυπώσῃ. Τοῦ κάκου ὅμως.

Ἔταν καιρὸς νὰ ξαναβάλῃ τὸ χέρι του ὁ κὺρος Στέφανος. Πῆγε λοιπὸν καὶ σήκωσε μὲ τρόπο τὴν κατεβαστὴ πόρτα τοῦ κλουβιοῦ κι ἡ μάνα, χωρὶς νὰ τρομάξῃ ἀπὸ τὴν παρουσία τοῦ κύρου Στέφανου, τρυπώνει μέσα καὶ δομᾶ μὲ λαχτάρα στὰ παιδιά της.

Ποῦ νὰ βλέπατε τὰ μωρὰ τὰ κακόμοιρα πῶς τὴν δέχτηκαν τὴν μανούλα τους! Ξύμηξαν δλα ἐπάνω της καὶ σπρώχνονταν, ποιὸ νὰ τὴν πρωτοζυγώσῃ! Κι ἐκείνη, ποὺ κατάλαβε τὴν λαχτάρα τους, ξαπλώθηκε χάμω καὶ τοὺς πρόσφερε τὸ θερμό της γάλα.

Ἐκείνη τὴν ὕρα εἶχε πιὰ νυχτώσει ὀλότελα. Ὁ κύρος Στέφανος, συγκινημένος ἀπὸ δσα εἶδε, ἀποτραβήχτηκε, γιὰ νὰ τοὺς ἀφήσῃ ἥσυχους.

5. Τὴν ἄλλη μέρα τὸ πρωὶ κατέβηκε νὰ ἰδῇ τὴν οἰκογένεια. Περίεργο πράγμα! Ἡ μάνα ἔλειπε καὶ τὰ παιδιὰ κάθονταν σὲ μιὰ γωνιὰ ἥσυχα καὶ θλιμμένα. Μὰ πῶς μπόρεσε νὰ φύγῃ; ἀπὸ ποῦ; Μυστήριο!... Ἰσως θὰ κατάφερε ν' ἀνοίξῃ τὴν κατεβαστὴ πόρτα. Μὰ τότε, γιατί νὰ φύγῃ μόνη της, καὶ νὰ μὴν πάρῃ καὶ τὰ μωρὰ μαζί της;

“Ολη τὴν μέρα αὐτὰ εἶχε στὸ νοῦ του ὁ κύρος Στέφανος. Στὰ τελευταῖα ὅμως εἶπε ἀπὸ μέσα του: Τὸ βράδυ σίγουρα, ποὺ θὰ γυρίσῃ ἡ μάνα τους νὰ τὰ ταΐσῃ, θὰ τοὺς παραμονέψω καλύτερα καὶ θὰ τὰ ἰδῶ δλα.

6. Ἔτσι κι ἔγινε. Τὸ βράδυ ἥρθε πάλι ἡ μητέρα

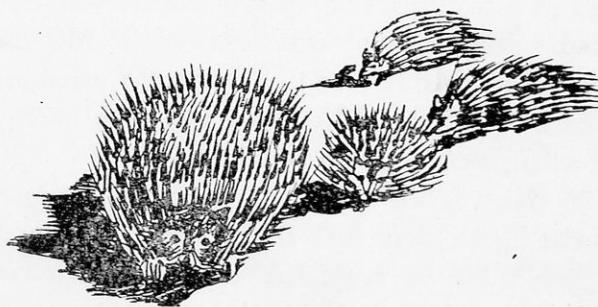
κι ἀρχισε νὰ ταῖζη τὰ μωρά της. Καὶ σὰν καλοσκοτείνιασε πιά, τί νομίζετε πώς εἶδε ὁ κὺρος Στέφανος, κρυμμένος πίσω ἀπὸ μιὰ μυρτιά;

“Η μάνα πήγε στὴν πόρτα. Τὴν ἥξερε, βλέπετε, καλά. ”Εβαλε τὸ πόδι της ἀποκάτω καὶ τὴν ἀνέβασε. “Ετρεξαν τότε τὰ παιδιὰ ἔνα καὶ βγῆκαν στὸ περιβόλι. “Υστερα σκύβει κι ἡ μάνα, κρατώντας πάντα μὲ τὸ ἔνα πόδι της τὴν πόρτα καὶ βγαίνει ἔξω.

“Οταν εἶχε πέσει ἡ πόρτα βαριά, ἡ οἰκογένεια δλόκληρη ἦταν πιὰ στὸ περιβόλι ἐλεύθερη κι ἔτοιμη γιὰ φευγιό. Σὲ λίγο ἔγινε κιόλας ἀφαντη μέσα στὸ σκοτάδι.

“Ο κύρος Στέφανος βγῆκε ἀπὸ τὸν κρυψώνα του καὶ τραβώντας γιὰ τὸ σπίτι του σταυροκοπιόταν κι ἐλεγε μουρμουριστά :

—“Ημαρτον, Κύριε! Ποτέ μου δὲν τὸ φαντάστηκα, πώς εἶχες προικίσει τὰ ζῶα μὲ τόση ἔξυπνάδα καὶ τόση καρδιά!

15. ΤΟ ΟΡΤΥΚΙ

1. Χρόνια πέρασαν ἀπὸ τότε. "Ημουν μόλις δέκα χρονῶ παιδί. 'Ο πατέρας μου εἶχε μεγάλη μανία μὲ τὸ κυνήγι. "Οταν δὲ καιρὸς ἦταν καλός, κρεμοῦσε τὸ τουφέκι στὸν ὕμο, σφύριζε τοῦ σκύλου μας, τοῦ Ἀζώρ καὶ τραβοῦσε γιὰ τὶς πέρδικες, γιὰ τὰ ὄρτυκια.

Μιὰ μέρα μὲ πῆρε κι ἐμένα μαζί του.

'Ο Ἀζώρ ἔτρεχε ἐμπρός, ἔχων τὴ μούρη του παντοῦ, σκάλιζε παντοῦ, μέσα στ' αὐλάκια, κάτω ἀπὸ τοὺς θάμνους κι ὅλο κουνοῦσε ἀνήχυχος τὴν οὐρά του. Σὰν ἀκουγε τὸ σφύριγμα τοῦ πατέρα μου, γυρνοῦσε κι ἐρχόταν γιὰ μιὰ στιγμὴ κοντά μας, ἀλλὰ σὲ λίγο πάλι ἀρχιζε τὰ ἵδια· μὲ τὴ μούρη στὸ χῶμα ἔτρεχε πέρα δῶθε κι ὅλο μύριζε κι ὅλο σκάλιζε.

2. "Εξαφνα τὸν εἴδαμε νὰ σταματᾶ καὶ νὰ στυλώνῃ τὴν οὐρά του. Σὲ λίγο, φούροτ! ἔφυγε κάτω ἀπὸ τὴ μύτη του ἔνα ὄρτυκι.

Τὸ ὄρτυκι πετοῦσε κάπως παράξενα· θὰ ἔλεγες, πῶς ἦταν πληγωμένο στὸ φτερό.

'Ο πατέρας μου δὲν πυροβόλησε, γιατὶ φοβήθηκε μήπως τὰ σκάγια βροῦν τὸ σκυλί. 'Ο Ἀζώρ ὅμως μὲ ἔνα ξαφνικὸ πήδημα ἔπιασε τὸ ὄρτυκι καὶ τὸ ἔφερε στὸν πατέρα μου.

3. 'Ο πατέρας τὸ ἔβαλε στὴ φούχτα του καὶ τὸ παρατηροῦσε.

— Εἶναι πληγωμένο, πατέρα; τὸν ρώτησα.

— "Οχι, ἀλλὰ σίγουρα θὰ ἔχῃ κάπου ἐδῶ κοντά τὰ μικρά του. "Έκανε πώς εἶναι πληγωμένο, γιὰ νὰ τραβήξῃ τὸ σκυλὶ μακριὰ ἀπὸ τὴ φωλιά του κι ὑστερα θὰ ἔφευγε πετώντας μ' ὅλα του τὰ δυνατά. 'Αλλὰ δ 'Αξώρ φάνηκε πιὸ ἔξυπνος ἀπ' αὐτὸ καὶ τὸ ἄρπαξε.

— Δὲν εἶναι λοιπὸν πληγωμένο;

— Πληγωμένο δὲν εἶναι, ἀλλὰ δ 'Αξώρ τὸ δάγκασε πολὺ ἄσχημα.

4. Πλησίασα νὰ τὸ ἵδω καλύτερα. Δὲν κουνιόταν καθόλου τὸ κεφαλάκι του τὸ εἶχε κρεμασμένο καὶ τὰ μάτια του ἔβλεπαν λοξά. Πολὺ τὸ λυπήθηκα τὸ κακόμοιρο, σὰν τὸ εἶδα ἔτσι.

— Μπαμπά, μπορεῖ νὰ μὴν πεθάνη, εἴπα καὶ χάιδεψα ἀπαλὰ τὸ κεφαλάκι του. Τὸ κακόμοιρο! 'Έκεῖνο ἔκαμε τὸ χρέος του, προσπάθησε νὰ σώσῃ τὰ μικρά του· καὶ ὅμως δ 'Αξώρ τὸ πλήγωσε.

— Κακὲ 'Αξώρ! Εἴπα μέσα μου.

Πῆρα ὑστερα τὸ πουλὶ στὰ χέρια μου καὶ ζήτησα νὰ τὸ ξεστάνω.

5. 'Έκείνη τὴ στιγμὴ δ 'Αξώρ ξαναφέρμαρε. Τρέξαμε νὰ ἴδοῦμε τί ἦταν. "Ηταν ἡ φωλιά.

Τὰ μικρὰ δρυκάκια εἶχαν στριμωχτῆ τὸ ἔνα κοντά στὸ ἄλλο κι ἔτρεμαν.

— Μπαμπά! μπαμπά! Φώναξέ τον πίσω τὸν 'Αξώρ, θὰ τὰ δαγκάση κι αὐτά!

‘Ο πατέρας μου φώναξε τὸν 'Αξώρ κι ὑστερα καθίσαμε στὴν πρασινάδα, γιὰ νὰ φᾶμε.

6. 'Εγώ δμως δὲν ήθελα νὰ φάω. "Εμεινα κοντὰ στὴ

φωλιά. Πήρα στὸ χέρι μου τὸ πληγωμένο δότύκι καὶ δείχνοντάς το στὰ τρομαγμένα πουλάκια τοὺς εἶπα.

— Γιὰ ἵδετε ἐδῶ, ἡ μανούλα σας θὰ πέθαινε γιὰ σᾶς.
 Τὰ μικρὰ ἔξακολουθοῦσαν νὰ τρέμουν.
 — Μοῦ τὸ χαρίζεις, μπαμπά, τὸ δρτύκι;
 — "Αν τὸ θέλης..."
 — Θὰ τὸ ἀφήσω ἐδῶ στὴ φωλιά. "Ισως γίνη καλά, γιὰ
 νὰ κοιτάξῃ πάλι τὰ μικρά του.

7. Σὲ λίγο ξεκινήσαμε.

Ἐμένα ὅμως δ νοῦς μου ἦταν στὰ μικρὰ καὶ στὴν πληγωμένη μάνα. "Ετσι ὅλο γυρνοῦσα κι ἔβλεπα τὸ μέρος,
 ὥσπου πιὰ δὲν ἔβλεπα τίποτε..."

Λίγες μέρες ἀργότερα ξαναίρθαμε μὲ τὸν πατέρα μου
 στὸ ἴδιο μέρος. Τὸ δρτύκι εἶχε γίνει καλὰ καὶ τάιζε τὰ μικρά του.

13. Ο ΠΟΝΟΣ ΤΗΣ ΜΑΝΑΣ

"Οταν τῆς πῆραν τὴ φωλιὰ
 μὲ τὰ μικρά της τὰ πουλιά,
 σὲ μαῦρο ἀρχίνησε κλαδὶ¹
 πολὺ πικρὰ νὰ κελαηδῆ :
 — Τιριτιτιό, τιριτιτιό !
 κι ἀκούστηκεν ὡς τὸ Θεό.

Φεύγει δ μικρὸς δ κυνηγός,
 ποὺ τὰ πουλάκια της κρατᾷ,
 μὰ ἔφτασεν ἄγγελος γοργὸς
 ἐδῶ στὴ γῆ καὶ τὸν ζητᾶ.
 — Τιριτιτιό, τιριτιτιό !
 — Παιδάκι ἀσπλαχνο, ἔλα δῶ.

Καθὼς ἐπῆρες τὰ μικρά,
ἔτσι κι ἐγώ θὲ νὰ σὲ πάρω.
Γιὰ στάσου νὰ σὲ πάω στὸ Χάρο,
νὰ κλάψῃ ἡ μάνα σου πικρά.
—Τιριτιτιό, τιριτιτιό !
—Τίνος παράπονο εἶν’ αὐτό ;

Τρέμει σὰ φύλλο τὸ παιδί,
πέφτει στὰ γόνατα καὶ κλαίει.
—Τὴ μάνα μου λυπήσου, λέει.
Καὶ τὸ πουλάκι ἀπ’ τὸ κλαδί :
—Τιριτιτιό, τιριτιτιό !
Μάνα δὲν ἥμουνα κι ἐγώ ;

‘Ο ἄγγελος παίρνει τὰ μικρὰ
καὶ μὲ τὴ θεία του καλοσύνη
σ’ ὀλάνθιστο κλαρὶ τ’ ἀφήνει,
ἔκει στὴ μάνα τους κοντά,
—Τιριτιτιό, τιριτιτιό !
κι ἔκείνη κελαηδεῖ στὸ Θεό.

Γιὰ χάρη, Θέ μου σοῦ ζητῶ,
τῆς μάνας του, νὰ μὴν πεθάνη !
Μὴν τὸ παιδέψης ἄλλο, φτάνει·
κι ἀς μούκαμε πολὺ κακό.
Τιριτιτιό, τιριτιτιό !
Ξέρω ἀπ’ τῆς μάνας τὸν καημό.

Z. Παπαντωνίου.

14. ΛΕΛΕΚΙ ΚΑΙ ΣΚΟΥΛΗΚΙ

1. Μιὰ φορὰ δυὸς λελέκια ἔχτισαν τὴν φωλιά τους ψηλὰ στὴν σκεπὴ ἐνδός ἐρημόσπιτου, δίπλα σ' ἕνα λιβάδι καταπράσινο καὶ μεγάλο.

Ἄμα βγῆκαν τὰ λελέκια τους ἀπὸ τ' αὐγά, ἥ μητέρα τὰ φύλαγε κι ὁ πατέρας πηγαινοερχόταν μὲ τὴν τροφὴν στὸ στόμα.

Μιὰ μέρα τὸ λελέκι, ἐκεῖ ποὺ ἔψαχνε στὸ λιβάδι γιὰ τροφὴν, βλέπει ἕνα σκουλήκι. Ἡταν μακρὺ μακρὺ καὶ τὸ χρῶμα του ἦταν σὰν τὸ χῶμα. Δὲν εἶχε πόδια καὶ δμως προχωροῦσε. Μαζευόταν ἀπλωνόταν, μαζευόταν ἀπλωνόταν κι ἔτσι πάντα περπατοῦσε.

—”Ε, ποῦ πᾶς; τοῦ λέει τὸ λελέκι. Δὲ μὲ φοβᾶσαι;

—Καὶ ποιός εἶσαι ἥ ἀφεντιά σου; δὲ σὲ βλέπω. Εἴμαι τυφλό.

—Εἴμαι τὸ λελέκι, τοῦ λέει.

—Πὼ πώ, τί ἔπαθα τὸ ἄμοιρο!

—”Ωστε μὲ ξέρεις, σὰ νὰ ποῦμε!

—Τὸν ἀφέντη τοῦ λιβαδιοῦ νὰ μὴν ξέρω, ποὺ τὸν τρέφομε ὅλοι ὅσοι ζοῦμε ἐδῶ μέσα;

—”Ωστε κι ἐσὺ ἐδῶ μένεις πάντα μὲ τὴν οἰκογένειά σου;

—Ποῦ νὰ τὴν βρῶ τὴν οἰκογένεια, ἀφέντη μου; δὲ μοῦ φτάνει ἥ φτώχεια μου, μόνο θέλω νάχω καὶ οἰκογένεια!

—Μὰ δὲ νομίζεις, πὼς ἐσὺ καὶ οἱ σύντροφοί σου, οἱ φτωχοὶ καὶ κακομοιχιασμένοι, εἶστε περιττοὶ στὸν κόσμο αὐτό;

— "Οχι δὰ καὶ τόσο περιττοὶ ὅσο νομίζεις, ἄρχοντά μου. "Αλλη φορὰ θὰ σοῦ πῶ τὸ γιατί.

— "Ας εἶναι ἄλλη φορά, εἶπε καὶ τὸ λελέκι καὶ πέταξε στὴ φωλιά του.

Τὸ σκουλήκι σύρθηκε βιαστικὰ στὴν τρύπα του.

2. Δὲν πέρασαν πολλὲς μέρες καὶ συναντήθηκαν στὸ ίδιο μέρος πάλι τὸ λελέκι μὲ τὸ σκουλήκι.

— Σκουλήκι, λέει τὸ λελέκι, μὴ φοβᾶσαι· εἴμαι χορτάτο. Τί μοῦ ἔλεγες προχτές; πώς κι ἐσεῖς οἱ μικροὶ δὲν εἶστε περιττοὶ σ' αὐτὸ τὸν κόσμο. Ἐξήγησέ μου, πῶς ζῆς καὶ τί δουλειὰ κάνεις.

— Δουλεύω μέρα νύχτα τὸ χῶμα, σκάβω. Ἀνοίγω παντοῦ τρύπες...

— Κι αὐτὸ τί ὠφελεῖ; ρώτησε τὸ λελέκι.

— Πῶς δὲν ὠφελεῖ! Μ' αὐτὸ ποὺ κάνω, φυτρώνουν εὔκολα τὰ φυτὰ κι ἀνάμεσα στὰ φυτὰ ζοῦν ἔντομα κι ἀπὸ τὰ ἔντομα ζοῦν οἱ βάτραχοι, οἱ σαῦρες, τὰ φίδια, ποὺ ἡ εὐγενία σου καταδέχεσαι καὶ τρῶς.

Τὸ χῶμα, ποὺ εἶναι κάτω, τὸ φέρνω ἔξω στὸν ἥλιο, στὸν ἀέρα καὶ στὴ βροχή· καὶ τὸ χῶμα, ποὺ εἶναι ἀπάνω, τὸ πάω κάτω. Αὐτὸ ὠφελεῖ πολὺ στὴ γεωργία. Καὶ ἀκόμη ἔνα ἄλλο. Θὰ ἔτυχε νὰ δῆς κάτι μιαραμένα φύλλα, ποὺ τυλιγμένα σὰ χωνὶ στέκονται ὅρθια. Αὐτὴν τὴ δουλειὰ τὴν κάνομε τὴ νύχτα. Τὴν ἄλλη νύχτα τραβοῦμε τὰ φύλλα πιὸ κάτω, ὅσπου χώνεται ὅλο τὸ φύλλο μέσα στὴ γῆ. "Ετσι λίγο λίγο τὸ φύλλο σαπίζει καὶ γίνεται μαλακό, γιὰ νὰ τὸ φᾶμε· δ, τι περισσέψη, γίνεται λίπασμα, δηλαδὴ κάτι ποὺ δυναμώνει τὸ χῶμα καὶ τὸ κάνει παχύτερο.

— Εἶστε ὅμως πολὺ ἀσχημα, εἶπε τὸ λελέκι.

— Καὶ τί μ' αὐτό; δὲν εἴμαστε ἐργατικά; δὲν εἴμαστε ώφέλιμα; γιατί λοιπὸν μᾶς περιφρονοῦν; γιατί μᾶς πατοῦν; μὴ θαρροῦν, πώς δὲν πονοῦμε;

— Σὲ λυποῦμαι, κακόμοιδο, εἶπε τὸ λελέκι.

— Μὰ ἀφοῦ ἔχεις τέτοια εὐγενική καρδιά, δὲ λὲς ἔναν καλὸ λόγο στὰ παιδιά σου γιὰ μᾶς;

Τὸ λελέκι σιάθηκε στὸ ἔνα του πόδι, τεντώθηκε καμαρωτὰ καὶ εἶπε:

— Ἀφησε καὶ θὰ συλλογιστῶ μὲ τὴν ἡσυχία μου ὅσα μοῦ εἶπες.

— Καὶ τώρα θὰ σοῦ δώσω κι ἐγὼ μιὰ συμβουλή, ἀφέντη μου, εἶπε τὸ σκουλήκι.

— Ἄ, ἄ! ὅλα κι ὅλα, μὰ οἱ συμβουλὲς ἀς λείψουν. Βλέπω, πολὺ τὸ πῆρες ἀπάνω σου, ποὺ καταδέχομαι νὰ κουβεντιάζω μαζί σου!

— Μὲ συγχωρεῖς. Ἐγὼ ξέρω τί τιποτένιο πρόμα είμαι. Αὐτὸ σοῦ τὸ εἶπα, γιὰ νὰ σὲ προφυλάξω ἀπὸ ἔνα μεγάλο κακό.

Τὸ λελέκι γέλασε περιφρονητικά.

— Λέγε μας λοιπόν, ἀπὸ τί κακὸ θὰ μὲ προφυλάξης ἔσύ;

— Ἀποκάτω ἀπ' αὐτὸ τὸ παλιόσπιτο ἔχομε ἀνοίξει ἐμεῖς τὰ σκουλήκια παντοῦ τρύπες. Ὁλη ἡ γῆ είναι σκαμμένη· σ' αὐτὴ τῇ δουλειὰ ἔχομε ἐργαστῆ ἐκατὸ χιλιάδες σκουλήκια καὶ περισσότερα. Λοιπὸν τὰ μάτια σου τέσσερα, ἀφέντη, νὰ μὴν πέσῃ καμιὰ ὥρα καὶ σᾶς πλακώσῃ.

Τὸ λελέκι γέλασε πολὺ δυνατὰ καὶ λέει :

— Δὲν είναι σωστὸ νὰ σχετίζεται κανεὶς μὲ τέτοια πλάσματα. Ἐνα σκουλήκι νὰ φαντάζεται, πώς μπορεῖ νὰ οὕτη διλόκληρο σπίτι μαζὶ μὲ τὴ φωλιά μας!

Αύτὰ εἶπε κι ἔφυγε. Τὸ σκουλήκι σύρθηκε ἥσυχα στὴν τρούπα του.

3. Μιὰ μέρα τὰ δυὸ λελέκια καθισμένα στὴ φωλιά τους χάιδευαν τὰ παιδιά τους μὲ τὴ μύτη τους. Ἔξαφνα ἀκοῦν ἔνα τρίξιμο.

—Τί εἶναι αὐτό; λέει τὸ θηλυκὸ λελέκι φοβισμένο. Μοῦ φαίνεται, σὰ νὰ τρέμη ἡ στέγη.

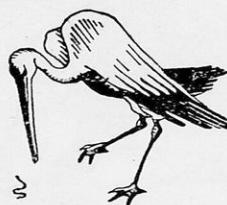
—Κι ἐμένα ἔτσι μοῦ φαίνεται, λέει τὸ ἄλλο.

Δὲν πρόφτασαν νὰ εἰποῦν ἄλλη λέξη καὶ τὸ σπίτι σωριάστηκε μὲ βρόντο μεγάλο. Ἐνα σύννεφο σκόνη σηκώθηκε ψηλὰ στὸν ἀέρα καὶ τὰ δυὸ λελέκια πέταξαν τρομαγμένα. Μὰ γύρισαν ἀμέσως πίσω. Φώναζαν τὰ παιδιά τους, χτυπούσαν μὲ τὴ μύτη τους τὶς πέτρες καὶ τὰ ἔύλα. Καμιὰ ἀπάντηση. Τὰ παιδιά τους εἶχαν σκοτωθῆ.

Τὰ δυὸ πουλιὰ κάθισαν ἐκεῖ ἀρκετὴ ὥρα κι ἔκλαψαν τὰ παιδιά τους. Τὸ ἀρσενικὸ λελέκι θυμῆθηκε τί τοῦ εἶπε μιὰ μέρα τὸ σκουλήκι καὶ τὸ διηγήθηκε στὴ συντρόφισσά του.

—Ποιός νὰ τὸ φανταστῇ, ἔλεγε, πὼς ἔνα τιποτένιο σκουλήκι μοῦ ἔλεγε τὴν ἀλήθεια!

Τὰ δυὸ πουλιὰ ἔφυγαν ἀπαρηγόρητα καὶ δὲν ξαναγύρισαν. Μὰ καὶ μιὰ ἀπόφαση, νὰ μὴν περιφρονοῦν κανένα, δῶσο μικρὸς κι ἀν εἶναι.

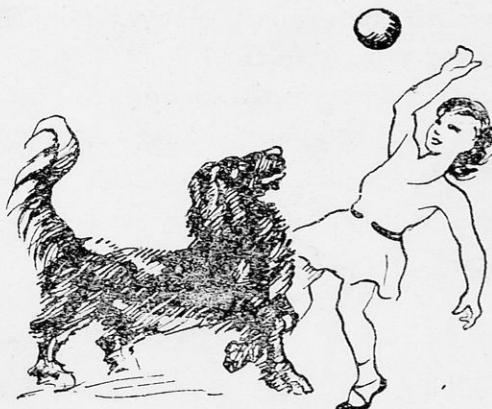
15. ΤΟΥ ΣΚΥΛΟΥ Η ΟΥΡΑ

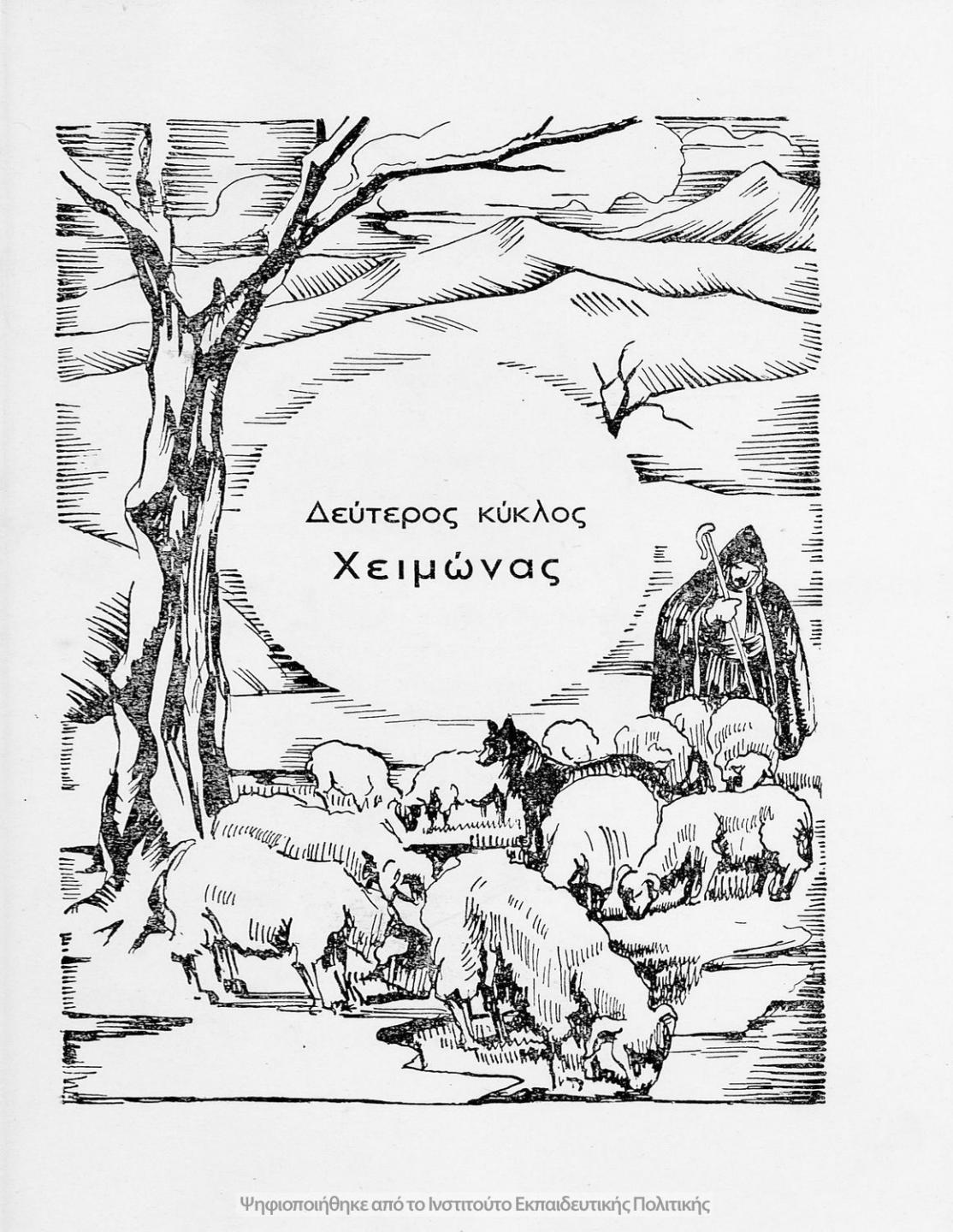
Ἐχω ἀκούσει χίλια λόγια
χαρωπά, λυπητερά,
μὰ ποτὲ καμιὰ φορὰ
δὲ μιλήσανε τὰ λόγια
σὰν τοῦ σκύλου τὴν οὐρά.

Ἄνταμώθηκαν ἀνθρῶποι
κι ἔχουν κλάψει ἀπὸ χαρά,
μὰ κανεὶς καμιὰ φορὰ
«καλῶς ὅρισες» δὲν εἶπε
σὰν τοῦ σκύλου τὴν οὐρά.

Καὶ σὲ φίλους καὶ σὲ ξένους
ἔχω δώσει τὴν χαρά.
Μὲ ξεχάσαν μιὰ φορά...
μὰ πιστὸς μοῦ μένει ὁ σκύλος
καὶ σαλεύει τὴν οὐρά.

Z. Παπαντωνίου.

Δεύτερος κύκλος
Χειμώνας

1. ΧΕΙΜΩΝΑΣ

Κάτω ἀπ' τὴν στέγην τοῦ ζευγᾶ
στὰ καπνισμένα ξύλα
φυσᾶ δ βοριάς τὴν ἔρημη
φωτιὰ μὲν ἀνατροιχίλα.

Καὶ σέρνει τὰ μηνύματα
τῆς βαρυχειμωνιᾶς
κατὰ τὸν κάμπο χύνοντας
τὸ δάκρυ του δ χιονιάς.

Τὰ στάχυα δὲ βεργολυγοῦν,
τὸν ἄλωνια δὲ γυρίζουν,
τὰ βοϊδαμάξια σώπασαν
στὴν οὐρηῖην πιὰ νὰ τρίζουν.

Καὶ πέρα μὲν στὸ διάπλατο
τοῦ κάμπου, μοναχὸς
σαλεύει τὸ ἀργοπάτητα
τὰ πρόβατα δ βοσκός.

*Αλ. Φωτιάδης.

2. ΤΟ ΧΙΟΝΙ

1. Ὡταν χειμωνιάτικο βράδυ. Ο ἀέρας εἶχε πέσει καὶ στὸ περιβόλι βασίλευε ἡσυχία. Ὡστόσο δὲ οὐρανὸς ἦταν σκεπασμένος ἀπὸ σταχτιὰ καὶ μαῦρα σύννεφα.

Ἐξαφνα ἄρχισαν νὰ πέφτουν ἀπὸ τὸν οὐρανὸν κάτι μικρὲς πεταλούδιτσες. Ὡταν νιφάδες χιονιοῦ. Κι ἔπειταν τόσο μαλακά, τόσο ἀπαλὰ ἡ μιὰ κατόπι στὴν ἄλλη οἱ πεταλούδιτσες αὐτές, ποὺ δὲν ἀκούονταν καθόλου. Οἱ μικρότερες μάλιστα χόρευαν στὸν ἀέρα σὰν τρελές. Σιμώνοντας δικαὶος ἐλαφρὰ ἐλαφρὰ τοὺς κοιμισμένους θάμνους καὶ τὰ δέντρα, τὰ στόλιζαν μὲ πολὺ γοῦστο. Δὲν ἔχονταν οὔτε τὸ παραμικρὸ κλαδάκι.

Κι ἔπειταν κι ὅλο ἔπειταν ἀπὸ τὸν οὐρανὸν χιλιάδες, ἑκατομμύρια πεταλούδιτσες καὶ ἄφηναν στὴ γῆ τὰ φορεματάκια τους, ποὺ ἔμοιαζαν σὰν ἀστρουλάκια. Ἔτσι φόρεσαν καὶ τῆς κληματαριᾶς ἔνα ζεστὸ πανωφόρι καὶ τὴ χλόη τὴ σκέπασαν μὲ ἔνα πάπλωμα ἀφράτο, πουπουλένιο.

Τὸ ᾖδιο ἔκαμαν καὶ στὰ κάγκελα καὶ σὲ δλα τὰ πράματα τοῦ περιβολιοῦ. Στὸ καθένα ἔβαλαν ἀπὸ μιὰ σκούφια. Μὰ στὴ βιάση τους ἐπάνω ἔκαμαν καὶ μερικὰ στραβά. "Αλλα πῆραν μεγάλες σκούφιες κι ἔβλεπες νὰ τοὺς κατεβαίνουν ώς τ' αὐτιά." Άλλα πάλι πῆραν μικρότερες καὶ τοὺς στέκονταν στὴν κορφή. Μερικὲς μπῆκαν στραβά. Μὰ τί ἔχει νὰ κάνῃ! Φτάνει ποὺ πῆραν δλα τὸ δῶρο τους ἔκεινο τὸ βράδυ. Κανένα δὲν ἔμεινε παραπονεμένο.

2. Τὴν ἄλλη μέρα τὸ περιβόλι ἦταν ἀγνώριστο. Μὰ τί
ξάφνισμα ἦταν ἔκεινο, τί χαρά, τί πανηγύρι, σὰν ξύ-
πνησαν δλα καὶ εἶδαν τὰ λευκά τους δῶρα. Οἱ θάμνοι

δὲν τολμοῦσαν νὰ κουνηθοῦν, μήπως καὶ τοὺς πέσουν τὰ
ὅμιοφα στολίδια. Ἡ χλόη ἦταν πολὺ εὐχαριστημένη μὲ
τὸ ἀφράτο, τὸ ἀπαλό της πάπλωμα. Ἡ γριὰ κληματαριά,
ποὺ ἄλλοτε ξυπνοῦσε πρώτη ἀπ' δλους, σήμερα ξύπνησε

τελευταία. Τόσο γλυκά κοιμήθηκε κάτω ἀπὸ τὸ ζεστό της πανωφόρι. Ἀπ' ὅλα δμως πιὸ πολὺ χάρηκαν τὰ κάγκελα τοῦ φράχτη.

—Θὰ μᾶς τ' ἀφήσουν ἄραγε γιὰ πάντα τὰ δμορφα αὐτὰ σκουφιά; ρωτοῦσαν.

Ἄλλὰ δὲν πρόφτασαν καλὰ καλὰ νὰ χαροῦν τὰ δῶρα τους, δταν ἔξαφνα ἀκούστηκαν κάτι φωνὲς χαρούμενες καὶ σὲ λίγο τὸ περιβόλι γέμισε ἀπὸ παιδιά.

Θέε μου! τί τρέλες ἥταν ἐκεῖνες, σὰν ἀντίκρισαν τὸ ἀπαλό, τὸ κατάλευκο χιόνι! Ἄλλα κυλιόνταν χάμω κι ἄλλα πάλι κυνηγιόνταν μὲ τὶς φοῦχτες γεμάτες χιόνι.

Σὲ λίγο ἄναψε κι ὁ χιονοπόλεμος. Πὼ πώ, τί κακὸ ἥταν ἐκεῖνο. Δὲν ἔμεινε στολίδι γιὰ στολίδι στὰ χαμόδεντρα. Ἀκόμη καὶ στὰ ψηλὰ δέντρα ἔφταναν οἱ μπάλες. Πᾶνε κι οἱ σκούφιες ποὺ φοροῦσαν τὰ κάγκελα, πάει καὶ τὸ πανωφόρι τῆς κληματαριᾶς. Σωστὴ καταστροφή! Τὰ παιδιὰ δμως ἥταν ἐνθουσιασμένα. Κατακόκκινα τὰ μάγουλά τους καὶ τὰ μάτια τους ἄστραφταν ἀπὸ χαρά.

3. Ο ΧΙΟΝΑΝΘΡΩΠΟΣ

1. Σὰν ἔπαψε ὁ χιονοπόλεμος, τὰ παιδιὰ βάλμηκαν νὰ κάμουν χιονάνθρωπο. Στοίβαξαν χιόνι κι ἄρχισαν τὴ δουλειά. Νά τὸ κορμί του χοντρὸ χοντρό, νά καὶ τὸ μούτρο του καλοθρεμμένο καὶ ἔάστερο. Δυὸ καρβουνάκια ἔδειχναν τὰ μάτια, ἔξυπνα καὶ ζωηρά. Ἡ πίπα; Κι αὐτὴ στὸ στόμα! Δὲ φαντάζεστε τί ἔπιτυχημένος ποὺ ἥταν!

Χάρηκαν τὰ παιδιὰ γύρω στὸ χιονάνθρωπο, ἔπαιξαν, χόρεψαν καὶ στὰ τελευταῖα ἀποτραβήχτηκαν. Ἡταν κιόλας ἦ ὕρα τοῦ φαγητοῦ.

2.— Νά κι εἶνας φίλος καθώς πρέπει, εἶπαν τὰ κάγκελα τοῦ φράχτη, δταν ἔγινε στὸ περιβόλι ἡσυχία. Δὲν μπορεῖ, δλο καὶ θὰ ξέρῃ νὰ μιλῇ. Νὰ ἔχωμε κι ἐμεῖς λίγη συντροφιά.

Κανεὶς δμως δὲν τολμοῦσε νὰ κάμη τὴν ἀρχή. Καὶ καλὰ ποὺ ἀρχισε μόνος του.

— Καλημέρα σας!

— Καλημέρα σας! Ἀκούστηκε ἀπ' δλες τὶς μεριές.

— "Ομορφος καιρὸς σήμερα, μ' ὅλο τὸ χιόνι ποὺ ἔριξε τὴ νύχτα, εἶπε ὁ χιογάνθρωπος.

— Καλὰ ποὺ τὸ ἔριξε, εἶπαν τὰ κάγκελα ἀλλιῶς δὲ θὰ εἴχαμε τὴ συντροφιά σου.

— Καὶ ὅμως αὐτὸ δὲ μὲ συμφέρει ἐμένα. "Αν δὲ χιόνιζε, ἔγὼ θὰ ἔξακολουθοῦσα τὸ ταξίδι μου μὲ τὸ σύννεφο... Καὶ ξέρετε τί θὰ εἰπῇ νὰ ταξιδεύῃ κανεὶς μὲ τὸ σύννεφο;

— 'Αλήθεια λοιπόν, εἶπαν τὰ χαμόδεντρα, ὅστε ταξίδεψες μὲ τὸ σύννεφο; θὰ ἥταν ώραῖα, εἴ; "Αχ! καὶ νὰ μᾶς ἀνιστοροῦσες μερικὰ ἀπ' ἐκεῖνα ποὺ εἰδες.

— Μετὰ χαρᾶς σας, ἀπάντησε ὁ χιονάνθρωπος κι ἀρχισε νὰ λέη.

3. "Ερχομαι ἀπὸ τὶς χῶρες τοῦ βιορρᾶ, ὅπου ὅλο τὸν καιρὸν κάμποι καὶ βουνὰ εἶναι χιονισμένα. Οἱ ἀνθρώποι εἶναι πάντα τυλιγμένοι μέσα σὲ γοῦνες παχιές καὶ ζοῦν μέσα σὲ σπίτια καμωμένα ἀπὸ χιόνι. Εἴδατε ἐσεῖς ποτέ σας σπίτια ἀπὸ χιόνι; ὅχι βέβαια! Καὶ ὅμως ἥταν σπίτια μὲ τὰ ὅλα τους, μὲ παράθυρα, μὲ πόρτες, μὲ γωνιές, τίποτε δὲν τοὺς ἔλειπε! Τὰ τζάμια τους ἥταν ἀπὸ πάγο.

Εἶδα καὶ τοὺς ἀνθρώπους, ποὺ κάθονταν μέσα στὰ σπίτια αὐτά. Δὲν κρύωναν καθόλου, τὸ χιόνι μάλιστα τοὺς κρατοῦσε καὶ ζέστη. Σᾶς φαίνεται παράξενο κι ὅμως ἔτσι εἶναι. Τὸ χιόνι τὰ σκέπαζε ὅλότελα κι οἵ ἀνθρώποι ποὺ ἥταν μέσα, ζεσταίνονταν, σὰ νὰ εἶχαν θερμάστρα μὲ κώκ.

— Μὰ τί βρίσκουν καὶ τρῶνε μέσα στοὺς πάγους οἱ παράξενοι αὐτοὶ ἀνθρώποι; ζώτησαν τὰ κάγκελα.

— Καὶ τί δὲ βρίσκουν! Τοὺς εἶδα νὰ κυνηγοῦν λευκὲς ἀρκοῦδες, φῶκες καὶ κάτι παράξενα ζῶα, ποὺ μοιάζουν μὲ μεγάλα ἔλαφια καὶ τὰ λένε ταράνδους. Τὸ κρέας τους τὸ ἔτρωγαν ωμό. "Επειτα τοὺς εἶδα νὰ ψαρεύουν στὴ θάλασσα μὲ κάτι μακριὰ καμάκια καὶ μὲ δίχτυα. Τὰ ψάρια ποὺ ἔπιαν, τὰ ἔτρωγαν κι αὐτὰ ωμά.

4.— Καλά, καὶ τὶς γοῦνες ποὺ μᾶς εἶπες πώς φοροῦν, ποὺ τὶς βρίσκουν; ρώτησε ἡ γριὰ κληματαριά, ποὺ λογθαροῦσε κι ἐκείνη γιὰ καμιὰ γούνα, ἡ κακομοίόρα.

— Μὰ τί γοῦνες νομίζετε! Μήπως πῆγε δὲ νοῦς σας σ' ἐκεῖνες ποὺ φοροῦν οἱ πλούσιες κυρίες; καλέ, εἶναι προβιβεῖς ἀπὸ τὰ ξῶα ποὺ σκοτώνουν. Τὶς τρυποῦν μὲνα σουβλερὸψ ψαράγκαθο κι ἀπὸ τὶς τρύπες μέσα περνοῦν κάτι, ποὺ κοιάζει σὰ σπάγγος. Μοῦ εἶπαν, πῶς εἶναι νεῦρα ἀπὸ τὰ ξῶα ποὺ κυνηγοῦν. "Ετσι ἐνώνουν τὴ μιὰ μὲ τὴν ἄλλη τὶς προβιβιές, ἀπαράλλαχτα δπως οἱ ἄνθρωποι φάρουν τὰ φοῦχα τους. Βλέπετε λοιπὸν τί περίεργα πράγματα βλέπει κανείς, δταν ταξιδεύῃ μὲ τὸ σύννεφο;

— Κάποτε... μήπως σᾶς κούρασα μὲ τὴν πολυλογία μου; ρώτησε διακριτικὰ δὲ χιονάνθρωπος.

— Καλέ, τί λέσ; ἔμεῖς σ' ἀκοῦμε μὲ τὸ στόμα ἀνοιχτὸ κι ἐσὺ μᾶς φωτᾶς, ἀν κουραστήκαμε; Λέγε, λέγε μας! Φώναξαν ὅλα μαζί: τὰ δέντρα, τὰ χαμόδεντρα, τὰ κάγκελα, ἡ ἀντλία, ἡ κληματαριὰ καὶ ὅλα τὸ ἄλλα πράγματα τοῦ περιβολοῦ.

5.— Κάποτε λοιπὸν... Οὕφ!... Κι ἔξαφνα σταμάτησε δὲ χιονάνθρωπος. "Εκείνη τὴ στιγμὴ εἶχε φανῇ ἀνάμεσα ἀπὸ τὰ σύννεφα δὲ ἥλιος.

— Τί τρέχει, τί; ρώτησε τρομαγμένη ἡ ἀντλία.

— Τίποτε, τίποτε, τώρα σὲ λίγο θὰ ιδῆτε, τοὺς εἶπε μὲ φλιμμένη φωνῇ δὲ χιονάνθρωπος.

Στὴν ἀρχή, ἀλήθεια, δὲν εἶδαν τίποτε. Μόνο ποὺ τὸ χιόνι ἀστραφτοκοποῦσε περισσότερο κάτω ἀπὸ τὶς ἀκτίνες τοῦ ἥλιου.

— "Αχ, ἀν ἔξακολουθοῦσα τὸ ταξίδι μου μὲ τὸ σύν-

νεφο γιὰ τὶς ἀπάτητες κορφές, ἐκεῖ ποὺ βασιλεύει παντοτινὰ τὸ κρύο καὶ τὸ χιόνι δὲ λιώνει ποτέ, θὰ ζοῦσα κι ἔγῳ αἰώνια.

Αὐτὰ εἶπε ὁ χιονάνθρωπος καὶ πιὰ δὲν ξανάνοιξε τὸ στόμα του...

6. Μὰ τί τρέχει!... Γιὰ μιὰ στιγμὴ τὸ περιβόλι ἀρχισε νὰ κλαίῃ. Ἀπὸ τὰ χαμόδεντρα, ἀπὸ τὰ δέντρα, ἀπὸ τὰ κάγκελα τοῦ φράχτη, ἀπὸ τὴν κληματαριὰ κι ἀπὸ τὴν ἀντλία ἐπεφταν ἐπάνω στὸ χιόνι κάτι μεγάλες σταγόνες κι ὅπου ἐπεφταν, ἄνοιγαν τρύπες. "Ἐκλαιγαν... ἐκλαιγαν... καὶ τὸ κλάμα τους ἦταν ἀργό, βουβό... Κι ὅσο παραμέριζαν τὰ σύννεφα κι ὅσο οἱ ἀκτίνες τοῦ ἥλιου πλημμύριζαν τὸ περιβόλι, τόσο πιὸ συχνὸ γινόταν τὸ κλάμα, τόσο πιὸ γρήγορα ἔλιωναν οἱ διμορφιές, ποὺ σμύλεψε δλονυχτὶς τὸ χιόνι... καὶ ἵσια ἵσια τὴ στιγμή, ποὺ μὲ τὸν ἥλιο λαμποκόπησαν καὶ φάνταξαν περισσότερο.

4. Η ΔΥΝΑΜΗ ΤΗΣ ΠΡΟΣΕΥΧΗΣ

1. Τὸ πλοῖο «"Αφοβίος» ταξίδευε κάποτε ἀπὸ τὴν Ἄμερικὴ γυροῦντας πίσω στὴν Ἑλλάδα.

Εἶχε προχωρήσει ἀρκετὸ δρόμο καὶ βρισκόταν τώρα μακριὰ ἀπὸ τὰ παράλια τῆς Ἄμερικῆς. Ἐσκιζε περήφανα τὸν Ὦκεανό.

"Ἐξαφνα ὅμως φοβερὴ τρικυμία ἔσπασε, ποὺ κράτησε πέντε ὅλοκληρες μέρες. Τὸ πλοῖο βρέθηκε σὲ πολὺ δύσκολη θέση. "Ολοι ὅσοι ἦταν μέσα, ἀπελπίστηκαν καὶ νόμιζαν, ὅτι ἀπὸ ὡρα σὲ ὡρα θὰ βουλιάξῃ σύψυχο.

"Ο ἀνεμος φυσοῦσε μὲ λύσσα καὶ τὸ πλοῖο, σὰ νὰ ἦταν καρυδότσοφλο, τὸ ἐπαιρναν τὰ κύματα, τὸ τραγανταζαν, τὸ

ἀνεβοκατέβαζαν, ὅπως ἦθελαν καὶ πάσκιζαν νὰ τὸ κατακομματιάσουν.

Σ' ἔνα δυνατὸ φύσημα τοῦ ἀνέμου λύθηκε ἡ σταύρωση στὸ μεγάλο κατάρτι κι ἦταν ἀνάγκη νὰ δεθῇ ἀμέσως, γιατὶ ἀλλιῶς ὁ κίνδυνος ἦταν μεγάλος.

Ποιός ὅμως, μέσα στὴ μεγάλη αὐτὴ θαλασσοταραχή, στὴ μανία τοῦ ἀνέμου, ποὺ τὰ σάρωνε ὅλα, θὰ μποροῦσε ν' ἀνεβῆ ἐκεῖ ψηλά; Αὐτὸ βέβαια ἦταν ἀδύνατο. "Οποιος θ' ἀνέβαινε, ἔπρεπε νὰ ἔεγράψῃ τὸν ἑαυτό του ἀπὸ τὴν ζωή. Ό θάνατος τὸν περίμενε δίχως ἄλλο.

"Ἐπρεπε ὅμως χωρὶς ἀναβολὴ νὰ δεθῇ ἡ σταύρωση κι ὁ καπετάνιος δὲ δίστασε. Μὲ δυὸς ἔργα λόγια πρόσταξε ἔνα ναυτόπουλο ν' ἀνεβῆ στὸ κατάρτι καὶ νὰ τὴ δέση.

2. Τὸ ναυτόπουλο αὐτό, παιδὶ δεκατεσσάρῳ χρονῶ, ἦταν ὁ μοναχογίδος μιᾶς κήρας. Ἡ κακομοίρα, φτωχὴ ὅπως ἦταν, δὲν κατόρθωνε νὰ κερδίσῃ τὸ ψιωμί της κι ἔβαλε τὸ παιδί της μοῦτσο στὸ καράβι ἐκεῖνο.

Τὸ ναυτόπουλο, μόλις ἀκούσε τὴν προσταγὴ τοῦ καπετάνιου, κοίταξε ἐπάνω ψηλὰ τὴν κορφὴ τοῦ καταρτιοῦ, κοίταξε καὶ τὰ κύματα, ποὺ χτυποῦσαν ἐπάνω στὸ κατάστρωμα καὶ τὸ γέμιζαν νερά. "Ακουσε τὰ δυνατὰ τοῦ ἀνέμου σφυρίγματα, εἶδε τὴν ἀφρισμένη θάλασσα. Δὲ δίστασε ὅμως. "Αν δὲ δενόταν ἡ σταύρωση, ἦταν φόβος ν' ἀναποδογυριστῇ τὸ πλοῖο.

Χωρὶς δισταγμὸ ἀπαντᾶ στὸν καπετάνιο :

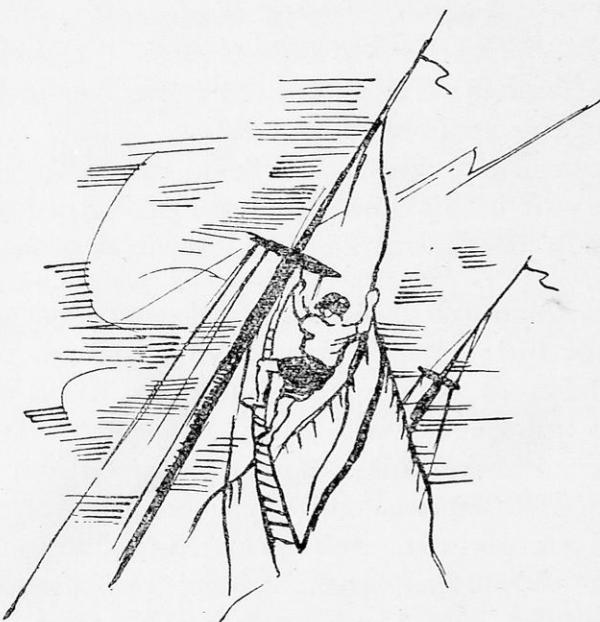
— Ἀμέσως, καπετάνιο μου !

Τρέχοντας κατέβηκε κάτω στὴν καμπίνα του καὶ σὲ δυὸ λεπτὰ τῆς ὥρας γύρισε πίσω καὶ σκαρφάλωσε ἀποφασιστικὰ καὶ γρήγερα ἐπάνω στὸ κατάρτι.

3. Οι ναῦτες κοίταζαν φοβισμένοι τὸ ναυτόπουλο, ποὺ σκαρφάλωνε. Μιὰ στιγμὴ κοντοστάθηκε στὴ μέση τῆς σκοινένιας σκάλας. Θὰ ξαλίστηκε, φαίνεται.

Κάποιος ἀπὸ τὸ πλοῖο ρώτησε τότε τὸν καπετάνιο :

— Γιατί, καπετάνιε, ἔβαλες τὸ μικρὸ αὐτὸ ναυτόπουλο ν' ἀνεβῆ ἐκεῖ ἐπάνω ; Βέβαια, δὲ θὰ κατεβῆ ξωντανό.

— Οἱ μεγάλοι πέφτουν ! Ἀπαντᾶ ὁ καπετάνιος. Τὰ παιδιὰ μποροῦν νὰ σκαρφαλώνουν. Νά, δές τον ξαύτον ! Σκαρφαλώνει σὰν ἀγριόγατος !

Κι ἀλήθεια, τὸ μικρὸ ναυτόπουλο ξανάρχισε ν' ἀνεβαίνη πάλι γρήγορα γρήγορα.

Τώρα εἶχε ἀνεβῆ ὡς τὴν κόφα τοῦ καταρτιοῦ. Κρεμό-

ταν ἄφοιβα ἀπ' ἐκεῖ καὶ προσπαθοῦσε ν' ἀνεβῆ πιὸ ψηλά.
 Ἡ τρικυμία δυνάμωνε περισσότερο κι ὁ ἀνεμος φυσοῦσε
 μὲ μανία, σὰ νὰ ἥθελε ν' ἀρπάξῃ τὸ παιδί, νὰ τὸ πετάξῃ
 στὴ θάλασσα. Τὸ καράβι ἔγερνε τόσο, ποὺ τὸ κατάρτι λίγο
 ἀκόμη καὶ θ' ἄγγιζε τ' ἀφρισμένα κύματα. Τὸ ναυτόπουλο
 δμως κρατιόταν σφιχτά. Πέρασαν ἔτσι δέκα, δεκαπέντε λε-
 πτά. Ἡ σταύρωση δέθηκε καὶ τὸ ναυτόπουλο γελαστὸ καὶ
 χαρούμενο κατέβηκε κάτω.

4. Ὄλοι τὸ κοίταζαν μὲ θαυμασμὸ καὶ τὸ καμάρωναν.

Ο ταξιδιώτης, ποὺ εἶχε κάμει τὴν ἐρώτηση ἐκείνη
 στὸν καπετάνιο, πλησιάζει τὸ ναυτόπουλο καὶ τὸ ρωτᾶ, ἀν
 φοβήθηκε.

— Βέβαια φοβήθηκα! Ἀπαντᾶ τὸ ναυτόπουλο.

— Τὸ κατάλαβα, εἶπε ὁ ταξιδιώτης, γιατί, πρὶν ἀνεβῆς,
 κατέβηκες κάτω στὴν καμπίνα σου, γιὰ νὰ τὸ καλοσκεφτῆς.

— Α, ὅχι! Δὲν κατέβηκα γι' αὐτό. Ἄμα μὲ διάταξε
 ὁ καπετάνιος, τὸ πῆρα ἀπόφραση. Ἡθελα δμως νὰ κάμω
 τὴν προσευχή μου πρῶτα καὶ νὰ φιλήσω τὴν φωτογραφία
 τῆς μητέρας μου. Σκέφτηκα, πὼς ζωντανὸς βέβαια δὲ θὰ
 κατέβαινα καὶ γι' αὐτὸ ἔπρεπε νὰ κάμω τὴν προσευχή μου.
 Μόλις δμως εἶπα τὴν προσευχή μου, ὁ φόβος μου κόπηκε
 πιά. Δὲ λησμόνησα ἐκεῖνο, ποὺ μοῦ εἶχε πεῖ ή μητέρα μου,
 δταν ἔφευγα ἀπὸ τὸ σπίτι:

«Παιδάκι μου, νὰ κάνης πάντα τὴν προσευχή σου
 κι ὁ Θεὸς δὲ θὰ σ' ἀφήσῃ νὰ πάθης τίποτε κακό! Τὸ ἵδιο
 θὰ κάνω κι ἔγω καὶ θὰ παρακαλῶ τὸ Θεὸ γιὰ σένα.»

Αὐτὰ θυμήθηκα, κύριε, κι ὁ φόβος μοῦ πέρασε. Ἡμουν
 βέβαιος πιά, πὼς θὰ γύριζα πίσω γερός. Ἡ προσευχὴ μοῦ
 ἔδωσε δύναμη.

5. ΤΟ ΝΑΥΤΟΠΟΥΛΟ

Τὰ νέφη ἀστράφτουν στὸ βουνὸν
βροντοῦν καὶ μπουμπουνίζουν,
σκεπάσανε τὸν οὐρανό,
τὸ κύμα φοβερίζουν.

‘Ο νέος ναύτης τραγουδεῖ
καὶ τὸ πανί του σκιάζει :
— ‘Εγὼ εἶμ’ Ἑλληνικὸν παιδί,
τὸ νέφος δὲ μὲ σκιάζει !

‘Αγέρας πέφτει στὰ πανιά,
τὰ σκίζει καὶ τὸ ἀρπάζει
καὶ συνταράζει τὰ σκοινιά
καὶ τὸ κατάρτι σπάζει.

‘Ο νέος ναύτης τραγουδεῖ,
παρὼν ὅπου προστάζουν :
— ‘Εγὼ εἶμ’ Ἑλληνικὸν παιδί,
ἄνεμοι δὲ μὲ σκιάζουν !

‘Η θάλασσα λυσσομανᾶ
καὶ κυματεῖ κι ἀφρίζει,
τὸ πλοῖο του καταπονᾶ,
τὸ σκᾶ καὶ τὸ σκορπίζει.

‘Ο νέος ναύτης τραγουδεῖ
καὶ μιὰ σανίδ’ ἀρπάζει :
— ‘Εγὼ εἶμ’ Ἑλληνικὸν παιδί,
φουρτούνα δὲ μὲ σκιάζει !

Τὸ ἔνα κύμα τὸν πετᾶ
 καὶ τ' ἄλλο τόνε χάρτει
 κι ἡ Μαύρη Θάλασσα ζητᾶ
 νὰ καταπιῇ τὸ ναύτη.
 Μ' αὐτὸς ἀκόμα τραγουδεῖ
 καὶ κολυμπᾶ καὶ πάει :
 — 'Εγὼ εἴμι 'Ελληνικὸ παιδὶ^ν
 κι ὁ Πλάστης μὲ φυλάει !

Γ. Β. ζυηρός.

6. ΤΑ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ ΤΗΣ ΜΑΝΑΣ

1. Γιαγιά κι ἐγγονή.

Ἡταν παραμονὴ τῶν Χριστουγέννων. Ἡ μέρα πῆρε νὰ βραδιάζῃ κι ἔξω ἔβρεχε δυνατά.

Δίπλα στὴ γωνιά, ποὺ ἀναβε δλόφλογη, καθόταν ἡ γριά, ἡ πρωτονοικοκυρὰ τοῦ χωριοῦ κι ἔδινε συμβουλὲς στὴν ὑπηρέτρια. Τὴν ὁρμήνευε πῶς νὰ ζεματίσῃ τὶς δίπλες, μὴν τύχη καὶ τὸ νερὸ πέση περισσότερο ἢ τὸ μέλι λιγώτερο ἢ τὰ καρύδια λειψά.

Ἡ ἐγγονή της, ἡ πολυχαϊδεμένη Μαριανθούλα, κοριτσάκι ὀχτὼ χρονῶ πηδοῦσε πέρα δῶμε σὰ ζαρκάδι, δείχνοντας τὴ γαρά της γιὰ τὴ μέρα ποὺ ἔημέρωνε. Ἔτσι, πότε ἔπεφτε στὴν ἀγκαλιὰ τῆς γιαγιᾶς, γιὰ νὰ τὴ γαϊδέψῃ καὶ πότε πάλι βρισκόταν κοντὰ στὶς δίπλες, γιὰ νὰ τσιμπήσῃ κανένα καρυδότριμμα ἢ καμιὰν ἀκρούλα ἀπὸ τὶς δίπλες.

Ἡ γριὰ ὅμως, κυρτωμένη ἀπὸ τὰ χρόνια, θλιμμένη

ἀπὸ τὴν ἔνειτιὰ τοῦ μοναχογιοῦ της, ἔλεγε στὴν ἄτακτη καὶ ζωηρὴ Μαριανθούλα μὲ κουρασμένη φωνή:

— Μή, Μαριανθούλα μου, μὴν κάνης ζούδλιες καὶ δὲν ἔρχεται ὁ πατέρας σου ἀπὸ τὴν ἔνειτιά.

2. Οἱ φτωχὲς γυναῖκες κι ἡ εὐχὴ τους.

Σ' αὐτὸν ἐπάνω ἦρθαν τρεῖς γυναῖκες ἀπὸ τὶς πιὸ φτωχὲς τοῦ χωριοῦ, ζητώντας ἄλλη μέλι, ἄλλη ἀλεύρι γιὰ δίπλες. "Ηξεραν, πὼς τὸ κελάρι τῆς γριᾶς ἦταν πάντα γεμάτο.

Σηκώθηκε τότε ἡ γριὰ ἀπὸ τὴ γωνιά της καὶ τρικλίζοντας πῆγε στὸ κελάρι μαζὶ μὲ τὶς γυναῖκες κι ἔδωσε τῆς καθεμιᾶς δ, τι ἥθελε· κι αὐτὲς φεύγοντας τῆς ἔλεγαν τὴ συνθισμένη εὐχὴν:

— Σπολλάτη, κυρά! Καὶ τοῦ χρόνου τέτοια μέρα! Νάσαι πάντα καλὰ καὶ νὰ καλοδεχτῆς!

"Η γριὰ γυρίζοντας ἀπὸ τὸ κελάρι ἔλεγε μονάχη της:

— Νὰ καλοδεχτῶ καὶ νὰ καλοδεχτῶ, μοῦ λέει πάντα δ κόσμος κι ὁ γιόκας μου ἀκόμα δὲ βρῆκε τὸ δρόμο νάρθη! Καὶ κάθισε πάλι λυπημένη κοντὰ στὴ γωνιά.

3. Ὁ ἑσπερινός.

"Ἐκείνη τὴ στιγμὴ ἀκούστηκε τὸ σήμαντρο τῆς ἐκκλησίας, ποὺ σήμαινε τὸν ἑσπερινὸν «τσίγγ τσιάγγ... τσίγγ τσιάγγ...»

Σηκώθηκε ἡ γριά, πῆγε μπροστὰ στὸ εἰκονοστάσι καὶ σταυροκοπήθηκε, σκύβοντας σὲ κάθε σταυροκόπημα τὸ γέρικο κορμί της.

"Ἐπειτα ἔβαλε ἔνα σκαμνὶ μπροστὰ στὸ εἰκονοστάσι,

ἀνέβηκε ἐπάνω μὲ τρεμάμενα ποδάρια, ξεκρέμιασε τὴ σβηστὴ καντήλα καὶ τὴν κατέβασε ἀγάλια ἀγάλια. Ὅστερα τὴν ἔχουσε στὸ βάθος τῆς γωνιᾶς, τὴν ἔπλυνε μὲ στάχτη, τὴ γέμισε πάλι μὲ καθαρὸ νερό καὶ τὴν ἔδωσε τῆς Μαριανθούλας νὰ τὴν κρατάῃ.

Κατόπι ἄλλαξε καντηλήθρα καὶ πέρασε καινούριο φυτίλι. Ὅριξε ἔπειτα στὴν καντήλα κατακάθαρο λάδι, ἀναψε τὸ φυτίλι καὶ κρατώντας τὴν καντήλα μὲ τρεμάμενο χέρι ξαναπῆγε στὸ σκαμνί. Ἀνέβηκε ὑστερα στὸ σκαμνὶ καὶ τὴν κρέμασε μὲ εὐλάβεια μπροστὰ στὸ εἰκόνισμα.

Ὅταν κατέβηκε, σταυροκοπήθηκε πάλι καὶ ἄρχισε νὰ πέφτη στὰ γόνατα καὶ νὰ κάνῃ μετάνοιες μπροστὰ στὴν εἰκόνα τῆς Μάνας τοῦ Θεοῦ, ποὺ κρατοῦσε στὴν ἀγκαλιά της τὸ Παιδάκι της.

Τὸ παράδειγμα τῆς γιαγιᾶς τὸ μιμήθηκαν κι ἡ Μαριανθούλα μὲ τὴν ὑπηρέτρια καὶ γιὰ κάμποσην ὥρα καὶ οἱ τρεῖς μαζὶ προσεύχονταν μπροστὰ στὴν ἀγία εἰκόνα.

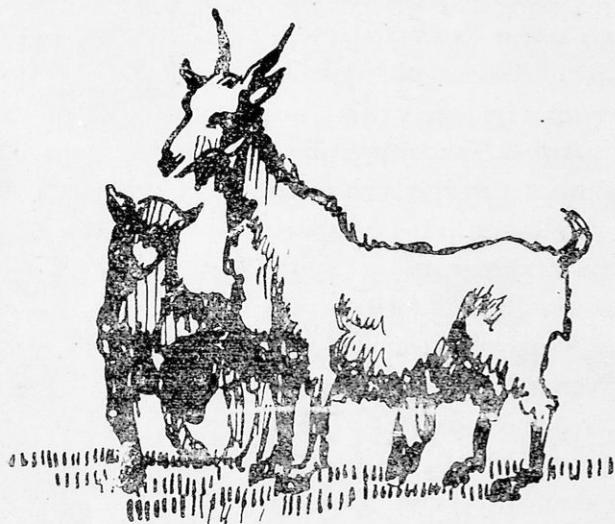
4. Τὰ κατσικάκια.

Εἶχε βραδιάσει στὰ καλὰ πιά. Οἱ ἀγέλες τοῦ χωριοῦ γύριζαν ἀπὸ τὴ βισκὴ κι ἀκούονταν τὰ μουγκρητὰ τῶν βοδιῶν.

Καὶ τὰ γίδια κάθε σπιτιοῦ ἔμπαιναν στὶς πλατύχωρες αὐλές κι ἀκούονταν τὰ κυπριά τους «γλὰν γλάν».

Ἡ Μαριανθούλα, ἅμα ἀκούσε τὰ κυπριὰ τῶν γιδιῶν, ἔτρεξε σὰν ἀστραπὴ κατεβαίνοντας τὶς σκάλες κι ἀνακατεύτηκε μὲ τὸ κοπάδι. Ἡθελε νὰ ἴδῃ τὰ κατσικάκια, ποὺ εἶχαν γεννηθῆ ἐκείνη τὴν ἡμέρα στὸ λόγγο. Κι ἐνῶ τὸ πι-

στικόπουλο ἀπολοῦσε τ' ἄλλα τὰ κατσίκια ἀπὸ τὴν ἀχυροκαλύβα, γιὰ νὰ βυζάξουν τὰ καημένα, αὐτὴ ἀρπαξε ἔνα, ἔνα τὰ τρία νεογέννητα κατσικάκια καὶ τὰ κουβάλησε ἐπάνω στὴ γιαγιά της, μὲ γέλια καὶ μὲ χαρές, γιὰ νὰ τὰ ἴδῃ κι ἐκείνη καὶ νὰ χαρῇ.

— Νά τα, γιαγιά, τὰ κατσικάκια μας, τῆς εἶπε. Τὰ καημένα! Τί δημορφα ποὺ εἶναι!

Μὰ ἔκεī ποὺ ἡ Μαριανθούλα μὲ τὴ γιαγιά χαιρόταν τὰ κατσικάκια, οἱ τρεῖς γίδες, οἱ μανάδες τῶν κατσικιῶν, ἀνέβαιναν τὴ σκάλα καὶ μπῆκαν μέσα στὸ δωμάτιο.

Ἡ γριά, ἀκούοντας τὸ ποδοβολητό, νόμισε πὼς κάποιος ἐπισκέπτης ἐρχόταν καὶ φώναξε :

— Κόπιασε μέσα.

Στὸ προσκάλεσμα τῆς γριᾶς οἱ τρεῖς γίδες ἀποκρίθηκαν μὲν ἕνα μακρὺ «μεκεκεεέ», ἡ καθεμιὰ γυρεύοντας τὸ παιδί της. Ἡ Μαριανθούλα μὲ τὴν ὑπηρέτρια ἀρχισαν νὰ ἔκειαρδίζωνται στὰ γέλια. Σὲ λίγο δμως κάποιος ἀνέβηκε στὰ σωστὰ τὴ σκάλα καὶ μπῆκε στὸ δωμάτιο. Ἡταν διπαπάς τοῦ γειτονικοῦ χωριοῦ, ποὺ ἥρθε νὰ λειτουργήσῃ. «Ετσι σώπασαν καὶ πῆγαν καὶ τοῦ φίλησαν τὸ χέρι.

5. Ὁ παπᾶς.

Ο παπᾶς κάθισε σταυροπόδι δίπλα στὴ φωτιά, ποὺ ἔκαιγε σὰ φοῦρνος.

Ἡ ύπηρέτρια μὲ τὴ Μαριάνθη βγῆκαν ἀπὸ τὸ δωμάτιο μὲ τὶς γίδες καὶ μὲ τὰ κατσικάκια κι ἡ γριὰ σηκώθηκε κι ἔφερε στὸν παπὰ ἕνα ποτηράκι μαστίχα. «Υστερα ἔβαλε νὰ ψήσῃ καφὲ κι ὅσο νὰ γίνη ὁ καφές, γύρισαν ἀπὸ τὴ δουλειὰ ἡ Μαριάνθη μὲ τὴν ὑπηρέτρια καὶ κάθισαν κι αὐτὲς γύρω στὴ φωτιά.

— Εἰς ὑγείαν, κυρά! Νὰ καλοδεχτῆς! Καὶ χρόνους πολλοὺς σὰν αὔριο... εἶπε ὁ παπᾶς καὶ τράβηξε τὴν πρώτη ρουφηξία.

— Εὐχαριστῶ, δέσποτά μου, εἶπε ἡ γριά ξέκαρδα, καλὴ οἰροσύνη καὶ καλὸν παράδεισο...

6. Ἡ στενοχώρια τῆς γιαγιᾶς.

‘Ο παπάς, μὴ γνωρίζοντας ποῦ ν’ ἀποδώσῃ τὴ στενοχώρια τῆς γριᾶς, τὴ ρώτησε :

— Τί ἔπαθες κι εἶσαι ἔτσι χολιασμένη ;

— Πῶς νὰ μὴν εἶμαι, παπά μου ; τὸ ξέρεις. “Εχω τόσον καιρὸν ποὺ καρτερῶ κι ἀκόμα δὲ γιός μου δὲ βρῆκε τὸ δρόμο ! Γριὰ γυναίκα εἶμαι. Ποῦ ξέρω τί μοῦ ξημερώνει !

Καὶ λέγοντας αὐτὰ ἔριξε τὰ μάτια δακρυσμένα ἐπάνω στὴ Μαριανθούλα, ποὺ ἦταν ὀρφανὴ ἀπὸ μανούλα ἐδῶ καὶ τόσα χρόνια. Νὰ τῆς λείψῃ κι ἡ γιαγιά !

— Δὲν ἔλαβες ἄλλο γούριμα, τὴ ρώτησε πάλι δὲ παπάς, ἀπ’ ἐκεῖνο ποὺ σοῦ ἔχω διαβάσει ἐδῶ κι ἔνα μήνα ;

— Δὲν ἔλαβα ἄλλο...

— Τότε θὰ πῆ, πὼς μπορεῖ νάρθη αὐτὲς τὶς μέρες.

— Ποῦ ’ναι τος, παπά μου ! Ἀφοῦ δὲν ἥρθε ως ἀπόψε, κόπηκαν οἱ ἐλπίδες μου !

— “Α, κυρά ! Μὴ στενοχωριέσαι ἔτσι ! ”Εχει δὲ Θεός... Δρόμος εἰν’ αὐτός ! Θάλασσες, ποτάμια, βροχές, χιόνια...

‘Η καημένη ἡ γριὰ δὲν μπόρεσε ν’ ἀπαντήσῃ ἄλλο, μόνο ἀκούμπησε τὶς πλάτες της στὸν τοῖχο καὶ ἀφαιρέθηκε μονάχη της.

‘Ο παπάς, μὴ θέλοντας νὰ τῆς ἀνάψη περισσότερο τὸν πόνο, ἀκούμπησε κι αὐτὸς στὸ προσκέφαλο κι ἀρχισε νὰ παίζῃ τὸ κομπολόγι του «τὶκ τάκ, τὶκ τάκ...» Κι ἡ Μαριανθούλα ἔγειρε στὴν ἀγκαλιὰ τῆς γιαγιᾶς της μὲ τὰ μάγουλα κατακόκκινα ἀπὸ τὴ μεγάλη φωτιά... Πέρασε ἔτσι κάμποση ὅρα.

“Ἐξαφνα ἔεπετιέται ἡ γριὰ καὶ λέει στὴ Μαριανθούλα.

— Σήκω, κυρά μου, καὶ βάλε τραπέζῃ νὰ φᾶμε, γιατὶ

Φτάξεις προσώπων πολὺ πρωτότοκη στην Ελληνική λογοτεχνία.

Στὴ διαταγὴ τῆς γοιᾶς στρώθηκε τὸ τραπέζι, κάθισαν δὲ οἱ γύρω γύρω, εὐλόγησε δὲ παπᾶς, σταυροκοπήθηκαν καὶ ἀρχισαν νὰ τρῶνε. Σὰν ἀπόφαγαν, εὐλόγησε πάλι δὲ παπᾶς καὶ σήκωσαν τὸ στρογγυλὸ τραπέζι ἀπὸ τὴ μέση.

"Υστερα δι παπὺς καλονύχτισε καὶ πῆγε στὸ δωμάτιό του.

7. Ἡ ἀγρυπνία τῆς γιαγιᾶς.

Ἐνῶ δὲ παπάς ἔπαιρνε κιόλας τὴν πρωτούπνι, ἡ γριὰ μὲ τὴν Μαριανθούλα δὲν εἶχαν πλαγιάσει ἀκόμα. Ἐκαναν μετάνοιες καὶ σταυροὺς καὶ παρακαλοῦσαν μυστικὰ τὴν Παναγιὰ καὶ τὸ Χριστὸν νὰ τοὺς φέρουν ἀπὸ τὴν ἑνικιὰ τῆς μιᾶς τὸ γιό της καὶ τῆς ἄλλης τὸν πατέρα της. Κατόπι ἔπεισαν στὸ κρεβάτι νὰ κοιμηθοῦν.

·**Η Μαριανθούλα κοιμήθηκε στὴ στιγμὴ μὲ τὴ γλυκιὰ
ἰδέα, πώς, ἅμα θαρχόταν ἀπὸ τὴν ἐκκλησία, θὰ ἔτρωγε μα-
γειρίτσα καὶ κότα δυὸ λογιῶν: βραστὴ καὶ ψητή.**

‘Η καημένη δικιάς ή γριά δὲν μποροῦσε νὰ κλείσῃ μάτι.
‘Ο νοῦς της πετοῦσε μακριὰ σὰν τὸ πουλὶ κι ἔφευγε σὰν
ἀστραπὴ καὶ πήγαινε στὴν ξενιτιά, γιὰ νάβρη τὸ παιδί της,
ποὺ τὸ καρτεροῦσε τόσα χρόνια μὲ δάκρυα στὰ μάτια.

‘Η νύχτα προχωροῦσε συννεφιασμένη κοὶ κατάμαυρη μὲ τὰ σκοτάδια της, μὲ τὸν ἄγριο τὸν ἀνεμό της, ποὺ βρογχοῦσε ψηλὰ στὶς στέγες.

μέσα ἀπὸ τὸ κοτέτσι ὁ μεγάλος πετεινὸς τοῦ σπιτιοῦ.
 «Κικιρίκουουουουουου!» λάλησαν κι οἱ ἄλλοι, οἱ μικρότεροι,
 «κικιρίκουουουουουου!» φώναξαν κι οἱ πετεινοὶ τῆς γειτονιᾶς
 καὶ ὅλου τοῦ χωριοῦ.

‘Ο παπὰς ξεπετάχτηκε ἀμέσως ἀπὸ τὸ κρεβάτι του, ἀναψε ἔνα κερί κι ἀφοῦ ἐτοιμάστηκε, πῆρε τὸ φαβδί του καὶ τράβηξε γιὰ τὴν ἐκκλησία.

8. Τ' ὄνειρο τῆς Μαριανθούλας.

Σὲ λίγο ἀκούστηκε τὸ σήμαντρο τῆς ἐκκλησίας. Ἡ γριὰ ἔνπνησε τὴν ὑπηρέτρια καὶ τὸ πιστικόπουλο κι ἀναψαν τὴν φωτιά.

‘Ἡ Μαριανθούλα κοιμόταν βαριὰ βαριά, σὰν ὅλα τὰ μικρὰ παιδιὰ καὶ δὲν ἔυπνοῦσε εὔκολα.

— Ξύπνα, Μαριανθούλα μου! Φώναξε ἡ γριά. Ξύπνα καὶ μᾶς καρτερᾶ ὁ παπὰς στὴν ἐκκλησία, νὰ μᾶς δώσῃ πασχαλίτσα καὶ νὰ γυρίσωμε γρήγορα γρήγορα, νὰ φᾶμε μαγειρίτσα, κότα καὶ δίπλες. Σήκω, Μαριανθούλα μου.

Μὲ τὰ πολλὰ ἔνπνησε ἡ κορούλα. “Ανοιξε τὰ μάτια της καὶ κοίταζε κακιωμένα τὴν γιαγιά της, δακρύζοντας καὶ λέγοντας:

— ‘Αχ, γιαγιά κι ἐσύ, τί μούκαμες! ”Αχ, τί μούκαμες!

— Τί σούκαμα, ψυχή μου; Τί σούκαμα, καρδούλα μου; τὴν ρώτησε μὲ τρυφεράδα ἡ γιαγιά.

— Πῶς, τί μούκαμες! Ἐγὼ ἔβλεπα στὸν ὑπνο μου τὸν πατερούλη μου κι ἔκει ποὺ τὸν ἄγκάλιαζα καὶ τὸν φιλοῦσα, μὲ ἔνπνησες ἐσύ! Γιατί νὰ μὲ ἔυπνήσης, καημένη γιαγιά; “Αχ, τί ὅμορφος ποὺ ἦταν ὁ πατερούλης μου! Ψηλός, ἀσπρο-
 κόκκινος, ἄγγελος γραμμένος!

‘Ἡ γριά, ἀκούοντας τὰ λόγια τῆς ἔγγονῆς της, ἀρχι-

σε νὰ σταυροκοπιέται, ἐνῶ τὰ δάκρυα της ἀνέβαιναν ἀπὸ τὴν καρδιὰ στὰ μάτια.

Ἄφοῦ νίφτηκαν, κάθισαν κοντὰ στὴ φωτιὰ καὶ περίμεναν, ὅσπου χτύπησε τὸ δεύτερο σήμαντρο.

9. «Ἡ γέννησή Σου, Χριστὲ ὁ Θεός...»

Τότε ξεκίνησαν ὅλοι γιὰ τὴν ἐκκλησία. Τὸ πιστικόπουλο πήγαινε μπροστά, κρατώντας ἔνα μεγάλο δαυλὶ ἀναμμένο, γιὰ νὰ φέγγη στὸ δρόμο. Ἔτσι πήγαινε στὴν ἐκκλησία κι ὅλο τὸ ἄλλο χωριό.

Δὲν πέρασε πολλὴ ὥρα κι ἡ ἐκκλησία ἀγκάλιασε μὲ τοὺς τέσσερεις τοίχους της ὅλο τὸν κόσμο τοῦ χωριοῦ. Ἀντρες, γυναῖκες, γέροι καὶ παιδιά, ὅσες ψυχὲς βρίσκονταν στὸ χωριό, ἦταν συναγμένοι μέσα στὴν ταπεινὴ ἐκκλησούλα κι ἀκουαν μὲ πολλὴν εὐλάβεια τὸ χαρμόσυνο τροπάριο:

«Ἡ γέννησή σου, Χριστὲ ὁ Θεός...»

Τελείωσε ἡ λειτουργία κι ἀρχισε ὁ κόσμος νὰ μεταλαβαίνῃ. Πρώτη πρώτη μετάλαβε ἡ γριὰ μὲ τοὺς δικούς της. Αὔτη πῆρε πρώτη τὸ ἀντίδωρο κι αὐτὴ βγῆκε πρώτη ἀπὸ τὴν ἐκκλησία καὶ τράβηξε σπίτι της, γιατὶ ἦταν ἡ πρώτη τοῦ χωριοῦ.

10. Τὸ χριστουγεννιάτικο τραπέζι.

Ἄμα ἔφτασαν στὸ σπίτι, ἡ ὑπηρέτρια ἔστρωσε τὸ τραπέζι καὶ περίμεναν τὸν παπὰ νάρθη ἀπὸ τὴν ἐκκλησία.

Δὲν πέρασε πολλὴ ὥρα κι ἥρθε ὁ παπάς. Κύκλωσαν τότε ὅλοι τὸ καταφορτωμένο τραπέζι κι ὁ παπᾶς ἔβαλε τὸ εὐλογητό: «Χριστὲ ὁ Θεὸς εὐλόγησον τὴν βρῶσιν καὶ τὴν πόσιν...». Ἄλλὰ πρὶν τελειώσῃ τὸ εὐλογητό του,

«μπούμ» ἀκούστηκε μιὰ τουφεκιὰ στὴν ἔξωθυρα. «Μπούμ» κι ἄλλη μία.

Αναταράχτηκαν τὰ σκυλιά. Πετάχτηκαν ὅλοι ὁρθοὶ καὶ σωρὸς κουβάρι κατέβηκαν τὴν σκάλα καὶ βγῆκαν στὴν αὐλή.

—Ψυχούλα μου, παιδάκι μου, φώναξε ἡ γριὰ μὲ πόνο ψυχῆς. Δόξα σοι ὁ Θεός, ποὺ ἥρθες γερὸς καὶ καλά!

—Πατερούλη μου, φώναξε κι ἡ Μαριανθούλα. Καλῶς ὅρισες!

Κατέβηκε ὁ ξενιτεμένος ὁ γιὸς τῆς γριᾶς ἀπὸ τὸ ἄλογό του καὶ μάνα καὶ παιδί, πατέρας καὶ κόρη ἔγιναν κι οἱ τρεῖς ἔνα σύμπλεγμα ἀγάπης καὶ πόνου, χαρᾶς καὶ εὐφροσύνης.

Ἡ ύπηρέτρια ἵε τὸ πιστικόπουλο τράβηξαν τὸ ἄλογο στὸ κατώι νὰ τὸ ἐφορτώσουν, ἐνῶ οἱ τρεῖς καλοκαρδισμένοι ἀνέβηκαν τὴν σκάλα μαζὶ μὲ τὸν παπά καὶ μπῆκαν στὸ δωμάτιο, ποὺ ἦταν ἱὸ τραπέζι στρωμένῳ.

11. Ἡ χαρὰ τῆς μάνας.

Οἱ γάτες εἶχαν στήσει πανηγύρι ἀπὸ τὴ στιγμή, ποὺ πέφτοντας οἱ τουφεκιὲς πετάχτηκαν οἱ ἄνθρωποι ἔξω. Εἶχαν φάει ὅλο τὸ γάλα καὶ τὴ στιγμὴ ποὺ ἔμπαιναν οἱ νοικοκυραῖοι στὸ δωμάτιο, ἔσκιζαν τὴ βραστὴ κότα, τὴν τετράπαχη. Δὲν εἶχαν προλάβει ἀκόμη ν' ἀγγίξουν τὴν κότα, ποὺ ἦταν στὸν ταβά.

—Ψίτ ! ψίτ ! καταραμένες, φώναξε ὁ παπάς.

Ἡ γριὰ δμως, ποὺ σὲ ἄλλη περίσταση θὰ ἦταν ίκανὴ νὰ τὶς σκοτώσῃ, δὲ θύμωσε καθόλου, μόνο εἶπε :

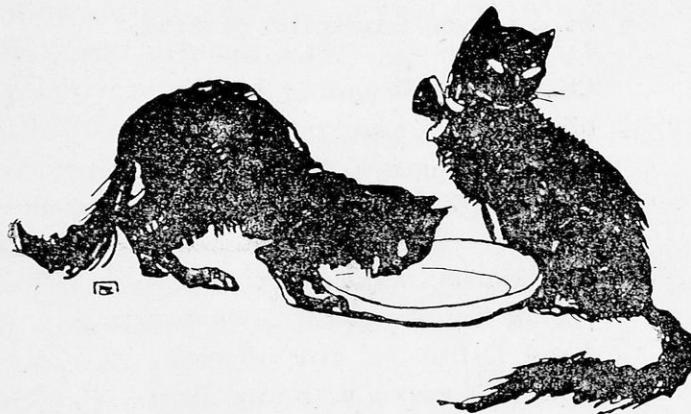
—Ἄσ τες, παπά μου. Ζῶα εἶναι. Ἐχουν κι αὐτὲς δίκιο σήμερα νὰ κάμουν πασχαλιά.

Κάθισαν τότε γύρω στὸ τραπέζι, ὁ παπᾶς ξαναευλό-

γησε κι ἄρχισαν νὰ τρῶνε. Μόνο ἡ γριὰ δὲν ἔτρωγε μὲ δρεξῆ.
Ἡ χαρὰ τῆς εἶχε κόψει τὴν δρεξῆ.

“Ολη τὴν ὥρα ἔλεγε :

—Δόξα σοι, Θεέ μου. Σ' εὐχαριστῶ. Καλῶς δρισες,
παιδί μου !

7. ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ

Μὲς στὴν ἀχνόφεγγη βραδιὰ
πέφτει ψιλὸς ψιλὸς τὸ χιόνι
γύρω στὴν ἔρμη λαγκαδιὰ
στρώνοντας κάτασπρο σεντόνι.

Οὕτε πουλιοῦ γρικᾶς λαλιὰ
οὔτ' ἔνα βέλασμα προβάτου,
λὲς κι ἀπλωμένη σιγαλιὰ
εἴν' ἐκεῖ δλόγυρα θανάτου.

Μὰ ξάφνου πέρα ἀπ' τὸ βουνὸν
γλυκὸς σημάντρου ἡχὸς γρικιέται,
ώσαν βαθιὰ ἀπ' τὸν οὐρανὸν
μέσα στὴ νύχτα νὰ σκορπιέται.

Κι ἀντιλαλεῖ τερπνὰ τερπνὰ
γύρω στὴν ἄφωνη τὴν πλάστη
καὶ τὸ χωριὸς γλυκοξυπνᾶ,
τὴν ἄγια μέρα νὰ γιορτάσῃ.

Πέτρος Βασιλικός.

8. ΤΑ ΚΑΡΒΟΥΝΑ

1. Στὸ δάσος τὸ τσεκούρι ἀκούεται βαριά. "Ολη μέρα στὸ δάσος ἀκούεται τὸ τσεκούρι: Γκάπ, γκούπ. Γκάπα, γκούπ.

Γιατί χτυπᾶ τὸ τσεκούρι μέσα στὸ δάσος;

Πέρασε τὸ καλοκαίρι κι ἦρθαν οἱ καρβουνιάρηδες νὰ μᾶς δώσουν τὸ χειμώνα φωτιά. Κάρβουνα θὰ μᾶς δώσουν, νὰ τὰ βάλωμε στὸ μαγκάλι, κάρβουνα κόκκινα, χρυσοκόκκινα.

Θὰ καθίσωμε τότε δὲροι γύρω, θὰ ψήσωμε κάστανα καὶ θὰ ποῦμε παραμύθια κι ίστορίες παλιές. Ό βιοριὰς ἔξω θὰ σφυρίζῃ ύψη μαρμένος· τὰ δέντρα τοῦ κήπου μας θὰ χτυποῦν τ' ἄφυλλα κλαριά τους σκληρά: κράπ, κρούπ. Τὸ χιόνι λευκὸ κι ἀπαλὸ θὰ κατεβαίνῃ στὴν αὐλή μας.

Μὰ ἐμεῖς μέσα στὴν καλοστρωμένη κάμαρα θὰ καθώμαστε γύρω στὸ μαγκάλι. Τὰ κάρβουνα θὰ ζωδιοβάφουν τὰ πρόσωπά μας, θὰ ζεσταίνουν τὸ σῶμα μας καὶ θὰ μᾶς κάνουν νὰ γελοῦμε γιὰ τὸ χιόνι, ποὺ σκεπάζει τὴν αὐλή μας καὶ γιὰ τὸ ἄγριο σφύριγμα τοῦ βιοριᾶ. Τὰ παιδιὰ θὰ φλυαροῦν· ἥ γάτα μὲ σηκωμένη τὴν οὐρὰ θὰ τεντώνεται καὶ θὰ δουυθουνίζῃ· οἱ νέες θὰ κεντοῦν ἥ θὰ ζάβουν κι οἱ γέροι θὰ λένε τὸ παραμύθι. Καὶ μιὰ στυμμένη λεμονόκουπα ἐπάνω στὰ κάρβουνα θὰ τσιτσιρίζῃ συγκρατητὰ κι ἀδιάκοπα, σὰ νὰ βαστᾶ τὸν ἵσο στὸ παραμύθι.

2. Νά γιατί χτυπᾶ τὸ τσεκούρι μέσα στὸ δάσος.

"Ολη μέρα δουλεύουν οἱ καρβουνιάρηδες στὴ λαγκαδιά, γιὰ νὰ ἑτοιμάσουν τὸ καμίνι. Ρίχνουν κάτω ἀγριό-

δεντρα μὲ τὰ τσεκούρια τους κι ὕστερα κόβουν μὲ τὸ πριόνι
μικρὰ μικρὰ κομμάτια τὰ χοντρὰ κλωνάρια τους.

“Ολα αὐτὰ τὰ κομμάτια θὰ τὰ βάλουν ἔπειτα μὲ τάξη

τὸ ἔνα ἐπάνω στὸ ἄλλο καὶ θὰ τὰ κάμουν μεγάλο σωρό.
Πλατὺς θὰ είναι κάτω δ σωρὸς κι ἐπάνω μυτερός, ἀπαράλ-
λαχτος σὰν να μεγάλο χωνί.

Στὴν κορυφὴ τοῦ σωροῦ θ' ἀφήσουν μιὰ τρύπα, ποὺ θὰ φτάνῃ ώς κάτω. Ὅμοιες τρύπες θ' ἀφήσουν καὶ γύρω στὴ βάση, ποὺ θὰ συγκοινωνοῦν μὲ τὴν τρύπα τῆς κορυφῆς. Τὸ σωρὸ δὲ τὸν σκεπάσουν μὲ χῶμα ἐκτὸς ἀπὸ μερικὲς τρύπες· ἔπειτα θὰ βάλουν μὲ προσανάμματα φωτιὰ στὴ μεσιανὴ κι ὑστερα θὰ κλείσουν μὲ σειρὰ τὶς ἄλλες τρύπες.

Ὑστερα θὰ κλείσουν ἔκεινες, ποὺ εἶχαν ἀνοιχτὲς καὶ θ' ἀνοίξουν ὅσες εἶχαν κλειστές.

Ἡ φωτιὰ ἔτσι θὰ προχωρῇ ἀργὰ καὶ χωρὶς νὰ λαμπαδιάζῃ μέσα στὸ σωρό. Οἱ καρβουνιάρηδες, ὅταν καταλάβουν, πῶς ἡ φωτιὰ πέρασε δλο τὸ σωρὸ καὶ ἰδοῦν νὰ βγάζῃ φλόγες χωρὶς καπνό, θὰ βουλώσουν ὅλες τὶς τρύπες μὲ χῶμα καὶ θὰ τὴν ἀφήσουν νὰ κρυφοκαίη.

Σὲ δυὸ τρεῖς μέρες θὰ ξεσκεπάσουν τὸ σωρὸ καὶ τὰ κάρβουνα θὰ εἶναι ἔτοιμα.

9. ΠΟΣΟΙ ΕΙΝΑΙ ΠΟΥ ΜΑΣ ΒΟΗΘΟΥΝ

Ἡταν πρωὶ κι ὁ Νίκος, ἀφοῦ ἔτοιμάστηκε, κάθισε στὸ τραπέζι κοντὰ στὸν πατέρα καὶ στὴ μητέρα του, γιὰ νὰ πάρουν τὸ πρωινό τους.

Ἐξαφνα ὁ Νίκος λέει στὸν πατέρα του:

—Πατέρα, ὁ κύριος Γαρύφαλος ἔχει τρεῖς ἀνθρώπους στὸ σπίτι καὶ πέντε στὸ κτῆμα κι ὅλοι αὐτοὶ ἐργάζονται γι' αὐτόν. Ἐμεῖς δὲν ἔχομε κανένα.

—Πῶς δὲν ἔχομε; εἶπε ὁ πατέρας του. Ἐχομε μάλιστα πολὺ περισσότερους ἀπὸ τρεῖς κι ἀπὸ πέντε, ποὺ ἐργά-

ζονται γιὰ μᾶς καὶ μᾶς βιηθοῦν. Σκέφτηκες πόσοι ἀνθρωποι ἐργάστηκαν, γιὰ νὰ πάρωμε σήμερα τὸ πρωινό μας; Τὸ λιγώτερο ἔκατο.

— Ἐκατό; εἶπε ὁ Νίκος. Τὸ ἑτοίμασε μόνη καὶ μοναχὴ ἡ Μαρία. Κανεὶς ἄλλος δὲν τὴ βοήθησε.

— Ἀς δοῦμε, ἀπάντησε ὁ πατέρας του. Ἡ μητέρα σου ἔχει τὴ στιγμὴ αὐτὴ ἔνα φλιντζάνι τσάι κι ἐγὼ ἔνα φλιντζάνι καφέ. Ξέρεις πῶς ἥρθε τὸ τσάι ἐδῶ;

— Τὸ ἀγόρασες, εἶπε ὁ Νίκος.

— Μάλιστα, τὸ ἀγόρασα στοῦ κυρίου Μανωλοπούλου, ἄλλὰ ποὺ τὸ βρῆκε αὐτός; βέβαια δὲν τὸ μάζεψε στὸ χωράφι του!

— Τὸ ξέρω, εἶπε ὁ Νίκος. Τὸ τσάι δὲ φυτρώνει στὸν τόπο μας, ἔχεται ἀπὸ τὴν Κίνα.

— Λοιπὸν σὲ οωτῶ πόσα πρόσωπα ἐργάστηκαν, γιὰ νὰ γίνη αὐτὸ τὸ φλιντζάνι τοῦ τσαϊοῦ, ποὺ πίνει αὐτὴ τὴ στιγμὴ ἡ μητέρα σου;

— Δύο, ἀποκρίθηκε ὁ Νίκος. Ἐσύ, ποὺ τὸ ἀγόρασες κι ἡ Μαρία ποὺ τὸ ἑτοίμασε.

— Κι ἔκεινος, ποὺ φύτεψε τὸ φυτὸ στὴν Κίνα; κι ἔκεινος, ποὺ μάζεψε τὰ φύλλα καὶ τὰ ἔβαλε νὰ ξεραθοῦν; κι ἔκεινος, ποὺ ἔκαμε τὴ συσκευασία καὶ κουβάλησε τὸ κιβώτιο στὸ πλοῖο, γιὰ νὰ τὸ φέρῃ στὸν τόπο μας; Ἐπειτα καὶ τὸ πλοῖο, πόσους ἀνθρώπους χρειάστηκε, γιὰ νὰ γίνη; καὶ μποροῦσε νάρθη στὸν τόπο μας χωρὶς ναῦτες, χωρὶς πλοίαρχο; ἔτσι κι αὐτοὺς πρέπει νὰ τοὺς θεωρήσωμε σὰ βοηθούνς μας.

— Επειτα ἄλλοι ἀνθρωποι πῆραν τὰ κιβώτια ἀπὸ τὸ πλοῖο καὶ τὰ κουβάλησαν σὲ κάποια ἀποθήκη. Τότε ὁ κ. Μανωλόπουλος, ὁ παντοπάλης, ἀγόρασε ἔνα δυὸ κιβώτια

καὶ τὰ ἔστειλε στὸ κατάστημά του μ' ἔνα ἄμάξι. Ἐτσι ἔγῳ ἀγόρασα ἀπ' αὐτὸν ἔνα κουτάκι κι ἡ Μαρία ζέστανε τὸ νερὸν κι ἐτοίμασε τὸ τσάι.

Ἄλλὰ κι ἡ Μαρία δὲ θὰ μπόροῦσε νὰ τὸ προσφέρῃ στὴ μητέρα σου, ἀν δὲν εἴχαμε φωτιὰ καὶ τσαγιέρα καὶ φλιντζάνια καὶ πιατάκια. Καὶ γιὰ νὰ τὰ ἀποχτήσωμε, πρέπει νὰ ἔχουν ἐργαστῇ πάρα πολλοὶ ἄνθρωποι.

—Καὶ τὰ κουταλάκια κι ἡ ζάχαρη γιὰ τὸ τσάι; πρόσθεσε δὲ Νίκος. Μοῦ δίνετε, σᾶς παρακαλῶ, μιὰ φέτα ψωμὸν μὲ βούτυρο;

—Μάλιστα, εἶπε δὲ πατέρας του, ἀν μοῦ πῆς πόσοι ἄνθρωποι βοηθοῦν, γιὰ νὰ γίνουν δὲν αὐτά.

—”Ω, νὰ σοῦ πῶ, πατέρα, εἶπε δὲ Νίκος. Καταλαβαίνω, πῶς χρειάστηκαν χιλιάδες ἄνθρωποι, γιὰ νὰ μᾶς ἐτοιμάσουν ἔνα πρόγευμα. Ωρισμένως χρειάστηκαν περισσότεροι ἀπὸ ἑκατὸν γιὰ ἔνα φλιντζάνι τσάι κι αὐτὸν εἶναι μονάχα ἔνα μέρος ἀπὸ τὸ πρόγευμά μας. Ποτὲ δὲ φανταζόμουν, δτι τόσοι ἄνθρωποι ἐργάζονται γιὰ μᾶς.

10. Ο ΜΙΚΡΟΣ ΕΥΓΕΝΗΣ

Σάββατο βράδυ. Στὴν πλατεῖα τὰ λεωφορεῖα φεύγουν στοιβαγμένα ἀπὸ κόσμο. Ὁποιος προφτάσῃ νὰ μπῇ! Οἱ ἄλλοι περιμένουν νὰ φτάση νέο λεωφορεῖο. Καὶ πάλι τὰ ՚ιδια. Σπρωξίματα, τσαλαπατήματα, φωνές, σκοτωμός. Καὶ τὰ λεωφορεῖα ἔρχονται καὶ φεύγουν τὸ ἔνα ὑστερὸν ἀπὸ τὸ ἄλλο κάθε δύο, κάθε τρία λεπτά. Καὶ πάντα ἔνα πλήθος ἀνήσυχο, ποὺ περιμένει καὶ ποὺ δὲ φαίνεται νὰ λιγο-

στεύη. Είναι τάχα οι ἀνθρωποι, ποὺ ἔμειναν ἔξω ἀπὸ τὰ λεωφορεῖα, ποὺ ἔφυγαν ἢ εἶναι ἄλλοι, ποὺ ἤρθαν κατόπι, χωρὶς νὰ τοὺς νιώσῃ κανένας καὶ πῆραν τὴν θέση τους στὸ πεζοδόριο ἢ εἶναι κι αὐτοὶ κι ἔκεινοι; Δὲν ξέρει τί νὰ ὑποθέσῃ κανένας. Ὁ, τι καὶ νὰ εἶναι, τὸ πλῆθος δὲ λιγοστεύει. Νομίζει κανένας, πὼς ἡ γῆ γεννᾶ ἀνθρώπους.

‘Ο γεροντάκος δμως, ποὺ στέκεται παράμερα κάπου, φαίνεται πὼς εἶναι δ ἵδιος, ποὺ ἥταν ἔκει καὶ μισή ὥρα πρωτύτερα. Χωρὶς ἄλλο εἶναι δ ἵδιος. Τὰ λεωφορεῖα περνοῦν καὶ φεύγουν ἀπὸ μπροστά του. Αὐτὸς μένει. Μιὰ στιγμὴ ἀκούεται νὰ λέη ἀναστενάζοντας:

—“Οπως πηγαίνουν τὰ πράματα, οὔτε αὔριο τὸ πρωὶ δὲ θὰ τὰ καταφέρω νὰ φύγω ἐγώ!

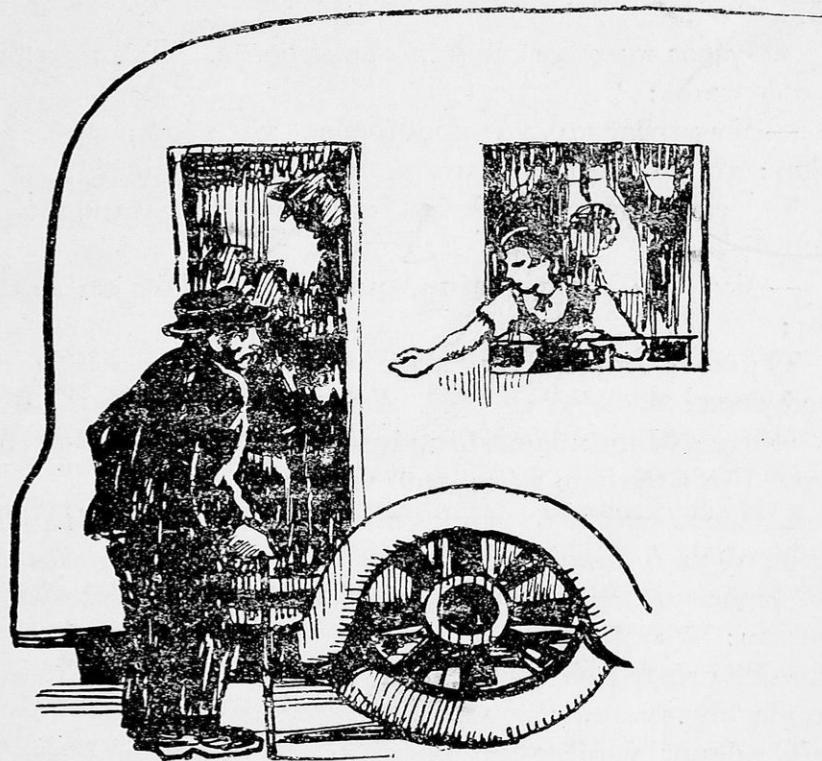
‘Ενα παχουλὸ παιδάκι μὲ κοντὰ πανταλονάκια καὶ μὲ σάκα σχολείου κρεμασμένη στὴν πλάτη ἀκούει τὸ γέρο καὶ χαμογελάει πονηρά. Θὰ γελᾶ χωρὶς ἄλλο μὲ τὴν ἀδυναμία του. Ὁ πιτσιρίκος αὐτὸς δὲ θὰ περιμένη βέβαια πολύ, σὰν τὸ γέρο. Μ’ ἔνα πήδημα θὰ βρεθῇ ἐπάνω στὸ λεωφορεῖο. Καὶ δὲν ἀργεῖ νὰ τὸ δείξη.

Σὲ λίγο φαίνεται ἔνα ὅδειο λεωφορεῖο, ποὺ κατεβαίνει. Μόλις σταμάτησε, δ πιτσιρίκος μ’ ἔνα πήδημα βρίσκεται κιόλα ἐπάνω στὸ σκαλοπάτι, ἀρπαγμένος μὲ τὸ ἔνα χέρι ἀπὸ τὰ σίδερα τῆς τέντας. Μὲ τὸ ἄλλο χέρι [ἀνοίγει τὴν πόρτα, χωνεται πρῶτος μέσα στὸ λεωφορεῖο καὶ πιάνει μιὰ θέση, ἐνῶ ἀπὸ πίσω του οἱ ἄλλοι, ποὺ σκαρφαλώνουν, τὸν σπρώχνουν, τὸν βρίζουν, τὸν ἀποπαίρουν.

—Παλιόπαιδο! Πρῶτος καὶ καλύτερος θέλεις νὰ μπῆς. Ντροπή σου!

—Δὲν μποροῦσε, βλέπεις, νὰ σοῦ λείψῃ καὶ τὸ κάθισμα, κακομαθημένο παιδί. Ἐπρεπε νὰ καθίσης!

—Αύτή τὴν ἀνατροφὴν σοῦ ἔδωσαν οἱ γονεῖς σου κι οἱ δάσκαλοί σου; Κι εἶσαι καὶ μαθητὴς τοῦ σχολείου! Καὶ φορεῖς καὶ τὸ σῆμα τῆς Νεολαίας! Καὶ δὲν ντρέπεσαι!

·Ο πιτσιρίκος ἀκούει τὶς βρισιές καὶ χαμογελᾶ στρογγυλοκαθισμένος στὴ θέση του.

—Εἶδατ' ἐκεῖ τὸ ἀναίσθητο πλάσμα! Φωνάζει μιὰ κυρία ἀπέξω. Χαμογελάει κιόλας γιὰ τὸ κατόρθωμά του. Ξύλο ποὺ τοῦ χρειάζεται!

”Εξαφνα δέ πιτσιρίκος σκύβει ἀπὸ τὸ παράθυρο καὶ φωνάζει, κουνώντας τὸ χέρι του πρὸς τὸ μέρος ποὺ περιμένει—ἀκόμα περιμένει—δέ γέρος.

—Παππού, ξέ, παππού! ”Εμπα μέσα. ”Έχει θέση γιὰ σένα.

”Ο γέρος προχωρεῖ πρὸς τὸ λεωφορεῖο. ”Ενας ἐπιβάτης λέει στὸ παιδί :

—Δὲν ντρέπεσαι νὰ κοροϊδεύῃς τὸ γέρο; ποῦ εἶναι ἡ θέση; τὰ ἀστεῖα σου ἔλειπαν, κακοαναθρεμμένε!

”Ο εἰσπράγκορας κλείνει τὴν πόρτα μπροστὰ στὸ γέρο.

—Δὲν ἔχει ἄλλη θέση, μπάρμπα. Τὸ παλιόπαιδο ἀκοῦς;

”Ο μικρὸς σηκώνεται τότε δρόμιος καὶ φωνάζει στὸν εἰσπράγκορα :

—”Έχει θέση, κύριε εἰσπράγκορα. Θὰ τοῦ δώσω τὴ δικῆ μου. Γιὰ νὰ πιάσω θέση τοῦ παπποῦ...

Σὲ δυὸ λεπτὰ δέ γέρος εἶναι καθισμένος στὴ θέση τοῦ μικροῦ κι δέ μικρὸς μὲνα πήδημα πάλι βρίσκεται ἔξω, ἐνῶ δέ γέρος τοῦ φωνάζει ἀπὸ πίσω μὲ τὴν τρεμουλιαστὴ φωνή του :

—Τὴν εὐχή μου νάχης, παιδί μου! Νὰ σὲ χαίρωνται οἱ γονεῖς σου.

”Ο κόσμος γυρίζει καὶ κοιτάζει τὸ παιδί ποὺ φεύγει. ”Ενας δημοσιογράφος κάνει νὰ τὸ σταματήσῃ.

—”Ελα δῶ, παιδί μου! Τοῦ λέει μὲ καλοσύνη. Ποιανοῦ είσαι; πῶς σὲ λένε;

Μὰ δέ πιτσιρίκος προχωρεῖ βιαστικά, χωρὶς νὰ πῆ τὸ δνομά του καὶ χάνεται μέσα στὸ πλῆθος.

11. ΕΝΑΣ ΜΙΚΡΟΣ ΒΙΟΠΑΛΑΙΣΤΗΣ

1. Μόλις ἦταν δέκα χρονῶ παιδὶ ὁ Ἀντρέας καὶ γνώριζε κιόλας τὶς στενοχώριες τῆς ζωῆς.

Σὲ ἥλικία τεσσάρω μόλις χρονῶ εἶχε χάσει τὴ μανούλα του καὶ τώρα ἔχασε καὶ τὸν καλό του τὸν πατέρα. Ἐτσι ὁ Ἀντρέας μὲ τὸ μικρούλη του τὸν ἀδερφό, τὸ Νάτη, ἔμειναν στοὺς πέντε δρόμους.

Καλὰ ποὺ βρέθηκε ἡ θεία τους ἡ Σταυρούλα, ἡ ἀδερφὴ τῆς μάνας τους τῆς συχωρεμένης καὶ τὰ περιμάζεψε. Φτωχὴ δμως κι αὐτὴ ἐργάτρια σ' ἓνα ταπητουργεῖο, ποῦ νὰ τὰ χορτάσῃ ψωμὶ τὰ δρφανά! Τί νὰ πρωτοκάμη ἡ θεία ἡ Σταυρούλα μὲ τὶς λίγες δραχμοῦλες, ποὺ παίρνει;

2. Μιὰ μέρα ὁ Ἀντρέας, ποὺ ἦταν παιδὶ πολὺ στοχαστικὸ καὶ καταλάβαινε τὶς στενοχώριες τῆς θείας του, τῆς λέει:

—Ξέρεις, θεία Σταυρούλα, ἐγὼ σὲ λίγο τελειώνω πιὰ τὸ σχολεῖο. Θὰ πάω νὰ δοιλέψω. Δὲν μπορῶ νὰ σὲ βλέπω νὰ κουράζεσαι ἔτσι καὶ πάλι νὰ πεινοῦμε ὅλοι μας. Πρέπει κι ἐγὼ νὰ βγάζω τὸ δικό μου.

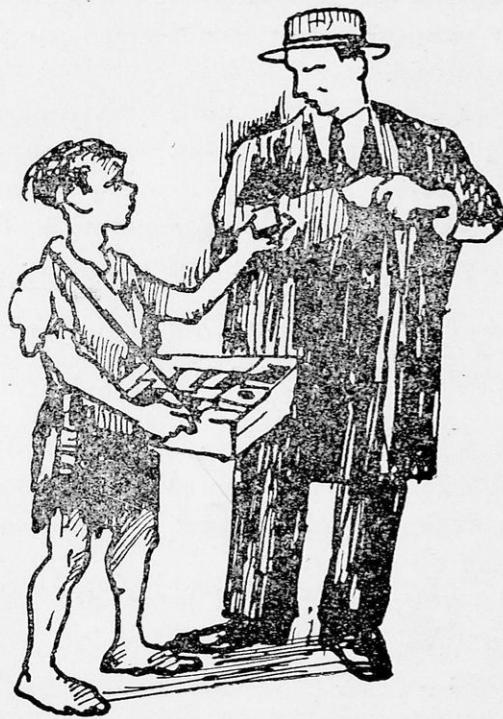
—Σὲ καλό σου, γιόκα μου! Ποιός θὰ σὲ πάρῃ στὴ δουλειά του μιὰ στάλα παιδί; Τί μπορεῖ νὰ κάμη ἓνα παιδὶ στὴν ἥλικία σου;

Μὰ ὁ Ἀντρέας ἐπέμενε κι ἔγινε... ἔμπορος. Πουλοῦσε σπίρτα στὸ δρόμο, στὰ καφενεῖα, στὶς γωνίες, ὅπου βρισκόταν.

Ἐτσι χλοιμὸ ἀπὸ τὴν κακοπέραση καὶ φτωχοντυμένο δποιος τὸν ἔβλεπε, καὶ ἀνάγκη νὰ μὴν εἶχε, ἔπαιρνε κανένα κουτί. Σπίρτα εἶναι, χρειάζονται.

3. Μιὰ μέρα ὁ Ἀντρέας πλησίασε ἐναν κύριο, τὴν ὕρα ποὺ ἔβγαινε ἀπὸ ἐνα μεγάλο κατάστημα. Ἀπὸ τὸ πρῶτὸν δὲν εἶχε πουλήσει οὔτε ἐνα κουτί.

—Πάρετε, κύριε, ἐνα κουτάκι σπίρτα ἀπὸ τὸ φτωχό. Ὁ κύριος γύρισε καὶ εἶδε τὸ παιδί μὲ συμπόνια. Δὲν

ἔμοιαζε μὲ τὰ χαμίνια τοῦ δρόμου. Στὸ χλοιό του πρόσωπο ἦταν ζωγραφισμένη ἡ θλίψη.

“Ἐψαξε τότε ὁ κύριος γιὰ ψιλά, ἀλλὰ δὲ βρῆκε. “Υστερα ἔβγαλε τὸ πορτοφόλι του, ἀλλὰ κι ἐκεῖνο δὲν εἶχε τίποτε λιγώτερο ἀπὸ ἑκατοστάρικα.

— Λυποῦμαι, μικρέ μου, ποὺ δὲν ἔχω ψιλά, εἶπε ὁ κύριος κι ἔκαμε νὰ φύγη.

— Δῶστε μου, κύριε, τὸ ἑκατοστάρικο κι ἐγὼ θάβρω νὰ τὸ χαλάσω. Θὰ τρέξω γρήγορα γρήγορα καὶ σὲ δυὸ λεπτὰ θὰ σᾶς φέρω τὰ ψιλά.

— Ἄλήθεια τὸ λέσ; ρώτησε ὁ κύριος, βλέποντας τὸν Ἀντρέα κατάματα.

— Ναί, ἀλήθεια σᾶς τὸ λέω.

Τὸ ξάστερο πρόσωπο τοῦ παιδιοῦ κι ὁ τρόπος ποὺ τοῦ μίλησε, ἔπεισαν τὸν κύριο νὰ τοῦ ἐμπιστευτῇ τὸ ἑκατοστάρικο.

‘Ο Ἀντρέας ἔφυγε τρεχάτος.

‘Ο κύριος ἔμεινε ἐπάνω στὸ πεζοδρόμιο καὶ περίμενε. Στὸ μεταξὺ πλησίασε τὴ βιτρίνα κι ἔβλεπε.

Πέρασαν πέντε λεπτά, πέρασαν δέκα κι ὁ Ἀντρέας ἀκόμη νὰ φανῆ! ‘Ο κύριος ἀρχισε νὰ κουνᾶ τὸ μπαστούνι του νευρικὰ καὶ τὸ πρόσωπό του ἔδειχνε ἀνησυχία. Πέρασαν ἄλλα δέκα λεπτά, τίποτε!

«Κουτὸς ἥμουν νὰ πιστέψω σ’ ἓνα παιδί τοῦ δρόμου», ἔλεγε ἀπὸ μέσα του.

Μετὰ μισὴ δρα, σὰν ἀπελπίστηκε, πῆρε τὸ δρόμο καὶ τράβηξε γιὰ τὸ σπίτι του.

4. Τὴν ἄλλη μέρα βλέπει ὁ κύριος ἔξω ἀπὸ τὴν πόρτα τοῦ σπιτιοῦ του ἓνα μικρούλη νὰ τὸν περιμένῃ. ‘Εμοιαζε ἀπαράλλαχτα μὲ τὸν μικρό, ποὺ τοῦ εἶχε δώσει τὸ ἑκατοστάρικο, μόνο ποὺ ἦταν μικρότερος ἀπὸ ἐκεῖνον.

Κάποια μεγάλη θλίψη θὰ εἶχε στὴν καρδιά του τὸ παιδί, γιατὶ τὰ μάτια του ἦταν γεμάτα δάκρυα.

— Κύριε, τοῦ εἶπε μὲ ὕφος φοβισμένο, ἐσεῖς εἶστε ποὺ

δώσατε στὸν Ἀντρέα μας χτὲς τὸ πρωὶ τὸ ἑκατοστάρικό;

— Ναι, ἐγὼ εἶμαι, ἀπάντησε δὲ κύριος.

— Νάτα τὰ λεπτά σας, κύριε. Μ' ἔστειλε δὲ Ἀντρέας μας νὰ σᾶς τὰ δώσω.

— Καὶ πῶς βρῆκες τὸ σπίτι μου, παιδί μου;

— Μ' ἔστειλε δὲ Ἀντρέας στὸ κατάστημα ποὺ σᾶς βρῆκε χτὲς καὶ ρώτησα· γιατὶ τὸν Ἀντρέα τὸν πάτησε τὸ αὐτοκίνητο, εἶπε δὲ μικρὸς χύνοντας πικρὰ δάκρυα.

‘Ο κύριος στάθηκε γιὰ μιὰ στιγμὴ σκεπτικὸς καὶ τὸ πρόσωπό του ἔδειχνε μεγάλη ταραχή.

“Υστερο πῆρε τὸ παιδί ἀπὸ τὸ χέρι καὶ τοῦ λέει:

— Πᾶμε, μικρέ μου, στὸ σπίτι σας.

5. Σὲ λίγο μπῆκαν σ' ἔνα στενοδόρμι.

— ‘Εδῶ, κύριε, εἶναι τὸ σπίτι μας, εἶπε τὸ παιδί κι ἔδειξε μὲ τὸ δάχτυλό του ἔνα σκοτεινὸν ὑπόγειο.

Κατέβηκαν τέσσερα πέντε σκαλοπάτια. Σὲ μιὰ γωνιὰ τοῦ ὑπογείου ἦταν ἔνα ἀχρόνιο στρῶμα. Ἐπάνω στὸ στρῶμα· αὐτὸς κειτόταν ἔνα παιδί καὶ στὸ πλάι του παράστεκε μιὰ φτωχοντυμένη γυναικούλα μὲ τὰ μάτια πρησμένα ἀπὸ τὸ κλάμα.

‘Ο κύριος γνώρισε ἀμέσως τὸν Ἀντρέα. Τὸ πρόσωπό του ἦταν κατάχλομο σὰν τὸ κερί.

Γονάτισε δὲ κύριος κι ἔπιασε τὸ χέρι τοῦ φτωχοῦ παιδιοῦ, ἔνα χεράκι ξυλιασμένο.

— ‘Εδωσες στὸν κύριο τὰ λεπτά; ρώτησε δὲ Ἀντρέας τὸν ἀδερφούλη του κι ἡ φωνή του, ἀδύνατη, νόμιζες πώς θὰ ἔσβηνε, πρὶν ἀποσώσῃ τὰ λόγια του.

‘Ο καλὸς κύριος ἔσκυψε τότε καὶ φύλησε τὸ μέτωπο

τοῦ παιδιοῦ καὶ μὲ φωνὴ γεμάτη συμπόνια εἶπε στὴ θεία του:

— Θὰ φροντίσω ἐγὼ γι' αὐτὸ τὸ παιδί, γιὰ νὰ γίνῃ καλά. Μιὰ στιγμὴ καὶ θὰ ξανάρθω.

Καὶ ἀνέβηκε βιαστικὸς τὰ σκαλοπάτια.

6. Σὲ λίγο ξαναγύρισε μὲ τὸ αὐτοκίνητο τῶν πρώτων βοηθειῶν. Πῆρε δὲ ἵδιος τὸ παιδὶ στὴν ἀγκαλιά του καὶ τὸ ἔβαλε προτεκτικὰ μέσα στὸ αὐτοκίνητο.

*Υστεορά ἀπὸ λίγην ὥρα δὲ Ἀντρέας ἦταν ξαπλωμένος ἐπάνω σ' ἕνα λευκὸ κρεβάτι στὸ νοσοκομεῖο.

*Η πληγή του βέβαια ἦταν βαριὰ κι ὁ κίνδυνος μεγάλος. *Άλλὰ οἱ φροντίδες τῶν καλῶν γιατρῶν τὸν ἔσωσαν.

*Εμεινε ἀρκετὲς μέρες στὸ νοσοκομεῖο δὲ Ἀντρέας.

*Οταν ἔγινε καλὰ καὶ βγῆκε ἀπὸ τὸ νοσοκομεῖο, δὲ καλὸς κύριος δὲν τὸν ἀφῆσε πιὰ νὰ πουλᾶ σπίρτα. Τὸν ἔστειλε πάλι στὸ σχολεῖο, γιὰ νὰ μάθῃ περισσότερα γράμματα. Τὸ ἵδιο ἔκαμε καὶ γιὰ τὸ Νώτη, τὸν ἀδερφὸ τοῦ Ἀντρέα.

Οὕτε τοὺς ἀφῆσε νὰ ζοῦν στὸ ἵδιο ὑγρὸ καὶ ἀνήλιο ὑπόγειο. Πῆρε τὴ θεία τους τὴ Σταυρούλα οἰκονόμο στὸ πλούσιο σπίτι του καὶ παραχώρησε καὶ γιὰ τοὺς τρεῖς ἕνα μεγάλο προσηλιακὸ δωμάτιο.

*Απὸ τότε ἡ θεία Σταυρούλα μὲ τὰ δρφανὰ ἀνεψάκια της ἔζησε εύχαριστημένη. Τὰ παιδιὰ μεγάλωσαν κι ἔγιναν τίμιοι ἐργάτες καὶ καλοὶ ἀνθρωποι.

12. ΕΛΕΗΜΟΣΥΝΗ

"Ε ! σεῖς, δπου σκορπίζετε τὰ πλούτη στὸν ἀέρα,
 τὸ χέρι σας τὸ ἄπονο καὶ ἄσωτο ἀπλῶστε
 καὶ δῶστε καὶ στὸν ἄρρωστο καὶ στὴ φτωχὴ μητέρα...
 "Ἐλεημοσύνη. χριστιανοί, ἐλεημοσύνη δῶστε !
 Ποιός λέει, ποιός, πὼς ὅλ' αὐτὰ ποὺ τώρα σεῖς πετᾶτε,
 εἶναι δικά σας;... Δύστυχοι, αὐτὸ ποὺ περισσεύει,
 εἶναι τῆς χήρας, τ' ὁρφανοῦ καὶ μὴν τὸ σπαταλᾶτε.
 "Οποιος τὰ πλούτη του σκορπᾷ, ἀπ' τοὺς φτωχοὺς τὰ κλέβει !
 "Ἐλεημοσύνη, χριστιανοί ἀδέρφια ἐλεημοσύνη·
 πολλὰ χαρίζει ὁ Θεὸς σ' ἐκεῖνον, δπου δίνει.

'Α. Παράσχος.

13. ΕΝΑΣ ΦΑΛΑΓΓΙΤΗΣ ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΣΠΑΡΤΗ

1. Ἡ χαρὰ τοῦ Ἀλκιδάμα δὲν περιγράφεται, δταν ἔνα καλοκαιρινὸ πρωὶ ἔκείνησε ἀπὸ τὴν Ἀθήνα μαζὶ μὲ τὸν πατέρα του καὶ μερικοὺς ἄλλους Σπαρτιάτες γιὰ τὴ Σπάρτη. Πόσον καιρὸ τὴν εἶχε ὀνειρευτῇ αὐτὴ τὴ μέρα !

Ο Ἀλκιδάμας ἦταν ἔνα Σπαρτιατόπουλο, ποὺ ζοῦσε τὸν καιρό, ποὺ οἱ Ἑλληνες πολεμοῦσαν μὲ τοὺς Πέρσες. Φαινόταν, πὼς εἶχε περάσει τὰ δώδεκα χρόνια, ἀλλὰ στὴν πραγματικότητα μόλις εἶχε κλείσει τὰ δέκα. Σὲ ἔγελοῦσε τὸ ψηλὸ ἀνάστημά του καὶ τὸ γυμνασμένο κορμί του. Ο πατέρας του λεγόταν Δαμάγητος κι εἶχε μείνει χρόνια στὴν Ἀθήνα γιὰ ὑπηρεσία τῆς πατρίδας του, τῆς Σπάρτης. Ετσι ὁ Ἀλκιδάμας δὲ θυμόταν διόλου τὴν πατρίδα

του. "Ηξερε μόνο δ, τι εἶχε ἀκούσει ἀπὸ τὴν μητέρα του καὶ τὸν πατέρα του.

"Οταν ἔστριβαν γιὰ τὴν Ἐλευσίνα, ἔριξε πίσω του μιὰ τελευταία ματιά. Ἡ Ἀκρόπολη ὑψωνόταν μὲ μεγαλοπρέπεια καὶ τὸ χάλκινο ἄγαλμα τῆς θεᾶς Ἀθηνᾶς ὅστραφτε στὸν ἥλιο καὶ βεβαίωνε τὸ μικρὸν Ἀλκιδάμα, πὼς ἡ θεὰ ἔξακολουθοῦσε νὰ προστατεύῃ τὴν ἀγαπημένη της πόλη.

"Εκαμαν ἀρκετοὺς σταθμούς, ὕσπου νὰ φτάσσουν στὴ Σπάρτη. Ὁ τελευταῖος σταθμὸς ἦταν ἡ Τεγέα.

2. "Οταν πλησίασαν στὴ Σπάρτη καὶ τὴν εἶδαν ἐπάνω ἀπὸ τοὺς λόφους ν' ἀπλώνεται κάτω στὸν κάμπο, ὁ Ἀλκιδάμας δὲν παραξενεύτηκε, γιατὶ δὲν εἶχε οὔτε τείχη οὔτε ἀκρόπολη. "Ηξερε ἀπὸ τὸν πατέρα του, πὼς τείχη της ἀνίκητα ἦταν τὰ γενναῖα στήθη τῶν παλικαριῶν της.

Πέρασαν τὴν μικρὴ γέφυρα τοῦ Εὐρώτα καὶ μπῆκαν στὴν πόλη.

Τὰ σπίτια ἦταν ἀπλὰ καὶ μικρά. Πολλοὶ Σπαρτιάτες ἔτρεξαν νὰ τοὺς καλοσορίσουν. Στὴν πλατεῖα μάλιστα κάθισαν λίγο μαζὶ μὲ ἐναν διμιλο Σπαρτιατῶν. Ἐντύπωση προξένησε στὸν Ἀλκιδάμα ὁ τρόπος τους. Μόλις μιλοῦσε κανένας γεροντότερος, ἀμέσως σώπαιναν οἱ νεώτεροι κι ἄκουγαν μὲ προσοχὴ καὶ σεβασμό. Ἐκείνη τὴν στιγμὴ ἥρθε κοντὰ ἐνας ἄλλος γέρος. Φοροῦσε μόνο χιτώνα, δύος ὅλοι κι ἀκουμποῦσε στὸ δραβδί του. Ἀμέσως σηκώθηκαν ὅλοι καὶ τοῦ ἔδωσαν τὴν πρώτη θέση νὰ καθίση.

3. Τὴν ἄλλη μέρα πολὺ πρωὶ ὁ Ἀλκιδάμας βγῆκε ἔξω μαζὶ μὲ τὸν πατέρα του. Ἡ μητέρα του, ἡ Ἀγησάνδρη, τὸν φίλησε καὶ τοῦ εἶπε:

«Παιδί μου, άπο δῶ καὶ μπρός μητέρα σου θὰ εἶναι ἡ Σπάρτη Θὸ πᾶς ἀπὸ σήμερα μαζὶ μὲ τ' ἄλλα παιδιά της στοὺς στρατῶνες. Καὶ μὴν ἔχνας, πώς ὁ πατέρας σου νίκησε πάντα στὶς μάχες, ποὺ πῆρε μέρος».

‘Ο ‘Αλκιδάμας ἔφυγε σιωπηλός. Σὲ λίγο ἔφτασαν σ’ ἔναν ἀνοιχτὸ χῶρο. Στὴν ἄκρη ἦταν μιὰ δεντροστοιχία καὶ στ’ ἄλλο μέρος ἔνα γυμναστήριο, ὅπου γυμνάζονταν ἐκατοντάδες παιδιά τῆς Ἰδιας ἥλικιας. Οἱ μικροὶ ἔκαναν στρατιωτικὰ γυμνάσια, σὰν τέλειοι στρατιῶτες. Στὴν Ἀθήνα τὰ παιδιά ἀποτελοῦσαν χορωδίες ἢ χόρευαν στρατιωτικοὺς χορούς, ὅχι δμως μὲ τόση τέχνη κι ἐπιδεξιότητα, σὰν κι αὐτὰ ποὺ ἔβλεπε ὁ ‘Αλκιδάμας.

“Ολα τὰ παιδιά ἦταν ἥλιοκαμένα, λιγνὰ καὶ γρήγορα σὰν πουλιά. Κοίταξε μὲ πόση ταχύτητα ἔκαναν τὰ γυμνάσια. Στὴ στιγμὴ ἑκτελοῦσαν τὰ προστάγματα τοῦ ἀρχηγοῦ, τοῦ φαλαγγάρχη. Πότε πηδοῦσαν μπροστά, προφυλαγμένα κάτω ἀπὸ τὶς ἀσπίδες τους· πότε πρόβαλλαν μεμιᾶς τὰ κοντάρια τους καὶ σχημάτιζαν ἔτσι ἔναν ἀμυντικὸ τοῖχο. Ἡταν φοβερὸ νὰ βλέπης αὐτὸ τὸ θανατηφόρο τοῖχο. Τώρα καταλάβαινε γιατί ἦταν περιττὰ τὰ τείχη κι ἡ ἀκρόπολη.

Ξαφνικὰ σταματοῦσαν, γύριζαν πίσω κι ἔτρεχαν δλα μαζὶ μὲ μεγάλη ἀταξία. Στὸ τέλος δμως τοῦ γηπέδου σταματοῦσαν κάνοντας μεταβολή.

Καὶ νά! τὸ κάθε παιδί βρισκόταν στὴ θέση του καὶ πρόβαλλε τὸ κοντάρι του. ‘Ο ‘Αλκιδάμας δὲν μποροῦσε νὰ κρύψῃ τὸ θαυμασμό του γιὰ τὴν τελειότητα, ποὺ γίνονταν οἵ ἀσκήτεις.

Σὲ λίγο μέσα σ’ αὐτὲς τὶς φάλαγγες θὰ ἔμπαινε κι ὁ ‘Αλκιδάμας. Τ’ ὅνειρό του νὰ γίνη φαλαγγίτης στὴ Νεολαία τῆς Σπάρτης ἀλήθευε.

4. Ὁ Ἀλκιδάμας μπῆκε ἀμέσως στὴ γραμμὴ καὶ τὰ γυμνάσια ἀρχισαν. Ἡταν πολὺ σκληρότερα ἀπὸ δ, τι τὰ φανταζόταν. Τ' ἄλλα παιδιὰ ἥταν πιὸ γυμνασμένα. Ἐτσι, δταν πηδοῦσε ἐμπρός, τὸ πήδημα τοῦ Ἀλκιδάμα ἥταν πιὸ μικρὸ ἀπ' ὅλα τ' ἄλλα. Ὅταν πάλι ἔκαναν ἔφοδο, τὸν πρόφταιναν καὶ μιὰ φορὰ τὸν ἔριξαν κάτω.

Μὰ δ Ἀλκιδάμας τὸ πῆρε ἀπόφαση νὰ τὰ μάθῃ καλὰ τὰ γυμνάσια. Ὄλη τὴν ὕρα στριφογύριζαν μέσα στὸ μυαλό του τὰ λόγια τῆς μητέρας του.

Στὸ τέλος δ ἀρχηγὸς πρόσταξε :

— Στὸν Εὔρωτα !

Στὴν ὅχθη τοῦ ποταμοῦ Εὔρωτα τὰ παιδιὰ σκόρπισαν κι ἔκοβαν καλάμια μὲ τὰ χέρια τους χωρὶς κανένα ἐργαλεῖο καὶ μάζευαν βοῦρλα. Ὅταν ἔκοψαν ἀρκετά, τὰ κουβάλησαν στοὺς στρατῶνες.

Γιὰ δεῖπνο εἶχαν τὰ παιδιὰ λίγο σιταρένιο ἔερὸ ψωμὶ καὶ μιὰ μαύρη σούπα, τὸ μέλανα ζωμό, δπως τὸν ἔλεγαν. Ὅτερα κοιμήθηκαν ἐπάνω στὰ καλάμια, ποὺ εἶχαν κόψει. Ἐτσι κοιμήθηκαν ὅλοι κι δ ἀργηγός τους. Γιὰ τὸ μεγαλεῖο τῆς πατρίδας τους ἔπρεπε νὰ μάθουν νὰ ὑποφέρουν ὅλες τὶς στερήσεις.

5. Τὴν ἄλλη μέρα δ Ἀλκιδάμας ρώτησε τοὺς ἄλλους :

— Πότε πηγαίνουν τὰ παιδιὰ στὰ σπίτια τους;

— Σπίτι ; δὲν πηγαίνομε σπίτι. Δὲν εἴμαστε πιὰ μωρά. Τώρα είμαστε στοὺς στρατῶνες, τοῦ ἀπάντησαν καὶ γέλασαν μαζί του.

“Οταν δμως ἀργότερα τὰ παιδιὰ ἔπεσαν στὸν Εὔρωτα, δ Ἀλκιδάμας τοὺς ἔεπέρρασε δλους στὸ κολύμπι· γιατὶ στὴν Ἀθήνα εἶχε γίνει πολὺ δυνατὸς στὰ θαλασσινὰ γυμνάσια.

Τὰ παιδιὰ τὸ πρόσεξαν τὸ κατόρθωμα τοῦ Ἀλκιδάμα καὶ τοῦ ἔδειξαν ἐκτίμηση. Τὴν ἴδια μέρα μάλιστα ἔνα ἀπὸ τὰ παιδιά, ὁ Λαοδάμας, τοῦ χάρισε ἔνα κοντάρι. Τοῦτο ἦταν μεγάλο δεῖγμα φιλίας.

6. Τὴν τρίτη μέρα ὁ λόχος τοῦ Ἀλκιδάμα πῆγε μὲ τὰ μεγαλύτερα παιδιὰ στὰ δάση τοῦ Ταῦγέτου νὰ κυνηγήσουν ἄγριογούρουνα.

‘Ο Ταῦγετος εἶναι πολὺ ἄγριο καὶ ἀπότομο βουνό, πιὸ ψηλὸ ἀπὸ τὰ βουνὰ τῆς Ἀθήνας. Περνοῦσαν ἀπὸ πυκνὲς τοῦφες θάμνων, ποὺ φαίνονταν πώς δὲν εἶχε ἔαναπεράσει ἀπὸ ἑκεῖ ἀνθρωπος. Υπῆρχαν ἀπότομες πλαγιές, ποὺ γιὰ νὰ σκαρφαλώσουν, ἔπειτε νὰ πιάνῃ ὁ ἔνας τὸ χέρι τοῦ ἄλλου καὶ νὰ τὸν τραβᾶ.

Κάποτε τὰ σκυλιὰ ἀρχισαν νὰ τρέχουν ἐδῶ κι ἑκεῖ μὲ τὶς μύτες στὸ χῶμα καὶ νὰ γαβγίζουν ἀνυπόμονα.

—Βρῆκαν τὰ γουρούνια, φώναξαν τὰ παιδιὰ κι ἔτρεξαν ἀπὸ κοντά.

Τί ἔξοχο θέαμα γιὰ τὸν Ἀλκιδάμα, νὰ βλέπῃ τὸ μεγάλο θηρίο νὰ τρέχῃ ἀνάμεσα ἀπὸ θάμνους τόσο γρήγορα! Ἐπειτα τὸ ἄγριογούρουνο σὲ μιὰ χαράδρα γύρισε ἔαφνικὰ πίσω κι ἔπεισε ἐπάνω στὰ σκυλιά. Ἀλήθεια, τί φοβερὰ δόντια ποὺ εἶχε!

‘Ο ἀρχηγός τους δμως πήδησε μπροστὰ καὶ χτύπησε μὲ τὸ κοντάρι του τὸ ἄγριογούρουνο κατάστηθα. Κι οἱ ἄλλοι ἔκαμαν τὸ ἴδιο καὶ τὸ φοβερὸ θηρίο κυλίστηκε νεκρό.

7. Αύτὸ τὸ βράδυ ὁ λόχος τοῦ Ἀλκιδάμα δὲν ἔαναγύρισε στοὺς στρατῶνες. Ἐμεινε ἔξω στὸ ὕπαιθρο. Ἀναψαν

μεγάλη φωτιὰ κι οἱ δοῦλοι ἔκοψαν τὸ ἀγριογούρουνο, πέρασαν τὰ κομμάτια στὶς σοῦβλες καὶ τὶς ἔβαλαν στὴ φωτιά. "Ολα τὰ παιδιὰ ἔφαγαν ἔκεινο τὸ βράδυ μὲ πολλὴν ὅρεξη.

"Ο Ἀλκιδάμας δὲν ἔχασε ποτὲ αὐτὴ τὴν νύχτα. Τὴν ἔκανε ἀλησμόνητη ὁ δροσερὸς καὶ μυρωμένος ἀέρας, ἡ ὅμορφη φωτιὰ μέσα στὸ σκοτεινὸ δάσος καὶ τὸ θέαμα τοῦ Ταῦγέτου, ποὺ ὑψωνε τὴν κορυφή του ὥς τ' ἄστρα. Μὰ πάνω ἀπ' ὅλα τὸν ἔκανε ὑπερήφανο τὸ συναίσθημα, πὼς μεγάλωσε πιά, ἔγινε ἄντρας.

Τὴν νύχτα ἔκεινη ὅλα τὰ παιδιὰ κοιμήθηκαν χάμω στὸ χῶμα, ἐνῶ γύρω ἔαγρυπνοῦσαν τὰ σκυλιά.

8. Πέρασαν χρόνια ἀπὸ τότε. 'Ο Ἀλκιδάμας μεγάλωσε πιὰ κι ἔγινε ἄντρας πραγματικός. Στὰ γυμνάσια εἶχε γίνει ὁ πρῶτος ἀπὸ τὰ παιδιὰ τῆς ἡλικίας του. Τὰ ἔπερονοῦσε στὸ πήδημα, στὸ λιθάρι καὶ στὸ κοντάρι. Μὰ ἔκει ποὺ εἶχε φτερά, ἦταν τὸ τρέξιμο. "Ελαβε μέρος στοὺς Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνες καὶ νίκησε στὸ τρέξιμο δυὸ φορές. "Ολοι οἱ Ἐλληνες τὸν ζητωκραύγασαν καὶ τ' ὄνομα τῆς Σπάρτης δοξάστηκε στὸ στάδιο τῆς Ὁλυμπίας.

Τί ώραῖος ποὺ ἦταν, ὅταν τοῦ φοροῦσαν τὸ στεφάνι τοῦ νικητῆ! Γιατὶ ὁ Ἀλκιδάμας μὲ τὰ γυμνάσια εἶχε κάμει ὅμορφο σῶμα. Μαῦρα μάτια καὶ μαῦρα μαλλιά, ώραῖο κεφάλι, πλατὺ στῆθος καὶ ψηλοὺς ὅμους, χέρια καὶ πόδια δυνατὰ κι εὔκινητα. Πόσο τὸν καμάρωνε ὁ πατέρας του!

Εἶχε λάβει μέρος σ' ὅλες τὶς μάχες καὶ πρῶτος εἶχε ἀνεβῆ τὰ τείχη σὲ πολλὰ κάστρα. 'Η μητέρα του τοῦ ἔδινε

γελαστὴ καὶ περήφανη κάθε φορὰ τὴν ἀσπίδα, γιατὶ ἥξερε, πῶς θὰ τὴ φέρῃ πάντα νικητής.

“Ολοι τὸν καμάρωναν στὴ Σπάρτη γιὰ τὴν ἀνδρεία του καὶ τὸν καλούς του τρόπους στοὺς μεγαλυτέρους του. Κι οἱ μητέρες ἔλεγαν στὰ παιδιά τους:

— Νὰ γίνετε σὰν τὸν Ἀλκιδάμα.

‘Αργότερα δὲ Ἀλκιδάμας διηγόταν, πῶς σὲ δλη του τὴ ζωὴ ὁδηγό του εἶχε τὰ πρῶτα ἐκεῖνα λόγια τῆς μητέρας του:

«Παιδί μου, ἀπὸ τώρα καὶ πέρα μητέρα σου θὰ εἶναι ἡ Σπάρτη. Καὶ μὴν ἔχνας, πῶς δὲ πατέρας σου νίκησε πάντα στὶς μάχες, ποὺ πῆρε μέρος».

14. ΠΩΣ ΠΗΡΕ Τ' ΟΝΟΜΑ ΤΗΣ Η ΑΘΗΝΑ

1. Τὸν παλιὸν καιρὸν κοντὰ στὸν Ἰλισὸν εἶχε χτιστῆ ἔνα χωριουδάκι. Στὴν ἀρχὴν ταν χωρὶς ὄνομα καὶ ἄγνωστο. Οἱ κάτοικοὶ του δῆμος ταν παλικάρια καὶ πολὺ ἔξυπνοι κι εἶχαν γι’ ἀρχοντά τους τὸν Ἐρεχθέα.

‘Ο Ζεὺς, σὰν παντογνώστης ποὺ ἦταν, γνώριζε, πῶς τὸ χωριουδάκι αὐτὸν θὰ γινόταν μιὰ μέρα ἡ πιὸ δοξασμένη πολιτεία τοῦ κόσμου καὶ τὸ εἶπε στοὺς ἄλλους θεούς.

“Οταν τὸ ἄκουσαν οἱ ἄλλοι θεοί, ἥθελαν δὲ καθένας νὰ δώσῃ στὸ χωριὸ τοῦ Ἐρεχθέα τὸ δικό του ὄνομα. ‘Ο Ζεὺς δῆμος ἀποφάσισε μονάχα δυὸ θεοὶ ν’ ἀγωνιστοῦν μεταξύ τους, γιὰ νὰ δώσουν τὸ ὄνομά τους στὸ νεόχτιστο χωριό· γιατὶ οἱ κάτοικοὶ του δυὸ τέχνες ἥξεραν καλύτερα:

νὰ φτιάνουν γερὰ καράβια, γιὰ νὰ ταξιδεύουν στὴ θάλασσα καὶ ὠραῖα ἀγγεῖα καὶ ἀγάλματα γιὰ τοὺς ναοὺς τῶν θεῶν. "Ετσι ἔμεινε ν' ἀγωνιστοῦν δὲ Ποσειδώνας, δὲ θεὸς τῆς θάλασσας καὶ ἡ Ἀθηνᾶ, ποὺ προστάτευε τὶς τέχνες.

2. Τὴ μέρα ποὺ πρόσταξε δὲ Ζεύς, ἥρθαν δὲ οἱ θεοὶ καὶ κάθισαν σὲ χρυσοὺς θρόνους κοντὰ στὴν ὅχθη τοῦ Ἱλισοῦ. Ψηλότερα ἀπὸ δὲ οὓς ἦταν δὲ θρόνος τοῦ Δία. Στὸ πλάι του εἶχε καθίσει ἡ Ἡρα, ἡ μεγάλη θεά. Παρέκει ἦταν δὲ Ἀπόλλωνας μὲ χρυσὴ λύρα στὸ χέρι, κοντά του ἡ ἀδερφή του ἡ Ἄρτεμη μὲ τόξο καὶ σαΐτες, ἔτοιμη γιὰ κυνήγι.

Πίσω τους καθόταν ἡ Ἀφροδίτη, ἡ θεὰ τῆς ὁμορφιᾶς, δὲ Ἄρης, δὲ ἀτρόμητος θεὸς τοῦ πολέμου καὶ ἡ Δήμητρα, ἡ θεὰ τῆς γεωργίας, αὐτὴ ποὺ ἔμαθε τοὺς ἀνθρώπους νὰ σπέρνουν καὶ νὰ θερίζουν τὸ σιτάρι. Ἐκεῖ ἦταν καὶ δὲ Πλούτωνας, δὲ θεὸς τοῦ Ἀδη καὶ δὲ Ἡφαιστος, δὲ θεὸς τῆς φωτιᾶς. Πίσω ἀπὸ τὸν Δία καθόταν δὲ Ἔρμης μὲ τὰ φτερωτά του πόδια.

3. Μέσα σ' ἔκείνη τὴ συνέλευση ἡ Ἀθηνᾶ καὶ δὲ Ποσειδώνας στέκονταν ἀμύλητοι καὶ περίμεναν τὸν Δία ν' ἀποφασίσῃ. Ἡ Ἀθηνᾶ κρατοῦσε στὸ δεξὶ της χέρι τὸ ἀνίκητο δόρυ της· στὸ χέρι τοῦ Ποσειδώνα ἔλαμπε ἡ τρίαινά του, ποὺ κάνει τὴ θάλασσα νὰ τρέμη. Τότε εἶπε δὲ Ζεύς:

— "Οποιος ἀπὸ τοὺς δύο θεοὺς θὰ κάμη νὰ βγῆ ἀπὸ τὴ γῆ τὸ δῶρο, τὸ πιὸ χρήσιμο στοὺς κατοίκους τῆς Ἀττικῆς, αὐτὸς θὰ δώσῃ τὸ ὄνομά του στὸ χωριὸ τοῦ Ἐρεχθία.

Αμέσως σηκώθηκε δ Ποσειδώνας καὶ μὲ τὴν τρίαινά του χτύπησε δυνατὰ τὸ χῶμα. Τότε εὐθὺς ἀναταράχτηκε ἡ γῆ καὶ μέσα ἀπὸ τὰ σπλάχνα της τινάχτηκε ἔνα πεντάμορφο ἄλογο, ἄσπρο σὰν τὸ χιόνι.

Οἱ θεοὶ τὸ κοίταζαν μὲ θαυμασμό.

Ἡ χαίτη του ἀνέμιζε στὸν ἀέρα, τὰ μάτια του ἔλαμπαν καὶ τὰ γοργά του πόδια ἐτοιμάζονταν νὰ πηδήσουν καὶ νὰ τρέξουν.

4. Ἡ Ἀθηνᾶ ἀτάραχη ἔσκυψε ἥσυχα στὴ γῆ, τὴν ἔσκαψε λίγο μὲ τὸ ἀριστερό της χέρι κι ἔριξε στὸ μικρὸ λάκκο ἔνα μικρὸ σπόρο, ποὺ κρατοῦσε στὸ δεξὶ της χέρι. Δὲν ἔλεγε τίποτε, μόνο μὲ χαμόγελο στὰ χείλη κοίταζε τοὺς ἄλλους θεούς.

Καὶ νά, ἀμέσως φυτρώνει ἀπὸ τὴ γῆ ἔνα μικρὸ βλαστάρι, ποὺ μεγαλώνει στὴ στιγμὴ καὶ γίνεται δέντρο μεγάλο μὲ κορμό. Καὶ στὴ στιγμὴ γεμίζει μὲ κλαδιά, κλωνιά καὶ φύλλα, ποὺ ἔλαμπαν σὰν ἀσήμι. Τὸ δέντρο ὅλο καὶ μεγάλωνε καὶ τὰ κλαδιά του ἔγερναν φορτωμένα ἀπὸ καρποὺς πρασινωπούς, καρποὺς γεμάτους χυμό.

— Πατέρα Δία, λέει τότε ἡ Ἀθηνᾶ· αὐτὸ εἶναι τὸ δῶρο μου. Τὸ ἄλογο τοῦ Ποσειδώνα θὰ κάμη αὐτὸν τὸ λαὸν ἀγαπήσῃ τὸν πόλεμο καὶ τὰ αἴματα. Τὸ δῶρο τὸ δικό μου, ἡ ἐλιά, θὰ εἶναι σημεῖο τῆς εἰρήνης, τῆς ἥσυχίας καὶ τῆς εὔτυχίας.

5. Τότε δλοι οἱ ἀθάνατοι θεοὶ φώναξαν μὲ μιὰ φωνή:

— Τὸ δῶρο τῆς Ἀθηνᾶς εἶναι τὸ καλύτερο. Καὶ τὸ χωριὸ αὐτό, ποὺ μιὰ μέρα θὰ γίνη [ἢ πιὸ δοξασμένη πολιτεία τοῦ κόσμου, θὰ πάρῃ τὸ δνομα τῆς Ἀθηνᾶς.

Ἐτσι πῆρε τ' ὄνομά της ἡ Ἀθήνα.

Ἡ θεὰ ἀπὸ τότε προστάτευε τὴν ἀγαπημένη της χώρα.

Οἱ Ἀθηναῖοι τῆς ἔχτισαν στὴν Ἀκρόπολη ἕνα λαμπρότατο ναό, τὸν Παρθενώνα καὶ γιὰ τιμή της γιόρταζαν κάθε χρόνο τὰ Παναθήναια.

15. Η ΑΘΗΝΑ ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ

Χαρὰ σ' ἐσέ, χώρα λευκὴ καὶ χώρα εὐτυχισμένη !
 Καμιὰ χώρα σ' δλη τὴ γῆ, καμιὰ στὴν οἰκουμένη
 δὲν ἥβρε τέτοιο φυλαχτὸ σὰν τὸ δικό μου μάτι.
 'Απ' ἄλλες χῶρες πέρασα γοργὰ γοργὰ τρεχάτη
 καὶ μ' εἶδαν τῆς Ἑλλάδας μου τ' ἀγαπημένα μέρη
 σὰν ἄνεμο καὶ σὰν ἀιτὸ καὶ σύννεφο κι ἀστέρι.
 "Ωμως σ' ἐσὲ τὸ θρόνο μου αἰώνια θεμελιώνω
 καὶ φίζωσ" ἡ ἀγάπη μου στὰ χώματά σου μόνο.

Κ. Παλαμάς.

16. ΕΠΑΝΩ ΣΤΟΝ ΠΑΡΘΕΝΩΝΑ ΣΤΑ 438 π.Χ.

1. Πλησίαζε ἡ μέρα τῆς πομπῆς τῶν Παναθηναίων. Αὔτὴ τὴ χρονιὰ — 438 π.Χ. — ἡ μεγάλη γιορτὴ τῶν Ἀθηνῶν θὰ εἶχε ἔξαιρετικὴ λαμπρότητα, γιατὶ θὰ γίνονταν τὰ ἐγκαίνια τοῦ νέου μαρμάρινου ναοῦ τῆς Ἀθηνᾶς, ποὺ εἶχε χτίσει ὁ Περικλῆς ἐπάνω στὴν Ἀκρόπολη μὲ τὰ συμμαχικὰ χρήματα.

"Υστεροῦ ἀπὸ τόσων χρόνων ἐργασία ὁ λαμπρὸς ναός, ἔργο τῶν ἀρχιτεκτόνων Ἰκτίνου καὶ Καλλικράτη, ἦταν ἔτοιμος νὰ παραδοθῇ στὴ λατρεία τῆς θεᾶς, ποὺ εἶχε σώσει τόσες φορὲς τὴν ἀγαπημένη της πόλη ἀπὸ τοὺς βαρβάρους.

Καὶ πρώτη φορὰ τώρα τὰ διαλεχτὰ κορίτσια τῶν Ἀθηνῶν θὰ ἔφερναν τὸν πέπλο τῆς θεᾶς, ποὺ εἶχαν ὑφάνει, σὰν πάντα, μὲ τὰ χέρια τους στὸ νέο χρυσελεφάντινο ἄγαλμα τῆς

Αθηνᾶς, ποὺ τὸ εἶχε ἐργαστῆ μὲ τὴν ἄφθαστη τέχνη του διγλύπτης Φειδίας.

Οἱ Ἀθηναῖοι, ποὺ κοίταζαν ν' ἀστράφτη ἀπὸ τὸ μάρμαρο καὶ τὸ χρυσάφι ψηλὰ ἐπάνω στὴν κορυφὴ τοῦ βράχου τῆς Ἀκρόπολης διότι ναός, δὲν ἔβλεπαν πότε νὰ φτάσῃ ἡ μέρα, ποὺ διό Περικλῆς, τριγυρισμένος ἀπὸ τὸν Ἰκτίνο, τὸν Καλλικράτη, τὸ Φειδία καὶ τοὺς ἀρχοντες τῶν Ἀθηνῶν ἐπὶ κεφαλῆς τῆς πομπῆς τῶν Παναθηναίων, θὰ παράδινε τὸ θαυμαστὸ ναὸ στοὺς ιερεῖς τῆς θεᾶς καὶ θὰ ἔκανε τὴν πρώτη θυσία στὸ βωμό της.

2. Τὴν παραμονὴ τῆς μεγάλης μέρας στὸ σπίτι τοῦ Ἰκτίνου, ποὺ βρισκόταν σὲ μικρὴ ἀπόσταση κάτω ἀπὸ τὸ βράχο τῆς Ἀκρόπολης, εἶχαν μαζευτῆ δικαλλικράτης, δι Φειδίας καὶ ἄλλοι νέοι ἀρχιτέκτονες καὶ γλύπτες, μαθήτες τους, ποὺ εἶχαν ἐργαστῆ στὰ ἐργαστήριά τους, παίρνοντας μαθήματα τῆς τέχνης τους ἀπὸ τοὺς μεγάλους δασκάλους τους. Καὶ οἱ νέοι αὐτοὶ τεχνίτες ἥταν ὑπερήφανοι ποὺ εἶχαν βάλει κι αὐτοὶ ἔνα λιθάρι, γιὰ νὰ γίνη τὸ μαρμαρένιο αὐτὸ θαῦμα, ποὺ δμοιό του δὲν εἶχε ἰδῆ ἀκόμη διόσμος.

Ἄπὸ ἔκεī — ἥταν μιὰ ἀπὸ τὶς ὕραῖς ἥλιόλουστες μέρες, ποὺ εἶχε χαρίσει δι Ἀπόλλωνας στὶς γιορτὲς τῆς ἀδερφικῆς του θεᾶς — ὅλη ἡ συντροφιὰ θὰ ἔκεινοῦσε γιὰ τὴν Ἀκρόπολη. Οἱ λαμπροὶ τεχνίτες πήγαιναν νὰ φέξουν μιὰ τελευταία ματιὰ στὸ ἔργο τους καὶ νὰ τοῦ δώσουν, ἢν ἥταν πουθενὰ ἀνάγκη, τὸ τελευταῖο χάιδεμα τῆς σμίλης, ποὺ τὸ παραδώσουν στὴν πόλη.

3.— Νάρθωμε κι ἔμεῖς μαζί, θεῖε; ζώτησε δι μικρὸς Ἐρμόλαος, δι ἀνιψιὸς τοῦ Ἰκτίνου, ποὺ ἔπαιζε τὰ κότσια στὴ

μεσιανή αὐλὴ τοῦ σπιτιοῦ μαζὶ μὲ ἄλλα παιδιὰ τῆς ἡλικίας του.

— Νάρθετε, παιδί μου, τοῦ εἶπε δὲ Ἰκτίνος, χαῖδεύοντάς του τὰ ὀλόσγουρα μαλλιά. Γιὰ σᾶς δουλεύαμε ἐμεῖς τόσα χρόνια. Ἐμεῖς θὰ περάσωμε, ἀλλὰ δὲ Παρθενώνας θὰ μείνη. Καὶ μέσα στοὺς αἰῶνες, ποὺ θὰ περάσουν ἀπὸ πάνω του, πολλὲς γενεὲς παιδιῶν, σὰν καὶ σᾶς, ποὺ θάρχωνται στὸν κόσμο, μαζὶ μὲ τὸν ἥλιο, ποὺ θὰ πρωτοβλέπουν, θὰ βλέπουν ἔκει ψηλὰ καὶ τὸν Παρθενώνα.

Τὰ παιδιὰ χαρούμενα ἀφησαν τὰ κότσια κι ἀρχισαν νὰ ἔτοιμάζωνται, γιὰ ν' ἀνεβοῦν μαζὶ μὲ τοὺς μεγάλους στὴν Ἀκρόπολη.

4. — Θὰ ἴδοῦμε καὶ τὸν Ἐριχθόνιο; ρώτησε φοβισμένος δι μικρότερος ἀπ' δλους, δὲ Ἐρμείας, πυὲ εἶχε ἀκούσει ἀπὸ τὴν μητέρα του γιὰ τὸ στοιχεῖδι αὐτὸ τῆς Ἀκρόπολης, πὼς ἦταν σὰ μεγάλο φίδι καὶ κατοικοῦσε κάτω ἀπὸ τὴν γῆ.

— Γιατί τὸν φοβᾶσαι τὸν Ἐριχθόνιο, Ἐρμεία; τοῦ εἶπε δὲ Ἐρμόλαος. Αὐτὸς εἶναι καλὸ στοιχεῖο. Δὲν πειράζει.

— Μὰ ἐγὼ εἶχα ἀκούσει — εἶπε ἔνα ἄλλο παιδί, δὲ δεξιλεως — δτι δὲ Ἐριχθόνιος εἶχε φύγει ἀπὸ τὴν Ἀκρόπολη.

— Ἐχεις δίκιο — τοῦ εἶπε τότε δὲ Ἐρμόλαος, ποὺ σὰ μεγαλύτερος τὰ ἤξερε δλ' αὐτά. Ὁταν ἔψυγε ἡ Ἀθηνᾶ ἀπὸ τὴν Ἀκρόπολη καὶ κατέβηκε στὰ καράβια, γιὰ νὰ διώξῃ τοὺς βαρβάρους ἀπὸ τὴν Σαλαμίνα, εἶχε πάει μαζὶ της κι δὲ Ἐριχθόνιος, ποὺ τὴν ἀκολουθοῦσε πάντα. Ἀπ' αὐτὸ μάλιστα κατάλαβαν οἱ Ἀθηναῖοι, πὼς εἶχε φύγει κι ἡ Ἀθηνᾶ

καὶ κατέβηκαν δῆλοι στὰ «ξύλινα τείχη» νὰ πολεμήσουν τὸν ἔχθρὸν καὶ νὰ σώσουν τὴν Ἀθήνα. Ὅστερα δῆμος ποὺ γύρισε ἥ Ἀθηνᾶ στὸ ναό της, γύρισε κι ὁ Ἐριχθόνιος μαζί της.

— Καὶ πῶς τὸ κατάλαβαν, πῶς εἶχε φύγει ὁ Ἐριχθόνιος; ρώτησε πάλι ὁ μικρός, ποὺ δὲν μποροῦσε νὰ βγάλῃ ἀπὸ τὸ νοῦ του τὸ τρομερό φίδι.

— Δὲν ἦταν δύσκολο νὰ τὸ καταλάβουν, τοῦ ἀποκρίθηκε ὁ Ἐρμόλαος. Ὅταν εἶδαν οἱ ιερεῖς, πῶς ἡ μελόπιτα ποὺ τοῦ ξύμωναν οἱ γυναικες καὶ τοῦ τὴν πήγαιναν γιὰ τροφή του, ἔμεινε ἀφάγωτη, κατάλαβαν, πῶς τὸ φίδι δὲν ἦταν ἔκει, γιὰ νὰ τὴν φάη. Καὶ εἰδοποίησαν τότε, ὅτι τὸ ίερὸ φίδι εἶχε φύγει ἀπὸ τὴν Ἀκρόπολη.

— Καλύτερα νὰ μὴν ξαναγυρίσῃ, εἶπε τότε ὁ μικρός.

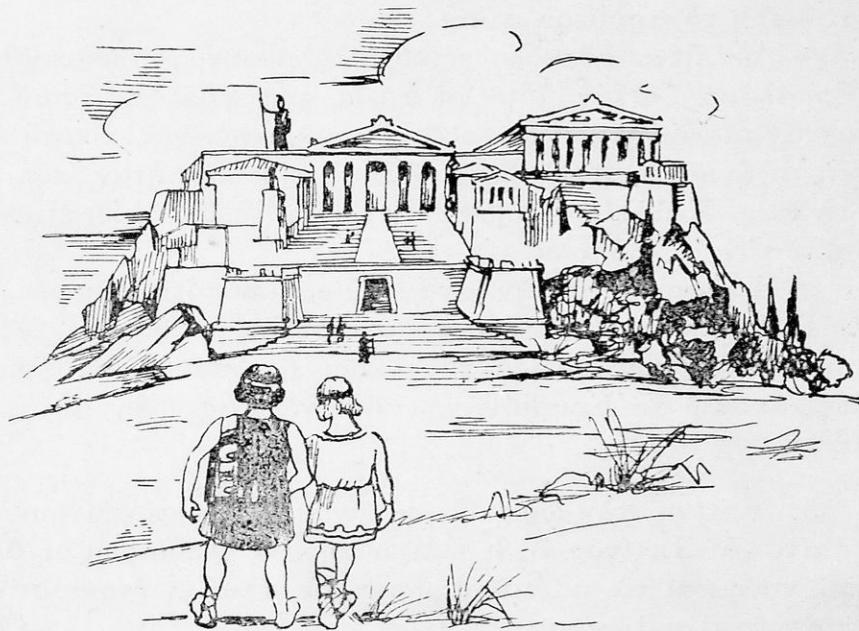
Τὰ ἄλλα παιδιὰ ἔσκασαν στὰ γέλια.

— Εἶδες τὸν πονηρὸ τὸ μικρούλη; εἶπαν. Ἡθελε νὰ λείπῃ ἀκόμη ὁ Ἐριχθόνιος, γιὰ νὰ τοῦ φάη αὐτὸς τὴ μελόπιτα.

5. Ἔκείνη τὴν ὥρα δῆμος φάνηκαν νὰ κατεβαίνουν ἀπὸ τὸ σπίτι ὁ Ἰκτίνος, ὁ Καλλικράτης, ὁ Φειδίας κι οἱ ἄλλοι φίλοι τους καὶ τὰ παιδιὰ ἄφησαν τὰ γέλια κι ἐτοιμάστηκαν νὰ τοὺς ἀκολουθήσουν.

Σὲ λίγο μέσα στὸ δροσερὸ φῶς τῆς ἀνοιξιάτικης μέρος μὲ τὶς αὔρες τοῦ Φαλήρου, ποὺ ἔφταναν γλυκόπνοες ἀπὸ τὰ γλαυκότατα νερά, ποὺ χρύσωνε ἀντίκρου τους στὸ βάθος τοῦ δρίζοντα ὁ ἥλιος, ἡ συνοδεία, μπροστὰ οἱ μεγάλοι καὶ πίσω τὰ παιδιά, περνοῦσαν τὰ Προπύλαια κι ἔφταναν στὸν Παρθενώνα. Τί θαῦμα ἦταν ἔκεινο! Στάθηκαν δῆλοι καὶ τὸ κοίταζαν, σὰ νὰ μὴν εἶχε βγεῖ ἀπὸ χέρια ἀνθρώπων. Οἱ σαραν-

ταέξι του κολόνες ύψωνονταν λευκὲς καὶ λυγερὲς κι ἀνάλαφρες μέσα στὸ φῶς μὲ τὰ κομψὰ κιονόκρανα. Βαστοῦσαν τὰ ώραῖα ἀετώματα, τὶς μετόπες, τὰ ἐπιστύλια, τὰ διαζώματα. Ὁλ’ αὐτὰ ἦταν σκαλισμένα καὶ ἴστορημένα ἀπὸ χέρια ἐπιδέ-

ξιου τεχνίτη, στολισμένα μὲ ἀγάλματα καὶ ἀνάγλυφα χρωματιστά. Τὰ λαμπρά τους χρώματα λαμποκοποῦσαν κάτω ἀπὸ τὸν ἥλιο, μέσα στὶς ἀστραπὲς τοῦ λευκοῦ μαρμάρου τῆς Πεντέλης.

6. Τὰ παιδιὰ δὲ χόρταιναν νὰ ρωτοῦν καὶ νὰ μαθαίνουν. Στὸ ἀνατολικὸ ἀέτωμα ἦταν ἴστορημένη ἡ γέννηση τῆς Ἀθηνᾶς, ποὺ βγῆκε δύπλισμένη μὲ δόρυ, ἀσπίδα καὶ περικεφαλαῖα ἀπὸ τὸ κεφάλι τοῦ Δία. Ὁ Ἡφαιστος εἶχε σκίσει μὲν ἕνα πελέκι τὸ κεφάλι τοῦ Θεοῦ, ἡ Ἀθηνᾶ ἦταν δίπλα του πάνοπλη κι δλόγυρα οἱ ἄλλοι θεοὶ κοίταζαν τὸ παράξενο θαῦμα.

Στὸ δυτικὸ ἀέτωμα πάλι ἦταν ἴστορημένη ἡ φιλονικία τῆς Ἀθηνᾶς καὶ τοῦ Ποσειδώνα, ποιὸς νὰ πάρῃ δικῇ του τὴν Ἀττικήν. Καὶ γύρω πάλι ἄλλοι θεοὶ καὶ ἥρωες παρακολουθοῦσαν τὴν φιλονικία τῶν δύο θεῶν.

Στὶς μετόπες πάλι ἦταν ἴστορημένοι οἱ πόλεμοι θεῶν καὶ γιγάντων, οἱ Λαπίθες, ποὺ πολεμοῦσαν μὲ τοὺς Κενταύρους, ὅπως καὶ ἄλλοι πόλεμοι.

Ἄλλὰ τὸ ὠραιότερο ἀπὸ δλα ἦταν ἡ ζωφόρος, ποὺ ἔζωνε δλόγυρα σὰν πλατιὰ λουρίδα τοὺς τέσσερεις τοίχους τοῦ ναοῦ. Ἐπάνω σ' αὐτὴν ἦταν ἴστορημένη σὲ συνέχεια μὲ λαμπρὰ ἀνάγλυφα ἡ μεγαλύτερη γιορτὴ τῶν Ἀθηνῶν, ἡ πομπὴ τῶν Παναθηναίων.

7. Ὁ Φειδίας, ὑπερήφανος γιὰ τὸ ἔργο του, προχωρώντας στὸ πλευρὸ τοῦ Ἰκτίνου δὲ χόρταινε νὰ τὸ κοιτάζῃ. Ἡταν ἐκεῖ ἐπάνω ἡ Ἀθηνᾶ, ὁ Ζεύς, ἡ Ἡρα κι οἱ ἄλλοι θεοί, ποὺ εἶχαν ἔρθει νὰ λάβουν μέρος στὴ γιορτὴ καὶ τὴ θυσία καὶ στὴ μέση τους ἦταν ἴστορημένη ἡ παράδοση τοῦ πέπλου. Ἡ παράσταση αὐτὴ ἔπεφτε ἐπάνω ἀπὸ τὴν κυρία εἰσοδο τοῦ ναοῦ στὴν ἀνατολικὴ πλευρά.

Στὶς ἄλλες πλευρὲς τοῦ διαζώματος ἦταν ἴστορημένοι ἄντρες νέοι καὶ γεροντότεροι μὲ μακριὰ ἱμάτια, ἀκουμπημένοι ἐπάνω σὲ βακτηρίες καὶ μιλοῦσαν μεταξύ τους.

"Αλλοι πάλι εἴφιπποι σὲ περήφανα ἄλογα προχωροῦσαν καλπάζοντας κι ἄλλοι ἐπάνω σὲ ἀρματα, ποὺ τὰ δόδηγοῦσαν. "Αλλοι ἔπειτα δόδηγοῦσαν γιὰ τὴ θυσία βόδια, ποὺ δὲν ἥθελαν νὰ προχωρήσουν, σὰ νὰ καταλάβαιναν τὴ μοῖρα τους. "Αλλοι κουβαλοῦσαν ἀγγεῖα γεμάτα μὲ κρασὶ καὶ ἄλλοι ἔπαιξαν τὸν αὐλό.

Κι ἔπειτα οἱ σεμνὲς παρθένες μὲ τοὺς πολύπτυχους χιτῶνες, ποὺ κρατοῦσαν ιερὰ σκεύη ἢ στέκονταν ἀκίνητες, σὰ θαμπωμένες ἀπὸ τὸ λαμπρὸ θέαμα.

Νόμιζε κανείς, πὼς ἡ ὠραία πομπή, κομματιαστὰ ίστορημένη ἀπὸ τὸν τεχνίτη, εἶχε ζωντανέψει ἐπάνω στὸ μάρμαρο.

Τὰ παιδιὰ δμως μὲ περισσότερη λαχτάρα κοίταζαν τοὺς καβαλάρηδες. Δὲν ἔβλεπαν τὴν ὕρα, πότε νὰ γίνουν κι αὐτοὶ ἔφηβοι καὶ νὰ καβαλικέψουν τὰ περήφανα ἄτια καὶ νὰ λάβουν μέρος στὴν πομπὴ τῶν Παναθηναίων.

8. Ἀφοῦ καμάρωσαν ἀπέξω τὸν ὠραῖο ναό, τὰ παιδιά, δόδηγημένα ἀπὸ τοὺς λαμπροὺς τεχνίτες, μπῆκαν μέσα στὸ ναό καὶ προχώρησαν ὡς τὸ σηκό, δπου ἦταν στημένο τὸ χρυσελεφάντινο ἄγαλμα τῆς Ἀθηνᾶς.

Τί θάμπωμα ἦταν ἐκεῖνο! Τὰ παιδιὰ νόμιζαν, πὼς ἔβλεπαν ὅνειρο. Λαμποκοποῦσε δλόγυρα τὸ μάρμαρο καὶ τὸ χρυσάφι καὶ τὰ λογῆς λογῆς χρώματα. Καὶ στὸ βάθος τοῦ σηκοῦ ὑψωνόταν στὸ βάθρο του τὸ πελώριο ἄγαλμα τῆς Ἀθηνᾶς μὲ ἐνδύματα ἀπὸ καθαρὸ χρυσάφι καὶ τὸ πρόσωπο καὶ τὰ χέρια ἀπὸ σκαλιστὸ ἐλεφαντόδοντο. Ὁρθή, φοροῦσε μακρὺ χιτώνα, περικεφαλαία στὸ κεφάλι καὶ τὴν αἰγίδα στὸ στήθος. Μὲ τὸ δεξὶ χέρι κρατοῦσε ἔνα μικρὸ ἄγαλματάκι Νίκης καὶ τὸ ἀριστερὸ χέρι τὸ στήριζε

ἐπάνω στὴν ἀσπίδα, ἵστορημένη κι ἀπὸ τὸς δυό τῆς μεριές.
Ἡ ἀσπίδα πατοῦσε στὴ γῆ κι ἀνάμεσα ἀσπίδας καὶ θεᾶς
φαινόταν τὸ ἴερὸ φίδι.

Τώρα δλοι, μεγάλοι καὶ μικροί, εἶχαν σταματήσει σιω-
πηλοί, ἀκίνητοι, κρατώντας μὲν εὐλάβεια τὴν ἀναπνοή τους
μπροστὰ στὴ θεά.

9. Ὁταν βγῆκαν ἀπὸ τὸ ναό, δὲ ἥλιος ἔγερνε πρὸς τὰ
νερὰ τῆς Σαλαμίνας, στέλνοντας τὸς τελευταῖς του ἀκτίνες
πρὸς τὸ ἴερὸ τῆς Προμάχου. Ἐξαφνα εἰδαν ἐναν ὁραῖο,
ὑπερήφανο ἀντρα νὰ προχωρῇ μονάχος του πρὸς τὸ ναό. Ἡ-
ταν δὲ Περικλῆς, ποὺ ἐρχόταν κι ἐκεῖνος νὰ χαιρετήσῃ τελειω-
μένο τὸν Παρθενώνα, ἔτοιμο νὰ παραδοθῇ στὴ λατρεία τῆς
θεᾶς. Καὶ σὲ μιὰ στιγμὴ δὲ Περικλῆς, δὲ Ἰκτίνος, δὲ Καλ-
λικράτης κι δὲ Φειδίας ἔδιναν τὰ χέρια δακρυσμένοι μπροστὰ
στὸ ἀθάνατο ἔργο τους.

Τὰ παιδιὰ παράμερα κοίταζαν μὲ θαυμασμὸ τοὺς
τέσσερεις ἀντρες, ποὺ φάνταζαν στὰ μάτια τους σὰν
ἡμίθεοι.

Ο Περικλῆς μιὰ στιγμὴ γύρισε τὰ μάτια του κι εἶδε τὰ
παιδιά, ποὺ κοίταζαν φοβισμένα· τοὺς χαμογέλασε γλυκά·
προχώρησε, τοὺς χάιδεψε τὰ δλόσγουρα μαλλιὰ καὶ τοὺς
εἴπε:

— Σὲ σᾶς, παιδιά, στὴ νέα γενεά, παραδίνω τὸν Παρ-
θενώνα. Γενῆ τε ἄξιοι !

17. Ο ΟΡΚΟΣ ΤΟΥ ΑΡΧΑΙΟΥ ΣΤΡΑΤΙΩΤΗ ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ

1. Στὰ παλιὰ τὰ χρόνια στὴν Ἀθήνα, δταν ὁ νέος ἔκλεινε τὰ δεκαεφτά του χρόνια, γινόταν στρατιώτης. Ἐπαυαν πιὰ τὰ παιγνίδια καὶ τὰ εὔκολα μαθήματα τοῦ σχολείου. Δὲν ἔμενε πιὰ στὸ πατρικὸ σπίτι, γιατὶ ἀπ' ἐκείνη τῇ στιγμῇ ἔπρεπε ν' ἀφοσιωθῆ στὴν ὑπηρεσία τῆς πατρίδας. Ἡταν πιὰ ἔφηβος καὶ στρατιώτης.

Μιὰ μέρα ὡρισμένη ὅλοι οἱ ἔφηβοι, ποὺ ὥφειλαν νὰ δῶσουν τὸν δρόμο τοῦ στρατιώτη, μαζεύονταν μαζὶ μὲ τοὺς γονεῖς τους στὸ ίερὸ τῆς Ἀγραύλου.

Τὸ ίερὸ αὐτὸ βρισκόταν στὴ βιορεινὴ πλαγιὰ τῆς Ἀκρόπολης. Ἐκεῖ ἔρχόταν κι ἄλλοις κόσμος πολύς, γιὰ νὰ καμαρώσῃ τοὺς αὐριανοὺς στρατιῶτες τῆς πατρίδας του.

2. Ἡ δρκωμοσία γινόταν μὲ μεγάλη πομπῆ. Οἱ ἔφηβοι ἔρχονταν ἕνας ἕνας μὲ τὴ σειρὰ ἐμπρὸς στὸν ἄρχοντα τῆς πολιτείας κι ἔπαιρναν ἀπὸ τὰ χέρια του τὸ κοντάρι καὶ τὸ τόξο, ποὺ τοὺς ἔδινε ἡ πατρίδα τους. Ἐπειτα μὲ τὸ κεφάλι ψηλὰ καὶ μὲ φωνὴ ζωηρὴ ἔδιναν ἐπίσημα τὸν δρόμο αὐτό :

«Θὰ τὰ κρατῶ τὰ ὅπλα αὐτὰ καὶ δὲ θὰ τὰ ντροπιάσω.

Καὶ μόνος καὶ μὲ συντροφιὰ κι ἐδῶ κι ὅπου νὰ λάχῃ

θὰ πολεμήσω μὲ καρδιὰ κι ἀφρόντιστα θὰ πέσω

καὶ τὴν πατρίδα μιὰ φορὰ μεγάλη θὰ τὴν κάμω.

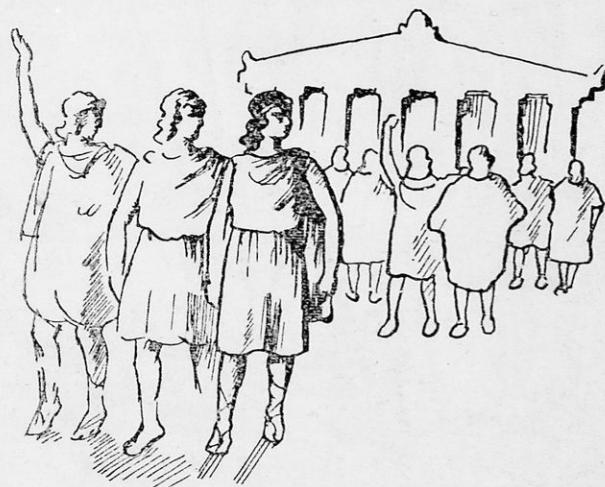
Καὶ θ' ἀγαπῶ τοὺς δίκαιους καὶ θὰ τιμῶ τοὺς νόμους,
θὰ κατατρέχω τὸν κακό, θὰ σφάζω τὸν προδότη.
Κι ἂν ἴσως λέω ψέματα, κολάστε με, θεοί μου.»

3. "Οποιος ἔδινε αὐτὸ τὸν ἰερὸ δρόκο, ἦταν πιὰ παιδὶ τῆς πατρίδας. Ἀπὸ τὴν ἐπίσημη ἐκείνη στιγμὴ ὁ ἔφη-

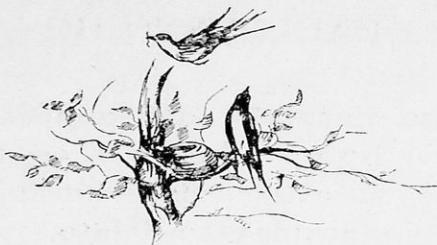
βος γινόταν πολίτης, στρατιώτης καὶ ὑπερασπιστὴς τῆς πατρίδας του.

Ἄμα ἔβγαιναν ἀπὸ τὸ ναό, δλος ὁ κόσμος ποὺ ἦταν ἀπέξω μαζεμένος, ὑποδεχόταν τοὺς νέους στρατιῶτες μὲ ζητωκραυγὴς καὶ χειροκροτήματα.

Κι αὐτοὶ μὲ τὴν καρδιὰ γεμάτη χαρὰ καὶ περηφάνια τραβοῦσαν τραγουδώντας γιὰ τὸ νέο σχολεῖο. Ἐκεῖ θὰ μάθαιναν τὰ στρατιωτικὰ γυμνάσια κι δ, τι ἄλλο χρειαζόταν γιὰ ἐνα στρατιώτη.

Τρίτος κύκλος
"Ανοιξη"

1. ΑΝΟΙΞΗ

Μέσα στὰ ἔρείπια τοῦ χειμώνα
δίχως βιὴ καὶ κορνιαχτὸ
μιὰ κρινομέτωπη νυφούλα
χτίζει παλάτι πυργωτό.

Δουλεύουν μύριοι μαστοράδες,
πρῶτοι στὴν τέχνη καὶ στὸ νοῦ,
τ' ἀγέρι, δὲ ἥλιος, τὸ φεγγάρι
κι δλα τ' ἀστέρια τ' οὐρανοῦ.

Φτιάνουν τὸ θόλο γαλαζένιο,
ὅλη τὴ γῆ χρυσὴ φωλιὰ
καὶ τῆς σωριάζουν γιὰ στολίδια
ἄνθη καὶ δέντρα καὶ πουλιά.

Καὶ τὸ ψηλότερο βουνάκι
τὸ φτιάνουν γυάλινο θρονὶ^ν
κι ἐκεῖ βασίλισσα θρονιάζουν
τὴν Ἀνοιξη τὴ γαλανή.

Σ. Σκίτης.

2. ΤΟ ΠΛΗΓΩΜΕΝΟ ΠΟΥΛΙ

1. 'Ο Κώστας περπατοῦσε στὸ περιβόλι τους μὲ τὴν ἀδερφούλα του, τὴν Καίτη. Ἐκεῖ ποὺ περπατοῦσαν, ἀκουσαν ἔνα θόρυβο, σὰ φτερούγισμα πουλιοῦ. Ὁ θόρυβος ἔβγαινε μέσα ἀπὸ ἔνα πυκνόφυλλο θάμνο.

Πλησιάζουν καὶ βλέπουν στὴ ρίζα τοῦ θάμνου ἔνα μικρὸ πουλάκι, ζαρωμένο ἀπὸ τὸ φόβο του· ἔκανε νὰ πετάξῃ, ἀλλὰ ἡ μιὰ φτερουγίτσα του δὲν ἄνοιγε· ἦταν μαζεμένη καὶ σερνόταν στὴ γῆ.

Τὰ παιδιὰ κατάλαβαν, δτι τὸ πουλάκι ἦταν πληγωμένο. Πλησίασαν νὰ τὸ πιάσουν κι αὐτὸ τὸ κακόμοιρο ζάρωνε στὴ ρίζα τοῦ θάμνου κι ἔτρεμ ἀπὸ τὸ φόβο του· κοίταζε λυπητερὰ τὰ παιδιά, σὰ νὰ τοὺς ἔλεγε:

— Ἀφῆστε με νὰ πεθάνω καὶ μὴ μὲ βασανίζετε ἀλλο· μοῦ φτάνει ὁ πόνος τῆς πληγῆς μου· κάποιο κακὸ παιδὶ μοῦ ἔριξε μιὰ πετρίτσα μὲ τὸ λάστιχο καὶ μοῦ ἔσπασε τὴ φτερούγα μου· ἀφῆστε με λοιπὸν ἥσυχο νὰ πεθάνω ἐδῶ στὰ φύλλα.

2. 'Ο Κωστάκης πῆρε στὰ χέρια του τὸ πουλάκι καὶ τὸ κοίταζε μὲ τὴν Καίτη. Ἡταν πληγωμένο πολύ· σπάραζε ἀπὸ τὸ φόβο του στὰ χέρια τοῦ Κωστάκη· ἡ καρδιά του πήγαινε νὰ σπάσῃ.

Τὰ παιδάκια τὸ χάιδευαν καὶ τὸ φιλοῦσαν μὲ πόνο· ἥθελαν νὰ τοῦ δώσουν θάρρος· ἀλλὰ τὸ πουλάκι ἔτρεμε δλόκληρο.

Τὰ παιδάκια ἔτρεξαν στὸ σπίτι.

— Μητέρα, φώναξαν ἀπὸ τὴ σκάλα, βρήκαμε ἔνα που-

λάκι πληγωμένο· τρέχει αίμα άπό την πληγή του.

‘Η μητέρα τους ξέστανε λίγο νερό, έριξε μέσα και λίγο οίνό πνευμα κι ἔπλυνε καλά τὴν πληγὴ τοῦ πουλιοῦ· ἔπειτα τὴν ἀλειψε μὲ λάδι.

— ‘Η φτερούγα δὲ θὰ γίνη ποτὲ καλά, εἶπε ἡ μητέρα· ἀν τὸ ἀφήσωμε ἐλεύθερο, θὰ τὸ ἀρπάξῃ καμιὰ γάτα. Καλύτερα εἶναι νὰ τὸ βάλωμε στὸ ἀδειανὸ κλουβάκι μας· ἵσως ἔτσι μπορέσῃ τὰ ξήση.

‘Ετσι κι ἔγινε. Τὸ πληγωμένο πουλί, ἔνα σταχτερὸ ἄ-

δονάκι, βρῆκε τὴν ἡσυχία του στὸ κλουσθὶ· δλοι κοίταζαν πῶς νὰ τὸ περιποιηθοῦν μὲ σπόρους, μὲ τρυφερὰ φύλλα καὶ νερὸ διαθαρρό.

Σιγὰ σιγὰ ἡ πληγή του ἔθρεψε καὶ τὸ πουλάκι πηδοῦσε χαρούμενο ἐδῶ κι ἔκει· δὲ φοβόταν πιά· ἀμα ἰδίως πλησίαζαν στὸ κλουσθὶ δ Κωστάκης κι ἡ Καίτη, αὐτὸ δειχνε δλη τὴ χαρά του καὶ δὲν ἥξερε πῶς νὰ εὔχαριστήσῃ τὰ παιδιά, ποὺ τὸ ἔσωσαν.

“Οταν ἔπαψαν ἐντελῶς οἱ πόνοι, ἀρχισε καὶ νὰ κελαηδῆ. “Ολο τὸ σπίτι ἀντιλαλοῦσε τὸ χαρούμενο τραγούδι του· τραγούδοῦσε ἀδιάκοπα, σὰ νὰ ἔλεγε :

— Τὸ φτωχὸ τραγούδακι μου σᾶς φτάνει γιὰ πληρωμὴ τῆς καλοσύνης σας;

3. Η ΜΕΛΙΣΣΑ

1. Ἡταν πρωὶ κι ὁ ἥλιος ἔριχνε ἀνάμεσα ἀπὸ τὶς πράσινες φυλλωσιὲς τὶς πρῶτες του χρυσὲς ἀκτίνες. Μερικὲς μέλισσες βγῆκαν κιόλας ἀπὸ τὴν κυψέλη. Ἐκαμαν ἔνα γύρο κι ἤρθαν πάλι πίσω βιαστικές! Ἐφεραν στὴν κυψέλη πολὺ καλὲς εἰδήσεις. Οἱ ἀμυγδαλιὲς ἄνοιξαν καὶ τὸ τριφύλλι λαμποκοπᾶ μέσα στὸ πράσινο λιβάδι. Τὸ μελισσόχορτο κι ἡ φασκομηλιά, δπου κι ἀν εῖναι, θ’ ἀνοίξουν κι αὐτά. Ό κρίνος ξεχειλίζει ἀπὸ γύρη. Καιρὸς πιὰ ν’ ἀρχίσουν τὴ δουλειά.

Νάτες κιόλας οἱ μέλισσες, ποὺ βγαίνουν πυκνὲς πυκνὲς ἀπὸ τὸ στενὸ ἄνοιγμα τῆς κυψέλης.

2. Καὶ τώρα ἐλάτε νὰ παρακολουθήσωμε μιὰ ἀπὸ τὶς

μέλισσες αὐτές, ποὺ πᾶνε νὰ ἐπισκεφτοῦν τὰ λουλούδια τοῦ κάμπου καὶ τῶν περιβολιῶν.

Γιὰ ίδετε την. Πετᾶ ἀνάλαφρα, ἀνασαίνει τὴν πρωινὴ δροσιὰ καὶ χαίρεται τὸν ἥλιο. Τρέχει τώρα βιαστικὴ βιαστική. Πρέπει νὰ περάσῃ ἀπ' δλα τ' ἄνθη ποὺ ἄνοιξαν, νὰ δοκιμάσῃ δλονῶν τοὺς χυμούς.

Μὲ μιὰ κίνηση ζωηρὴ τρεπάνει βιαστικὴ στοὺς μισοανοιγμένους κάλυκες. Τὸ κεφαλάκι της χάνεται γιὰ μιὰ στιγμή, μὰ ξαναφαίνεται πάλι φορτωμένο μὲ μιὰ χοντρὴ σταγόνα ἀπὸ γλυκὸ χυμό.

Γιὰ νὰ τραφῆ καὶ νὰ ζήσῃ ἡ μέλισσα, θὰ τῆς ἔφταναν βέβαια δυό, τὸ πολὺ τρία λουλούδια. Καὶ ὅμως σὲ μιὰ ὥρα μέσα ἐπισκέπτεται πάνω ἀπὸ ἑκατό. Γιὰ ποιό λόγο τάχα νὰ κάνῃ τόσον κόπο; Γιατὶ ἔχει στὸ νοῦ της τὴν κυψέλη. Κι ὁ νόμος τῆς κυψέλης λέει, πὼς πρέπει νὰ δουλεύουν, νὰ βιοηθοῦν ἡ μιὰ τὴν ἄλλη καὶ ν' ἀγαποῦν τὴν κοινότητά τους.

Γυρίζει τώρα ἡ μέλισσα βιαστικὴ στὴν κυψέλη. Στὸ πέρασμά της τὴν χαιρετοῦν μὲ τὶς κεραῖες, ἐκεῖνες ποὺ φυλάγουν τὴν εἶσοδο. Βιαστικὴ ὅπως εἶναι, μόλις προφταίνει νὰ πῆ δυὸ τρία λόγια καὶ ν' ἀποθέσῃ τὸ φορτίο της. Φεύγει πάλι βιαστικὴ κι οὕτε γυρίζει νὰ ίδῃ τί γίνεται μέσα στὴν κυψέλη.

3. Εἶναι ἡ ὥρα ποὺ βασιλεύει ὁ ἥλιος. "Εκανε καὶ τὸν τελευταῖο της δρόμο. Ἡ μέλισσα γύρισε μὲ τὴ γούλα ξεχειλισμένη ἀπὸ νέκταρ.

Μὰ φαινόταν πολὺ ταραγμένη. Παρ' ὅλιγο νὰ τὴν πάθη ἀσχημα ἡ ὅμιορφη ταξιδιάρα. Τὴν ὥρα ποὺ ξαναγυρνοῦσε ἀπὸ τὸ ωνάκι, ἀκούει ἔξαφνα πίσω της τὸ ἄγριο

ζουζουμητὸ μιᾶς πεινασμένης σφήκας. Ἀλίμονο ἀν ἔπεφτε στὰ βρόχια της. Ἀρχισε λοιπὸν νὰ πετᾶ σὰ φρενιασμένη ἀπὸ τὴν τρομάρα της. Ο ἔχτοδος δλοένα καὶ ζύγωνε περισσότερο. Λίγο ἀκόμα καὶ θὰ τὴν πρόφταινε, γιὰ νὰ τῆς μπῆξῃ τὸ θανατερὸ κεντρό.

Ἐξαφνα δμως, ἐκεῖ ποὺ πετοῦσε δλόισα ἡ μέλισσα, κάνει μιὰν ἀπότομη κίνηση κι ἀρχίζει νὰ πετᾶ ἐπάνω κάτω. Ο ἔχθρος της μὲ τὰ ξαφνικὰ ἀλλαξιοδομήματα τάχασε, κουράστηκε καὶ στὰ τελευταῖα ἀναγκάστηκε νὰ τὴν ἀφήσῃ ἥσυχη.

4. Καὶ τώρα ἡ μέλισσα ξεκουράζεται. Κάθεται κι ἀκούει τὰ νέα τῆς ἡμέρας. Ή κυψέλη ἐκεῖνο τὸ βράδυ βρισκόταν στὶς μεγάλες της χαρές. Ή βασίλισσα γέννησε πάλι τρεῖς χιλιάδες αὐγά.

Τέσσερεις μεγάλες κερῆθρες γέμισαν μέλι καὶ γύρη. Ήτοι ἐκεῖνες ποὺ φτιάνουν τὸ κερὶ πρέπει νὰ στρωθοῦν πάλι στὴ δουλειά, γιὰ ν' ἀρχίσουν ἄλλη καινούργια πίτα.

Ἐξι δλόκληθρες ἑβδομάδες ἀκόμη κι ἡ μέλισσα θὰ κάνη στὴ σειρὰ τὴ μαζεύτρα, τὸ φύλακα, τὴν καθαρίστρα ἢ τὴν παραμάνα. Πάντα θὰ δουλεύῃ καὶ δὲ θάχη καιρὸ γιὰ γλέντια ἀνόητα καὶ φλυαρίες. Θὰ δώσῃ στὴν κυψέλη τὴ δύναμη καὶ τὴν προκοπή της, ώς τὴν τελευταῖα της πνοή.

4. Η ΓΟΡΓΟΝΑ

1. Ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος, δταν πολέμησε καὶ πῆρε ὅλα τὰ βασίλεια τοῦ κόσμου, κάλεσε τοὺς σοφοὺς καὶ τοὺς ρώτησε:

— Πέτε μου σεῖς, ποὺ τὰ ἔρετε ὅλα, τί μπορῶ νὰ κάμω, γιὰ νὰ ζήσω πολλὰ χρόνια νὰ χαρῶ τὸν κόσμο, ποὺ τὸν ἔχω τώρα δικό μου;

— Βασιλιὰ πολυχρονεμένε, ἀποκρίθηκαν οἱ σοφοί, ἔνα μόνο πράμα εἶναι, ποὺ μπορεῖ νὰ σὲ κάνῃ νὰ εἶσαι ἀθάνατος: τὸ ἀθάνατο νερό, ποὺ ὅποιος τὸ πιῇ, θάνατο δὲ φοβᾶται.

— Καὶ ποῦ εἶναι τὸ ἀθάνατο αὐτὸ νερό;

— Εἶναι σὲ μέρος ἀπάτητο, βασιλέα μου. Εἶναι ἀνάμεσα σὲ δυὸ βουνά, ποὺ ἀνοιγοκλειοῦν καὶ χιυπᾶ τὸ ἔνα μὲ τὸ ἄλλο τόσο γρήγορα, ποὺ οὕτε πουλὶ πετάμενο δὲν προφταίνει νὰ περάσῃ. Πόσα ἔακουσμένα βασιλόπουλα δὲν ἔχασαν τὴ ζωή τους μέσα σ’ ἐκείνη τὴν τρομερὴ παγίδα!

2. Ἄφοῦ τὸ ἄκουσε ὁ βασιλιὰς Ἀλέξανδρος, προστάζει καὶ τοῦ φέρνουν τὸ ἄλογό του, τὸ Βουκέφαλο, ποὺ φτερὰ δὲν εἶχε καὶ σὰν πουλὶ πετοῦσε.

Καβαλικεύει, δίνει βιτσιὰ τοῦ ἀλόγου του καὶ πάει. Σὰν ἔφτασε στοὺς βράχους, ποὺ ἀνοιγοκλειοῦν, δίνει ἄλλη βιτσιὰ τοῦ ἀλόγου του κι ἐκεῖνο περνᾶ σὰν ἀστραπὴ καὶ πάει πέρα.

Τότε γέμισε τὸ γυαλὶ ποὺ εἶχε μὲ ἀθάνατο νερὸ καὶ γύρισε στὸ παλάτι τού.

Ἐκεῖ ἡ ἀδερφή του, μὴ ξέροντας τί εἶχε μέσα στὸ γυαλί, τὸ ἔχουσε. Ὅταν διώρας ἐμαθε τὸ κακὸ ποὺ ἔκαμε, ἦταν ἀπαρηγόρητη.

— Θεέ μου, λέει, δὲ θέλω νὰ πιστέψω, πῶς μιὰ μέρα θὰ πεθάνῃ ὁ ἀδερφός μου. Ἀφησέ με νὰ ζῶ πάντα μὲ τὴν ἔλπιδα, πῶς κι ἀν πεθάνῃ, πάλι θὰ τὸν ξαναφέρης στὸν κόσμο. Ποιός ξέρει, ἀν δὲν ἔρθουν δύσκολα χρόνια γιὰ τὴν πατρίδα μας!

Στὴ στιγμὴ ἡ ἀδερφὴ τοῦ βασιλιᾶ ἔγινε ἀπὸ τὴ μέση καὶ κάτω ψάρι καὶ πήδησε στὴ θάλασσα.

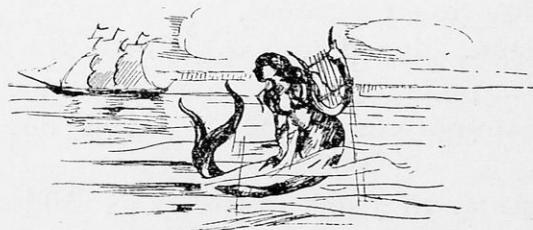
Ἐγινε Γοργόνα. Ἀπὸ τότε γυρίζει πάντα στὴ θάλασσα κι ἅμα ἵδη κανένα καράβι, τρέχει καὶ ρωτᾶ:

— Καράβι, καραβάκι, ξῆ ὁ βασιλιὰς Ἀλέξανδρος;

Κι ἀν ὁ καραβούρης δὲν ξέρῃ τὴν ίστορία της καὶ πῆ «πένθανε», τότε ἡ κόρη ἀπὸ τὴ μεγάλη της λύπη ταράζει μὲ τὰ χέρια καὶ μὲ τὴ μεγάλη της ψαρίσια οὔρα τὴ θάλασσα καὶ πνίγει τὸ καράβι.

Οσοι διώρας ξέρουν, τῆς λένε «ξῆ καὶ βασιλεύει» καὶ τότε ἡ πολύπαθη κόρη κάνει καλὴ καρδιὰ καὶ τραγουδᾶ χαρούμενη γλυκὰ τραγούδια.

Ἐτσι μαθαίνουν οἱ ναῦτες τοὺς καινούργιους σκοποὺς τῶν τραγουδιῶν καὶ τοὺς φέρονταν στὴν πατρίδα τους.»

5. Η ΓΟΡΓΟΝΑ

Μὲς στὸ πλατὺ τὸ πέλαγο καράβι ταξιδεύει

— τριγύρω νύχτα ἀπλώνεται —

καὶ μὲ τ' ἄγέρι, π' ἀλαφρὰ τὰ κύματα χαῖδεύει,
σὰ νύφη δλο καὶ λυγᾶ καὶ γλυκοκαμαρώνεται.

Μὰ ξάφνω, σὰ νὰ κάρφωσε σ' ἀμμουδιαστὸ ἀκρογιάλι
τὶς δυό του ἄγκυρες μαζί,

τὸ μπρίκι στέκει καὶ μπροστὰ στὴν πλώρη του προβάλλει
Γοργόνα θαλασσόβρεχτη μ' ἀγριωπὸ κεφάλι.

— 'Ο Βασιλιὰς 'Αλέξανδρος ἀπέθανε γιά ζῆ;

Βροντολογᾶ τὸ στόμα της καὶ τὰ νερὰ ἀναδεύει
μὲ τὴν ψαρίσια τῆς οὐρά.

Καὶ τὸ γυναικειό της αὐτὶ ἀπόκριση γυρεύει.

— 'Ο Βασιλιὰς 'Αλέξανδρος στὸν κόσμο ταξιδεύει,
ὅ ναύτης ἀποκρίνεται, ζωὴ νάχης κυρά.

· Αλίμονο, ἀν τῆς ἔλεγε, πῶς εἶναι πεθαμένος
ἀπὸ τὰ χρόνια τὰ παλιά.

Εὔθὺς τὴν ἵδια τὴ στιγμὴ δ ναύτης δ καημένος
μαζὶ μὲ τὸ καράβι του θὰ βούλιαζε πνιγμένος
καὶ ἡ Γοργόνα θ' ἀρχίζε νὰ κλαίῃ τὸ Βασιλιά.

Μὰ τώρα πόμαθε πῶς ζῆ, τὴν δψη της ἀλλάζει
καὶ μ' ὅμιορφιὲς στολίζεται.

Γίνεται κόρη λυγερή, στὰ κύματα πλαγιάζει
κι ἀπ' τὰ ξανθά της τὰ μαλλιά τὸ πέλαγο φωτίζεται.

Τὸ μπρίκι πάλι εκεινᾶ καὶ σιγαλαρμενίζει
στὴ θάλασσα τὴ γαλανή.

Καὶ ἡ γοργόνα στὸν ἀφρὸ σὰ γλάρος φτερουγίζει.

Λύρα κρατᾶ δλόχρουση καὶ παίζοντας ἀρχίζει
νὰ τραγουδᾶ στὸ πέλαγο μ' οὐράνια φωνή.

6. ΟΤΑΝ ΠΟΛΕΜΟΥΣΕ ΤΟ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙ

1. Δυδ μεγάλοι Τοῦρκοι στρατηγοὶ μὲ πολυάριθμο στρατὸ μῆνες πολιορκοῦσαν τὸ Μεσολόγγι. Μὰ ἡ ἑρῷη πόλη τῆς Πατρίδας μας ἄντεχε. Οἱ Ἑλληνες ἦταν παλικάρια, δένας καλύτερος ἀπὸ τὸν ἄλλο. Πολεμοῦσαν νύχτα μέρα μὲ μιὰ μόνο σκέψη, τὴν Πατρίδα μας. Οἱ γυναῖκες φρόντιζαν τοὺς λαβωμένους καὶ τοὺς ἀρρώστους κι ἐτοίμαζαν ψωμὶ γιὰ τὰ παιδιά τους καὶ τοὺς ἄντρες τους. Πολλὲς κρατοῦσαν καὶ τουφέκι στοὺς προμαχῶνες, γιὰ νὰ ἔκεινοις τοὺς δικούς τους. Τὰ παιδιὰ κουβαλοῦσαν νερὸ καὶ ψωμὶ στὸ κάστρο, ἔφτιαναν φυσέκια μὲ χαρτὶ καὶ βιηθοῦσαν σὲ δ, τι μποροῦσαν. Κι ὅταν ἀπὸ τὸ πολὺ τὸ κανονίδι ἄνοιγε σὲ κάποιο μέρος τὸ κάστρο καὶ μποροῦσε ἀπὸ ἐκεῖ νὰ δρμήσουν οἱ Ἀρβανίτες μέσα, ἔτρεχαν γυναῖκες καὶ παιδιὰ καὶ κουβαλοῦσαν καλάμια καὶ ἔύλα ἀπὸ τὰ γκρεμισμένα σπίτια τους καὶ πέτρες καὶ πλίθρες κι δ, τι ἔβρισκε δ καθένας κι ἔκλειναν τὸ ἄνοιγμα. Καὶ πάλι ὅταν δὲν εἶχαν δουλειὰ τὰ παιδιά, μαζεύονταν σὲ κάποια ἐκεῖ ἀπλοχωριὰ κι ἔπαιξαν. Στὴ φωτιὰ καὶ στὸν πόλεμο ποὺ ζοῦσαν, τῆς φωτιᾶς καὶ τοῦ πολέμου παιγνίδια ἔπαιξαν. Μάζευαν σφαῖρες μολυβένιες, σκόρπιες σ' δλο τὸ Μεσολόγγι καὶ τὶς ἔλιωναν στὴ φωτιὰ καὶ τὶς ἔχυναν σὲ καλούπια χωματένια, καμωμένα ἀπὸ τὰ ἴδια τὰ παιδιὰ πολὺ ἐπιδέξια.

"Ἐτσι ἔκαναν μικρὰ κανονάκια μολυβένια, τὰ ἔστηναν ἐπάνω σὲ χωματένια κάστρα, ἀντίκρυ τόνα στ' ἄλλο κι ἔπαιξαν ψευτοπόλεμο. Κι οἱ γέροι πολεμιστές, παλιοὶ ἀρματολοὶ καὶ κλέφτες, περνῶντας ἀπὸ κεῖ, γιὰ νὰ πᾶνε στὸ ἀληθινὸ τὸ κάστρο καὶ στὸν ἀληθινὸ τὸν πόλεμο, κοντόστεκαν λίγο, γιὰ νὰ δοῦν καὶ τὸν παιδιάτικο πόλεμο καὶ νὰ καμαρώσουν τὰ παιδιὰ καὶ τὰ ἔγγονάκια τους — δικά τους ἦ ἔνα. Καὶ τὰ

δόδηγοῦσαν καμιὰ φορὰ ἥ φώναζαν σὲ δσους κόντευαν νὰ χάσουν τὸ παιγγίδι :

— Έμπρὸς καὶ σᾶς πῆραν οἱ ἄλλοι ἀπὸ πέρα !

2. Στὴν ἵδια ἔκει ἀπλοχωριὰ ποὺ ἔπαιζαν τὰ παιδιά, εἶχε τὸ κατοικιό του κι ἕνας σκύλος, ἕνας μεγαλόσωμος μαῦρος, μαλλιαρὸς μαντρόσκυλος, ποὺ τὸν φώναζαν Ἀλή.

“Ολοι, μικροὶ μεγάλοι, προπάντων οἱ μικροί, ποὺ τὸν εἶχαν καθημερινὴ συντροφιά, τὸν ἥξεραν τὸν Ἀλή.

Μὰ δ Ἀλής ἔγινε ξακουστὸς ἀπὸ τὴν ἀκόλουθη ἴστορία :

“Ενα ἀπογευματάκι τὰ παιδιά, μαζεμένα στὸ συνηθισμένο τους μέρος, ἔπαιζαν δπως πάντα καὶ γέμιζαν τὸν ἀέρα μὲ φωνὲς καὶ γέλια. Ἐκεῖ ποὺ ἔπαιζαν, νά κι ἔρχεται σφυρίζοντας καὶ πέφτει μιὰ σιδερόμπαλα κανονιοῦ στὴ μέση! Ἡταν μεγάλη σὰ μικροῦ παιδιοῦ κεφάλι κι ἀπὸ μιὰ τρύπα της

πρόβαινε τὸ ἀναμμένο φυτίλι, ποὺ θὰ ἔδινε φωτιὰ στὸ μπαρούτι μέσα καὶ θὰ ἔκανε τὴ σφαῖρα νὰ σκάσῃ, νὰ σκορπιστῇ σὲ χίλια κομμάτια, σκορπίζοντας μαζὶ γύρω καὶ τὸ θάνατο.

Τὴν ἴδια στιγμή, πρὸν τὰ παιδιὰ προφτάσουν νὰ κινηθοῦν ἀπὸ τὸν τόπο τους, δ Ἀλῆς πετιέται ἐπάνω γαβγίζοντας καὶ μ' ἔνα πήδημα ἀρπάζει τὴ μπάλα μὲ τὰ δόντια του. Μὰ ἡ μπάλα ἥταν μεγαλούτσικη καὶ τὰ δόντια τοῦ σκύλου γλίστρησαν τρέζοντας ἐπάνω στὸ σίδερο καὶ καθὼς κλείστηκαν μὲ ὄρμὴ οἱ μασέλες του, βρέθηκε σφιχτὰ δαγκωμένο τὸ ἀναμμένο φυτίλι. Ὁ σκύλος τίναξε τὸ κεφάλι, καθὼς ἔνιωσε τὴ φωτιὰ στὸ στόμα του καὶ βγῆκε τὸ φυτίλι ἀπὸ τὴ θέση του. Ἐτσι δὲν πρόφτασε νὰ πάρῃ ἡ μπάλα φωτιά.

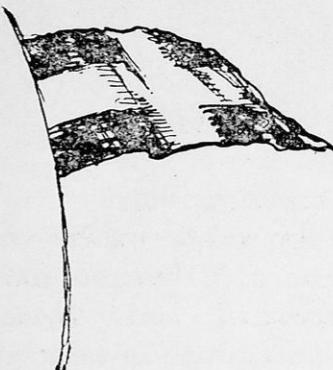
Ο Ἀλῆς ἔπειτα τὴ μύρισε μιὰ δυὸ φορές, κούνησε τὴν οὐρά του στὰ παιδιά, ποὺ τοῦ φώναζαν καὶ τὸν χάιδευαν, γιατὶ τοὺς εἶχε σώσει, καὶ ἔαναπήγε καὶ κουλουριάστηκε στὴ θέση του.

Μέρες ἔπειτα εἶχε νὰ κάνῃ τὸ Μεσολόγγι μὲ τοῦ Ἀλῆ τὸ κατόρθωμα. Κι δταν ἀργότερα ἥρθαν οἱ κακὲς μέρες τῆς μεγάλης πείνας κι οἱ πολιορκημένοι ἔφαγαν δ, τι μποροῦσε νὰ φαγωθῆ, καὶ τὰ γατιὰ καὶ τὰ σκυλιά τους, τὸν Ἀλή ὅχι, δὲν τὸν πείραξε κανείς. Ἐξησε μαζὶ τους καὶ γλίτωσε μαζὶ μὲ πολλὰ παιδιά, δταν μὲ τὸ σπαθὶ στὸ χέρι ἔγινε ἡ ἀλησμόνητη ἔξοδος τοῦ Μεσολογγίου.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

7. Η ΣΗΜΑΙΑ

Πάντα κι δπου σ' ἀντικρίζω,
μὲ λαχτάρα σταματῶ
καὶ περήφανα δακρύζω,
ταπεινὰ σὲ χαιρετῶ.

Δόξα ἀθάνατη στολίζει
κάθε θεία σου πτυχὴ^η
καὶ μαζί σου φτερουγίζει
τῆς Πατρίδας ἡ ψυχή.

“Οταν ξάφνου σὲ χαιδεύῃ
τ’ ἀγεράκι τ’ ἀλαφρό,
μοιάζεις κύμα, ποὺ σαλεύει,
μὲ χιονόλευκον ἀφρό.

Κι δ Σταυρός, ποὺ λαμπυρίζει
στὴν ψηλή σου κορυφή,
εἴν’ δ φάρος, ποὺ φωτίζει
μιὰν ἐλπίδα μας κρυφή.

Σὲ θωρᾶ κι ἀναθαρρεύω
καὶ τὰ χέρια μου χτυπῶ.
σὰν ἄγια σὲ λατρεύω,
σὰ μητέρα σ’ ἀγαπῶ.

Κι ἀπ’ τὰ στήθη μου ἀνεβαίνει
μιὰ χαρούμενη φωνή :
νάσαι πάντα δοξασμένη,
ῳ Σημαία γαλανή.

I. Πολέμης.

8. Η ΥΠΟΔΟΧΗ ΤΟΥ ΝΙΚΗΤΗ

1. Πᾶντες τώρα ἐπάνω ἀπὸ εἴκοσι πέντε γρόνια.

Κόσμος ἀμέτρητος περίμενε ἀπὸ τὴν αὐγὴν στοὺς κεντρικοὺς δρόμους τῶν Ἀθηνῶν καὶ κάτω στὸ Φάληρον μῆλο νὰ ἔριχνες, δὲν ἐπεφτεῖ στὸ χῶμα ἀπὸ τὸ λαό. Ἐκείνη τὴν μέρα γύριζε νικητὴς ἀπὸ τοὺς πολέμους δὲ Βασιλιὰς Κωνσταντίνος.

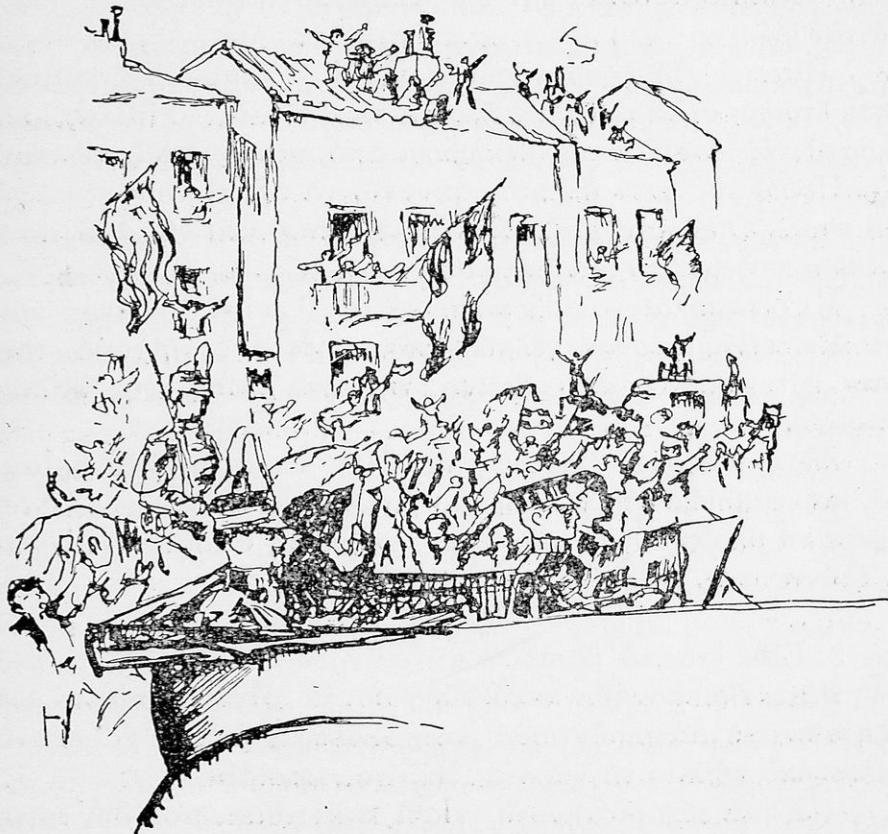
Ὑστερα ἀπὸ ὥρα φάνηκε δὲ στόλος, δὲ ἵδιος ἐκείνος στόλος, ποὺ ἀπόκλεισε μέσα στὸν Ἑλλήσποντο τὰ τουρκικὰ πολεμικὰ κι ἔδωσε τὴν νίκην.

Φαίνεται, πὼς ἡ Γοργόνα, ποὺ λέει τὸ παραμύθι, δτὶ ρωτοῦσε τοὺς ναῦτες γιὰ τὸ Βασιλιὰ Ἀλέξανδρο, θὰ ἔμαθε τώρα, πὼς δὲ Βασιλιὰς «ξῆ καὶ ασιλεύει καὶ τὸν κόσμο κυριεύει»· γιὰ τοῦτο γαλήνη ἀπλωνόταν στὴν θάλασσα.

Μὲ τάξη καὶ μεγαλοπρέπεια μπήκαντε τὰ πολεμικὰ στὸ Φάληρο. Τί δόξα φέρνει ἐπάνω του δὲ Ἀβέρωφ! Κι δταν δὲ Βασιλιὰς βγῆκε στὴν ἔξεδρα, ἡ συγκίνηση δλου τοῦ κόσμου δὲ λέγεται. Ὁλο ἐκείνο τὸ πλῆθος δοξάζει τὴν ἴδια του τὴν δόξαν.

Στὴν ὁδὸ Σταδίου ἡ θριαμβευτικὴ ἄμαξα τοῦ βασιλιᾶ πέρασε μπροστὰ ἀπὸ τὴν ἔξεδρα τῶν τραυματιῶν. Τί συγκινητικὴ στιγμὴ! Ἡταν ἐκεῖ οἱ στρατιῶτες του, ποὺ ἔχυσαν τὸ αἷμα τους γιὰ τὴν νίκη τῆς Πατρίδας. Μὲ μεγαλοπρέπεια ὕστερα ἔγινε ἡ δοξολογία στὴ Μητρόπολη. Οἱ Ἑλληνες πάντα εἶχαν αὐτὴν τὴν καλὴν συνήθεια. Ὅταν νικοῦσαν τοὺς ἔχτρούς καὶ γύριζαν πίσω, πρώτη τους πράξη ἦταν νὰ εὐχαριστήσουν, λαὸς μαζὶ καὶ νικητὴς στρατηγός, τὸ Θεό, ποὺ

προστατεύει τὴν Ἑλλάδα. Οἱ ἀρχαῖοι πρόσφεραν θυσίες στὴν Ἀκρόπολη, οἱ βυζαντινοὶ ἔκαναν δοξολογίες πρὸς τὴν Ὑπέρμαχο μέσα στὴν Ἁγια - Σοφιά.

Κατόπι δ λαδς μαζεύτηκε μπροστὰ στὰ ἀνάκτορα καὶ δὲν ἔπαινε νὰ ξητωκραυγάζῃ τὸ νικητή, ποὺ χαιρετοῦσε ἀπὸ τὸν ἔξωστη.

2. Μὰ ἡ πραγματικὴ ὑποδοχή, ἡ ἀληθινὴ ἀποθέωση τοῦ νικητῆ ἔγινε ἀργότερα ἅμα σκόρπισε ἡ παράταξη κι ὅταν ὁ Κωνσταντῖνος μετὰ τὴ δοξολογία, κατὰ τὸ δειλινό, ἔκεινησε ἀπὸ τὸ παλάτι του, γιὰ νὰ πάη στὸ Τατόι.

⁷Ηταν μέσα σ' ἔνα αὐτοκίνητο μαζὶ μὲ τὴ βασιλισσα, χωρὶς καμιὰ συνοδεία.

⁷Ετσι πέρασε ἀπὸ τὴν ὁδὸν Πανεπιστημίου, δπου ἔτυχε νὰ τὸν ἴδω.

Ποτὲ δὲ θὰ λησμονήσω αὐτὸν τὸ θέαμα. Τὸ αὐτοκίνητο ἔτρεχε, ἀλλὰ μαζὶ του ἔτρεχε κι ὁ λαός. Πολίτες καὶ στρατιῶτες τὸ εἶχαν περικυκλώσει ἀπὸ παντοῦ μὲ ζητωκραυγές. Προσπαθοῦσαν, ἀν ἦταν δυνατό, νὰ τὸ σύρουν μὲ τὰ χέρια τους. 'Ο κόσμος μαζευόταν ἀπὸ παντοῦ κι ἡ ἀνέλπιστη λαικὴ συνοδεία ὅλο καὶ μεγάλωνε.

Κι ὁ Βασιλιάς γύριζε πότε δεξιὰ καὶ πότε ἀριστερά, χαιρετοῦσε, εύχαριστοῦσε, γελοῦσε σὰν παιδὶ ἀπὸ τὴν χαρά του. Ἔταν εύτυχισμένος ἀπὸ ἐκείνη τὴν ἐκδήλωση τῆς λαϊκῆς λατρείας.

Αὔτῃ μάλιστα! ⁷Ηταν ἡ ἀληθινὴ ὑποδοχὴ κι ὁ θρίαμβος, ποὺ ταίριαζε στὸ νικητὴ τῶν βαλκανικῶν πολέμων. ⁷Ετσι ἐπρεπε νὰ ὑποδεχτοῦμε αὐτόν, ποὺ πήρε τὴ Θεσσαλονίκη καὶ τὰ Γιάννενα.

3. Εἶδα ἔτσι τὸ βασιλικὸ αὐτοκίνητο νὰ περνᾶ, ἀπὸ μιὰ καλὴ θέση. Βρισκόμουν κατὰ τύχη κοντὰ στὸ Ἀρσάκειο καὶ συζητοῦσα μὲ μιὰ γερόντισσα μαυροφορεμένη. Εἶχε χάσει στὸ βουλγαρικὸ πόλεμο τὸ γιό της. ⁷Εξόχο παλικάρι.

— Εἶμαι εύχαριστημένη, γιατὶ τὸ παιδάκι μου δὲν πῆγε ἀπὸ ἀρρώστια, μοῦ ἔλεγε. Σκοτώθηκε γιὰ τὴν Πατρίδα κι ἔλευθέρωσε λαό. Σήμερα ἥρθα στὴ γιορτὴ τοῦ παιδιοῦ μου.

⁷Εξαφνα δ δρόμος ἀντήχησε ἀπὸ ζητωκραυγές. Κόσμος πολὺς ἔτρεχε καὶ μιὰ φωνὴ ἀκουόταν:

—Ζήτω δ Βασιλιάς! Ζήτω δ Κωνσταντῖνος!

Οἱ μαθήταις τοῦ Ἀρσακείου μπῆκαν ἀμέσως σὲ γραμμὴ μπροστὰ στὴν πόρτα. Κι ὅταν πέρασε μπροστά τους τὸ βασιλικὸ αὐτεκίνητο, ζητωκραύγαζαν τόσο δυνατὰ καὶ μὲ τέτοια συγκίνηση κι ἐνθουσιασμό, ποὺ γιὰ μιὰ στιγμὴ σκέπασαν ὅλες τὶς ἄλλες ζητωκραυγὲς τοῦ λαοῦ. Ὁ Βασιλιὰς γύρισε καὶ μὲ ἴδιαίτερη συγκίνηση χαιρέτησε πρὸς τὰ ἔκει, ἀπὸ δπού εἶχαν ἔρθει οἱ δροσερὲς παιδικὲς φωνές.

⁷Ηταν ἡ νέα γενεά, ποὺ θὰ ἔπειπε νὰ ἔξακολουθήσῃ τὸ ἔργο του.

Γύρω ἀπὸ τὸ αὐτοκίνητο εἶχαν μαζευτῆ τώρα κι ἔτρεχαν μαζὶ πολλοὶ φοιτητές, ποὺ ζητωκραύγαζαν καὶ κρατούσαν μικρὲς γαλάζιες σημαῖες. Τὰ ἑλληνικὰ νιάτα συνόδευαν τὸ νικητή, δπως τοῦ ἄξιζε.

Άλλήθεια, αὐτὴ ἡ σκηνὴ θὰ μοῦ μείνη ἀλησμόνητη.

9. YMNOΣ ΣΤHN ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ

Σὲ γνωρίζω ἀπὸ τὴν κόψη
τοῦ σπαθιοῦ τὴν τρομερή,
σὲ γνωρίζω ἀπὸ τὴν ὄψη,
ποὺ μὲ βιὰ μετράει τὴ γῆ.

Άπ' τὰ κόκαλα βγαλμένη
τῶν Ἑλλήνων τὰ ίερὰ
καὶ σὰν πρῶτα ἀντρειωμένη
χαιρε, ὦ, χαιρε ⁷Ελευθεριά!

Δ. Σολωμός.

10. Η ΠΑΠΑΡΟΥΝΑ

1. Ἀπὸ μακριὰ τώρα φαινόταν ὁ κάμπος, ματωμένος ἀπὸ τίς παπαροῦνες, σὰ νὰ ἥταν ἀπλωμένο ἐπάνω του ἔνα καταύκκινο σεντόνι. Παρακάτω ἡ γαλαζένια ἥρεμη θάλασσα καὶ στὸ βάθος δυὸ μικρὰ βουνά.

Πῶς ἔκεινοις αζόταν τὸ μάτι κοιτάζοντας τὴν ὅμιορφη αὐτὴ εἰκόνα! Καὶ μὲ τί χάρη κουνιόνταν ἀπὸ τὸ βραδινὸ ἀεράκι τὰ κόκκινα σκουφάκια τῶν λουλουδιῶν!

Βαδίζοντας στὸ χαλικοστρωμένο δρομάκι, φτάσαμε σὲ λίγο στὸ ἀμπέλι, κατακουρασμένοι ἀπὸ τὸ παιγνίδι.

Τὸν μπαρπα-Στάθη, τὸ γέρο ἀμπελουργό, τὸν βρήκαμε νὰ κάθεται κοντὰ στὴ στέρνα, ἔγκυοντας μὲ τὸ σκουριασμένο σουγιά του κάποιο καλάμι.

— Μπούμ! μπαρμπα-Στάθη...

— Καλῶς τα! Τί γινήκατε;

— Ἐκστρατεία στὶς παπαροῦνες.

Μᾶς κοίταξε ἀπὸ τὸ κεφάλι ώς τὰ πόδια. "Ολοι γεμάτοι παπαροῦνες. "Αλλοι στὰ καπέλα μας, ἄλλοι στὰ στήθια μας, ἄλλοι στὰ χέρια μας, παντοῦ.

— Καὶ τώρα, μπαρμπα-Στάθη;

— Τί;

— Τὴν ίστορία τῆς παπαρούνας, ποὺ μᾶς εἶχες ὑποσχεθῆ.

— "Α! ὅχι. Εἶναι ἀργά. Πρέπει νὰ πάω νὰ ποτίσω.

— "Ω! μπαρμπα-Στάθη...

— Δὲν μπορῶ, ἄλλοτε...

·Αρχίσαμε δλοι μαζὶ τὰ παρακάλια καὶ στὸ τέλος τὸν καταφέραμε. Καθίσαμε χαρούμενοι στὸ πεζούλι τῆς στέρνας κι ὁ μπαρμπα-Στάθης ἀρχισε :

2.— Θὰ σᾶς πῶ σύντομα τὴν ἴστορία της. Ἡ παπαρούνα στὴν ἀρχὴ δὲν ἦταν ἔτσι κόκκινη, ὅπως τὴν βλέπετε. Ἡταν ἄσπρη, δλόασπρη, σὰ λεμονανθός. Τὸ κόκκινο χρῶμα τὸ πῆρε ἀργότερα. Ἀκοῦστε μὲ τί τρόπο :

“Οταν κάρφωσαν τὸν καλό μας τὸ Χριστὸ ἐπάνω στὸ Σταυρό, ἀπὸ τ’ ἄγιό του μέτωπο καὶ τὰ χέρια του ἔπεφταν σταλαματιὲς αἷμα στὴ γῆ. Στὴ βάση τοῦ Σταυροῦ ἦταν φυτρωμένα μερικὰ λουλούδια κι ἀνάμεσα σ’ αὐτὰ καὶ μιὰ παπαρούνα. Ὁπως σᾶς εἶπα, ἦταν ἄσπρη, κάτασπρη, σὰ λεμονανθός. Ἡ παπαρούνα λοιπὸν σὰν εἶδε τὸ αἷμα, ποὺ ἔσταζε ἀπὸ τὶς θεῖες ἔκεινες πληγές, ἀπλωσε πονετικὰ τὰ βελουδένια πέταλά της καὶ δέχτηκε μὲ φόβο τὸ θεῖο ἔκεινο ὑγρό.

“Εδῶ δο μπαρμπα-Στάθης ἔκοψε τὴν ἴστορία, γιὰ νὰ φέξῃ μιὰ πετρίτσα στὸ ἄλογο τοῦ μαγγανοπήγαδου, γιατὶ σταμάτησε. Ὅταν τ’ ἄλογο ἀρχισε πάλι τὸ δρόμο του, ἔξακολούθησε κι ἔκεινος τὴν δμιλία του :

“Αφοῦ ἡ παπαρούνα ἔκλεισε βαθιὰ μέσα της τὸ πολύτιμο αὐτὸ ὑγρό, ἀρχισε σιγὰ σιγὰ νὰ φοδίζῃ, ώς ποὺ πῆρε τὸ χρῶμα αὐτό, ποὺ βλέπετε. “Υστερὸ ἀπὸ κάμποσον καιρὸ δλες οἱ παπαρούνες κοκκίνισαν. Κι αὐτὲς τώρα, ποὺ τόσο ἀσπλαχνα τὶς χωρίσατε ἀπὸ τὶς συντρόφισσές τους, μᾶς θυμίζουν τὸ μαρτύριο τοῦ Γολγοθᾶ καὶ τὸν πόνο, ποὺ δοκίμασε ἐπάνω στὸ Σταυρὸ δο Σωτήρας μας.

3. Μὴ σᾶς φαίνεται παράξενη ἡ ἴστορία αὐτῆ. Πολλὰ λουλούδια στὴν ἀρχὴ δὲν εἶχαν τὸ χρῶμα, ποὺ ἔχουν τώρα.

Μπορεῖ ἄλλη φορὰ νὰ σᾶς διηγηθῶ τὴν ἰστορία τῆς κίτρινης μαργαρίτας, ποὺ ἀπὸ λευκὴ στὴν ἀρχὴ ἔγινε ἐπειτα κατακίτρινη.

“Ολοὶ μας βουβοὶ ὕστεροι ἀπὸ τὴν ἰστορία αὐτὴ βυθίσαμε ντροπαλοὶ τὸ βλέμμα μας στὶς παπαροῦνες, ποὺ κρατούσαμε. Ἡ βραδινὴ σιγαλιὰ ἀρχισε ν’ ἀπλώνεται παντοῦ. Μονάχα τὸ κουρασμένο γύρισμα τοῦ ἀλόγου καὶ τὸ τρέξιμο τοῦ μαγγανιοῦ ἔξακολουθοῦσε.

11. ΠΑΠΑΡΟΥΝΑ

Μὲς στοὺς κάμπους βασιλεύεις,
ζῆς χαρούμενη ζωὴ
καὶ περήφανη σαλεύεις
στοῦ ζεφύρου τὴν πνοήν.

“Ἐχεις λουλουδάκια χίλια
πονθητή σου συντροφιὰ
καὶ κοιτοῦν τὰ χαμομήλια
τὴ δροσάτη σου ὅμορφιά.

Στὴ θωριά σου λαμπυρίζει,
φέγγει ὁ ἥλιος πιὸ πολὺ·
μέλισσα σὲ τριγυρίζει,
πεταλούδα σὲ φιλεῖ.

Καὶ τὰ χόρτα, ποὺ φυτεύνουν
γύρω γύρω σου ἀπλωτά,
πράσινο χαλὶ σοῦ στρέψουν
νὰ πατῆς καμαρωτά.

·I. Πολέμης.

12. Η ΛΑΜΠΡΗ

1. Ντάγκ, ντάγκ, ντάγκ. Ντάγκ, ντάγκ, ντάγκ ! ἀκούστηκε τὰ μεσάνυχτα ἡ καμπάνα τῆς Λαμπρῆς.

Ἐγώ, ζωγραφίζοντας μὲ τὸ κερὶ μιὰ πέρδικα σ' ἔνα κόκκινο αὐγό, δὲν εἶχα ἀποκοιμηθῆναι. Τ' ἄλλα τ' ἀδέρφια μου κοιμόνταν ἥσυχα σὰ στὸν καλὸ καιρό. Ἡ μητέρα μου χώριζε τὰ φρεσκοπλυμένα ἀσπρόρουχα τοῦ καθενός. Ἡ γιαγιά μου παιδευόταν μὲ τὴν ψυχοκόρη μας στὸ μαγειρεῖο, ἐτοιμάζοντας τὴ μαγειρίτσα μὲ τὰ συκωτάκια καὶ τ' ἄλλα λιανώματα τοῦ ἀρνιοῦ μὲ κρεμμυδάκια καὶ ἄνηθο. Τότε ἀκούστηκε ἀπὸ τὸ διπλανὸ δωμάτιο ἡ φωνὴ τοῦ πατέρα μου :

— Σηκωθῆτε κι ἐτοιμαστῆτε γρήγορα, νὰ μὴν κάθεται ὁ κόσμος καὶ μᾶς περιμένη.

Ποὺ νὰ ξυπνήσουν δμως τ' ἀδέρφια μου ! Ο μικρὸς μάλιστα, ἀν δὲν τὸν ράντιζαν μὲ νερό, θὰ κοιμόταν ἀκόμη ὡς τὰ τώρα ! Τόσο, ποὺ κίνησε κι ἥρθε ἄνιφτος.

— Πήρατε τὶς λαμπάδες σας; οώτησε ὁ πατέρας μου. Καὶ τὴ μεγάλη γιὰ τὸ Χριστό; σβήσατε καλὰ τὶς φωτιές; κοιτάξτε νὰ μὴν ἀφήσετε τὴ γάτα στὸ μαγειρεῖο μὲ τ' ἀρνί. Κάμετε λοιπὸν γρήγορα. Χρονιάσατε, δσο νὰ ἐτοιμαστῆτε !

2. "Ολος δ χόσμος στὸ ποδάρι. "Ενας ἔκλεινε τὸ σπίτι, ἄλλοι ἔτρεχαν ἀμύλητοι γιὰ τὴν ἐκκλησία μὲ τὰ ἀναμμένα δαδιὰ στὸ χέρι, γιὰ νὰ βλέπουν νὰ περπατοῦν· κάποιος φώναζε τοὺς γείτονές του, ἢν ξύπνησαν, κι ἡ καμπάνα χτυποῦσε ἀτελείωτα: Ντάγκ, ντάγκ, ντάγκ. Ντάγκ!

Τὴν ἐκκλησία τὴν βρήκαμε γεμάτη. Ο παπᾶς περίμενε δλο τὸ χωριό, γιὰ νὰ βάλῃ εὔλογητὸ κι' ἔστελνε παιδιὰ στὰ σπίτια νὰ ξυπνήσουν τοὺς κοιμισμένους. Καὶ τὰ παιδιὰ τράνταζαν τὶς θύρες μὲ χτυπήματα, δσο νὰ τοὺς ξυπνήσουν.

Ο Γερομπίρος μονάχα, ποὺ δὲν μποροῦσε νὰ περπατήσῃ ἀπὸ τοὺς ζευματισμούς, δὲ θ' ἄκουγε ὁ κακομοίης τὸν «Καλὸ τὸ Λόγιο», ἄλλὰ σὰν ἄρρωστος καὶ κατάκοιτος ἦταν συχωρεμένος.

— "Ολοι οἱ ἄλλοι εἴμαστε ἐδῶ; Ζώτησε ὁ παπᾶς.

— Εἴμαστε, παπά μου.

— Εμπρός λοιπόν. «Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς...».

Αμα βρήκαμε ἔξω στὸ νάρθηκα γιὰ τὸ «Χριστὸς Ἀνέστη», νά κι ὁ Γερομπίρος καβάλα στὸ μουλάρι του.

— Δὲν μποροῦσα νὰ τὸ χωνέψω αὐτό, ἔλεγε, ν' ἀπομείνω ἔτσι ἐφέτος ἀπὸ τὰ παλιοπόδαρα. Ακόμη είμαι ζωντανός, δὲν είμαι πεθαμένος.

3. "Οταν ἀπόλυτε ἡ ἐκκλησία καὶ γυρίζαμε δλοι μὲ τὶς ἀσπρες λαμπάδες ἀναμμένες, γιὰ νὰ πᾶμε καὶ στὰ σπίτια τὴν χάρη τῆς Λαμπρῆς ἀπὸ τὸ «Δεῦτε λάβετε φῶς», ἀσπριζε πέρα στὸ βουνὸ κι ἡ ἀνατολή. "Αχ! τί δμορ-

φα μισκοβολοῦσαν αὐτὴ τὴν ὁρα τ' ἀνθισμένα δέντρα στὶς αὐλὲς καὶ στοὺς κήπους !

Οἱ ἄνθρωποι χώριζαν γιὰ τὸ σπίτια τους μὲ τὶς εὐχὲς στὸ στόμα: « Χριστὸς ἀνέστη ! », « Χρόνια πολλά ! », « Χαρούμενοι μ' ὅ,τι ἀγαπᾶ ἡ καρδιά σας ! »

Τ' ἀηδόνια τὸ ἔλεγαν στὰ λακκώματα κάτω μέσα στὰ βάτα.

Προτοῦ νὰ μποῦμε στὸ σπίτι μας, ἐμεῖς τὰ παιδιὰ περάσαμε ἀπὸ τὴν μάντρα, γιὰ νὰ φωτιστοῦν ἀπὸ τὶς λαμπάδες μας καὶ τὰ γιδοπρόβατα μὲ τ' ἀρνιὰ καὶ τὰ κατσίκια· περάσαμε κι ἀπὸ τὸ μουλάρι μας, τὴν Σίβα. Τὸ σκυλί μας μᾶς δέχτηκε μὲ τόση χαρὰ τὸ καημένο στὴν αὐλῆ.

4. Ή πρώτη μας δουλειὰ ἦταν νὰ τραβήξωμε στὴν τραπέζαρια.

Ἡ μαγειρίσα ἦταν ἔτοιμη, οἱ λαμπριάτικες κουλοῦρες βγῆκαν ἀπὸ τὸ ἔρμαρι κι ἡ Ρήνα, ἡ ψυχοκόρη μας, ἔφερε καὶ τὰ κόκκινα αὐγά, γιὰ νὰ τσουγκρίσωμε μὲ τὸ « Χριστὸς Ἄνεστη ».

Παίρνομε νὰ τσουγκρίσωμε, τί νὰ ἰδοῦμε! Ὁ μικρὸς ἀδερφός μου, γιὰ νάβρη ποιὸ αὐγὸ εἶχε τὴν πιὸ γερὴ μύτη καὶ νὰ νικήσῃ τ' ἄλλα παιδιά, δοκιμάζοντας τὸ ἔνα μὲ τὸ ἄλλο, δὲν εἶχε ἀφῆσει αὐγὸ γερό!

— Γιὰ τιμωρία του, εἴπε δὲ πατέρας, νὰ γυρίζῃ ὕστερα τὴ σούβλα μὲ τ' ἀρνὶ μοναχός του στὸν κῆπο.

Ἐκεῖ δμως ποὺ τὸ γύριζε, δλοι τὸν παρακαλούσαμε γιὰ χάρη νὰ μᾶς ἀφήσῃ λίγο νὰ γυρίσωμε κι ἐμεῖς κι ἐκεῖνος μᾶς ἔκανε τὸ βαρύ, σὰ νὰ μᾶς χάριζε κάτι δικό του.

Μονάχα ἡ Ρήνα μας δὲν πρόφτασε νὰ τὸν βοηθήσῃ, γιατὶ κουβαλοῦσε τὶς λαμπριάτικες κουλοῦρες καὶ τὰ κόκκινα αὐγά στοὺς δεκαεφτὰ βαφτιστικοὺς τῆς μητέρας μου, δπως ἦταν ἡ συνήθεια στὸν τόπο μας.

13. ΒΡΑΔΥ ΣΤΗ ΓΕΙΤΟΝΙΑ

Μὲς στὴ γειτονιὰ
πέφτει ἡ σκοτεινιά,
σβήνει καὶ θαμπώνει πιὰ τὸ δείλι·
καὶ τὴν ὥρ' αὐτὴ
ἡ γιαγιά, πιστή,
στὴν εἰκόνα ἀνάβει τὸ καντήλι.

"Εφτασ' ἡ βραδιά.
 Τώρα τὰ παιδιὰ
 ἀπὸ τὰ παιγνίδια χορτασμένα
 ἔχουν χωριστῆ
 κι εἶχει μαζευτῆ
 μέσα στὸ σπιτάκι του καθένα.

Μὲς στὸ σιγαλὸ
 βράδυ ἔνα δειλὸ
 φῶς φωτάει σὲ κάθε παραθύροι
 κι ὅλα τὰ μικρὰ
 σπίτια μὲ χαρὰ
 τὸν καλὸ προσμένουν νοικοκύρη.

M. Στασινόπουλος.

14. ΠΡΟΣΠΑΘΗΣΕ ΠΑΛΙ

1.—Βοήθησέ με, Χαρούλα, νὰ πετάξω τὸν ἀετό μου,
 εἶπε ὁ Νίκος στὴν ἀδερφούλα του, ἀφοῦ προσπάθησε νὰ τὸν
 πετάξῃ μόνος του καὶ δὲν τὸ κατάφερε. Ὁ ἀετὸς σερνόταν
 ἐπάνω στὴ γῆ.

Ἡ Χαρούλα ἔτρεξε μὲ πολλὴ προθυμία, πῆρε τὸν
 ἀετό, τὸν σήκωσε ψηλὰ καὶ τὸν ἀφησε νὰ πετάξῃ. Ἄλλὰ
 ὁ Νίκος δὲν πρόλαβε νὰ τρέξῃ κι ὁ ἀετὸς ἔπεσε πάλι
 καταγῆς.

— Ἀδέξια ποὺ εἶσαι, καημένη! Εἶπε ὁ Νίκος.

— Σ' αὐτὸ δὲ φταίω ἐγώ, ἀποκρίθηκε ἡ Χαρούλα.
 Τὸ σφάλμα εἶναι δικό σου, ποὺ δὲν ἔτρεξες ἀμέσως, μόλις
 ἀφῆκα τὸν ἀετό.

— Προσπαθῆστε πάλι, παιδιά, εἶπε ὁ θεῖος τους, ποὺ καθόταν μπροστά στὴ θύρα καὶ παρακολουθοῦσε τὸ παιγνίδι τῶν παιδιῶν.

2. Ἡ Χαρούλα πῆρε πάλι τὸν ἀετὸν καὶ τὸν κράτησε ψηλά. Τὴ φορὰ δμως αὐτὴ ὁ Νίκος βιάστηκε πάρα πολύ. Ἐτρεξε τόσο ξαφνικά, ποὺ τράβηξε τὸν ἀετὸν ἀπότομα ἀπὸ τὸ χέρι τῆς Χαρούλας. Κι ὁ ἀετὸς ἔπεσε φαρδὺς πλατὺς κάτω, δπως καὶ πρῶτα.

— Καὶ τώρα ποιός φταίει; ρώτησε ἡ Χαρούλα.

— Προσπαθῆστε πάλι, ξαναεῖπε ὁ θεῖος τους.

Αὐτὴ τὴ φορὰ κι οἱ δυὸς ἦταν προσεκτικώτεροι. Ἄλλὰ ἔνας ἄνεμος δυνατός, ποὺ φύσηξε ἀπὸ τὸ πλάι, ἀρπάξε τὸν ἀετὸν καὶ τὸν ἔριξε ἐπάνω σὲ κάτι θάμνους. Ἐκεῖ μπλέχτηκε ἡ οὐρά του κι ὁ φτωχὸς ἀετὸς ἔμεινε κρεμασμένος μὲ τὸ κεφάλι πρὸς τὰ κάτω.

— Τὰ βλέπεις; εἶπε ὁ Νίκος. Τὸν ἔριξες λοξὰ καὶ γι' αὐτὸν πῆγε πρὸς αὐτὴν τὴ μεριά.

— Μά, Νίκο, μπροσθὲν ἔγῳ νὰ κάμω τὸν ἄνεμο νὰ φυσήξῃ κατευθείαν; ἀποκρίθηκε ἡ Χαρούλα.

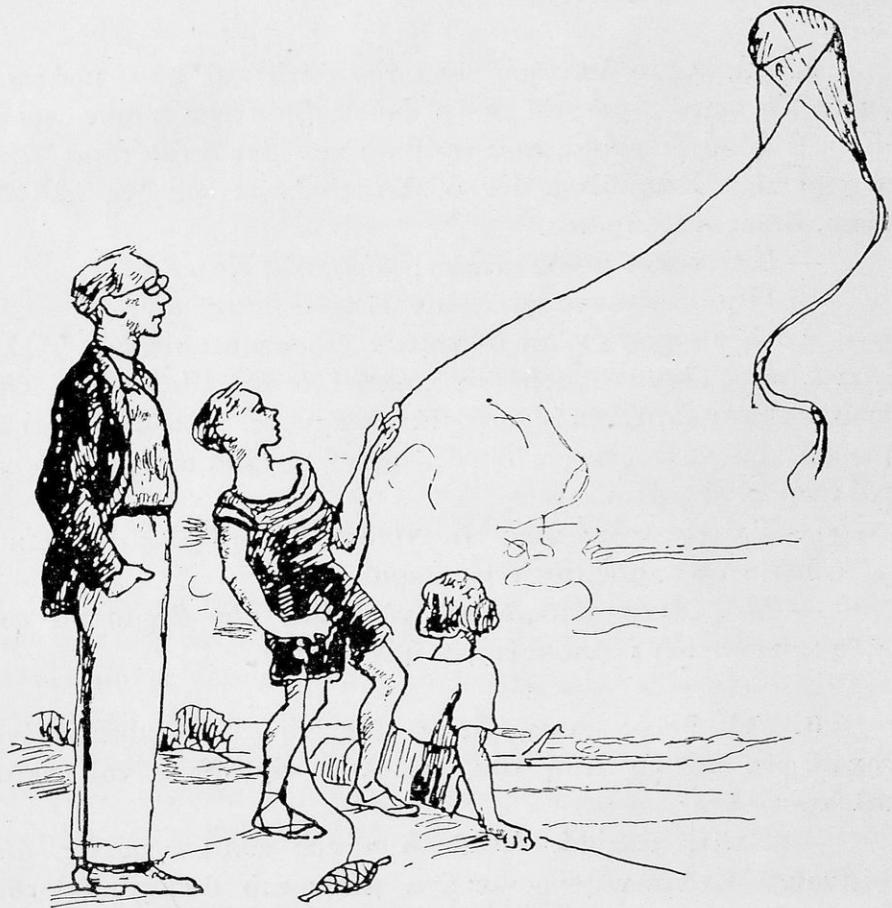
3. Ὁ θεῖος τους, δταν εἶδε τὸν ἀετὸν κρεμασμένο, σηκώθηκε ἀπὸ τὴ θέση του, ξέμπλεξε τὴν οὐρὰ τοῦ ἀετοῦ καὶ τοὺς εἶπε:

— Ἐλᾶτε, παιδιά. Ἐδῶ ὁ τόπος εἶναι γεμάτος ἀπὸ θάμνους. Ἐλᾶτε νὰ εῦρωμε ἕνα μέρος πιὸ ἀνοιχτὸ καὶ τότε προσπαθῆστε πάλι.

Καὶ ὅδηγησε τὰ παιδιὰ σ' ἕνα δμαλὸ τόπο, ποὺ ἦταν καταπράσινος ἀπὸ τὴ χλόη.

Ἐκεῖ, ἀφοῦ ἐτοιμάστηκαν, κράτησε πάλι ἡ Χαρούλα

τὸν ἀετὸν καὶ τὸν ἀφῆκε ἀκριβῶς τὴν στιγμήν, ποὺ ἔκαμε
ὁ Νίκος νὰ τρέξῃ.

‘Ο ἀετὸς ἀνέβηκε ψηλὰ σὰν μπαλόνι καὶ πετοῦσε
μιὰ χαρά. Μὰ ὁ Νίκος χαρούμενος, ποὺ ἔνιωθε τὸ σπάγ-
γο νὰ τραβᾶ, στάθηκε γιὰ μιὰ στιγμή, γιὰ νὰ καμαρώσῃ

τὸν ἀετό. Ὁ σπάγγος δμως χαλαρώθηκε κι ἐπειδὴ δ ἄνεμος δὲν ἦταν ἀρκετὰ δυνατός, δ ἀετὸς ἐπεσε πάλι ἐπάνω στὴ χλόη.

4. — "Αχ, καημένε Νίκο, δὲν ἐπρεπε νὰ σταματήσης, εἶπε δ θεῖος. "Ας εἶναι δμως, προσπάθησε πάλι.

— "Οχι, δὲ θὰ προσπαθήσω πιά, εἶπε δ Νίκος στενοχωρημένος. Δὲν εἶναι ἀετὸς αὐτός! Τί νὰ κάθωμαι νὰ βασανίζωμαι μ' ἔναν ἀετό, ποὺ δὲν πετᾶ.

Κι δ θεῖος τοῦ λέει :

— Μπά, Νίκο, θὰ παρατήσης τὸ παιγνίδι σου ὅστερα ἀπὸ τόσους κόπους, ποὺ κάναμε; τόσο εὔκολα ἀπελπίζεσαι, ἐπειδὴ σοῦ παρουσιάστηκαν λίγες δυσκολίες; ἔλα, τύλιξε τὸ σπάγγο σου καὶ προσπάθησε πάλι.

5. Αὐτὴν τὴ φορὰ δ ἀετὸς ἀνέβηκε μὲ τὸν ἀέρα σὰ φτερό. Κι δταν τελείωσε δλος δ σπάγγος, δ Νίκος στάθηκε, κρατώντας σφιχτὰ στὸ χέρι του τὸ ξυλαράκι. "Ολο χαρὰ κοίταξε τὸν ἀετό, ποὺ φαινόταν τώρα σὰ μιὰ μικρὴ ἀσπρη κουκκίδα στὸ γαλάζιο οὐρανό.

— Κοίτα, θεῖε, κοίτα, τί ψηλὰ ποὺ πετᾶ! Καὶ μὲ τί δύναμη τραβᾶ! Θαρρεῖς κι εἶναι ἄλογο, ποὺ τραβᾶ τὸ χαλινάρι. Κι ἄλλο τόσο σπάγγο νὰ εἶχα, θὰ τὸν ἀφηνα δλο. Θὰ πήγαινε στὰ σύννεφα!

'Αφοῦ δ Νίκος διασκέδασε ἀρκετὰ μὲ τὸν ἀετό, ἀρχισε νὰ τυλίγη σιγὰ σιγὰ τὸ σπάγγο καὶ δταν ἐπεσε δ ἀετός, ἔτρεξε καὶ τὸν σήκωσε. Ἡ χαρά του ἦταν μεγάλη, δταν εἴδε, δτι δ ἀετός του δὲν ἐπαθε τίποτε, ἀν καὶ πετοῦσε τόση ὥρα.

— Θάρθωμε, θεῖε, κι αὕριο μετὰ τὸ μάθημα νὰ προσπαθήσωμε πάλι.

15. Ο ΣΤΕΡΓΙΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΓΕΡΟΝΤΑΚΙ

1. Ἡ ὥρα εἶναι πέντε. Τὸ κουδούνι τοῦ σχολείου σήμανε ἔξοδο καὶ σὲ λίγο ὁ δρόμος γέμισε ἀπὸ παιδιά.

Τρία μεγάλα ἀγόρια γυρίζοντας στὸ σπίτι τους λοξοδρομοῦν ἐκεῖ κοντὰ σὲ κάποιο οἰκόπεδο κι ἀρχίζουν νὰ παίζουν βόλους.

Τὸ ἔνα εἶναι ὅμορφο παιδὶ μὲ γαλανὰ μάτια κι ὄλοξανθα μαλλιά· εἶναι ζωηρὸ καὶ χαριτωμένο. Τὸν φωνάζουν Στέργιο.

Τὴν τσέπη του δὲ Στέργιος τὴν εἶχε πάντοτε γεμάτη βόλους· εἶχε ἀκόμη ἔνα παλιὸ δολόγι χωρὶς δεῖχτες, ἔνα μαχαιράκι, σπάγγους κι ἄλλα πράματα.

‘Ο Στέργιος κατόρθωσε μιὰ μέρα νὰ γλιτώσῃ ἔνα κοριτσάκι, ποὺ λίγο ἔλειψε νὰ τὸ παρασύρῃ ἔνα αὐτοκίνητο.

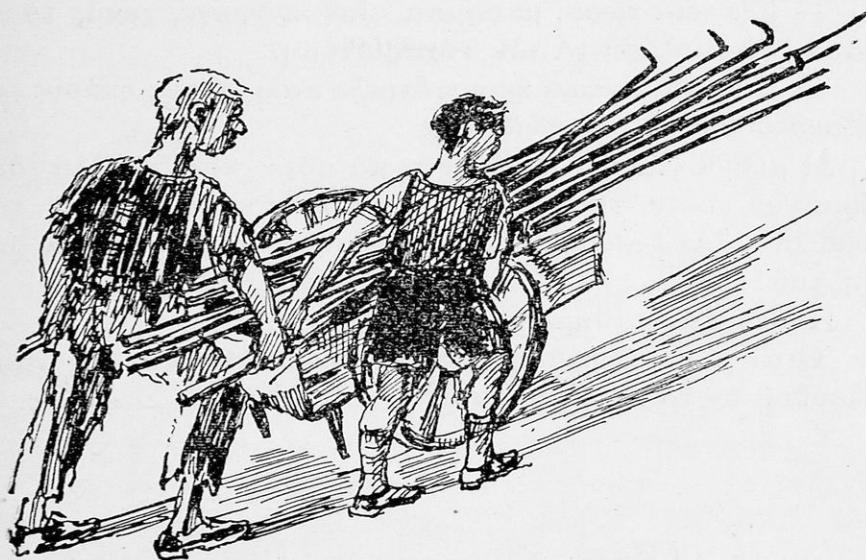
Δὲν ἦταν καθόλου ὑπερήφανος· ἦταν σεμνὸ καὶ φιλότιμο παιδί. Ἡταν τὸ πιὸ ἀγαπημένο παιδὶ τοῦ σχολείου καὶ στὰ διαλείμματα δὲν ἄκουε κανείς, παρὰ Στέργιο ἀπὸ δῶ, Στέργιο ἀπὸ κεῖ. ‘Όλα τὰ παιδιὰ τὸν ἀγαποῦσαν κι ἤθελαν νὰ τὸν ἔχουν φίλο.

2. Στὴν πιὸ καλὴ στιγμὴ τοῦ παιγνιδιοῦ ἀκούεται ἔνας μεγάλος θόρυβος καὶ τρίξιμο τροχῶν. Τὰ παιδιὰ βούλωσαν τὸ αὐτιά τους καὶ γύρισαν νὰ ἴδοῦν.

Εἶδαν ἔνα καροτσάκι γεμάτο παλιοσίδερα, ποὺ τὸ ἔσπρωχνε ἔνα φτωχὸ γεροντάκι. Τὰ σίδερα, αὐτά, καθὼς ἀναταράζονταν, ἔκαναν δαιμονισμένο κρότο. Τὸ φόρτωμα ἦταν βαρὺ κι ὁ δρόμος ἀνηφορικός.

‘Ο καημένος δὲ γέρος, μόλις ἔφτασε κοντὰ στὰ παιδιά,

σταμάτησε γιὰ μιὰ στιγμὴ δλοκόκκινος ἀπὸ τὸ δρόμο καὶ τὴν κούραση. Πῆρε βαθιὰ ἀναπνεὴ, σφούγγισε τὸν ἴδρωτα, ποὺ κατέβαινε αὐλάκι ἀπὸ τὸ ζαρωμένο του πρόσωπο κι ἦταν ἔτοιμος νὰ τραβήξῃ πάλι τὸ δρόμο του.

‘Ο Στέργιος εἶδε τὸ γέρο ἔξαντλημένο καὶ κάτι ἔυπνησε μέσα του. Ὅτι τὸ παιγνίδι, τὸν πλησίασε καὶ τοῦ εἶπε εὐγενικά :

— Μπάρμπα, εἶσαι πολὺ κουρασμένος. Θέλεις νὰ σὲ βοηθήσω ;

— ‘Ο Θεός νὰ σ’ ἔχῃ καλά, παιδί μου.

‘Ο Στέργιος ἔσπρωχνε τώρα τὸ καροτσάκι μὲ δλη του τὴ δύναμη καὶ διαβαίνοντας μπροστὰ στοὺς συντρόφους του, φώναξε :

— Παιδιά, νὰ μὲ περιμένετε. Νίκο, νὰ μὴν πειράξουν τοὺς βόλους μου.

Καὶ προχώρησε σπρώχνοντας τὸ καροτσάκι. Μὰ εἶχε μεγάλο βάρος καὶ μὲ δυσκολία ἔβγαλε τὸν ἀνήφορο.

“Οταν ἔφτασε στὸ ἵσιωμα, τὸ ἀφῆκε.

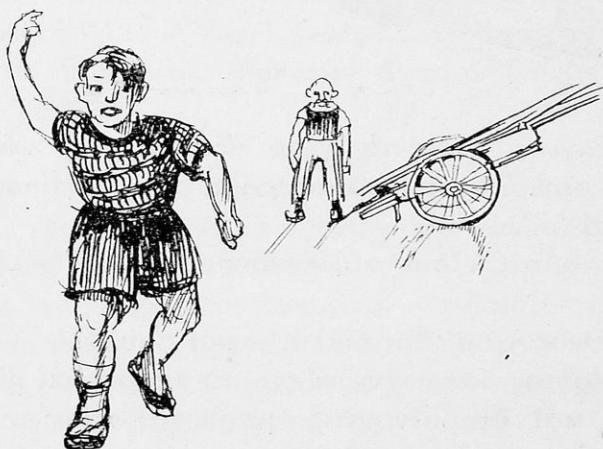
—”Εχε γειὰ τώρα, μπάρμπα, εἶπε κι ἔψυγε, χωρὶς τὸ γεροντάκι νὰ προλάβῃ νὰ τὸν εὐχαριστήσῃ.

‘Ο Στέργιος κατακόκκινος ἔτρεξε πάλι στοὺς φίλους του κι ἔξακολούθησε τὸ παιγνίδι του.

Δὲ μίλησε γιὰ τὴν πράξη του μὰ οὕτε καὶ τ’ ἄλλα δυὸ ἀγόρια τοῦ εἶπαν τίποτε. Μονάχα τὸν κοιτάζουν καὶ τὸν θαυμάζουν. “Αχ ! πῶς θὰ ἤθελαν κι αὐτὰ νὰ βρίσκονταν στὴ θέση του !

Πῆραν ἔνα μάθημα :

“Οταν καμιὰ φορὰ ἔβλεπαν ἄνθρωπο σὲ δύσκολη θέση, ἀκολουθοῦσαν τὸ παράδειγμα, ποὺ τοὺς ἔδωσε ὁ Στέργιος.

16. ΤΟ ΜΕΛΙΣΣΙ ΤΟΥ ΚΥΡ ΚΩΣΤΑ

1. Προχτὲς πήγαμε μὲ τὴν τάξη μας ἐκδρομὴ στὸ περιβόλι του κυρίου Κώστα. Μᾶς ὑποδέχτηκε μὲ μεγάλη καλοσύνη.

— Καλῶς τὰ παιδιά ! Σὲ καλὴ ὥρα ἔρχεστε. Σήμερα ἀπόκτησα καινούργιο μελίσσι. Ἰδέτε το. Εἶναι πιασμένο ἀπὸ τὸ κλαδὶ τῆς ἀχλαδιᾶς. Σὲ λίγο θὰ μποῦνε σ' αὐτὸ τὸ κοφινάκι, ποὺ βλέπετε. Ἐλάτε μαζί μου.

Φόρεσε τότε ὁ κὺρος Κώστας μιὰ συρματένια προσωπίδα καὶ τὰ χειρόχτια του, πῆρε τὸ μελισσοκόφινο καὶ τράβηξε ἐμπρός. Τὸν ἀκολουθήσαμε κι ἔμεῖς.

2. Ὄταν πλησιάσαμε τὴν ἀχλαδιά, ὁ κὺρος Κώστας μᾶς εἶπε νὰ σταθοῦμε λίγο μακριὰ κι ἔκεινος προχώρησε καὶ πῆγε ἵσα ἵσα κάτω ἀπὸ τὸ κλαδί, ποὺ κρέμονταν οἱ μέλισσες.

Οἱ μέλισσες ὅρμησαν ἐπάνω του, ἀλλὰ δὲν μπόρεσαν νὰ τὸν πειράξουν. Ἡ προσωπίδα καὶ τὰ χειρόχτια τὸν προστάτευαν γιὰ καλά. Σὲ λίγο ζαλίστηκαν κιόλας ἀπὸ τὸν καπνό, γιατὶ ὁ κύρος Κώστας κρατοῦσε στὸ χέρι κι ἔνα κομμάτι σβουνιὰ ἀναμμένη.

‘Ο κύρος Κώστας ἔβαλε τότε τὸ κοφίνι κάτω ἀπὸ τὸ μελίσσι καὶ μὲ τὰ δυό του τὰ χέρια ἔσεισε δυνατὰ τὸ κλαδί. Τὸ μελίσσι δλόκληρο κύλησε, θαρρεῖς, μέσα στὸ κοφίνι. Κατόπι σκέπασε τὸ κοφίνι καὶ τὸ πῆγε ἔκει, ποὺ ἦταν καὶ τ’ ἄλλα τὰ μελίσσια.

Τότε καθίσαμε κάτω ἀπὸ ἔνα μεγάλο δέντρο καὶ μᾶς πρόσφερε διάφορα ὄπωρικά. Ἐβγαλε κι ἀπὸ ἔνα μεγάλο μελισσοκόφινο δύο πίτες καὶ μᾶς τὶς πρόσφερε. Ἡ μιὰ ἦταν κάτασπρη κι ἡ ἄλλη εἶχε τὸ χρῶμα τοῦ μελιοῦ.

Κι οἱ δυὸς εἶχαν τρυπίτσες, ποὺ ἦταν γεμάτες μέλι. Ἐμεῖς τὶς μοιραστήκαμε καὶ τρώγοντας τὸ μέλι φτύναμε τὴν κερήθρα, ποὺ δὲν τρώγεται.

3.— Πῶς βρέθηκε τὸ μελίσσι αὐτὸν ἐπάνω στὴν ἀχλαδιά; οὕτης δὲ Χρίστος.

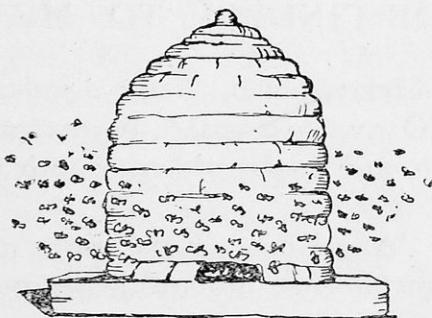
Κι ὁ κύρος Κώστας ἀποκρίθηκε :

— Σὲ κάθης μελισσοκόφινο, παιδί μου, κατοικεῖ ἔνα μελίσσι ἀπὸ πολλὲς χιλιάδες μέλισσες. Τὸ κάθης μελίσσι ἔχει τὴν

βασίλισσά του. Ἡ βασίλισσα εἶναι ἡ μόνη μέλισσα, ποὺ γεννᾶ αὐγά. Κάθε καλοκαίρι μπορεῖ νὰ γεννήσῃ τριάντα ὡς πενήντα χιλιάδες. Ἀλλὰ γεννᾶ ἔχωρα καὶ λίγα αὐγά ἀλλιώτικα. Ἀπ' αὐτὰ βγαίνουν νέες βασίλισσες. Ἔτσι πληθαίνει δλοένα δ λαδὸς μέσα στὸ σκοτεινὸ παλάτι. Καὶ τότε οἱ μέλισσες τὴν νύχτα τὴν περνοῦν στριμωγμένες σὰ σταφύλια. Ο τόπος δὲν τὶς χωρεῖ πιά. Γι' αὐτὸ δταν μεγαλώσῃ ἡ νέα βασίλισσα, ἡ παλιὰ παίρνει μαζί της τὶς πιὸ πιστές, τὶς πιὸ θαρρετές δουλεῦτρες της καὶ φεύγει· πάει ἀλλοῦ νὰ στήσῃ καινούργια πολιτεία.

Αὐτὸ ἔγινε καὶ σήμερα τὸ πρωί. Ἐφυγε ἀπὸ ἐνα μελισσοκόφινο ἡ παλιὰ βασίλισσα μὲ τὴ συντροφιά της καὶ πῆγε ἐπάνω στὸ κλαδὶ τῆς ἀχλαδιᾶς.

Αὐτὰ μᾶς εἴπε ἐκείνη τὴν ἡμέρα ὁ κὺρος Κώστας κι ἐμεῖς φύγαμε εὐχαριστημένοι, ποὺ εἶδαμε καὶ μάθαμε τόσα πράματα.

17. ΤΟ ΚΗΠΑΚΙ ΜΟΥ

Πεντοβόλησαν τ' ἀνθάκια
στὶς γλαστρίτσες τους,
τὰ πουλάκια κελαηδοῦνε
στὶς φωλίτσες τους.

Στὸ κηπάκι μου, ἵδες, ὅλα
εἶναι μιὰ χαρά,
χόρτα, ἄνθια, πουλιά, καθάρια
κρύσταλλα νερά.

Κάθε ἀνθός, κάθε πουλάκι
στὸ κηπάκι μου,
μιὰ ψυχούλα π' ἀγαπάω
σὰν ὀδερφάκι μου.

Κωστής Βελμύρας.

18. ΠΩΣ ΓΙΝΕΤΑΙ ΤΟ ΜΕΤΑΞΙ

1. "Ημουν δώδεκα χρονῶ, ὅταν ἀρρώστησα ἀπὸ μιὰ
βαριὰ ἀρρώστια. "Οταν ἔγινα καλά, ὁ πατέρας μου μ' ἔστει-
λε σὲ μιὰ θεία μου, ποὺ ἔμενε σ' ἕνα χωριὸ τῆς Χαλκιδικῆς,
γιὰ ν' ἀναλάβω.

"Ήταν ἀρχὲς Ἀπριλίου. Ἐντύπωση μοῦ ἔκαμε, πὼς
τὸ χωριὸ εἶχε πάρα πολλὲς μουριές, περισσότερες ἀπ' ὅλα
τὰ ἄλλα δέντρα.

2. Τὸ πρῶτὸ δταν ἔύπνησα, ἀκουσα τὴ θεία μου νὰ
λέη: Πᾶτε τώρα νὰ μαζέψετε μουρόφυλλα.

Οἱ μουριὲς μόλις εῖχαν ἀνοίξει καὶ εῖχαν κάτι φυλλα-
ράκια σὰν τὴν καρδιὰ τοῦ μαρουλιοῦ. Παραξενεύτηκα· τί
νὰ τὰ ἥθελαν;

Ἄφοῦ ἔτοιμάστηκα, βγῆκα καὶ κοίταξα στὸ ἄλλο δω-
μάτιο.

— Μιὰ στιγμή, νὰ ταΐσω τὰ μικρούλια, μοῦ εἶπε ἡ
θεία μου, καὶ θὰ σοῦ φέρω τὸ γάλα.

— Ποιά « μικρούλια »; ρώτησα.

Πλησιάζω καὶ βλέπω σὲ μιὰ ἐφημερίδα κάτι μικρού-
τσικες κάμπιες ἐπάνω σὲ φυλλαράκια μουριᾶς. Κοντά, μέσα
σὲ μπαμπάκι, ἥταν κάτι σπόροι, ὅμοιοι μὲ τοὺς σπόρους
τοῦ σύκου.

— Εἶναι κουκουλόσπορος, μοῦ ἔξήγησε. Λίγο ἔβαλα,
πολὺ λίγο, μιὰ δυδ καλαμωτές. Θὰ ἰδῆς πῶς θὰ μεγαλώ-
σουν οἱ κάμπιες καὶ θὰ πλέξουν κουκούλι.

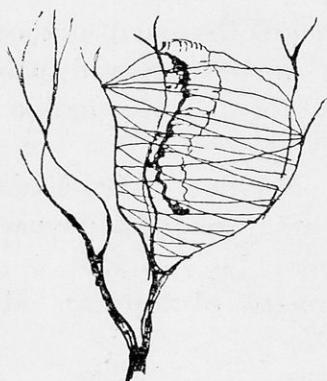
Σὲ μιὰ ἔβδομάδα μεγάλωσαν ἀρκετὰ οἱ κάμπιες. Με-
γάλωσαν ὅμως καὶ τὰ φύλλα τῆς μου-
ριᾶς καὶ ἔγιναν σκληρά. Ἡ θεία μου
τὰ ἔκοβε τότε ψιλὰ ψιλὰ καὶ ἔκεινες τὰ
ἔτρωγαν ἀχόρταγα. Εἶχαν πιάσει τέσ-
σερεις καλαμωτές, κάτι σὰν κρεβάτια
φτιασμένα ἀπὸ καλάμια καὶ ἐπάνω στρω-
μένα μ' ἐφημερίδες. Ἡ θεία μου ἔρι-
χνε τὰ φύλλα στὴ μιὰ καλαμωτὴ καὶ
ῶσπου νὰ φέρῃ στὴν τελευταία, στὴν
πρώτη ἥταν φαγωμένα τὰ φύλλα. Καὶ
ἄκουες ἔνα θύρουβο ἀδιάκοπο, σὰν ἔκει-
νον ποὺ κάνει ἡ βροχὴ ἐπάνω στὰ ἔερὰ
φύλλα.

Στὸ τέλος τῆς ἔβδομάδας τὰ σκου-

λήκια ἔμειναν ἀκίνητα σὰν ἀρρωστημένα.

Βγάζουν τὸ πουκάμισό τους, μοῦ ἐξῆγησε ἡ θεία μου. "Οσο μεγαλώνουν, τόσο αἰσθάνονται τὸν ἑαυτό τους στενοχωρημένο μέσα στὸ παλιὸ πουκάμισο καὶ τ' ἀλλάζουν. Θ' ἀλλάξουν τρεῖς φορὲς ἀκόμη. "Χτερα θ' ἀρχίσουν νὰ πλέκουν τὸ κουκούλι.

3. "Επειτα ἀπὸ τρεῖς ἑβδομάδες ὅλη ἡ οἰκογένεια ἦταν σὲ κίνηση. Κι ἐγὼ βιηθοῦσα δσο μποροῦσα. Οἱ καλαμωτὲς εἶχαν γίνει ἔξι. Ὁ θεῖος ἔκοβε ὀλόκληρες κλάρες ἀπὸ τὴ μουριά, ἔμεις τὰ παιδιὰ τὶς κουβαλούσαμε κι ἡ θεία, ἀφοῦ ἔκοβε τὰ φύλλα, τὰ πετούσε ἔτσι δλόκληρα στὶς καλαμωτές. Κάθε σκουλήκι ἦταν μεγάλο δσο τὸ μικρὸ δάχτυλο. "Αρχιζε τὸ φύλλο ἀπὸ τὴ μιὰν ἄκρη, τὸ ψαλιδίζε μὲ τὸ στόμα του γρήγορα καὶ ἀδιάκοπα καὶ σὲ λίγο ἄφηνε μόνο τὸ κοτσάνι καὶ λίγα νεῦρα. Αὐτὸ γινόταν πέντε ἔξι φορὲς τὴν ἡμέρα.

Κάθε μέρα ἔβγαζαν τὶς ἐφημερίδες μὲ τὰ κοτσάνια, ποὺ ἔμεναν κι ἔβαζαν καθαρές.

"Αφοῦ ἔφαγαν λίγες μέρες, σταμάτησαν καὶ σήκωναν τὸ μαῦρο κεφαλάκι τους ψηλά.

— Θέλουν κλαρὶ νὰ πλέξουν τὸ κουκούλι, εἶπε ἡ θεία μου κι ἔστειλε τὸν ὑπηρέτη ἔξω ἀπὸ τὸ χωριὸ σ' ἓνα βουναλάκι.

Σὲ μιὰ δυὸ ὕρες γύρισε μὲ τὸ γαϊδουράκι φορτωμένο ρεί-

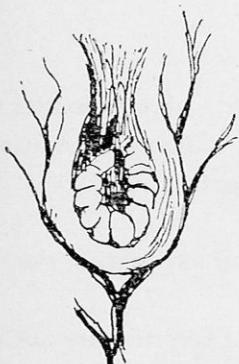
κια καὶ θυμάρια. Κάθε φίλα τὴν ἔξωσε ἡ θεία μου μ' ἐνα
σκοινάκι στὴ μέση καὶ τὴν ἔδεσε σὲ ξύλα, ποὺ τὰ ἔστησε ἀπὸ
τὶς καλαμωτὲς ώς τὸ ταβάνι.

— Κάθισε τώρα σὲ μιὰ καρέκλα νὰ διασκεδάσης, μοῦ εἶπε.

Κάθισα καὶ νά τί εἶδα. Ὅσα σκουλήκια εἶχαν χορτά-
σει, σκαρφάλωσαν στὰ κλαριά. Πήρε τὸ καθένα τὴ θέση του
ἀνάμεσα στὰ κλωναράκια κι ἀρχισε νὰ κουνῆ τὸ κεφάλι του
καὶ νὰ κάνῃ κύκλους στὸν ἄρεο. Κοίταξα πιὸ καλὰ καὶ εἶδα,
πῶς ἔβγαζε ἀπὸ τὸ στόμα του μιὰ κλωστὴ καὶ τὴν ἔπλεκε δ-
λόγυνο του. Ἐπλεκε τὸ μεταξένιο του πέπλο κι ὀλοένα τυλι-
γόταν μ' αὐτόν.

Πρὸς τὸ βράδυ ἦταν δλόκληρο τυλιγμένο μέσα σ' αὐτὸν
τὸν πέπλο, σὰ σὲ διμίχλη. Μόλις τὸ διέκρινα. Τὴν ἄλλη μέρα
δὲ φαινόταν πιὰ καθόλου. Τὸ μετάξι τὸ εἶχε σκεπάσει δλό-
τελα. Μὰ ἔκεινο μέσα δλο καὶ ὑφαινε.

— Στὶς τρεῖς μέρες, εἶπε ἡ θεία, παύει πιὰ νὰ κλώ-
θη τὸ σκουλήκι, ναρκώνεται.

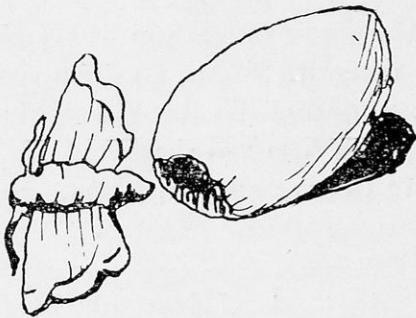
4. Ἐτσι σὲ λίγες μέρες ἔπλεξαν
δλα τὰ σκουλήκια τὰ κουκούλια τους. Ἡ
θεία μου τὰ τρύγησε καὶ τ' ἀπλωσε στὸν
ῆλιο.

— Ἄν τ' ἀφήσω στὸν ἵσκιο, θὰ
βγοῦν πεταλοῦδες, μοῦ εἶπε, κι οἱ ἔμπο-
ροι δὲν τὸ παίρνουν αὐτὸ τὸ κουκούλι.
Θ' ἀφήσω μερικά, γιὰ νὰ ἴδης.

Ἐκεῖνα ποὺ ἀφήσε, τρύπησαν σὲ δέ-
κα μέρες τὴ μιὰν ἄκρη καὶ βγῆκαν πετα-
λοῦδες. Οἱ πεταλοῦδες γέννησαν τ' αὐγά τους κι ἔπειτα μιὰ
μὲ τὴν ἄλλη πέθαναν δλες.

Μὲ τὸ ψαλίδι ἔκοψα ἔνα ἀπὸ τὰ κουκούλια, ποὺ ἡ θεία μου εἶχε ἀπλωμένα στὸν ἥλιο γιὰ τὸν ἔμπορο κι εἶδα μέσα τὴν χρυσαλλίδα νεκρή. Ἡ ζέστη τοῦ ἥλιου τὴν εἶχε ἔεράνει.

5. Καθὼς μοῦ εἶπε ἡ θεία, στὰ περισσότερα σπίτια τοῦ χωριοῦ ἔτρεφαν κουκούλι. Κατὰ τὸν Ἰούνιο ἥρθαν οἱ ἔμποροι κι ἀγόρασαν τὸ κουκούλι. Μερικὲς οἰκογένειες πῆραν καὶ δυὸ χιλιάδες δραχμές, οἱ περισσότερες ἀπὸ πεντακόσιες ἕως χίλιες.

“Οταν τύχαινε νὰ βγάλουν πεταλοῦδες, οἱ γυναῖκες τὰ ἔβραζαν, τὰ ἔξαιναν κι ὕστερα τὰ ἔγνεθαν. Ἀπὸ τὰ νήματα αὐτὰ ὑφαιναν σεντόνια καὶ μεταξωτὰ φορέματα.

6.—Τ’ ἀποφάγια τοῦ σκουληκιοῦ τί τὰ κάνετε, ποὺ τὰ μαζεύετε; ρώτησα τὴν θεία μου.

—Τρέφομε τὸ χειμώνα τὰ μοσχάρια, Παχαίνουν μὲ αὐτὴ τὴν τροφὴ πολὺ καὶ τ’ ἀκριβοπουλοῦμε. Ἡ μουριά, βλέπεις, μᾶς δίνει πολλά. Τώρα τὰ φύλλα τὰ ἔφαγαν τὰ σκουλήκια. Σ’ ἔνα μήνα θὰ φουντώσουν πάλι καὶ θὰ θρέψωμε ἔνα

δυὸς ὀρνιὰ ἡ κάθησε οἰκογένεια. Τὸ φθινόπωρο οἱ μουριὲς θὰ εἶναι πάλι γεμάτες, τὰ φύλλα τους θὰ τὰ μαζέψωμε καὶ θὰ τὰ ἔεράνωμε γιὰ τὸ χειμώνα. Νά πόσο χρήσιμη εἶναι ἡ μουριά.

7. "Εμεινα στῆς θείας μου ώς τὰ τέλη τοῦ Αὐγούστου. Μὲ τὸν καθαρὸν ἀέρα τοῦ βουνοῦ εἶχα δυναμώσει κιόλας. Ἀποχαιρέτησα τὴν καλή μου θεία καὶ τὶς ἔαδερφούλες μου καὶ γύρισα πίσω στοὺς γονεῖς μου.

19. ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΟΥ ΗΛΙΟΥ

"Ηλιε μου,
ἔβγα, ἥλιε μου,
ποὺ κάνεις τὸ χωράφι
καὶ γεμίζει ἀπὸ χρυσάφι.

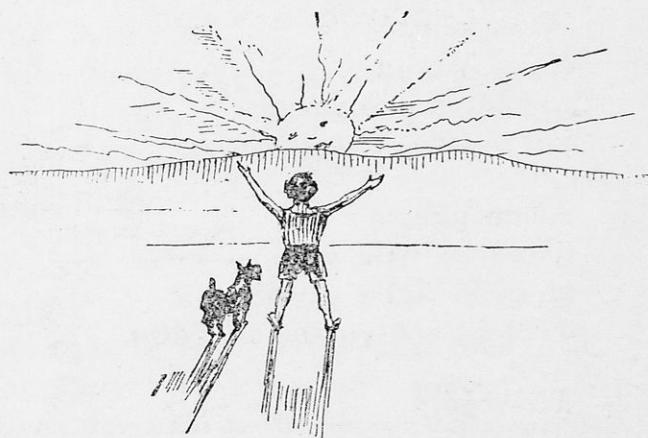
Δῶσε μας,
ἥλιε μου, ἥλιε μου,
τὸ ρόδο καὶ τὸ ἄγκαθι,
φέξε ώς τοῦ γιαλοῦ τὰ βάθη.

Τὸ νερό,
φέξε, ἥλιε μου,
νὰ τρέχῃ καὶ νὰ λάμπῃ,
νὰ μοσκοβιόλοῦν οἱ κάμποι.

Στρῶσε μας,
χρυσοήλιε μου,
τὴ γῆ μὲ χαμομήλι,
δῶσ' μου τὸ γλυκὸ σταφύλι.

Τὸν κάμπο,
ἡλιε, ἡλιε μου,
τὸ θέρο χάρισέ μας,
σὰν τὸ δέντρο ἀνάστησέ μας.

Z. Παπαντωνίου.

Τέταρτος κύκλος
Καλοκαίρι

1. ΤΟ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ

‘Ο κόσμος λάμπει
σὰν ἔνα ἀστέρι,
βουνὰ καὶ κάμποι,
δέντρα, νερά
γιορτάζουν πάλι,
καθὼς προβάλλει
τὸ καλοκαίρι,
Θεοῦ χαρά !

Φωνοῦλες, γέλια
φέρνει τ' ἀγέρι
μὲς ἀπ' τ' ἀμπέλια
τὰ καρπερά.
Παιδιά ἀγγελούδια
ψέλνουν τραγούδια
στὸ καλοκαίρι,
Θεοῦ χαρά !

Τὴν δρα τούτη
σκορπᾶ ἔνα χέρι
χάδια καὶ πλούτη
κι ἥ γῆ φορᾶ
σὰ μιὰ πορφύρα.
Ζωῆς πλημμύρα
τὸ καλοκαίρι,
Θεοῦ χαρά !

‘Η φύση πέρα,
ω νέοι καὶ γέροι,
σὰ μὰ μητέρα
μᾶς καρτερᾶ.
‘Η φύση δλη
σὰν περιβόλι
τὸ καλοκαίρι,
Θεοῦ χαρά !

Κ. Παλαμάς.

2. ΠΩΣ ΣΩΘΗΚΕ ΤΟ ΧΩΡΙΟ

1. Σ' ἔνα χωριό τῆς Στερεάς Ἑλλάδας τὸν καιρὸν τῆς μεγάλης ἐπιδημίας τοῦ δαγκείου τρία παιδιά, ὁ Μάρκος, ὁ Ἀντρέας καὶ ὁ Σπύρος, ἀπὸ τὴν ἵδια γειτονιὰ καὶ τὰ τρία, πήγαιναν ἔνα πρωὶ στὸ σχολεῖο.

Καθὼς πήγαιναν, εἶδαν ἀπὸ μακριά, ἐκεῖ ποὺ ἔπεφταν τὰ τελευταῖα σπίτια τοῦ χωριοῦ, ἄντρες καὶ γυναῖκες μαζωμένες.

Ζύγωσαν νὰ ἰδοῦν τί τρέχει καὶ εἶδαν τότε δλον αὐτὸν κόσμο νὰ σκύβῃ, νὰ μαζεύῃ πέτρες καὶ νὰ τὶς βάζῃ ἀράδα σὲ μιὰ γραμμή, ποὺ προχωροῦσε δλοένα καὶ τριγύριζε τὰ σπίτια. Τὰ παιδιὰ ἐίχαν ἴδει ὡς τώρα τοὺς συχωριανούς τους νὰ κάνουν πολλὲς δουλειὲς στὸ χωριό. Νὰ σκάβουν, νὰ χτίζουν, νὰ κάνουν φράγτες γύρω ἀπὸ τὰ κτήματα, ἀλλὰ τέτοια δουλειὰ δὲν είχαν ἴδει ποτέ τους. Τοὺς φάνηκε περισσότερο σὰν τὰ παιγνίδια, ποὺ κάνουν στὰ χώματα τὰ πολὺ μικρὰ παιδάκια, παρὰ σὰ δουλειὰ γιὰ μεγάλους. Καὶ τοὺς ἥρθαν γέλια, νὰ

βλέπουν μεγάλους ἀνθρώπους, καὶ γέρους ἀκόμα, νὰ παίζουν σὰν παιδάκια.

2. Ὁ Μάρκος, ὁ μεγαλύτερος ἀπὸ τὰ τρία παιδιά, καθὼς ζύγωσαν, γνώρισε μέσα στοὺς ἀνθρώπους, ποὺ ἔκαναν τὴν παράξενη αὐτὴ δουλειά, ἐναν κουμπάρο τους, τὸν μπαρμπα-Γεώργη. Τὸν καλημέρισε καὶ τὸν ρώτησε:

— Τί κάνετε αὐτοῦ, μπάρμπα;

— Τί νὰ κάνωμε, παιδί μου! Τοῦ εἶπε ὁ μπαρμπα-Γεώργης. Ζώνομε τὸ χωριό, γιὰ νὰ μὴν περάσῃ καὶ μᾶς ἔρθη κι ἐδῶ τὸ θανατικό, ποὺ ἔπεσε στ' ἄλλα τὰ χωριά. Ὁ Θεὸς νὰ φυλάη, ὅλο καὶ μᾶς ζυγώνει, παιδί μου. Στὸ Καστρό, ποὺ εἶναι μιὰ ὕρα ἀπ' ἐδῶ, δὲν ἔμεινε ἀνθρωπος στὸ πόδι. Καὶ πόσοι πεθαίνουν, ἐνας Θεὸς τὸ ξέρει! Τί νὰ κάμωμε, λοιπόν, παιδί μου; Σηκωθήκαμε πρωὶ πρωὶ καὶ ζώνομε τὸ χωριό.

Κι ἔσκυψε πάλι βιαστικὰ ὁ μπαρμπα-Γεώργης στὴ δουλειά του μαζὶ μὲ τοὺς ἄλλους.

— Κι ἀμα τὸ ζώσετε, μπάρμπα, τὸ χωριό, ρώτησε δειλὰ ὁ Μάρκος, δὲ θάρατη τὸ θανατικό;

— "Ετσι ἔχουν νὰ ποῦν, παιδί μου... τοῦ εἶπε, χωρὶς νὰ σηκώσῃ τὸ κεφάλι του ἀπὸ τὴ βιαστικὴ δουλειά, ὁ μπαρμπα-Γεώργης. "Ετσι τὸ βρήκαμε, ἔτσι τὸ κάνομε.

3. Τὰ παιδιά, ἐπειδὴ ἦταν κι ἡ ὕρα περασμένη, ἀφησαν τοὺς συχωριανούς τους καὶ τράβηξαν νὰ πᾶνε στὸ σχολεῖο τους. Ὁσο λίγα γράμματα κι ἀν ἥξεραν, κατάλαβαν, πῶς ἔνα τέτοιο ἀστεῖο τεῖχος, ποὺ ἔφτιαναν οἱ χωριάτες, δὲν μποροῦσε νὰ σταματήσῃ τὸ δρόμο τῆς ἀρρώστιας.

— Εγὼ δὲν τὰ πιστεύω αὐτά, εἶπε ὁ Μάρκος στ' ἄλλα

παιδιά. Ὁμως θὰ τὸ πῶ τοῦ δασκάλου, νὰ ἵδοῦμε τί λέει κι αὐτός.

Τ' ἄλλα δυὸς παιδιὰ πίστευαν καὶ δὲν πίστευαν.

4. Ὅταν πῆγαν στὸ σχολεῖο, ὁ Μάρκος, ποὺ εἶχε πάντα περισσότερο φάρδος ἀπὸ τοὺς ἄλλους, παρουσιάστηκε στὸ δάσκαλο καὶ τοῦ εἶπε αὐτὰ ποὺ εἶδαν τὸ πρώτο.

— Τὸ ξέρω, παιδιά μου, τὸ ξέρω, τοὺς εἶπε ὁ δάσκαλος κουνώντας τὸ κεφάλι του. Μὰ τί νὰ τοὺς κάμης τοὺς χωρικούς; μήπως ἀκοῦν; Ἐδῶ καὶ τρεῖς μέρες τοὺς μάζεψα στὴν πλατεῖα μαζὶ μὲ τὸν πρόεδρο τῆς Κοινότητας καὶ τὸν παπᾶ τοῦ χωριοῦ καὶ τοὺς ἔξήγησα τὶς ὁδηγίες, ποὺ μᾶς ἔστειλαν ἀπὸ τὴν Ἀθήνα, γιὰ νὰ φυλαχτοῦμε ἀπὸ τὴν ἐπιδημία· τοὺς εἶπα τί πρέπει νὰ κάμουν. Μήπως ἔκαμαν τίποτε; Τὴν ἄλλη μέρα, τὴν περασμένη Κυριακή, τοὺς εἶδα ὅλους στὰ καφενεῖα καὶ στὰ οἰνοπωλεῖα, σὰν καὶ πάντα. Ἀντὶ νὰ κάμουν αὐτὰ ποὺ ἔπρεπε, ἀραδιάζουν τώρα πετραδάκια, γιὰ νὰ κλείσουν τὸ δρόμο τῆς ἀρρώστιας!

Καὶ ξανακούνησε πάλι λυπητερὰ τὸ κεφάλι του ὁ δάσκαλος. Ὄλα τὰ παιδιὰ τοῦ σχολείου, ποὺ ἦταν μαζεμένα ὅλογυρα, ὅκουαν τὰ λόγια του μὲ προσοχή. Τότε ὁ Μάρκος προχώρησε δυὸς βήματα, σὰ νὰ εἶχε πάρει μέσα του κάποια ἀπόφαση καὶ ωτητσε τὸ δάσκαλο.

— Καὶ τί ἔπρεπε νὰ κάμουν οἱ χωριάτες, κύριε;

5. — Πρῶτα πρῶτα νὰ καθαρίσουν τὸ χωριό, εἶπε ὁ δάσκαλος. Τὸ χωριό μας βρωμᾶ ὅλοκληρο. Μᾶς ἔφαγε ἡ μύγα καὶ τὸ κουνούπι. Αὐτὰ φέρνουν δλες τὶς ἀρρώστιες. Γιὰ νὰ ἔξιλοθρεύσωμε λοιπὸν τὴ μύγα καὶ τὸ κουνούπι, πρέπει νὰ καθαρίσωμε τὸ χωριό ἀπὸ τὶς ἀκαθαρσίες τῶν ζώων καὶ τὶς

ἄλλες ἀκαθαρσίες, δπου ἀφήνουν τ' αὐγά τους οἱ μύγες καὶ νὰ σκεπάσωμε, δπου μποροῦμε, τὰ στάσιμα νερά, δπου ἀφήνουν τ' αὐγά τους τὰ κουνούπια. Ὁπου δὲν μποροῦμε νὰ τὰ σκεπάσωμε ἢ ν' ἀνοίξωμε δρόμο νὰ φύγουν, πρέπει νὰ ζήσωμε ἐπάνω τους λίγο πετρέλαιο, γιὰ νὰ μὴν μποροῦν νὰ γεννηθοῦν ἄλλα κουνούπια. Αὕτα μᾶς γράφουν ἀπὸ τὴν Ἀθήνα νὰ κάμωμε.

— Καὶ δὲν μποροῦν νὰ γίνουν αὐτά, κύριε; ρώτησε ὁ Μάρκος.

— Γίνονται καὶ παραγίνονται, παιδί μου, εἶπε ὁ δάσκαλος· λίγα χέρια χρειάζονται, λίγος κόπος καὶ λίγα φτυάρια. Καί, δόξα σοι δ Θεός, ἀπ' ὅλα αὐτὰ βρίσκονται στὸ χωριό. Ὅσο γιὰ τὸ λίγο πετρέλαιο, ποὺ θὰ χρειαστῇ, δ Πρόεδρος τῆς Κοινότητας φάνηκε πρόθυμος νὰ τὸ ἀγοράσῃ. Ἀλλὰ λείπει ἡ καλὴ θέληση, παιδιά μου. Καὶ πρῶτα ἀπ' ὅλα λείπει κάτι ἄλλο. Οἱ ἀγράμματοι χωριανοὶ δὲν τὰ πιστεύουν αὐτά, ποὺ τοὺς λέμε, γιατὶ δὲν τὰ καταλαβαίνουν. Γι' αὐτὸ δὲ θέλουν νὰ τὰ κάμουν.

6. Ὅσο μιλοῦσε ὁ δάσκαλος, τὰ μάτια τοῦ Μάρκου ἔλαμπαν ἀπὸ μιὰ παράξενη εὐχαρίστηση. Γύρισε κι ἔριξε μιὰ ματιὰ στ' ἄλλα παιδιά, ἔπειτα γύρισε πρὸς τὸ μέρος τοῦ δασκάλου καὶ τοῦ εἶπε μὲ ζωηρὴ καὶ χαρούμενη φωνῇ :

— Αὕτα ποὺ δὲ θέλουν νὰ κάμουν οἱ χωριανοί μας, κύριε, θὰ τὰ κάμωμε ἔμεῖς.

‘Ο δάσκαλος δὲν καλοκατάλαβε.

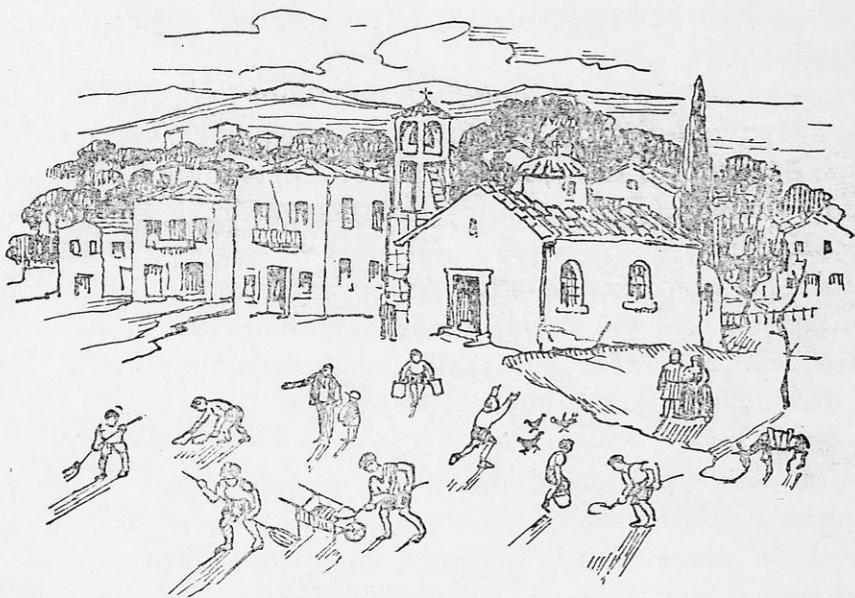
— Ποιοί ἔσεῖς; εἶπε.

— Ἐμεῖς, ὅλα τὰ παιδιὰ τοῦ σχολείου, ἀποκρίθηκε ὁ Μάρκος. Εἴμαστε πενήντα παιδιά. Σὲ μιὰ μέρα τὸ χωριό θὰ λάμψη.

— Μάλιστα, μάλιστα, κύριε! Φώναξαν μὲ μιὰ φωνὴ ὅλα τὰ παιδιά. Θὰ τὰ κάμωμε ἐμεῖς.

‘Ο δάσκαλος μόνο ποὺ δὲν ἔκλαιγε ἀπὸ τὴ συγκίνησή του.

— Εὗγε, παιδιά μου! Εἶπε. “Ετσι δείχνετε, πὼς ὅσα μαθαίνετε κάθε μέρα σ’ αὐτὰ τὰ θρανία, δὲν πηγαίνουν χαμένα.

Καὶ σὲ λιγάκι ξαναεῖπε ἀποφασιστικά :

— Λοιπὸν αὔριο, παιδιά, δὲν ἔχει μάθημα. Ἀπὸ τὸ πρῶτὸν θὰ ξεκινήσωμε ὅλοι κι ἐγὼ μαζί σας, γιὰ νὰ σᾶς δείχνω τί πρέπει νὰ γίνη. Καὶ θὰ καθαρίσωμε τὸ χωριό καὶ θὰ σκεπάσωμε ὅλα τὰ στάσιμα νερά. ‘Ο Πρόεδρος τῆς Κοινότητας θὰ φροντίσῃ νὰ μᾶς βρῇ ὅ,τι μᾶς χρειάζεται. Θὰ πάρωμε καὶ

τὸ χωροφύλακα μαζί, γιὰ νὰ μὴ βροῦμε ἐμπόδια ἀπὸ κανένα. Καὶ τὸ βράδυ, δταν γυρίσουν οἱ χωριανοὶ ἀπὸ τὰ χωράφια, θὰ βροῦν τὸ χωριὸν ἀγνώριστο. Κι αὐτὴ ἡ δουλειὰ θὰ γίνεται μιὰ φορὰ τὴν ἑβδομάδα ἀπὸ δλους μας. Σύμφωνοι, παιδιά;

— Σύμφωνοι! Φώναξαν δλα τὰ παιδιὰ μ' ἔνα στόμα.

7. Κι ἔτσι ἔγινε. Τὸ χωριὸν ἔλαμψε ἀπὸ τὴν καθαριότητα. Τὸ ἀκίνητα νερά, ποὺ πρασίνιζαν σ' αὐλὲς καὶ δρόμους καὶ χαντάκια, ἔλειψαν ἀπὸ παντοῦ ἡ σκεπάστηκαν μὲ πετρέλαιο. Ἡ μύγα καὶ τὸ κουνούπι χάθηκαν. Καὶ τὸ μόνο χωριὸν ἀπ' δλα τὰ γύρω χωριά, ποὺ δὲν τὸ χτύπησε ἡ κακὴ ἀρρώστια, ἥταν τὸ χωριὸν τῶν καλῶν παιδιῶν.

Οἱ χωρικοὶ τώρα ἔλεγαν, πὼς τὸ χωριὸν σώθηκε ἀπὸ τὸ ζώσιμο, ποὺ τοῦ ἔκαμαν μὲ τὰ πετραδάκια.

Τὸ ἔλεγαν, μὰ δὲν τὸ πίστευαν κι οἱ ἕδιοι. "Ηξεραν, πὼς καὶ ἄλλα χωριὰ κοντά τους ζώστηκαν μὲ τὸν ἕδιο τρόπο, ἀλλὰ ἡ ἀρρώστια τὰ οήμαξε.

— "Ἄς λένε δ, τι θέλουν οἱ χωριανοί, εἶπε ὁ δάσκαλος στὰ παιδιά, ποὺ τὸ εἶχαν παράπονο. "Εσεῖς κάματε αὐτό, ποὺ ἔπρεπε. Κι ἄς μὴ σᾶς τὸ γνωρίζουν ἐκεῖνοι. Σώσατε τὸ χωριὸν ἀπὸ τὴν ἀρρώστια. Αὐτὸ σᾶς εἶναι ἀρκετό, γιὰ νὰ εἶστε ὑπερήφανοι σ' ὅλη σας τὴν ζωή.

3. ΤΟ ΧΩΡΙΟ

Ἐκεῖ στὰ πλάγια τοῦ βουνοῦ, στὰ δροσερὰ χορτάρια,
ποὺ μουρμουρίζουν τὰ νερὰ καὶ χύνονται καθάρια,
ἐκεῖ στὰ πλάγια τοῦ βουνοῦ, ὅπου φυσᾶ τ' ἀγέρι
καὶ χαιρετᾶ τὰ λούλουδα καὶ παίζει μὲ τὴ φτέρη
καὶ τὰ πουλάκια κελαηδοῦν στὰ δέντρα ταίρι ταίρι,
ἀπλώνεται μικρὸ χωριὸ μὲ πεῦκα στολισμένο
καὶ μὲς στὸν ἥλιο λούζεται λευκὸ κι εύτυχισμένο.
Τὰ κάτασπρα σπιτάκια του, μικρὰ καὶ μετρημένα,
καθὼς φωλιὲς μικρῶν πουλιῶν στὰ δέντρα εἶναι κρυμμένα.
Ἐχει κι ἀμπέλια νὰ χαρῇ καὶ στάχυα νὰ θερίσῃ,
ἔχει καὶ πρόσχαρη ἐκκλησιὰ κοντὰ στὴν κρύα βρύση
κι ἔρχεται κάθε χωρικὸς ἐκεῖ νὰ προσκυνήσῃ.
Φιλοῦν τὸ χέρι τοῦ παπᾶ καὶ τὸν καλημερίζουν
καὶ στὴ δουλειά τους υστερα μὲ προκοπὴ γυρίζουν.

I. Πολέμης.

4. ΕΛΑΤ' ΕΔΩ MAZI MOY...

’Ελατ’ ἔδω μαζί μου μὲς στὰ δάση !

’Ελατ’ ἔδω στὴν πράσινη τὴν πλάση
μακριὰ ἀπὸ τοῦ κόσμου τὴ βοή.

’Ελατ’ ἔδω νὰ νιώσετε μιὰ μέρα
πιὸ καθαρὸ στὰ στήθη τὸν ἀέρα,
πιὸ ζηλευτὴ νὰ βρῆτε τὴ ζωή.

’Ελατ’ ἔδω στὴν πράσινη τὴν πλάση
κι ἐλατε ν ἀναστήσωμε τὰ δάση
ἔκει, ποὺ ἡ οράχη τοῦ γυμνοῦ βουνοῦ
γυμνή, θλιμμένη δείχνει τὴν Ἑλλάδα·
ν ἀπλώσωμε καινούργια πρασινάδα
κάτω ἀπ’ τὸ γαλάζιο τ’ οὐρανοῦ.

N. Γεννηματάς..

5. ΟΙ ΚΟΡΥΔΑΛΛΟΙ ΜΕΣΑ ΣΤΟ ΣΠΑΡΤΟ

1. Μέσα στὸ χωράφι, ποὺ ἥταν σπαρμένο μὲ σιτάρι, ἔφτιασε ἡ κορυδαλλίνα τὴ φωλιά της. Σὲ λίγες μέρες ἔσκασαν τ' αὐγὰ καὶ βγῆκαν τὰ μικρὰ κορυδαλλάκια, χαριτωμένα καὶ ζωηρά, μὲ τὴ σκουφίτσα στὸ κεφάλι.

Ἡταν πολὺ εύτυχισμένα τὰ κορυδαλλάκια μέσα στὴ δροσιὰ τοῦ ψηλοῦ σιταριοῦ, ποὺ τὰ προφύλαγε ἀπὸ τὴ ζέστη καὶ τὰ γλίτωνε ἀπὸ τὰ κακὰ παιδιά, ποὺ γύριζαν στὰ χωράφια γιὰ φωλιές.

Ὄταν δμως πῆρε νὰ μεστώνη τὸ σιτάρι, ἡ μάνα τους ἀρχισε ν' ἀνησυχῇ. Φοβόταν τοὺς θεριστές, ποὺ θάρχονταν μὲ τὰ δρεπάνια τους νὰ χαλάσουν τὴν ἥσυχη φωλιὰ καὶ νὰ τῆς σκοτώσουν ἵσως τὰ μικρά της.

Κάθε μέρα λοιπόν, ὅταν ἔβγαινε γιὰ φαῖ, ἄφηνε στὰ κορυδαλλάκια της τὴν παραγγελία, νάχουν τὸ νοῦ τους καὶ νὰ τῆς λένε δ, τι ἀκούσουν κι δ, τι ἰδοῦν.

2. Μιὰ μέρα ποὺ γύρισε στὴ φωλιά της ἡ κορυδαλλίνα, βρῆκε τὰ παιδιά της τρομαγμένα.

— Μάνα, ἀκουσε, μάνα, τῆς εἶπαν. Πρέπει νὰ μᾶς πάρης ἀπ' ἐδῶ, ἀπόψε κιόλας! Σήμερα ἀκούσαμε τὸν μπαρμπα-Θόδωρο, ποὺ ἔχει τὸ χωράφι, νὰ λέη: «Τὸ σιτάρι μεστωσε. Αὔριο πρέπει χωρὶς ἄλλο νὰ θερίσωμε» κι ἔστειλε τὸ γιό του νὰ καλέσῃ τοὺς γειτόνους, νὰ βοηθήσουν κι αὐτοὶ στὸ θέρισμα.

‘Η κορυδαλλίνα γέλασε καὶ εἶπε:

— Μὴ φοβᾶστε, παιδιά μου. Ἀν περιμένη ὁ μπαρμπα-Θόδωρος νὰ τοῦ κάμουν τὴ δουλειά του οἱ γειτόνοι, ἔμβεις

θάχωμε δλο τὸν καιρὸν νὰ φύγωμε μὲ τὴν ἡσυχία μας.

3. Τὴν ἄλλη βραδιὰ τὰ κορυδαλλάκια ἔτρεμαν πάλι ἀπὸ τὸ φόβο τους κι ὅταν φάνηκε ἡ μάνα τους, τῆς φώναξαν ἀπὸ μακριά :

— Μάνα, ἀπόψε πρέπει χωρὶς ἄλλο νὰ μᾶς πάρης ἀπ'

ἔδω. Ὁ μπαρμπα-Θόδωρος ἥρθε πάλι σήμερα κι εἶπε : « Παράγινε τὸ σιτάρι ! Δὲν μποροῦμε πιὰ νὰ περιμένωμε τοὺς γειτόνους. Πρέπει νὰ μηνύσωμε τοὺς συγγενεῖς μας νάρθουν ». Καὶ φώναξε τὸ γιό του καὶ τοῦ παραγγειλε νὰ πάη εὐθὺς στοὺς θείους του καὶ στὰ ξαδέρφια του, νὰ τοὺς καλέσῃ γιὰ τὸ θέρισμα. Νὰ μᾶς πάρης, μάνα νὰ μᾶς πάρης !

— "Εννοια σας καὶ μὴν ἀνησυχῆτε, ξαναεῖπε ἡ κορυδαλλίνα. Οἱ θεῖοι καὶ τὰ ἵδερφια ἔχουν κι αὐτοὶ νὰ θερίσουν τὰ δικά τους τὰ χωράφια, ἔχομε καιρὸν ἀκόμα.

4. Τὴν τρίτη μέρα, δταν γύρισε πάλι ἡ μάνα τὸν, τῆς εἰπαν τὰ κορυδαλλάκια :

— Ξέρεις, μάνα, σὰν ἥρθε σήμερα ὁ μπαρμπα-Θόδωρος κι εἶδε τὸ σιτάρι παραμεστωμένο, θύμωσε πολὺ καὶ φώναξε : «Αὐτὸ δὲ γίνεται, θὰ πάθωμε μεγάλες ζημιές ! Δὲν μποροῦμε πιὰ νὰ περιμένωμε κανένα· πρέπει νὰ βαλθοῦμε μόνοι μας στὸ θέρισμα ». "Υστερα φώναξε τὸ γιό του καὶ τοῦ εἶπε : «Ακουσε, Χρίστο ! Κάμε δ, τι θὰ κάμης, νὰ ἐτοιμάσης ἀπόψε τὰ δρεπάνια. Αὔριο πρωὶ πρωὶ πρέπει ν' ἀρχίσωμε ἐμεῖς οἱ ίδιοι τὸ θέρισμα».

— Πᾶμε νὰ φύγωμε γρήγορα ! Εἶπε τρομαγμένη ἡ κορυδαλλίνα· γιατί, ἂμα ἔνας ἄνθρωπος ἀποφασίσῃ νὰ κάμη μόνος του τὴ δουλειά του, χωρὶς νὰ περιμένη τοὺς ἄλλους, τότε ἡ δουλειὰ γίνεται.

Πήρε λοιπὸν τὰ κορυδαλλάκια τῆς κι δπου φύγη φύγη.

6. Ο ΚΟΡΥΔΑΛΛΟΣ

Μὲ τὰ φτερὰ
τὰ σταχτερά,
μὲ τὸ μικρὸ διάδημα
πετάει στὸν αἰθέρα.

Μὲ λιγερὸ
καὶ δροσερὸ
καὶ ζωηρὸ κελάδημα
μᾶς φέρνει τὴν ἡμέρα.

Βαθμό, βαθμό
μ' ἔνα ρυθμὸ
ἀνέβη καὶ δὲ φαίνεται
μὲ φῶς περιχυμένο.

Στὸν οὐρανὸ
τὸ γαλανὸ
ἀόρατα κυμαίνεται
τὸ τρισευτυχισμένο !

"Αλλὰ γιατί¹
τὰ παραπεῖ
τὰ φωτερὰ οὐράνια
καὶ κάτω πάλι βλέπει ;
— "Εχει φωλιὰ
κι ἔχει πουλιὰ
δῶ κάτω στὰ πλατάνια
καὶ ταίρι ποὺ τὰ σκέπει.

“Οσο καλὰ
πούναι ψηλά,
χάμω ἔχει τὰ παιδάκια του,
πῶς νὰ τὰ λησμονήσῃ !
Μὲ συλλογὴ
καὶ μὲ στοργὴ
μαζεύει τὰ φτεράκια του
νὰ πᾶ νὰ τὰ φιλήσῃ.

Πῶς ἀγαπῶ
κάθε σκοπό,
ποὺ ψάλλεις μὲ κατάνυξη,
ξανθὸ κορυδαλλάκι !
Εὐλογητὸς
ἄς εἶν’ Αὔτος,
ποὺ στόλισε τὴν ἄνοιξη
μὲ σὰν ἐσὲ ψαλτάκι !

Γ. Βιζυηνός.

7. Η ΩΡΑΙΟΤΕΡΗ ΦΟΡΕΣΙΑ

1. ‘Ο Κώστας ἦταν δώδεκα χρονῶ παιδὶ κι ἀγαποῦσε πολὺ τοὺς γονεῖς του, τὰ γράμματα καὶ κάτι ἄλλο ἀκόμα : τὸ κολύμπι.

“Ω ! πῶς τὸ ἀγαποῦσε τὸ κολύμπι !

‘Η μεγαλύτερη εὐτυχία του ἦταν νὰ σκίζῃ τὴ θάλασσα, σὰ βαρκούλα, ἀφήνοντας πίσω του ἕνα ὑγρὸ αὐλάκι ἢ νὰ ταλαντεύεται γλυκὰ γλυκὰ στὸ γαλαζοπράσινο νερό.

Τοῦ ἄρεσε νὰ παίζῃ σὰν ψάρι μέσα στὸ ησυχο κύμα, νὰ γλιστρᾶ σὰ δελφίνι, νὰ κάνῃ μακροβούτια, νὰ βλέπῃ θαμπά τὰ φύκια στὸ βυθὸ τῆς θάλασσας.

Δὲ φοβόταν τὰ κύματα· ἡ θάλασσα τὸν εἶχε κάμει γενναῖο. Προχωροῦσε χωρὶς φόβο ἐπάνω τους καὶ μαζεύοντας δύναμη τὰ πηδοῦσε, χωρὶς νὰ σπάσουν στὸ πρόσωπό του καὶ νὰ σκεπάσῃ ὁ ἀφρός τὸ κεφάλι του. Καὶ πότε τὸν ἀνέβαζαν ψηλὰ ψηλά, πότε τὸν κατέβαζαν χαμηλά.

Τὴν ἀγαποῦσε πολὺ τὴν θάλασσα ὁ Κώστας. Τὸν ναυούριζε μὲ τὸν ησυχο φλοῖσβο της, τοῦ ἔδινε θάρρος μὲ τὸ θυμό της καὶ τὸν ἔκανε ν' ἀγαπᾶ τὸν κίνδυνο. Καὶ τί δροσερὸ ποὺ ήταν τ' ἀεράκι της καὶ τί ώραια μοσκοβιλοῦσαν τὰ φύκια της, ποὺ ἔμοιαζαν σὰν πράσινα κετήματα!

2. Μιὰ Κυριακὴ ὁ Κώστας εἶχε κατεβῆ πάλι στὴν ἀκρογιαλιά. Φυσοῦσε ἔνας πενταδρόσερος μπάτης. Τί ώραια μέρα γιὰ κολύμπι !

Μὰ δὲν μποροῦσε νὰ κολυμπήσῃ σήμερα. Τὸν ἐμπόδιζε ἡ κάτασπρη, κομψή, λινὴ φορεσιά του. Τὴν εἶχε γάψει ἡ μητέρα του μὲ τὰ χέρια της. Κι ὁ Κώστας τὴν φοροῦσε μὲ μεγάλο καμάρι. Πῶς μποροῦσε λοιπὸν τὴν δλοκάθαρη φορεσιά του νὰ τὴν ἀφήσῃ στὴν ἀκρογιαλιά, ἐπάνω στὰ χαλίκια κι αὐτὸς νὰ γυρίζῃ στὴ θάλασσα;

— "Οχι ! σκέφτηκε. Δὲ θὰ κολυμπήσω σήμερα.

Διάλεξε τὰ πιὸ καθαρὰ πετραδάκια τῆς ἀκρογιαλιᾶς καὶ κάθισε ἔκεī μὲ προσοχή. Καὶ παρατηροῦσε ἔνα παιδί, ποὺ κολυμποῦσε πιὸ πέρα καὶ τὰ ἀραγμένα καΐκια στ' ὅμορφο λιμανάκι τῆς πατρίδας του.

Ξαφνικὰ ἀκούει πολλὲς φωνὲς ἔκεī κοντά :

— Ο Ἀντώνης τῆς Μήτραινας πνίγεται!

Ἐκεῖ μπροστά του, ἀρκετὰ βαθιά, ὁ Κώστας βλέπει δυὸς χέρια νὰ χτυποῦν δυνατὰ τὴν θάλασσα κι ἔνα κεφάλι νὰ βουλιάζῃ, νὰ χάνεται κάτω ἀπὸ τὸ νερό. Ἡταν τὸ παιδί, ποὺ κολυμποῦσε. Τὸ δυστυχισμένο εἶχε προχωρήσει πολὺ βαθιά, δὲν ἥξερε καλὸς κολύμπι, ἀπόκαμε στὸ δρόμο καὶ πάλευε μὲ τὰ κύματα. Μερικὰ παιδιά τὸ εἶχαν ίδει κι ἔβαλαν τὶς φωνές.

Ο Κώστας τινάζεται ἐπάνω· κοιτάζει τριγύρω· κανένα ἄλλο παιδί δὲν εἶναι κοντά του· καμιὰ βάρκα δὲν περνᾶ.

Σὲ λίγο φαίνεται πάλι τὸ κεφάλι τοῦ παιδιοῦ καὶ τὰ χέρια του χτυποῦν ἀπελπιστικὰ τὴν θάλασσα, σὰ νὰ θέλουν νὰ κρατηθοῦν ἀπὸ τὸ νερό· μὰ αὐτὸ δὲν πιάνεται, δὲν κρατιέται καὶ τὸ παιδί βουλιάζει...

Πιὸ πέρα δυὸς ναῦτες σπρώχνουν στὴν θάλασσα μιὰ βάρκα, τραβηγμένη στὴ στεριὰ κι ἔνας ἄλλος τρέχει νὰ πάρῃ τὰ κουπιὰ ἀπὸ ἔνα μαγαζί. Ἄλλὰ θὰ προφτάσουν; Ἀπὸ τὴν ἀκρογιαλιὰ ἀκούνονται σπαραχτικὲς φωνές.

— Πνίγεται, πνίγεται! Πάει, χάθηκε!

3. Η καρδιὰ τοῦ Κώστα χτυπᾶ δυνατά· βλέπει, πὼς ἡ βάρκα δὲ θὰ προφτάσῃ. Καὶ πῆρε τὴν ἀπόφασή του. Τραβᾶ βιαστικὰ τὸ σακάκι του, τὸ πετᾶ πέρα καὶ φύγει στὴ θάλασσα.

Σὰ θαλασσοπούλι σκίζει τὴν θάλασσα· οὕτε νιώθει νὰ τὸν βαραίνουν τὰ δοῦχα, ποὺ φορεῖ.

Ολος ὁ κόσμος, ποὺ μαζεύτηκε στὴν ἀκρογιαλιά, βάζει τὶς φωνές. Ολοι φοβοῦνται, μήπως ἀντὶ γιὰ ἔνα παιδί πνιγοῦν δυό. Καὶ περιμένουν μὲ ἀγωνία τὸ ἀποτέλεσμα.

Ο Κώστας εἶχε πλησιάσει τώρα· πρόσεχε νὰ ίδῃ ποὺ θὰ ξαναφαινόταν τὸ κεφάλι τοῦ παιδιοῦ καὶ μόλις τὸ εἶδε, τὸ

άρπαζει μὲ δύναμη καὶ τὸ κρατεῖ ἔξω ἀπὸ τὸ νερό. Εἶχε διαβάσει πῶς πρέπει νὰ καταπιανώμαστε, γιὰ νὰ σώσωμε ἐναν ποὺ πνίγεται. Πρόσεχε λοιπὸν νὰ μὴν ἀφήσῃ τὸ παιδί, ποὺ παράδερνε, νὰ τὸν ἀγκαλιάσῃ, γιατὶ ἔτσι ἦταν κίνδυνος νὰ πνιγοῦν κι οἱ δύο. Μὲ τὸ ἔνα χέρι τὸ σπρώχνει στὴν ἀκρο-

γιαλιὰ καὶ μὲ τὸ ἄλλο κολυμπᾶ. Σὰν ἔφτασε στὰ ρηχὰ νερὰ δὲ Κώστας, στηρίζεται στὰ πόδια του καὶ μὲ τὰ δυό του χέρια σέρνει τὸ παιδί στὴν ἀκροθαλασσιά.

“Ολοι πλησίασαν τὸ παιδί κι ἔσκυψαν μὲ καρδιοχτύπι ἐπάνω του. Τὸ ἔβαλαν μὲ τὸ κεφάλι κάτω, γιὰ νὰ βγάλη

τὴν θάλασσα, ποὺ εἶχε καταπιεῖ. Ὡταν κατάχλομο, σὰ νεκρό. Εὔτυχῶς σὲ λίγο ἔνιωσαν μιὰν ἀδύνατη ἀναπνοὴ νὰ βγαίνῃ ἀπὸ τὸ στόμα του. Τὰ κλειστὰ μάτια του ἀνοιξαν κι ἀντίκρισαν τὰ μάτια τῆς μητέρας του, ποὺ τὸ κρατοῦσε στὴν ἀγκαλιά της.

4. Τότε θυμήθηκαν τὸ σωτήρα τοῦ παιδιοῦ. Ἀλλὰ τοῦ κάκου τὸν ζήτησαν τριγύρω τους. Ὁ Κώστας δὲν ἦταν ἔκει.

Ἄφοῦ ἄφησε στὰ χέρια τῶν ἀνθρώπων τὸ ἀναίσθητο σῶμα, τραβήχτηκε παράμερα. Ὡταν τόσο κουρασμένος! Τοῦ φαινόταν, πῶς θὰ λιποθυμοῦσε. Τ' αὐτιά του βούιζαν κι δλα στριφογύριζαν δλόγυρά του. Δὲν μποροῦσε νὰ σταθῇ στὰ πόδια του. Κάθισε σὲ μιὰ πέτρα, ἀνάσανε δυνατὰ κι ἀφοῦ συνῆλθε λίγο, πῆρε τὸ σακάκι του καὶ τράβηξε γιὰ τὸ σπίτι του.

Δὲν πῆγε ἀπὸ τὸν πλατὺ δρόμο τῆς ἀκρογιαλιᾶς, ποὺ ἦταν τὰ ἐμπορικὰ καὶ τὰ καφενεῖα. Χώθηκε σὲ κάτι στενοὺς παράμερους δρομίσκους. Ἡ φορεσιά του, ἡ δλοκαίνουργη λινὴ φορεσιά του, ἦταν σὲ κακὴ κατάσταση· τὸ σακάκι του τσαλακωμένο καὶ λερωμένο· τὸ γιλέκο του καὶ τὸ πανταλόνι, κολλημένα ἐπάνω του, ἔσταζαν θάλασσα.

Ἐκεῖ ποὺ περνοῦσε, οἱ γειτόνισσες τοῦ ἔριχναν περιφορητικὲς ματιές, σὰ νὰ τοῦ ἔλεγαν :

— Τὸ κακόπαιδο! Ἐπαιζε κι ἔπεσε στὴ θάλασσα. Κρίμα στὰ δμορφα καινούργια ουχα!

‘Ο Κώστας μποροῦσε νὰ τοὺς πῆ :

— Δὲν ἔπαιζα. Γλίτωσα μιὰ ζωή.

‘Αλλὰ δὲν εἶπε τίποτε. Τί τὸν ἔνοιαζε; ἀς ἔλεγαν δ, τι ἥθελαν.

5. Ὁ Ανέβηκε μὲ καρδιοχτύπι ὁ Κώστας τὴ σκάλα τοῦ σπιτιοῦ. Ὁλο συλλογιζόταν τί θὰ ἔλεγε ἡ μητέρα του, ἅμα τὸν ἔβλεπε σ' αὐτὴ τὴν κατάσταση.

Κι ἀλήθεια. Ταραχή, λύπη καὶ θυμὸς ζωγραφίστηκαν μονομιᾶς στὸ πρόσωπό της· λίγο ἔλειψε λόγος πικρὸς νὰ βγῆ ἀπὸ τὰ χεῖλια της. Ἀλλὰ ὁ Κώστας, ωχρὸς ἀκόμη ἀπὸ τὴ συγκίνηση καὶ τὴν ἐξάντληση, ἔτρεξε κοντά της καὶ τῆς διηγήθηκε τί εἶχε γίνει.

Ἐκείνη ἄνοιξε τὴν ὀγκαλιά της καὶ τὸν ἔσφιγγε δυνατά.

— Κι ἂν πνιγόσουν κι ἐσύ, παιδί μου; τοῦ εἶπε μὲ τρεμάμενη φωνή.

Καὶ τὰ δάκρυα ἔτρεχαν ἀπὸ τὰ μάτια της καὶ ἀνατρίχιαζε στὴ σκέψη, πὼς κινδύνεψε τὸ παιδί της. Καὶ τὸν μάλωνε χαϊδευτικά. Μὰ ὁ Κώστας ἔνιωθε, πὼς ἥταν εὐχαριστημένη ἀπ' αὐτόν.

6. Ὁ πατέρας τοῦ Κώστα ἥταν στὸ καφενεῖο κι ἐκεῖ ἔμαθε τί ἔγινε. Ἡρθε βιαστικὰ στὸ σπίτι. Σὰν εἶδε τὸν Κώστα, τὸν σήκωσε ψηλά, τὸν φίλησε καὶ σκούπισε κρυφὰ ἔνα δάκρυν· αὐτὸς ποὺ ποτὲ δὲ δάκρυσε!

“Ολ’ αὐτὰ τὰ ξαναθυμᾶται ὁ Κώστας κάθε φορὰ ποὺ βλέπει τὴ λινὴ φορεσιά, ποὺ μὲ στοργὴ τὴ φύλαξε ἀπὸ τότε. Ξαναβλέπει μπροστά του μιὰ ἀπὸ τὶς ὠραιότερες στιγμὲς τῆς ζωῆς του. Νιώθει στὰ χεῖλια του τὰ φιλήματα τῆς μάνας του καὶ στὸ μάγουλό του τὸ δάκρυ τοῦ πατέρα του.

‘Αλήθεια! Αὐτὴ εἶναι ἡ ὠραιότερη φορεσιὰ ἀπ’ ὅσες φόρεσε ώς τὰ τώρα.

8. ΤΟ ΚΟΚΚΙΝΟ ΦΑΝΑΡΙ

1. "Οσοι ταξίδεψαν μὲ τὸ σιδηρόδρομο, θὰ παρατήρησαν ἵσως, δτὶ κι ἀπὸ τὶς δυὸ μεριὲς τῶν γραμμῶν εἶναι χτισμένα κάτι μικρὰ παραπήγματα. Τὰ παραπήγματα αὐτὰ λέγονται φυλάκια.

Οἱ φύλακες, ποὺ ζοῦν μέσα στὰ φυλάκια, ἔχουν γιὰ μόνη τους δουλειὰ νὰ προσέχουν ἀν εἶναι ἐν τάξει οἱ γραμμές. Ἐτσι κάθε μέρα ὁ φύλακας ἔξετάζει τὸ τμῆμα τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς, ποὺ βρίσκεται ἀνάμεσα στὸ δικό του παράπηγμα καὶ στὸ παράπηγμα τοῦ ἄλλου φύλακα, ποὺ βρίσκεται σὲ ἀρκετὴ ἀπόσταση ἀπὸ τὸ δικό του.

"Αν εὗρῃ τὴ γραμμὴ ἐν τάξει, τότε τὴν ὥρα ποὺ εἶναι νὰ περάσῃ τὸ τραῖνο, στέκει μπροστὰ στὸ παράπηγμά του, κρατώντας στὸ χέρι του μιὰ πράσινη σημαία, ἀν εἶναι μέρα ἡ ἔνα πράσινο φαναράκι, ἀν εἶναι νύχτα.

"Αν δύνως βρῆ, πὼς κάπου ἡ γραμμὴ ἔχει κάποια βλάβη, ἀν ἔξαφνα ἔχῃ σαπίσει καμιὰ δοκὸς ἡ ἀν ἡ βροχὴ ἔφερε καμιὰ ζημιὰ στὴ γραμμή, τότε σταματᾶ στὸ σημεῖο, ποὺ εἶναι ἡ βλάβη, τὴ μέρα μὲ κόκκινη σημαία καὶ τὴ νύχτα μὲ κόκκινο φανάρι στὸ χέρι.

Μ' αὐτὸν τὸν τρόπο ὁ δδηγὸς καταλαβαίνει, πὼς ἡ γραμμὴ εἶναι χαλασμένη. Τὰ κόκκινα σημάδια τοῦ δείχνουν, πὼς ὑπάρχει κίνδυνος κι ἔτσι σταματᾶ τὸ τραῖνο ἐγκαίρως, γιὰ νὰ μὴ γίνη καταστροφὴ καὶ χαῦθη τόσος κόσμος.

2. Μέσα σ' ἔνα τέτοιο παράπηγμα ζοῦσε κάποτε ἔνας φύλακας, ποὺ τὸν ἔλεγαν Καβούρη. Χρόνια τώρα ζῇ ὁ καλὸς φύλακας στὴν ἴδια αὐτὴ θέση καὶ κάνει τὴ δύσκολη ὑπηρεσία του μὲ μεγάλη προσοχὴ κι εὔσυνειδησία.

Ἐκεῖνο τὸ ἀπόγευμα — ἔνα πνιγερὸ ἀπόγευμα τοῦ Ἰουλίου — ὁ οὐρανὸς ἦταν σκεπασμένος μὲ μαῦρα σύννεφα κι ὅλα τὰ σημεῖα προμηνοῦσαν καταιγίδα.

Μόλις ἀρχισε νὰ πέφτη ἡ νύχτα, σηκώθηκε ἔνας ἄνεμος τρομερὸς καὶ ξέσπασε μιὰ φοβερὴ νεροποντή. Σὲ λίγο τὸ σκοτάδι ἔγινε ἀδιαπέραστο κι ὁ ἄγριος ἄνεμος, ποὺ στὸ πέρασμά του ξερίζωνε δέντρα, ἔριξε τοὺς τηλεγραφικοὺς στύλους καὶ κομμάτιασε τὸ σύρμα.

Ἐκείνη τὴ στιγμὴ ὁ Καβούρης εἶχε τελειώσει τὴν ἔξεταση τῆς γραμμῆς καὶ γυρνοῦσε μὲ τὸ φανάρι στὸ χέρι. Δὲν ἀπεῖχε πολὺ ἀπὸ τὸ παράπηγμα του, δταν μιὰ φοβερὴ ἀστραπὴ τὸν τύφλωσε. Τὴν ἴδια στιγμὴ αἰσθάνθηκε τέτοιο κλονισμό, ποὺ ἔπεσε καταγῆς.

3. Ὁ κεραυνὸς εἶχε πέσει ἐπάνω στὶς γραμμὲς καὶ τὶς σκόρπισε κομμάτια γύρω. Τὸ παράπηγμα τοῦ Καβούρη πῆρε φωτιὰ κι αὐτὸ καὶ καιγόταν σὰ λαμπάδα.

— Θεέ μου, Θεέ μου! Τί θὰ γίνη τὸ τραῖνο! Θὰ χαθῇ τόσος κόσμος! Εἶπε ὁ καλὸς φύλακας, μόλις συνῆλθε κι ἔριξε μιὰ ματιὰ γύρω του.

Μάζεψε τὶς τελευταῖες του δυνάμεις καὶ σηκώθηκε ὁρθιος. Ἀπὸ μακριὰ ἀκούστηκε τὸ σφύριγμα τοῦ τραίνου. Ὁ Καβούρης δὲν κρατοῦσε στὸ χέρι του τὸ κόκκινο φανάρι. Γυρνώντας ἀπὸ τὴν ἔξεταση τῆς γραμμῆς, κρατοῦσε τὸ ἀπλὸ φανάρι, ποὺ εἶχε κιόλας σβήσει ἀπὸ τὸν ἀέρα.

Χωρὶς νὰ χάσῃ καιρό, τὸ ἀνάβει, ξεσκίζει ἔνα κομμάτι ἀπὸ τὸ κόκκινο πουκάμισό του, τυλίγει μ' αὐτὸ τὸ φα-

νάρι, ἀνεβάζει τὸ φυτίλι του καὶ ὅρθιος ἐπάνω στὴ χαλασμένη γραμμὴ σηκώνει τὸ φανάρι, δσο μπορεῖ πιὸ ψηλά.

4. Δεξιά του καίγεται τὸ παράπηγμά του καὶ μαζὶ

μ' αύτὸν ὅλη του ἡ περιουσία. Οἱ φλόγες βγαίνουν σὰ γλῶσσες ἀπὸ τὴν στέγη κι οἱ σπίθες σκορποῦν στὸν ἀέρα. Ὁ Καβούρης ὅμως, ἔχοντας καρφωμένη τὴν ματιά του πρὸς τὸ μέρος τοῦ τραίνου, ἀδιαφορεῖ γιὰ τὴν καταστροφή.

Ἄπὸ μέσα ὅμως ἡ καρδιά του χτυπᾶ δυνατὰ καὶ τὰ μάτια του σκοτεινιάζουν.

Ἄπὸ πολὺ μακριὰ φάνηκαν δυὸς φωτίτσες: εἶναι τὰ φανάρια τῆς μηχανῆς, ποὺ σέρνει τὸ τραίνο κι ἔρχεται ὀλοταχῶς.

— Νά! τώρα, ὅπου κι ἀν εἶναι, θὰ ἐκτροχιαστῇ, θὰ γίνη κομμάτια, θὰ σκοτωθῇ τόσος κόσμος, σκέπτεται μὲ τρόμο ὁ Καβούρης.

Καὶ ὅμως δὲν ἔγινε αὐτὸν ποὺ φοβόταν ὁ καλὸς φύλακας. Ὁ ὀδηγὸς διέκρινε τὸ κόκκινο φανάρι κι ἐλάττωσε τὴν ταχύτητα καὶ τὸ τραίνο σταμάτησε σὲ μικρὴ ἀπόσταση ἀπὸ τὸ γενναῖο φύλακα. Ἐκεῖνος ὅμως, ἔξαντλημένος ἀπὸ τὴν ἀγωνία, ἔπεσε κάτω λιπόθυμος.

Μὲ κόπους πολλοὺς ὁ γιατρός, ποὺ συνόδευε τὴν ἀμάξιοστοιχία, κατόρθωσε νὰ ἐπαναφέρῃ τὸν καλὸ φύλακα στὶς αἰσθήσεις του.

9. ΤΑ ΓΕΥΜΑΤΑ ΤΟΥ ΘΕΙΟΥ ΚΩΣΤΗ

1. 'Ο θεῖος δέ Κωστής ἦταν περίφημος φαγάς. "Οχι πώς ἔτρωγε πολὺ δ' ἄνθρωπος. 'Αγαποῦσε δμως τὰ ώραια καὶ ἐκλεκτὰ φαγώσιμα. Κι ἐπειδὴ ἦταν γιατρὸς στὸ πολεμικὸ ναυτικὸ καὶ ταξίδιευε συχνά, ἔφερνε κάθε φορὰ ἀπὸ τὰ ταξίδια του δλα τὰ καλά. Στὸ σπίτι του ἔβρισκε κανεὶς δ, τι μποροῦσε νὰ ἐπιθυμήσῃ.

'Ο θεῖος δὲν εἶχε οἰκογένεια δική του. Ζοῦσε μὲ μιὰ γριὰ ἀδερφή του. Μὰ ἀπὸ τὸ σπίτι του δὲν ἔλειπαν ποτὲ οἱ καλεσμένοι. Δὲν μποροῦσε ποτὲ νὰ φάῃ μόνος του. "Ηθελε τὰ ἐκλεκτά του πράματα νὰ τὰ χαίρωνται καὶ ἄλλοι. Καὶ κάθε μεσημέρι καὶ κάθε βράδυ ἔφερνε πάντα δυὸ τρεῖς φίλους μαζί του.

— Ἐλάτε νὰ φᾶμε μαζί, τοὺς ἔλεγε. Δὲν ἔχω καμιὰ προετοιμασία. Θὰ φᾶμε δ, τι βρίσκεται.

Μὰ οἱ φίλοι του ἤξεραν, πώς τὸ « δ, τι βρίσκεται » τοῦ θείου Κωστῆ δὲν μποροῦσε νὰ τὸ βρῇ κανεὶς οὕτε στὸ πλουσιώτερο προετοιμασμένο γεῦμα.

Συχνὰ τὶς Κυριακές, ποὺ δὲν εἶχαμε σχολεῖο, μᾶς ἔπαιρνε κι ἐμᾶς τὰ παιδιὰ στὸ σπίτι του καὶ μᾶς ἔκανε τραπέζι. Τί χαρὰ ποὺ εἶχαμε, νὰ πᾶμε στοῦ θείου! Γιατὶ δὲν εἶχε μόνο ώραια φαγώσιμα καὶ γλυκά, ἄλλὰ μᾶς ἔλεγε καὶ ώραιες ίστορίες ἀπὸ τὰ ταξίδια του.

2. "Οταν καθώμαστε στὸ τραπέζι, εἶχαμε περιέργεια νὰ ἰδοῦμε τί μᾶς παρουσιάσῃ ἐκείνη τὴ μέρα δ θεῖος. Κι δ θεῖος ἀρχιζε:

— Πρῶτα, παιδιά μου, θὰ σᾶς βγάλω λίγο αὐγοτάραχο τοῦ Μεσολογγίου, λίγες ἔλιες τῶν Καλαμῶν καὶ τῶν Σαλώνων καὶ λίγη κοπανιστὴ τῆς Μυκόνου· γιὰ ν' ἀνοίξῃ ἡ ὁρεξή σας.

Κάθε πράμα μᾶς τόλεγε μὲ τὴν πατρίδα του. Καὶ μᾶς ἔξηγοῦσε, δτι κάθε τόπος στὴν πατρίδα μας βγάζει κι ἀπὸ ἐνα ἥ περισσότερα ἐκλεκτὰ πράματα. Ἀλλοῦ βγαίνουν βραστερὰ ὅσπρια, ἀλλοῦ ἐκλεκτὸ λάδι, ἀλλοῦ καλὸ κρασί, ἀλλοῦ ὄρατα τυριὰ καὶ ἀλλοῦ πάλι ἄλλα.

Κι ὀφοῦ παίρναμε τὰ ὄρεκτικά μας, μᾶς ἔλεγε:

— Τώρα θὰ φᾶμε σούπα ἀπὸ τραχανὰ τῆς Ἀράχοβας, ποὺ μοῦ τὸν ἔστειλε ἔνας φίλος ἀπ' ἐκεῖ. Εἶναι ωραία καὶ θρεπτικὴ σούπα ἀπὸ σιτάρι κοπανισμένο καὶ βουτηγμένο στὸ γάλα, ποὺ τὸ ξεροίνουν ὑστερα στὸν ἥλιο. Θὰ ιδῆτε!

Καὶ ἦταν νοστιμώτατος ἀλήθεια ὁ τραχανὰς τῆς Ἀράχοβας. Ἐπειτα, ἐπειδὴ ἥξερε, πῶς μᾶς ἀρέσουν τὰ γλυκὰ φαγητά, μᾶς εἰχε πάντα ἥ κρέας μὲ ξερὰ δαμάσκηνα ἥ κρέας μὲ κάστανα, κατὰ τὴν ἐποχήν.

— Φᾶτε, μᾶς ἔλεγε. Τὰ δαμάσκηνα εἶναι τῆς Σκοπέλου, ποὺ βγάζει καὶ τὰ ώραῖα ἀχλάδια. Κι εἶναι καλύτερα ἀπὸ τὰ ξενικά, ποὺ μᾶς φέρνουν ἐδῶ. Τὰ κάστανα εἶναι τοῦ Βόλου. Βγάζει κι ἡ Κρήτη ώραῖα κάστανα, ἀλλὰ ἐκεῖνα εἶναι, γιὰ νὰ τρώγωνται ψητὰ στὴ θράκα.

Κι ἐπειτα μᾶς ἔβγαζε τὸ τυρί. Πόσων εἰδῶν τυριὰ δὲν ἔχει διθεῖος!

— Πάρτε δποιο σᾶς ἀρέσει, μᾶς ἔλεγε. Σᾶς ἔχω ἐδῶ κεφαλίσιο τῆς Κρήτης, τουλουμοτύρι καὶ φορμαγέλα τοῦ Παρνασσοῦ, τυρὶ τῶν Ἀγράφων, μυζήθρα τῆς Μυτιλήνης. Δηκιμάστε λίγο ἀπ' ὅλα.

Κι ὑστερα τὸ φροῦτο. Πόσων λογιῶν φροῦτα! Ἐ-

κτὸς ἀπὸ τὰ φροῦτα τῆς ἐποχῆς μᾶς παρουσίαζε ἀφράτα ἀμύγδαλα τῆς Χίου, καρύδια ἀπὸ τὰ Τρίκαλα τῆς Ζήρειας, ποὺ ἔσπαζαν μὲ τὰ δάχτυλα, σύκα τῆς Κύμης καὶ τῶν Καλαμῶν, σταφίδα σουλτανίνα τῆς Κορίνθου καὶ μαύρη τοῦ Αἰγίου. Εἶχαμε μάθει κι ἔμεῖς τὴν καταγωγή τους.

— Νά καὶ τὸ μέλι τοῦ "Υμηττοῦ, μᾶς ἔλεγε, ποὺ μυρίζει θυμαρί ! "Αν θέλετε, φᾶτε το μὲ τὰ καρύδια σας. Λιγάκι ὅμως ἀπ' ὅλα, νὰ μὴ στομαχιάσετε.

Μὰ δὲ στομαχιάζαμε ποτέ. Γιατὶ ὁ θεῖος φρόντιζε νὰ παίρνωμε λίγο ἀπ' ὅλα. "Επειτα ὅλα του τὰ φαγητὰ ἥταν μαγειρεμένα μὲ ἔκλεκτὰ ὄλικά.

— Φᾶτε ἄφοβα, μᾶς ἔλεγε. Τὸ βούτυρο εἶναι ἀνόθευτο ἀπὸ τὰ Γιάννενα καὶ μοῦ τὸ στέλνουν κατευθείαν ἀπὸ τὴ στάνη. Τὸ λάδι τῆς σαλάτας εἶναι ἀπὸ τὴν Κέρκυρα κι ἀπὸ τὰ καλύτερα. Πάρτε κι ἔνα δάχτυλο γλυκὸ κρασὶ τῆς Σαντορίνης νὰ πιῆτε στὴν ύγειά μου. Δὲ σᾶς βλάπτει.

Καὶ μᾶς ἔβαζε ἀπ' ὅλα μόνος του. "Ως καὶ τὸ λεμόνι ἀκόμα μᾶς ἔστυβε στὸ φαΐ μας.

— Ωραῖα τὰ λεμόνια τοῦ Πόρου, ἔλεγε. "Ολο ξουμὸν καὶ ἄρωμα.

Καὶ ψωμὶ εἶχε πάντα μαῦρο, σιταρένιο. Σὰ γιατρός, ἔλεγε, πὼς εἶναι πιὸ καλὸ γιὰ τὴν ύγειά ἀπὸ τὸ ἄσπρο. Τούστελνε ταχτικὰ μ' ἔναν καμαρότο τῶν βαπτοριῶν μιὰ κουμπάρα του ἀπὸ τὴ Θεσσαλία.

3. Τί δὲν τρώγαμε τέλος πάντων στοῦ θείου Κωστῆ. Καὶ σὰ νὰ μὴν ἔφταναν ὅλ' αὐτὰ τὰ καλά, ποὺ μᾶς ἔδινε, μᾶς ἔλεγε :

— Νάχαμε καὶ βιδελάκι τῆς Τήνου ! Εἶναι νοστιμώτατο. Νάχαμε καὶ πετάλια παστὰ ἀπὸ τὴ λιμνοθάλασσα τοῦ Με-

σολογγίου! Νάχαμε καὶ λίγο χέλι ἀπὸ τὴ λίμνη τῶν Ἰωαννίνων! Βαρὺ εἶναι, δὲ σᾶς λέω, ἀλλὰ εἶναι νοστιμότατο στὴ σούβλα, ψημένο μὲ φύλλα δάφνης ἀνάμεσα. Νάχαμε καὶ κανένα πεπόνι τοῦ Ἀργούς...

“Ολο «νάχαμε» καὶ «νάχαμε» δ φαγὰς δ θεῖος.

Κι δταν ἀποτρώγαμε, ἐκεῖνος ἄναβε ἔνα τσιγαράκι ἀπὸ μυρωδάτο καπνὸ τῆς Ξάνθης καὶ τῆς Καβάλλας — καπνὸ τοῦ Ἀργινίου κάπνιζε τὶς ἄλλες ὥρες — καὶ μᾶς ἔλεγε ίστορίες ἀπὸ τὰ ταξίδια του.

— Μὰ ποῦ εἶναι δλα αὐτὰ τὰ μέρη, ποὺ μᾶς λές, θεῖε, καὶ ποὺ κάνουν τόσα ὠραία πράματα; τὸν ρωτούσαμε.

— Φέρτε τὸ χάρτη, μᾶς ἔλεγε, νὰ τὰ βροῦμε.

Φέρναμε τὸ χάρτη τῆς Ἐλλάδας καὶ βρίσκαμε δλα τὰ μέρη. Καὶ κάθης φορὰ ποὺ μᾶς ἔκανε τραπέζι, βρίσκαμε ἄλλα.

‘Ο καημένος δ θεῖος Κωστής. Τώρα δὲν τρώει πιά. Πέθανε. Μὰ ἐμεῖς δὲν τὸν ἔχηνοῦμε ποτέ. Δὲν καλοτρώγαμε μόνο στὸ σπίτι του. Μάθαμε τρώγοντας καὶ τὴ Γεωγραφία τῆς Ἐλλάδας.

10. ΠΕΤΑΕΙ, ΠΕΤΑΕΙ Ο . . . ΤΟΤΟΣ

1. Ή απροσεξία του Τοτού.

Ακόμη θυμάται τὶς κατακεφαλιές, ποὺ εἶχε φάει δέ Τοτός, ὅταν ἦταν μικρότερος. "Επαιζαν μὲ τ' ἄλλα παιδιὰ τὸ «πετάει... πετάει...». Ἐκεῖνος, βιαστικός, δύπως ἦταν πάντα, νὰ δώσῃ τὴν ἀπάντηση, τὴν πάθαινε ταχτικά." Εβαζαν τὸ δάχτυλό τους τὰ παιδιὰ στὸ τραπέζι κι ἔνας ἀπ' δλους ἔλεγε :

— Πετάει... πετάει... τὸ... λελέκι !

Οἱ ἄλλοι σήκωναν τὰ δάχτυλά τους.

— Πετάει !

Τὸ λελέκι βέβαια εἶναι πουλὶ καὶ πετάει.

"Ἐπειτα ἔλεγε :

— Πετάει, πετάει τὸ... γελέκι !

"Αν κανένας ἔκανε λάθος καὶ σήκωνε τὸ δάχτυλό του, ἀλίμονό του ! Μπορεῖ νὰ πετάξῃ τὸ γελέκι ; Καὶ δὲν ἥξερε ποῦ νὰ κρύψῃ τὸ κεφάλι του.

"Ο Τοτὸς τὴν πάθαινε τὶς περισσότερες φορές. Ἀλλὰ μιὰ φορὰ τὴν ἔπαθε χειρότερα ἀπ' δλες. Κάποιο παιδί, ποὺ ἥθελε νὰ τὸν μπλέξῃ, εἶπε :

— Πετάει, πετάει δ... ἀετός !

"Ολοι σηκώνουν τὰ δάχτυλά τους.

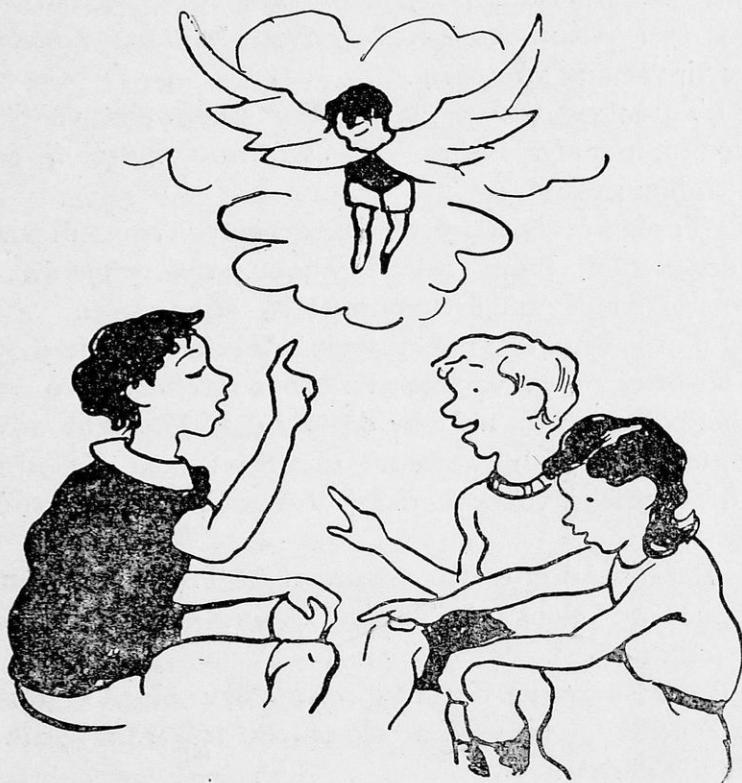
"Ἐπειτα γρήγορα γρήγορα ξαναεῖπε :

— Πετάει, πετάει δ... Τοτός !

Κανένα παιδί δὲ σήκωσε τὸ δάχτυλό του. Καὶ ποιός βρέθηκε νὰ τὸ σηκώσῃ ; δὲ ἴδιος ὁ Τοτός !

Τὸ τί ἔγινε τότε, εἶναι ἄλλο πράμα. Δὲ φτάνει ποὺ δέ καημένος ὁ Τοτὸς ἔφαγε τοῦ κόσμου τὶς κατακεφαλιές,

ἀλλὰ καὶ γιὰ πολλὲς μέρες ὕστερα τὸν κορόιδευαν τ' ἄλλα παιδιά.

— Τοτό, ποῦ εἶναι τὰ φτερά σου;

‘Ως καὶ δὲ πατέρας του ἀκόμα, ποὺ εἶχε μάθει τὸ πάθημά του, τοῦ τὰ ἔψαλε ἀπὸ τὴν καλή.

— Αὐτὰ παθαίνει δοποιος εἶναι βιαστικὸς καὶ ἀπρόσεχτος καὶ δὲ συλλογίζεται, ποὺν νὰ μιλήσῃ, τοῦ εἶπε.

Κι ἡ γιαγιά του, ποὺ ἦταν γριά Χιώτισσα καὶ μιλοῦσε πάντα μὲ παροιμίες, τοῦ εἶπε :

— Ξέρεις, παιδί μου, τί λέμε ἐμεῖς στὴ Χιό ; «ποὺ μιλήσης, νὰ βουτᾶς τὴ γλῶσσα σου στὸ μυαλό σου». Ὁποιος ἔχει γνώση, τὸ καταλαβαίνει. Ἀλλοτε λοιπὸν μὴν ἀφήνης τὴ γλῶσσα νὰ τρέχῃ . . .

Ο Τοτὸς γιὰ πολὺν καιρὸ δὲν μποροῦσε νὰ ξεχάσῃ τὴν ντροπή, ποὺ εἶχε πάθει. Μὰ νά, ποὺ ἥρθε ἡ στιγμὴ νάβρη τὸ δίκιο του.

Ο Τοτός πέταξε ἀληθινά. Ἐνας θεῖος του, ἀεροπόρος στὴν ἀεροπορικὴ βάση τοῦ Φαλήρου, τὸν πῆρε ἐνα πρωὶ μαζί του καὶ τοῦ ἔκαμε ἐνα γύρο μὲ τὸ ὑδροπλάνο.

Ο Τοτὸς δὲν ἦταν πιὰ μικρός. Ἡταν δώδεκα χρονῶ παιδί. Κι δταν γύρισε ὑπερήφανα στὸ σπίτι ἀπὸ τὸ πρῶτο του ἀεροπορικὸ ταξίδι καὶ τὸν ἀγκάλιαζαν δλοι καὶ τὸν φιλοῦσαν, αὐτὸς θυμήθηκε τὴν παλιά του ντροπή. Ἐριξε μιὰ ματιὰ στὸν πατέρα του καὶ ἄλλη μιὰ στὴ γιαγιά του καὶ τοὺς εἶπε :

— Βλέπετε λοιπόν, δτι πετάει κι ὁ Τοτός; πετάει καὶ τὸ γελέκι, ποὺ φορεῖ ὁ Τοτός. Ἀδικα λοιπὸν τὰ βάλατε κάποτε μαζί μου.

Ολοι γέλασαν μὲ τὸν Τοτό, ποὺ δὲν εἶχε ξεχάσει τὸ παλιό του πάθημα. Μόνο ὁ πατέρας του τοῦ εἶπε χαιδεύοντάς του τὴν πλάτη :

— Κακὰ τὰ ψέματα, Τοτό. Τώρα βέβαια πετάει κι ὁ Τοτὸς καὶ τὸ γελέκι του. Μὰ ἐσύ, παιδί μου, πέταξες, ποὺ νὰ ἐφευρεθοῦν τ' ἀεροπλάνα !

2. Πῶς πέταξε ὁ Τοτός.

Γιὰ νὰ πετάξῃ ὁ Τοτός, ἔγινε μεγάλη ίστορία. Ὁταν

ὅ θεῖος του ὁ ἀεροπόρος, ποὺ τὸν εἶχε παρακαλέσει κρυφὰ
ὅ Τοτὸς νὰ τὸν πάρῃ καμιὰ μέρα μαζί του μὲ τὸ ἀερο-
πλάνο, ἔκαμε λόγο στὸ σπίτι γι' αὐτὴ τὴν ὑπόθεση, σηκώ-
θηκαν δλοι στὸ πόδι. Καὶ πρώτη ἀπ' δλους ἡ γιαγιά.

— Εἶσαι μὲ τὰ συγκαλά σου, χριστιανέ μου; εἴπε τοῦ
ἀνιψιοῦ της. Παιδὶ πράμα τώρα θὰ τὸ πάρης νὰ πετάξῃ;
αὐτὸ εἶναι τρέλα καὶ νὰ μὲ συμπαθᾶς. Τὸ παιδὶ δὲν ἔχει νὰ
τὸ κουνήσῃ ἀπ' ἐδῶ.

‘Η μητέρα του κι ἔκείνη μὲ κανέναν τρόπο δὲν ἥθελε
νὰ παραδεχτῇ τέτοιο πράμα.

— Σὲ παρακαλῶ πολύ, νὰ μὴ βάζης τέτοιες ίδεες
στὸ παιδί! Εἴπε στὸν ἀδερφό της. Φτάνει ποὺ ἔκαμες ἐσὺ
τοῦ κεφαλιοῦ σου κι ἔγινες ἀεροπόρος. ‘Αφησε τὸ παιδὶ^{ήσυχο!}

Μονάχα ὁ πατέρας του δὲ σήκωνε φωνή. Σὰ νὰ μὴν τὸ
ἥθελε κι αὐτὸς πολύ, ἀλλὰ καὶ πάλι δὲν τόβρισκε καὶ τόσο
τρομερό.

— Νὰ σᾶς πῶ, εἴπε. Δὲν εἶναι καὶ κακὸ νὰ πετάξῃ.
Τόσοι νέοι πετοῦν. Τόσος κόσμος ταξιδεύει σήμερα μὲ τ'
ἀεροπλάνα. Κι ἔπειτα ἔνας νέος πρέπει ἀπὸ μικρὸς νὰ μα-
θαινῃ νὰ μὴ λογαριάζῃ τὸν κίνδυνο. Τὸ θάρρος στὴ ζωὴ
εἶναι μεγάλο πράμα. ‘Εκτὸς ἀν δὲ θέλη ὁ Τοτός. ‘Εκτὸς ἀν
φοβᾶται, γιατὶ εἶναι καὶ μικρὸς ἀκόμη. Τότε βέβαια δὲ θὰ
τὸν στείλωμε μὲ τὴ βία.

‘Ο Τοτός, ποὺ ὡς τώρα δὲ μιλοῦσε, περιμένοντας νὰ
ἰδῇ πῶς θὰ πάρουν τὸ πράμα οἱ δικοί του, ξεθαρρεύτηκε μὲ
τὰ λόγια τοῦ πατέρα του. Πετάχτηκε ἀπὸ τὴ θέση του καὶ
φώναξε :

— Έγὼ θέλω, πατέρα, ἔγὼ δὲ φοβοῦμαι.

Ἡ γιαγιὰ κι ἡ μητέρα τὰ ἔβαλαν τώρα μὲ τὸν πατέρα τοῦ Τοτοῦ.

— Εἰδες τώρα τί κάνεις; τοῦ σήκωσες κι ἐσὺ τὰ μυαλὰ τοῦ παιδιοῦ!

Καὶ τοῦ ἔψαλαν κι ἄλλα πολλά.

Τότε δὲ θεῖος του δὲ αἴροπόρος μπῆκε στὴ μέση.

— Αφῆστε με νὰ μιλήσω κι ἐγώ, εἶπε, κι ὑστερα κάμετε δὲ τι θέλετε.

Κι ἀρχισε νὰ τοὺς ἔξηγῃ, δτι τ' αἴροπορικὰ ταξίδια δὲν ἔχουν σήμερα τοὺς κινδύνους, ποὺ εἶχαν ἄλλοτε. "Οτι περισσότερο κινδυνεύει κανένας σήμερα μὲ τ' αὐτοκίνητα καὶ μὲ τὰ βαπόρια παρὰ μὲ τ' αἴροπλάνα. "Οτι εἶναι ἀστεῖο νὰ φοβᾶται κανέις νὰ ταξιδέψῃ μ' ἓνα αἴροπλάνο καὶ νὰ μὴ φοβᾶται νὰ ταξιδέψῃ μ' ἓνα σαράβαλο αὐτοκίνητο, ποὺ κινδυνεύει νὰ τσακιστῇ κάθε λίγο, ὅπως τσακίζονται τόσα κάθε μέρα. "Οτι τὸ αἴροπλάνο θὰ γίνη σὲ λίγα χρόνια τὸ ἀσφαλέστερο μέσο συγκοινωνίας. Καὶ δτι, ἀν ὑπάρχουν σήμερα ἀνθρώποι ποὺ τὸ φοβοῦνται, εἶναι γιατὶ δὲν ἔτυχε ἀκόμη νὰ ταξιδέψουν. "Οσοι ταξιδέψαν, δὲν τὸ φοβοῦνται.

Αὔριο, τοὺς εἶπε, δταν ἀρχίση νὰ ταξιδεύῃ περισσότερος κόσμος μὲ τ' αἴροπλάνα, θὰ λείψῃ κι αὐτὸς δὲ φόβος. Μήπως τὰ ίδια δὲν ἔγιναν στὴν ἀρχὴ καὶ μὲ τὰ ἀτμόπλοια καὶ μὲ τοὺς σιδηροδρόμους; οἱ περισσότεροι ἔτρεμαν νὰ πατήσουν τὸ πόδι τους σ' αὐτά. Σήμερα ταξιδεύει δλος δὲ κόσμος, χωρὶς νὰ λογαριάζῃ τὰ δυστυχήματα, ποὺ γίνονται κάθε λίγο.

Καὶ τοὺς θύμισε ἀκόμη, δτι ἔνας ποιητής, ἔνας χτεσινὸς ἀνθρώπος, δὲν εἶχε ταξιδέψει ποτὲ μὲ τὸν ὑπόγειο σιδηρόδρομο ἀπὸ τὴν Ὁμόνοια ὥς τὸ Θησεῖο. Κι δταν

μὲ πολλὰ παρακάλια, γιατὶ ἥταν ἄρρωστος, ζήτησαν οἱ δικοί του νὰ τὸν μεταφέρουν μὲ αὐτοκίνητο ἀπὸ τὴν Ἀθήνα στὸ σπίτι του, στὸ Νέο Φάληρο, δέχτηκε, ἀφοῦ ἔκαμε συμφωνία νὰ πηγαίνῃ σιγὰ σιγὰ τὸ αὐτοκίνητο, σὰ γαῖδουράκι.

Καὶ τέλος τοὺς εἶπε:

— Δὲν εἴμαι τρελὸς νὰ πάρω τὸ παιδὶ μαζί μου νὰ τὸ σκοτώσω. Ἐν ἐβλεπα καὶ τὸ μικρότερο κίνδυνο, καὶ νὰ μὲ παρακαλούσατε, δὲ θὰ τόπαιρνα. Τί ἄλλο θέλετε νὰ σᾶς πῶ ἀκόμη; παίρνω ἐπάνω μου ἐγὼ δλη τὴν εὔθυνη.

— Νὰ τὸν πάρης! Εἶπε ἀποφασιστικὰ δ πατέρας.

— Τέλος πάντων ἃς πάη, ἀφοῦ εἶναι ἔτσι, εἶπε μὲ μισὴ φωνὴ κι ἡ μητέρα, ποὺ δὲν ἥθελε νὰ κακοκαρδίσῃ τὸν Τοτό.

Καὶ μόνο ἡ γιαγιὰ δὲν ἥθελε ν' ἀκούσῃ τίποτε.

— Λολάθηκε δ κόσμος! Μουρμούρισε. Ἐγὼ φεύγω, νὰ μὴν ἀκούω.

‘Η καημένη ἡ γιαγιά! Στὸν καιρό της δ κόσμος ταξίδευε μὲ τὰ γαῖδουράκια. Πῶς ν' ἀγαπήσῃ τ' ἀεροπλάνο;

— Ἐν εἶχε κάμει δ Θεὸς τὸν ἄνθρωπο, γιὰ νὰ πετάῃ, εἶπε φεύγοντας ἀπὸ τὸ δωμάτιο, θὰ τοῦ εἶχε δώσει φτερά.

Κι δ Τοτός, χαρούμενος τώρα ποὺ θὰ πετοῦσε, εἶπε:

— Ἐν εἶχε κάμει δ Θεός, γιαγιάκα, τὸν ἄνθρωπο νὰ ταξιδεύῃ ἐπάνω στὰ νερά, θὰ τοῦ ἔδινε τὰ πόδια τῆς πάπιας. Καὶ δμως, γιαγιάκα μου, κι ἐσὺ πέρασες θάλασσα, γιὰ νάρθης ἀπὸ τὴ Χίο στὸν Πειραιά, χωρὶς νὰ είσαι πάπια.

Τὸ ἄλλο πρωὶ δ Τοτὸς πέταξε.

3. Τί εἶδε ὁ Τοτὸς στὸ πέταγμά του.

Τὸ ἕδιο βράδυ στὴν ταράτσα τοῦ Τοτοῦ εἶχαν μαζευτῆς τὰ ἔκαδερφάκια του, νὰ ἰδοῦν τὸ μικρὸ ἀεροπόρο καὶ ν' ἀκούσουν ἀπὸ τὸ στόμα του, πῶς τοῦ φάνηκε τὸ ταξίδι καὶ τί εἶδε ἀπ' ἐκεῖ ἐπάνω. Ἡταν ἐκεῖ κι οἱ γονεῖς του, ποὺ τὸν καμάρωναν.

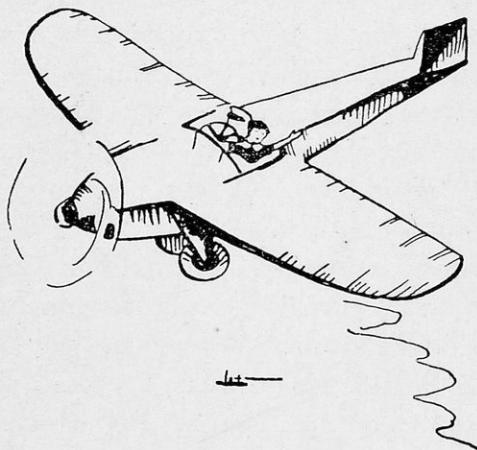
— Τίποτε δὲν εἶναι, παιδιά, τίποτε! Ἀρχισε νὰ τοὺς μιλῇ ὁ Τοτός, ποὺ ἥθελε νὰ τοὺς δείξῃ, δτι δὲ φοβήθηκε καθόλου. Δὲν καταλαβαίνεις, καθὼς ἀνεβαίνεις, οὔτε τὴ ζαλάδα ποὺ νιώθεις, δταν σὲ τινάξῃ ἐπάνω ἡ κούνια. Τίποτε, σᾶς λέω· θαρρεῖς, πῶς κυλιέσαι ἐπάνω σὲ μπαμπάκια. Τόσο μαλακὰ ταξιδεύεις. Δὲν τὸ καταλαβαίνεις κι ὁ ἕδιος, πῶς σὲ μιὰ στιγμὴ βρέθηκες ἐκεῖ ἐπάνω. Κι ἔπειτα ἔρχεται μιὰ στιγμή, δταν δὲν κοιτάζῃς κάτω τὰ πράματα, ποὺ περνοῦν γρήγορα καὶ χάνονται πίσω σου, ἔρχεται μιὰ στιγμή, ποὺ νομίζεις, πῶς ἔχεις σταματήσει ἀνάμεσα οὐρανοῦ καὶ γῆς. Καὶ μόνο ἀπὸ τὸν κρότο τῆς μηχανῆς, ποὺ βουίζει στ' αὐτιά σου, ξαναθυμᾶσαι, πῶς ταξιδεύεις.

“Ἐπειτα ὁ Τοτὸς τοὺς διηγήθηκε τί εἶδε ἀπ' ἐκεῖ ἐπάνω: Στεριές καὶ θάλασσες, σὰν ἔνας γεωγραφικὸς Ἀτλας ἀπλωμένος ἀποκάτω, σὰ χαλὶ πολυκεντημένο. Οἱ δρόμοι τῆς πολιτείας σὰ στενὲς λουριδίτσες. Τὰ σπίτια σὰν τὰ κουκλόσπιτα τῶν παιγνιδιῶν, ποὺ κάνομε μὲ τοὺς κύβους. Τ' αὐτοκίνητα σὰν κατσαρίδες, ποὺ σέρνονται στὸ χῶμα. Οἱ ἄνθρωποι σὰ μερμήγκια. Τὰ πολεμικὰ πλοῖα στὴ θάλασσα τοῦ Φαλήρου σὰν καράβακια τοῦ κουτιοῦ, ποὺ τὰ βάζομε καὶ πλέουν μέσα σὲ μιὰ λεκάνη νερό.

— Τὴν Ἀκρόπολη τὴν εἶδες; τὸν ωτῆσε κάποιο ἔξα-
δεοφάκι του.

— Ἀστεία! Εἶπε ὁ Τοτός. Σὰν τούρτα τοῦ ζαχαροπλα-
στείου ἐπάνω σ' ἓνα δίσκο, μὲ μισοφαγωμένα τὰ ζαχαρωτά
της. Ἀφήνω πιὰ τὸ Ζάππειο καὶ τὸ Βασιλικὸ κῆπο. Τὰ
ἀνθοφυτεμένα πεζούλια τοῦ σπιτιοῦ μας εἶναι πολὺ μεγα-
λύτερα. Καὶ τὸ Στάδιο; ἔνα τόσο δὰ πραματάκι...

Τοὺς εἶπε καὶ ἄλλα καὶ ἄλλα. Ἡταν κατενθουσιασμέ-

νος. Μακάρι νὰ πετοῦσε κάθε μέρα! Καὶ τὸν ἄκουναν δλοι
μ' ἀνοιχτὸ τὸ στόμα. Ποιός νὰ τοῦ βαρέσῃ τώρα κατα-
κεφαλιά;

— Πετάει, πετάει... ὁ Τοτός!

·Ο Τοτὸς εἶχε πετάξει.

Μονάχα ἡ γιαγιά του δὲν ἦταν στὴν ταράτσα. "Οταν
ὁ Τοτὸς ἀρχισε νὰ διηγῆται τὸ ταξίδι του, ἡ καλὴ γριού-
λα σηκώθηκε κι ἔφυγε θυμωμένη.

— Ούτε νὰ τ' ἀκούω θέλω τέτοια τρελὰ πράματα!... εἶπε. Φεύγω...

‘Η καημένη ἡ γιαγιά! Μήπως δὲν εἶχε δίκιο; στὸν καιρό της ταξίδευαν μὲ τὰ γαϊδουράκια.

11. ΟΙ ΣΠΑΡΤΙΑΤΙΣΣΕΣ ΣΤΗΝ ΩΡΑ ΤΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ

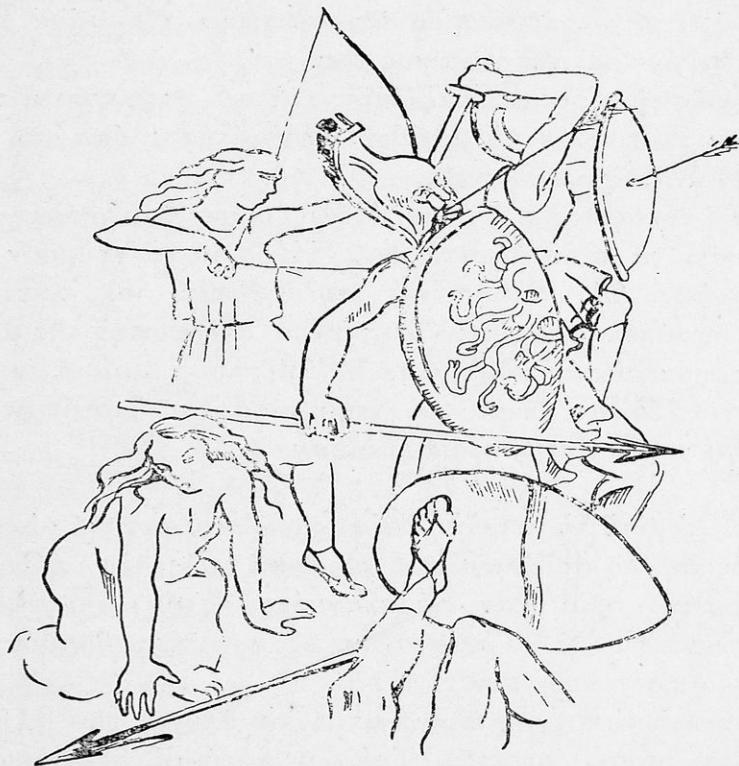
1. ‘Ο Πύρρος, ὁ βασιλιὰς τῆς Ἑπείρου, τὸ 272 πρὸ Χριστοῦ πέρασε μ' ἔνα μεγάλο στρατὸ τὰ σύνορα τῆς Λακωνίας καὶ ὅρμησε νὰ κυριεψῇ τὴ Σπάρτη.

Νύχτα ἔφτασε στὴ Σπάρτη τὸ φοβερὸ ἄγγελμα καὶ τὴν ἕδια στιγμὴ μαζεύτηκαν οἱ Σπαρτιάτες, γιὰ νὰ σκεφτοῦν τί πρέπει νὰ κάμουν. ‘Ο βασιλιὰς τους Ἀρέας ἔλειπε μὲ στρατὸ πολὺ στὴν Κρήτη.

Στὴ συνέλευση αὐτὴ οἱ Σπαρτιάτες ἀποφάσισαν νὰ στείλουν πρῶτα τὶς γυναῖκες καὶ τὰ παιδιά τους στὴν Κρήτη, ἔπειτα, δουλεύοντας ὀλονυχτίς, νὰ σκάψουν γύρω στὴ Σπάρτη μιὰ βαθιὰ τάφρο καὶ τὸ πρῶτο νὰ πολεμήσουν μὲ τὴ βιόθεια τοῦ Θεοῦ σὰν ἀντρες γενναῖοι.

2. Οἱ γυναῖκες, δταν ἔμαθαν, πὼς οἱ ἀντρες ἀποφάσισαν ν' ἀντιμετωπίσουν τὸν κίνδυνο μόνοι τους, λυπήθηκαν πολὺ καὶ ἀντιστάθηκαν. ‘Η Ἀρχιδάμεια μάλιστα, μιὰ γυναῖκα, ποὺ ἡ καταγωγὴ της ἦταν ἀπὸ βασιλικὴ οἰκογένεια, ζωσμένη σπαθί, πῆγε στὴ συνέλευση καὶ τὰ ἔβαλε μὲ τοὺς ἀντρες γιὰ τὴν ἀπόφαση ποὺ πῆραν, νὰ στείλουν τὶς γυναῖκες στὴν Κρήτη, γιὰ νὰ μὴν κινδυνέψουν, ἐνῶ ἡ Σπάρτη βρισκόταν σὲ τόσο μεγάλο κίνδυνο.

Καὶ κατὰ τὰ μεσάνυχτα, δταν οἱ ἄντρες ἀρχισαν νὰ σκάβουν τὴ βαθιὰ τάφρο, δλες οἱ κοπέλες κι οἱ γυναικες ἔτρεξαν, γιὰ νὰ ἐργαστοῦν κι αὐτές. Παρακάλεσαν μάλιστα τοὺς ἄντρες ν' ἀφήσουν τὴ φροντίδα γιὰ τὴν τάφρο

σ' αὐτὲς κι ἔκεινοι ν' ἀποσυρθοῦν, γιὰ νὰ ἔχουν δυνάμεις γιὰ τὴν ἄλλη μέρα. Τὴν τάφρο θὰ τὴν ἔσκαβαν αὐτές.

3. Τὰ ἔημερώματα, δταν οἱ ἔχτροι ἀρχισαν νὰ κινοῦν-

ται, οἱ γυναῖκες παρέδωσαν τὴν τάφρο στοὺς ἄντρες, λέγοντας νὰ τὴν ὑπερασπίσουν γενναῖα· γιατὶ δὲν ὑπάρχει στὸν κόσμο πράμα πιὸ γλυκὸ ἀπὸ τὸ νὰ νικήσῃ κανεὶς κάτω ἀπὸ τὰ μάτια τῆς Πατρίδας του, οὕτε δόξα πιὸ μεγάλη ἀπὸ τὸ νὰ πεθάνῃ κανεὶς στὰ χέρια τῆς μάνας του ἢ τῶν ἀδερφῶν καὶ τῆς γυναίκας του.

“Ολη τὴν μέρα οἱ Σπαρτιάτες καὶ τὰ στρατεύματα τοῦ Πύρρου πολέμησαν μὲ μεγάλη γενναιότητα· ὥστόσο νικητὴς δὲν ἀναδείχτηκε κανείς.

Τὴν νύχτα ἔπαψε ἡ μάχη. Μόλις δμως ἔημέρωσε, ἀρχισαν πάλι τὰ στρατεύματα τοῦ Πύρρου νὰ χτυποῦν τοὺς Σπαρτιάτες. Οἱ Σπαρτιάτες πολεμοῦσαν σὰ λιοντάρια. Κι οἱ γυναῖκες, ποὺ ἦταν δλες μέσα στὴ φωτιὰ τῆς μάχης, τοὺς παρακινοῦσαν ἀδιάκοπα. Ἀλλες τοὺς μοίραζαν βέλη, ἄλλες τοὺς ἔδιναν ψωμὶ καὶ νερὸ κι ἄλλες ἔπαιρναν τοὺς πληγωμένους καὶ τοὺς περιποιοῦνταν.

4. Σ' αὐτὸ τὸ μεταξὺ φαίνεται κοντὰ στὴν τάφρο δ Πύρρος καβάλα στ' ἄλογό του νὰ δρμᾶ πρὸς τὴν πόλη. Οἱ Σπαρτιάτες, ποὺ ἦταν παραταγμένοι στὸ μέρος ἔκεινο, ἀρχισαν νὰ φωνάζουν δυνατὰ κι οἱ γυναῖκες δρμησαν μὲ ἀλαλαγμὸ κατεπάνω του.

Ἐκείνη τὴ στιγμὴ πληγώνεται τὸ ἄλογο τοῦ Πύρρου κι δ ἵδιος πέφτει καταγῆς. Τρέχουν τότε οἱ σωματοφύλακές του νὰ τὸν σηκώσουν, οἱ Σπαρτιάτες δμως δρμοῦν μὲ τὰ κοντάρια τους. Γίνεται συμπλοκὴ τρομερῆ.

Τότε δ Πύρρος πρόσταξε νὰ πάψῃ ἡ μάχη. Νόμιζε, πὼς τὸ ἥθελαν κι οἱ Σπαρτιάτες αὐτό, γιατὶ κι ἀπ' αὐτοὺς πολλοὶ εἶχαν σκοτωθῆ κι δλοι σχεδὸν οἱ ἄλλοι ἦταν πληγωμένοι.

5. Σ' αύτὸν τὸ μεταξὺ φτάνει ἀπὸ τὴν Κρήτη μὲ δυὸ χιλιάδες στρατὸν ὁ βασιλιάς τους Ἀρέας. Τότε οἱ γυναικεῖς, βλέποντας, ὅτι κι ὁ βασιλιάς τους ἦταν πιὰ ἐκεῖ καὶ ἄντρες ὑπῆρχαν ἀρκετοί, γιὰ νὰ ὑπερασπίσουν τὴν πατρίδα, τότε μόνο ἀποφάσισαν νὰ φύγουν ἀπὸ τὸ πεδίο τῆς μάχης καὶ νὰ γυρίσουν στὰ σπίτια τους.

Ἐτσι ἡ Σπάρτη, ἀφοῦ μὲ τὴν γενναιοψυχία τῶν γυναικῶν της γλίτωσε ἀπὸ τὸ μεγάλο κίνδυνο, μπόρεσε κατόπιν νὰ ἔξασφαλιστῇ μὲ τὴν φρόνηση τοῦ βασιλιᾶ καὶ τὴν ἀνδρεία τῶν στρατιωτῶν της.

12. ΤΟ ΕΛΛΗΝΟΠΟΥΛΟ

1. Ὁ ρωμαϊκὸς στρατὸς τὸ 87 π.Χ. εἶχε κυριέψει τὴν Ἀθήνα. Ἡ δραία πόλη καταστράφηκε κι οἱ Ἀθηναῖοι ἔγιναν δοῦλοι τῶν Ρωμαίων. Οἱ κατακτητὲς μοίρασαν ἀναμεταξὺ τους τοὺς κατοίκους καὶ τὰ λάφυρα, ποὺ σωρεύτηκαν ἀπὸ τὴν διαρραγή.

Ο Ρωμαῖος στρατηγός, ποὺ ἀνέλαβε νὰ μοιράσῃ τὰ παιδιὰ θέλησε νὰ δοκιμάσῃ τὴν ἔξυπνάδα τους, μὲ τὸ σκοπὸν νὰ κρατήσῃ τὰ πιὸ ἔξυπνα γιὰ τοὺς δικούς του ἀξιωματικούς.

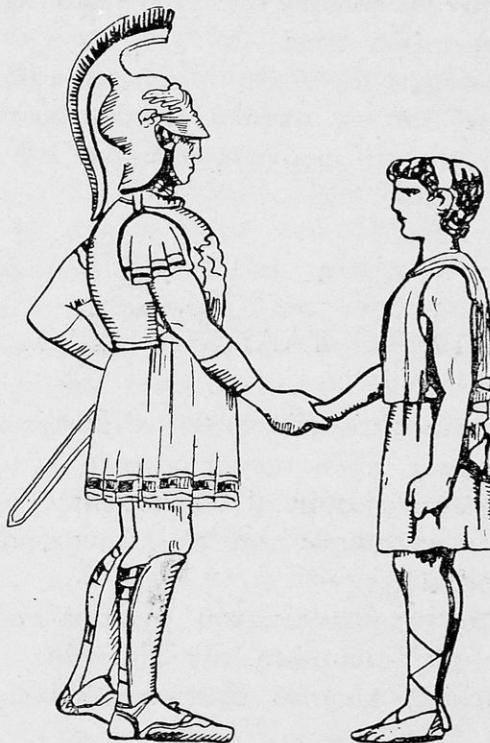
Πρόσταξε λοιπὸν τὰ παιδιὰ νὰ γράψη τὸ καθένα ἐπάνω στὸ πινακίδιό του ὅ,τι ἥθελε.

Ὑστερα ὁ ἴδιος ὁ στρατηγός, ἔξετάζοντας ὅ,τι ἔγραψαν, διάβασε ἐπάνω στὸ πινακίδιο ἐνὸς μικροῦ Ἀθηναίου τοὺς παρακάτω στίχους τοῦ Ὁμήρου:

«Καλότυχος καὶ τρισκαλότυχος ἐκεῖνος, ποὺ ἔπεσε

πολεμώντας κάτω ἀπὸ τὰ τείχη τῆς Τροίας! Αὐτὸς δὲν εἶδε τὴν καταστροφὴν τῆς πατρίδας του».

2. Ὁ στρατηγὸς γεμάτος κατάπληξη, ἀλλὰ καὶ συγκινημένος, πρόσταξε νὰ φέρουν τὸ παιδὶ μπροστά του.

Τὸ παιδὶ παρουσιάστηκε ἀτάραχο. Στὸ πρόσωπό του ἦταν ζωγραφισμένη ἡ θλίψη, ἀλλὰ περισσότερο ἡ περηφάνια. Ἐδειχνε, πῶς ἦταν ἀποφασισμένον ν' ἀντικρίση ἥρεμο τὴν τιμωρία, ποὺ τὸ περίμενε.

‘Ο στρατηγὸς ἀτένισε γιὰ μιὰ στιγμὴ σιωπηλὸς

τὸ μικρὸν Ἀθηναῖο καὶ ὕστερα πιάνοντάς του μὲ καλοσύνη τὸ χέρι, τοῦ λέει :

— Εσὺ ποὺ ξέρεις ν' ἀγαπᾶς τὴν πατρίδα σου, ἀκόμα καὶ καταστραμμένη, εἴσαι ἄξιος νὰ ζήσῃς ἐλεύθερος. Μεῖνας στὴν πατρίδα σου, παιδί μου.

13. ΣΑΝ ΠΑΡΑΜΥΘΙ

1. Ό κύριος Καρέλης, ἀπόστρατος ἀξιωματικός, ήρθε σήμερα στὸ σπίτι τοῦ γιοῦ του ντυμένος μὲ τὴ μεγάλη του στολή. Τὰ ἔγγονα του μαζεύεται γύρω του χαρούμενα, γιατὶ τὸν ἀγαποῦσαν πολύ, ὅχι τόσο γιὰ τὰ γλυκὰ καὶ τὰ δῶρα, ποὺ τοὺς ἔφερε κάθε τόσο, δσο γιατὶ τοὺς ἐλεγε ώραῖα παραμύθια.

- Γιατί φόρεσες σήμερα τὴ στολή σου, παππού;
- Σήμερα πῆγα σὲ μιὰ μεγάλη γιορτή, παιδιά μου.
- Ποιά γιορτή, παππού;
- Μιὰ γιορτή, ποὺ ἔσεις δὲν μπορεῖτε νὰ τὴν καταλάβετε ἀκόμα, γιατὶ εἶστε μικροί.
- Πές μας, πές μας, παππού! Φωνάζουν τὰ παιδιά μὲ μιὰ φωνή.

— Δὲ θέλετε καλύτερα νὰ σᾶς πῶ ἔνα παραμύθι; Θέλετε νὰ σᾶς πῶ γιὰ κεῖνον τὸ Μάγο, ποὺ ἔκανε πράματα καὶ θάματα;

— Μάλιστα, μάλιστα! Φώναξαν καὶ στρογγυλοκάθισαν γύρω στὸν παπποὺ ὅλα τὰ ἔγγονα του: ὁ Κωστάκης, ὁ Λέαντρος, ἡ Μαίρη καὶ ἡ Κική.

Τὸ μεγαλύτερο, ὁ Κωστάκης, ἥταν δώδεκα χρονῶ

καὶ τὸ μικρότερο, ἡ Κική, ἔξι. Αὕτη κάθισε στὰ γόνατα τοῦ παπποῦ της.

‘Ο κύριος Καρέλης, χαιδεύοντας τὰ μαλλάκια τῆς Κικῆς, κοίταξε πρῶτα στὰ μάτια ἔνα ἔνα τὰ παιδιὰ, ποὺ στέκονταν μὲ ἀνοιχτὸ τὸ στόμα κι ἄρχισε τὸ παραμύθι του:

2. Μιὰ φορὰ κι ἔναν καιρὸ ἦταν μιὰ ἵσακουσμένη χώρα. Δὲν ἦταν πολὺ μεγάλη, μὰ ἦταν ἀπὸ τὶς ὁμορφότερες χῶρες τοῦ κόσμου. Αὕτη ἡ χώρα εἶχε μιὰ παλιὰ ιστορία

πολὺ ἔνδοξη. Μάλιστα ἴστοροῦσαν, ὅτι στὴ χώρα αὐτὴ μιὰ φορὰ κι ἔναν καιρὸν κατοικοῦσαν οἱ θεοὶ μαζὶ μὲ τοὺς ἀνθρώπους καὶ κουβέντιαζαν. Ἡ ἴστορία της ἦταν τόσο ἔνδοξη, ποὺ δλος δ κόσμος τὴ διάβαζε καὶ τὴν ξαναδιάβαζε καὶ θαύμαζε τὴν ξακουσμένη χώρα.

— Δὲν ὑπάρχει πιὰ αὐτὴ ἡ χώρα παππού; ρωτᾶ δ Κωστάκης.

— Μήπως πνίγηκε στὸν κατακλυσμό; λέει ἡ Μαίρη.

— Μὴ βιάζεστε, παιδιά μου, καὶ θὰ σᾶς πῶ, λέει δ παππούς.

Στὸ ἀναμεταξὺ ἡ Κικῆ, βλέποντας τὸ γατάκι νὰ παίζῃ μὲ μιὰ κουβαρίστρα, πετάχτηκε ἀπὸ τὰ γόνατα τοῦ παπποῦ της καὶ πῆγε νὰ λάβῃ μέρος στὸ παιγνίδι.

Τὰ παιδιὰ γέλασαν κι ἀμέσως γύρισαν στὸν παπποῦ ρωτώντας:

— Λοιπόν;

— Λοιπόν, ἔξακολούθησε δ παππούς, ἡ χώρα αὐτὴ ἔζησε χιλιάδες χρόνια, πότε εύτυχισμένη καὶ πότε δυστυχισμένη. Γιατί, ἐπειδὴ ἦταν ὅμορφη χώρα, κάθε τόσο οἱ ἐχτροὶ τῆς ἔκαναν πολέμους νὰ τὴν πάρουν. Μὰ οἱ κάτοικοί της ἦταν τόσο γενναῖοι καὶ τόσο ἀγαποῦσαν τὴν πατρίδα τους, ποὺ στὸ τέλος ἔδιωξαν τὸν ἐχτρὸν μὲ πολλὲς θυσίες κι ἔμειναν ἐλεύθεροι. Ἡρθε ὅμως μιὰ δύσκολη ἐποχὴ, ποὺ ἡ χώρα αὐτὴ κινδύνεψε νὰ χαθῇ.

— Ἀπὸ τοὺς ἐχτροὺς πάλι;

— Μὰ αὐτὸ εἶναι τὸ περίεργο. "Οχι ἀπὸ τοὺς ἐχτρούς, ἔξακολούθησε δ παππούς, μὰ ἀπὸ τοὺς ἵδιους τοὺς κατοίκους της. Καὶ γιὰ νὰ ποῦμε τὴν ἀλήθεια, ὅχι ἀπὸ τὸ λαό της, ποὺ ἦταν πάντα καλός, ἀλλὰ ἀπὸ ἐκείνους, ποὺ ἤθελαν νὰ διευθύνουν τὸ λαό. Μιὰ καταραμένη δι-

χόνοια φύτρωσε ἀναμεταξύ τους καὶ ἀδιάκοπα μάλωναν γιὰ τὴν ἔξουσία. Κάθε τρεῖς καὶ λίγο ἄλλαξε ἡ Κυβέρνηση κι ἡ χώρα βρισκόταν πάντα σὲ μιὰ ἀναρχία. Κάθε μέρα γίνονταν ἀπεργίες, οἱ δουλειὲς λιγόστεψαν καὶ χιλιάδες ἐργάτες δὲν εἶχαν δουλειά. Φόρους ἄλλοι πλήρωναν καὶ ἄλλοι δὲν πλήρωναν. Πειθαρχία δὲν ὑπῆρχε πουθενά. Στρατὸς καὶ στόλος ἥταν παραμελημένοι καὶ κινδύνευε ἡ χώρα νὰ σκλαβωθῇ ἀπὸ ἄλλους, δυνατώτερους λαούς.

‘Ο κόσμος ἀπελπίστηκε κι ἔλεγε: «‘Ο Θεὸς νὰ βάλῃ τὸ χέρι του».

— ‘Ο Βασιλιάς τους δὲν ἔκανε τίποτε; ζώτησε ὁ Κωστάκης.

— Μὰ αὐτὸ ἀκοιβῶς ἔγινε, ἀπάντησε ὁ παππούς. ‘Ο Βασιλιὰς τότε ἔλαβε μιὰ γενναίᾳ ἀπόφαση. Πρέπει νὰ σώσω τὴν χώρα μου, σκέφτηκε, πρὸν καταστραφῆ δλωσδιόλου. Πρέπει νὰ βρῶ ἔναν ἵκανὸ Κυβερνήτη.

3. Τότε παρουσιάστηκε στὸ Βασιλιὰ ἔνας Μάγος, δπως σᾶς εἶπα, καὶ τοῦ λέει :

— Μεγαλειότατε, δῶσε μου ἐμένα τὴν ἔξουσία καὶ ἔγὼ θὰ κάμω τὴν χώρα μας τὴν πιὸ εὔτυχισμένη χώρα.

‘Ο Βασιλιάς δέχτηκε κι ὁ Μάγος ἀνέλαβε τὴν Διοίκηση.

Σὲ εἰκοσιτέσσερεις ὕρες ἡ χώρα αὐτὴ ἦσύχασε τέλεια. Οἱ διχόνοιες ἔπαιψαν. Ἐκεῖνοι ποὺ ἔφεραν τὴν διχόνοια, παραμερίστηκαν. ‘Ο Μάγος προσκάλεσε τὸ λαὸ νὰ ἐνωθῇ δλοὶ σ’ ἔνα σῶμα καὶ νὰ ἐργαστῇ ὁ καθένας καὶ δλοὶ μαζὶ γιὰ τὴν εὔτυχία τῆς Πατρίδας.

Τότε ἔγιναν τὰ θαύματα. Τὰ ἐργοστάσια κινήθηκαν. Οἱ ἀπεργίες ἔλειψαν. Οἱ ἐργάτες βρῆκαν ἐργασία, πῆραν

μάλιστα μεγαλύτερα ἡμερομίσθια. Οἱ γεωργοὶ ἀφοισιώθηκαν στὴν καλλιέργεια τῆς γῆς καὶ ἡ γῆ τὸν ἔδωσε ἀφθονα προϊόντα, ποὺ πολλὰ ἀπ' αὐτὰ πουλοῦσαν σὲ ἔνες χῶρες. Ὁ μάγος φρόντισε γιὰ τὴν ὑγεία καὶ τὴν εὔτυχία τοῦ λαοῦ. Ἐκαμεὶς ἵατρεῖα, νοσοκομεῖα καὶ πολλὰ ἄλλα φιλανθρωπικὰ ἴδρυματα. Ἐδωσε στοὺς ἐργάτες σύνταξηνὰ ζοῦν, ἀμα δὲν μποροῦσαν πιὰ νὰ ἐργαστοῦν καὶ φρόντισε γιὰ τὶς οἰκογένειές τους.

Δρόμοι γίνονται κάθε μέρα. Ἀποξηραντικὰ ἐργα ἔδωσαν νέα ἀπέραντα χωράφια γιὰ καλλιέργεια, ποὺ μοιράστηκαν στοὺς γεωργούς.

Ἄν ρωτήσετε καὶ γιὰ τὸ στρατὸ καὶ γιὰ τὸ στόλο καὶ τὴν ἀεροπορία, ἔκεῖ ἔγιναν τὰ μεγαλύτερα θαύματα. Ὁ Μάγος ἔκαμε ἐναν ἀπὸ τοὺς καλύτερους στρατοὺς τοῦ κόσμου, ποὺ οἱ γεροντότεροι ἔτριβαν τὰ μάτια τους κι ἐλεγαν :

— Δική μας χώρα εἶναι αὕτη ἡ μᾶς γελοῦν τὰ μάτια μας;

Μὲ λίγα λόγια ὁ λαὸς βρῆκε τὴν ἥσυχία του καὶ ἀφοσιώθηκε στὴν ἐργασία. Οὔτε διχόνιες οὔτε φιλονικίες οὔτε λόγια. Μόνο ἐργασία. Ὁλος ὁ λαός, ἀντρες, γυναῖκες, παιδιά λάτρευαν τὸ Μάγο καὶ τὸν εὐγνωμονοῦσαν. Παρακαλοῦσαν τὸ Θεὸν νὰ ζήσῃ χίλια χρόνια γιὰ τὴν εὔτυχία τῆς χώρας.

4. — Καὶ γιὰ τὰ παιδιά δὲν ἔκαμε τίποτε ὁ Μάγος;

— Μὰ ἔκεινα ἀγάπησε περισσότερο. Τὰ ἔνωσε δλα σ' ἔνα σῶμα καὶ φρόντισε νὰ γίνουν οἱ καλύτεροι πολίτες κι οἱ καλύτεροι στρατιῶτες τῆς Πατρίδας. Καὶ δλα τὰ παιδιά τῆς νέας χώρας ἀπ' ἄκρη σ' ἄκρη ἔνωθηκαν γιὰ τὴν Πατρίδα. Λάτρεψαν τὸν Μάγο καὶ τὸν ἔλεγαν πατέρα τους...

— Μὰ αὐτὸ δὲν εἶναι παραμύθι, λέει δὲ Κωστάκης.
Καταλάβαμε ποιὸς εἶναι δὲ Μάγος.

Καὶ ἡ Μαίρη ἄρχισε νὰ τραγουδῆ:

« Τὴν ὀλόθερμη ψυχή της
ἐθνικὴ φωτίζει αὔγῃ
καὶ δὲ μεγάλος Κυβερνήτης
πάντα ἐμπρός τὴν ὁδηγεῖ ».

Μὲ μιὰ φωνὴ ἄρχισαν τότε νὰ τραγουδοῦν δλα τὰ παιδιά, ὡς καὶ ἡ Κικὴ ἀκόμα, ποὺ ἔτρεξε νὰ ἐνωθῇ μὲ τὸ ἀδέρφια της, ἀφήνοντας τὸ παιγνίδι της μὲ τὸ γατάκι.

— Μάλιστα, παιδιά μου, εἶπε δὲ παππούς. Τὸ καταλάβατε. "Ετσι εἶναι. Τὰ πράματα, ποὺ βλέπουν τὰ μάτια μας σήμερα, εἶναι τόσο ἀπίστευτα γιὰ μᾶς τοὺς παλιούς, ποὺ τὰ βλέπουμε σὰν παραμύθι, ἐνῶ εἶναι πραγματικά. Μόνο ἔνας Μάγος θὰ μποροῦσε νὰ κάμη τόσα πράματα καὶ νὰ σώσῃ μιὰ χώρα.

14. ΜΠΡΟΣΤΑ ΣΤΟΝ ΑΡΧΗΓΟ

1. 'Η ἐπαρχιακὴ πόλις γιορτάζει σήμερα· εἶναι σημαιοστόλιστη ἀπ' ἄκρη σ' ἄκρη.

Περιμένει τὸν Ἄρχηγὸ τοῦ Νέου Κράτους, ποὺ ἔρχεται νὰ ἰδῇ μὲ τὰ μάτια του καὶ ν' ἀκούση μὲ τὰ αὐτιά του τὶς ἀνάγκες τοῦ λαοῦ.

'Ολόκληρη ἡ ἐπαρχία εἶναι στὸ πόδι. Συγκεντρώνεται στὴν πρωτεύουσά της, γιὰ νὰ χαιρετήσῃ τὸν Κυβερνήτη.

Τὰ πλήθη σπρώχνονται δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ τοῦ κεντρικοῦ δρόμου, προσπαθῶντας νὰ βροῦν κατάλληλη θέση, γιὰ

νὰ ἴδοῦν καλύτερα. Ἡ ἀστυνομία ἔχει βάλει στὶς ἄκρες τῶν πεζοδρομίων χοντρὰ σύρματα, γιὰ νὰ μὴν κατεβαίνουν στὸ δρόμο καὶ δυσκολεύουν τὴν κυκλοφορία.

Τὰ σπίτια γύρω γύρω εἶναι γεμάτα κόσμο. Τὰ μπαλκόνια, τὰ παράθυρα, οἱ ταράτσες καὶ οἱ στέγες ἀκόμη τῶν σπιτιῶν εἶναι φορτωμένα. Μερικὰ παιδιὰ ἔχουν σκαρφαλώσει στὰ δέντρα τῶν πεζοδρομίων κι ἐκεῖ βρίσκουν τὸ καλύτερο θεωρεῖο. Τοῦ κάκου οἱ χωροφύλακες φωνάζουν ἀδιάκοπα :

— "Ε, σύ, κατέβα κάτω ἀπὸ τὸ δέντρο !

— Μὴ φοβᾶσαι, κὺρο χωροφύλακα, δὲν πέφτω, ἀπαντᾷ ὁ πιτσιρίκος.

— Κατέβα κάτω, σοῦ λέω !

Κατεβαίνουν, ἀλλὰ σὲ λίγο τὰ δέντρα ξαναγεμίζουν ἀπὸ παιδιά. Σ' ἓνα διάστημα τοῦ δρόμου, δεξιὰ κι ἀριστερὰ ἔχουν παραταχτῇ φαλαγγίτες καὶ σκαπανεῖς, γιὰ νὰ συγκρατοῦν τὸν κόσμο. Καὶ τὰ φιλότιμα αὐτὰ παιδιὰ κρατοῦν τὴν γραμμή τους περίφημα. Ἡ παράταξή τους εἶναι σιδερένια.

2. Ἐξαφνα ἀκούεται ἀπὸ μακριὰ μιὰ κοσμοβοὴ ἀδιάκοπη. Περνᾶ ὁ Ἀρχηγὸς μέσα στὸ αὐτοκίνητο. Ἡ βοὴ ὀλοέννα γίνεται δυνατώτερη. Τέλος πλησιάζει περισσότερο καὶ ἀκούονται καθαρὰ ζητωκραυγές, φωνές, σαλπίσματα, μουσικές.

— Ζήτω, ζήτω ωτο !

Στὴν παράταξη τῶν μικρότερων παιδιῶν, μπροστὰ μπροστὰ στὸ πεζοδρόμιο, στέκεται ἕνας σκαπανέας. Εἶναι ενα ψηλό, καλοδεμένο παιδί, ἵσαμε δέκα χρονῶ, ποὺ φαίνεται σὰ δεκαπέντε, μὲ δύμορφο παράστημα, μὲ περήφανη στάση, σὰ νάταν ὁ ἀρχηγὸς τῆς στρατιωτικῆς παράταξης.

3. Σὲ μιὰ στιγμή, ποὺ πλησιάζει τὸ αὐτοκίνητο τοῦ Κυβερνήτη, ὁ σκαπανέας αὐτὸς μὲ μεγάλο ἐνθουσιασμὸ καὶ φωνὴ συγκινημένη χαιρετᾶ τὸν Ἀρχηγὸ μὲ ὑψωμένο τὸ χέρι

καὶ φωνάζει μὲ δλη τὴ δύναμη τοῦ στήθους του

— Ζήτω, ζήτω ω ὁ Ἀρχηγός μας!

Ἡ φωνὴ τοῦ σκαπανέα εἶναι τόσο διαπεραστικὴ καὶ

τόσο διακρίνεται ἀπὸ τὶς ἄλλες φωνές, ποὺ ὁ Κυβερνήτης σὲ μιὰ στιγμὴ γυρίζει μὲ περιέργεια τὸ πρόσωπό του ἀριστερά, βλέπει τὸν ἐνθουσιασμένο σκαπανέα καὶ μ' ἔνα χαμόγελο τὸν χαιρετᾶ, σηκώνοντας τὸ χέρι.

Σ' αὐτὸν τὸ βλέμμα τοῦ Ἀρχηγοῦ τὰ μάτια τοῦ σκαπανέα παίρνουν μιὰ λάμψη ἀλλιώτικη. Αὐτὸς ὁ ἵδιαίτερος χαιρετισμὸς τοῦ Ἀρχηγοῦ τοῦ σφίγγει τὴν καρδιὰ καὶ τὸν κάνει ὑπερήφανο. Τὸ πρόσωπο τοῦ Κυβερνήτη τοῦ φαίνεται ὑπερβολικὰ μεγάλο, τὸ βλέμμα του διαπεραστικὸ καὶ γλυκό.

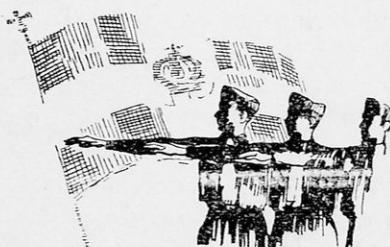
— Ζήτω! ξαναφωνάζει ὁ σκαπανέας, ὑψώνοντας τὸ χέρι. Ζήτω! ἐπαναλαμβάνουν χιλιάδες στόματα.

Τὸ αὐτοκίνητο τοῦ Ἀρχηγοῦ πέρασε, ὁ σκαπανέας στέκεται σαστισμένος, συγκινημένος. Μόλις συγκρατεῖ τὰ δάκρυα. Ἀντίκρισε σήμερα τὰ βλέμματα τοῦ Ἀρχηγοῦ του. Εἶναι τὸ μεγαλύτερο γεγονός τῆς ζωῆς του.

Σὲ δέκα δεκαπέντε χρόνια, ὅταν τὸ παιδὶ αὐτὸν γίνη ἄντρας, θὰ θυμάται ἀκόμη τὸ βλέμμα τοῦ Ἀρχηγοῦ του καὶ θὰ κρατᾶ στὸ νοῦ του τὰ λόγια του:

«Παιδιά, ἀπὸ σᾶς ἔξαρταται τὸ μέλλον τῆς Ἑλλάδος».

Μήπως καὶ δῆλα τὰ ἄλλα παιδιὰ τῆς Νεολαίας δὲν ἔνιωσαν τὴν ἴδια συγκίνηση καὶ τὸν ἴδιο ἐνθουσιασμό; μήπως κι αὐτὰ δὲ οὐτέ τὸ ἀκολουθήσουν τὸ δρόμο, ποὺ τοὺς ἔδειξε ὁ Ἀρχηγός;

15. ΥΜΝΟΣ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΝΕΟΛΑΙΑΣ

Στὴ γλυκιά μας τὴν πατρίδα,
τὴν τρανὴ κι ἴστορική,
σὺ ἀπόμεινες ἐλπίδα,
Νεολαία ‘Ελληνική.

Τὴν ὄλόθερμη ψυχή της
ἐθνικὴ φωτίζει αὐγὴ
κι ὁ μεγάλος Κυβερνήτης
πάντα ἐμπρόδει τὴν δόηγει.

Ἐμπρόδει γιὰ μιὰ ‘Ελλάδα νέα,
ἐμπρόδει μ’ ἐλληνικὴ καρδιά,
ἐμπρόδει περήφανα, γενναῖα,
ναί, τῆς ‘Ελλάδος τὰ παιδιά.

Ἐμπρόδει ἡ δόξα ἡ παλιά μας
νὰ ξαναζήσῃ εἶναι καιρός,
μὲ τὸ μεγάλο βασιλιά μας
ἐμπρόδει, πάντα ἐμπρόδει.

Σ. Μεταξάς.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Α' ΚΥΚΛΟΣ

ΦΘΙΝΟΠΩΡΟ

I. Ἀπὸ τὴν ζωὴν τοῦ ὑπαίθρου

Σελίς

1. Κατασκήνωση στὴν ἀκρογιαλιά	7
2. Δὲ σὲ ἔχενῶ (ποίημα N. Δαμιόδη)	14
3. Στοὺς ἔλαιῶνες καὶ στὰ νυχτέρια τοῦ χωριοῦ	15
4. Ἡ ἐλιὰ (ποίημα K. Παλαμᾶ)	20
5. Τί διηγεῖται μιὰ βαλανιδιὰ γιὰ τὴν ζωὴν της	21
6. Ὁ κισσός (ποίημα M. Στασινοπούλου)	26

II. Ἀπὸ τὴν ζωὴν τοῦ σπιτιοῦ καὶ τοῦ σχολείου

7. Μιὰ συνεδρίαση	27
8. Ὁ τελευταῖος στὴν τάξη	31
9. Ἡ Μαρουσιώ	38
10. Ἡ Μαριγώ (ποίημα Z. Παπαντωνίου)	43

III. Ἰστορίες γιὰ τὴν ζῶα

11. Ἡ σκαντζοχερίνα μὲ τὰ σκαντζοχεράκια της	45
12. Τὸ δρόπικι	49
13. Ὁ πόνος τῆς μάνας (ποίημα Z. Παπαντωνίου)	52
14. Λελέκι καὶ σκουλήκι	54
15. Τοῦ σκύλου ἡ οὐρὰ (ποίημα Z. Παπαντωνίου)	58

Β' ΚΥΚΛΟΣ
ΧΕΙΜΩΝΑΣ

I. Ἀπὸ τὴς ωὴς τοῦ παίθρου	Σελις
1. Χειμώνας (ποίημα Ἀλ. Φωτιάδη)	61
2. Τὸ χιόνι	62
3. Ὁ χιονάνθρωπος	64
II. Θρησκευτικὲς ἴστορίες	
4. Ἡ δύναμη τῆς προσευχῆς	68
5. Τὸ ναυτόπουλο (ποίημα Γ. Βιζηνοῦ)	72
6. Τὰ Χριστούγεννα τῆς μάνας	73
7. Χριστούγεννα τοῦ χωριοῦ (ποίημα Π. Βασιλικοῦ)	84
III. Ἄσχολίες καὶ ἐπαγγέλματα	
8. Τὰ κάρβουνα	85
9. Πόσοι εἰναι ποὺ μᾶς βιηθοῦν	87
IV. Ἡ ζωὴ στὴν κοινωνίᾳ	
10. Ὁ μικρὸς εὐγενῆς	89
11. Ἔνας μικρὸς βιοπαλαιστὴς	93
12. Ἐλεημοσύνη (ποίημα Α. Παράσχου)	98
V. Ἰστορικὲς σελίδες	
13. Ἔνας φαλαγγίτης στὴν ἀρχαία Σπάρτη	98
14. Πῶς πῆρε τὸ ὄνομά της Ἀθήνα	104
15. Ἡ Ἀθηνᾶ στὴν Ἀθήνα (ποίημα Κ. Παλαμᾶ)	108
16. Ἐπάνω στὸν Παρθενώνα τὸ 438 π. Χ.	108
17. Ὁ ὅρκος τοῦ ἀρχαίου στρατιώτη στὴν Ἀθήνα	116

Γ' ΚΥΚΛΟΣ

ΑΝΟΙΞΗ

I. Ἰστορίες για τη ζωή

	Σελίς
1. Ἀνοιξη (ποίημα Σ. Σκίπη)	121
2. Τὸ πληγωμένο πουλί	122
3. Ἡ μέλισσα	124

II. Ἰστορικές σελίδες

4. Ἡ Γοργόνα (παράδοση)	127
5. Ἡ Γοργόνα (ποίημα Γ. Δροσίνη)	128
6. Ὁταν πολεμοῦσε τὸ Μεσολόγγι	130
7. Ἡ Σημαία (ποίημα Ἰ. Πολέμη)	133
8. Ἡ ὑποδοχὴ τοῦ νικητῆ	134
9. Ὑμνος στὴν Ἐλευθερία (ποίημα Δ. Σολωμοῦ)	137

III. Θρησκευτικές ἴστοριες

10. Ἡ παπαρούνα	138
11. Ἡ παπαρούνα (ποίημα Ἰ. Πολέμη)	140
12. Ἡ Λαμπρὴ	141
13. Βράδυ στὴ γειτονιὰ (ποίημα Μ. Στασινοπούλου)	145

VI. Οἰκογενειακές ἴστοριες

14. Προσπάθησε πάλι	146
15. Ὁ Στέργιος καὶ τὸ γεροντάκι	150

V. Ἄσχολίες καὶ ἐπαγγέλματα

16. Τὸ μελίσσι τοῦ κὺρο Κώστα	152
17. Τὸ κηπάκι μου (ποίημα Κ. Βελμύρα)	156
18. Πῶς γίνεται τὸ μετάξι	156
19. Τὸ τραγούδι τοῦ ἥλιου (ποίημα Ζ. Παπαντωνίου)	161

Δ' ΚΥΚΛΟΣ

ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ

I.	Ἄπὸ τὴν ζωὴν τοῦ χωριοῦ καὶ τοῦ ὑπαίθρου	<i>Σελίς</i>
1.	Τὸ καλοκαίρι (ποίημα Κ. Παλαμᾶ)	165
2.	Πῶς σώθηκε τὸ χωριό	166
3.	Τὸ χωριό (ποίημα Ἰ. Πολέμη)	172
4.	Ἐλάτ' ἐδῶ μαζί μου... (ποίημα Ν. Γεννηματᾶ)	173
II.	Ἴστορίες γιὰ τὴν ζῶα	
5.	Οἱ κορυδαλλοὶ μέσα στὸ σπαρτὸ	174
6.	Οἱ κορυδαλλὸς (ποίημα Γ. Βιζυηνοῦ)	177
III.	Κοινωνικὲς ἀρετὲς	
7.	Ἡ ὁραιότερη φορεσιὰ	178
8.	Τὸ κόκκινο φανάρι	184
IV.	Οἰκογενειακὲς ἴστορίες	
9.	Τὰ γεύματα τοῦ Θείου Κωστῆ	188
10.	Πετάει, πετάει . . . δὲ Τοτὸς	192
V.	Ἴστορικὲς σελίδες	
11.	Οἱ Σπαρτιάτισσες στὴν ἄρα τοῦ κινδύνου	200
12.	Τὸ Ἑλληνόπουλο	203
13.	Σὰν παραμύθι	205
14.	Μπροστὰ στὸν Ἀρχηγὸ	210
15.	Ὕμνος Ἐθνικῆς Νεολαίας (ποίημα Σ. Μεταξᾶ)	214

Σ η μ ε ί ω μ α

Τὰ κάτωθι 20 ἀναγνώσματα τοῦ ἄνα κεῖρας βιβλίου ἔληφθησαν ἐκ τῶν βραβευθεισῶν συλλογῶν τῶν κ. κ. Π. Νιρβάνα - Δημ. Ζήση, Τέλλου "Αγρα - Σ. Χατζάκη, Δημ. Κοντογιάννη καὶ Κ. "Αθ. Ρωμαίου ὡς ἀκολούθως :

I. Ἐκ τῆς συλλογῆς Π. Νιρβάνα - Δ. Ζήση.

1. Ἡ δύναμη τῆς προσευχῆς (διασκευὴ)
2. Τὸ ναυτόπουλο (ποίημα Γ. Βιζηνηνοῦ)
3. Ὁ μικρὸς εὐγενῆς
4. Ἔπάνω στὸν Παρθενώνα τὸ 438 π. Χ. διασκευὴ)
5. Πῶς σώθηκε τὸ χωρίδ
6. Τὰ γεύματα τοῦ θείου Κωστῆ
7. Πετάει, πετάει . . . δ Τοτὸς
8. Σὰν παραμύθι
9. Μπροστὰ στὸν "Αρχηγό.

II. Ἐκ τῆς συλλογῆς Τέλλου "Αγρα - Σ. Χατζάκη.

1. Τί διηγεῖται μιὰ βαλανιδιὰ γιὰ τὴ ζωὴ τῆς
2. Ὁ κισσὸς (ποίημα Μ. Στασινοπούλου)
3. Τὰ κάρβουνα
4. Ὁ Στέργιος καὶ τὸ γεροντάκι.

III. Ἐκ τῆς συλλογῆς Δημ. Κοντογιάννη.

1. Τὸ πληγωμένο πουλὶ
2. Ἡ παπαρούνα
3. Ἡ παπαρούνα (ποίημα 'Ι. Πολέμη)
4. Ἡ ὥραιότερη φορεσιὰ (διασκευὴ).

IV. Ἐκ τῆς συλλογῆς Κ. Ἀθ. Ρωμαίου.

1. Στοὺς ἔλαιῶνες καὶ στὰ νυχτέρια τοῦ χωριοῦ
2. Ἡ ἔλια (ποίημα Κ. Παλαμᾶ)
3. Ὄταν πολεμοῦσε τὸ Μεσολόγγι
4. Ἡ ὑποδοχὴ τοῦ νικητῆ.

Ἡ λοιπὴ ὅλη ἔλήφθη ἐκ τῆς τυχούσης πρώτου βραβείου συλλογῆς τοῦ κ. Γεωργίου Α. Μέγα.

Ἡ εἰκονογράφησις τοῦ βιβλίου ἐγένετο ἀπὸ τὸν ζωγράφον κ. Περικλῆν Βυζάντιον.

*Ανάδοχος ἐκτυπώσεως : *Τυπογραφικὰ καὶ Βιβλιοδετικὰ Καταστήματα*
Ιωάννου Γ. Γκούφα, δδδεῖς Περικλέους 25—Πυθέου 72, Ἀθῆναι.

150°

ΔΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΝ ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΣ ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΗΣ

ΔΡΧ. 28

ΔΙΑ ΤΑΣ ΕΠΑΡΧΙΑΣ ΔΡΧ. 30.80